

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**Geç Dönem Osmanlıdan Erken Dönem Cumhuriyet'e
Çocuk Şarkıları Üzerine Söylem Analizi (1876-1946)**

Doktora Tezi

Selma Hacıosmanoğlu

Ağustos 2025

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**Geç Dönem Osmanlıdan Erken Dönem Cumhuriyet'e
Çocuk Şarkıları Üzerine Söylem Analizi (1876-1946)**

Doktora Tezi

Selma Hacıosmanoğlu

Danışman

Prof. Dr. Ahmet Şefik Şenlik

Ağustos 2025

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Selma Hacıosmanoğlu tarafından hazırlanan “Geç Dönem Osmanlıdan Erken Dönem Cumhuriyet’e Çocuk Şarkıları Üzerine Söylem Analizi (1876-1946)” başlıklı bu Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Ahmet Şefik Şenlik
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Prof. Dr. Adnan Rüştü Karabeyoğlu
Kocaeli Üniversitesi

Prof. Dr. Deniz Ülke Kaynak
Üsküdar Üniversitesi

Doç. Dr. Hakan Aydemir
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Dr. Öğr. Üy. Öznur Durgun
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 29/ 08 / 2025

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin Chicago yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun dipnot kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

İmza

Prof. Dr. Ahmet Şefik Şenlik

Etik İlkeler Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Selma Hacıosmanoğlu

ÖZET

Geç Dönem Osmanlıdan Erken Dönem Cumhuriyet'e

Çocuk Şarkıları Üzerine Söylem Analizi

(1876-1946)

Hacıosmanoğlu, Selma

Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ahmet Şefik Şenlik

Ağustos, 2025

Osmanlının son yüzyılında Türk müziği repertuvarına eklenen çocuk şarkıları, devletin kurtuluşu için geliştirilen toplumsal ve kültürel politikaların uygulama alanlarından biri olması bakımından döneme dair önemli bir perspektif sunar. Dönemin siyasî ve kültürel atmosferinde maarif politikalarının çocuk müziğini nasıl yönlendirdiği; şair, bestekâr ve muallimlerin çocukların zihnine, ruhuna ve kalbine hangi yollarla seslendiği dikkat çekicidir.

Meşrutiyet dönemine gelinceye kadarki çocuk şarkıları repertuvarı; çocuğa hitap eden ninnilerden, mekteplerde ve sokaklarda söylenen ilahi ve türkülerden, millî değerlerin çocuklara kazandırılmasında etkili olacağı düşünülen marşlardan ibaretti. Pedagojik anlamda çocuğun zihin, ruh ve duygu dünyasına hitap eden çocuk şarkısı ise bir musiki formu olarak 19. yüzyılın sonlarında repertuvardaki yerini almıştır.

Bu araştırma, 1876-1946 yılları arasında repertuvara eklenen çocuk şarkılarından oluşturulan bir seçkiyi, Norman Fairclough'un Eleştirel Söylem Analizi yöntemiyle incelemektedir. Çalışma kapsamında yüzü aşkın yayından iki bine yakın çocuk şarkısı derlenmiş, eserler liste hâlinde sunulmuştur. Konu ve tarih esas alınarak hazırlanan seçkideki eserler; dönemin siyaset, kültür, sosyal yaşam ve eğitim bağlamı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın amacı, söz konusu dönemlerde üretilen çocuk müziği güftelerinin ideolojik, kültürel ve pedagojik dönüşümleri nasıl yansıttığını ortaya koymaktır.

Araştırma neticesinde, Geç Dönem Osmanlıdan Erken Cumhuriyet'e geçiş sürecinde ocuk müziği ve edebiyatının kimlik inşası ve toplumsal dönüşüm politikalarıyla doğrudan bağlantılı olduğu bilimsel yöntem ve belgeler ışığında tahlil edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ocuk şarkıları, söylem analizi, Geç Dönem Osmanlı, Erken Dönem Cumhuriyet, ideoloji, müzik eğitimi, kimlik inşası

ABSTRACT

Discourse Analysis of Children's Songs From the Late Ottoman to the Early Republican Era (1876-1946)

Haciosmanoğlu, Selma

PhD Dissertation, Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Prof. Ahmet Şefik Şenlik

August 2025

Children's songs added to the Turkish music repertoire in the final century of the Ottoman State offer an important perspective on the era, as they served as one of the primary arenas for implementing the social and cultural policies devised for the salvation of the state. Within the political and cultural atmosphere of the period, it is noteworthy how educational policies shaped children's music, and how poets, composers, and teachers sought to address the minds, hearts, and souls of children.

Until the Constitutional period, the children's song repertoire consisted mainly of lullabies directed at children, hymns and folk songs sung in schools and on the streets, and marches deemed useful for instilling national values in the young. In pedagogical terms, the children's song as a distinct musical form appealing to the mental, emotional, and spiritual world of the child entered the repertoire only at the end of the 19th century.

This study analyzes a selected corpus of children's songs added to the repertoire between 1876 and 1946 using Norman Fairclough's Critical Discourse Analysis framework. Over two thousand children's songs were compiled from more than one hundred publications, and the works were presented in list form. Based on thematic and chronological criteria, a selection of songs was examined within the political, cultural, social, and educational context of the period.

The aim of this study is to reveal how the lyrics of children's music produced during these periods reflected ideological, cultural, and pedagogical transformations. The findings demonstrate, through scientific methods and documentary evidence, that during the transition from the Late Ottoman era to the Early Republican period, children's music and literature were directly linked to identity formation and the policies of social transformation.

Keywords: children's songs, discourse analysis, Late Ottoman period, Early Republican period, ideology, music education, identity formation

ÖN SÖZ

Çocukluğumda başlayan, edebiyat tahsilim ve on yılı aşkın süren edebiyat öğretmenliğim sırasında da sevgisi içimde devam eden, yüksek lisans öğrenimim sırasında kısmen icrasına ama ekseriyetle matbuatına gark olduğum müzik âleminde; en küçük imadan en derin fikrî yönlendirmeye kadar bana rehberlik eden adını hatırlamadığım herkese derin şükranlarımı sunuyorum.

Hususiyetle ve öncelikle, beni çocuk müziği alanına yönlendirerek Osmanlı döneminde bestelenmiş ancak ne yazık ki keşfedilememiş yüzlerce eseri derlememe vesile olan kıymetli hocam Prof. Dr. Mustafa Uzun'a daimî minnetimi ifade etmek isterim.

Doktoraya başlarken ve devamındaki zorlu süreçte danışmanlıktan ve hocalıktan çok öte hayatımı kuşatan güçte bir mentor, ağabey, dost olan; benden ümidini kesmeyen, hayatımın her alanında desteğini sunan sevgili hocam Prof. Dr. Ahmet Şefik Şenlik için ise minnet ve şükranımı ifade etmekten acizim.

Değerli arkadaşlarım Gülşah Topuz ve Dr. Mehmet Savan'ın da yol göstericilikleri ve yardımları olmasaydı bu yolu yürüyecek takati bulamazdım. Tez değerlendirme aşamasında yardım ve yönlendirmeleri için de Dr. Öznur Durgun'a ayrıca teşekkür ederim.

Hassaten, evvelden beri ilgi ve hayranlıkla takip ettiğim kıymetli hocam Prof.Dr. Deniz Ülke Kaynak hanımefendinin hayatımı dostlukla kuşatmasını, akademide nadir görülen bir anaçlıkla doktora çalışmamla ilgilenmesini ve her alandaki yol göstericiliğini minnetle anmak isterim.

Dua ve destekleriyle ama hepsinden önemlisi anlayışlarıyla yanımda olan aileme, hassaten sevgili kızım Aslı Elif Çergel'e de şükranlarımı sunuyorum.

Bu uzun ve zorlu sürecin en kritik döneminde vefasıyla hayatımı kolaylaştıran ve pratik zekasıyla hayatî çözümler sunan kıymetli arkadaşım Göksu Cörüt'e de teşekkürü borç bilirim.

Selma Hacıosmanoğlu

İstanbul, Ağustos 2025

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
Çalışmanın Konusu ve Amacı	1
Çalışmanın Kapsamı	2
Çocuk Şarkılarında Esas Alınan Türler	2
Çocuk Şarkılarında Esas Alınan Yayınlar	3
Çocuk Şarkılarında Esas Alınan Yaş Aralığı	3
Çocuk Şarkılarında Esas Alınan Tarih Aralığı.....	4
Çalışmanın Yöntemi	5
Söylem	5
Söylem Analizi.....	7
Çalışmada Esas Alınan Söylem Analizi Yöntemi	13
Metin Düzeyi (Text)	13
Söylemsel Pratikler (Discursive Practices)	14
Sosyokültürel Pratikler (Social Practices)	14
1. BÖLÜM: REPERTUVAR.....	16
2. BÖLÜM: İNCELEME	80
2.1. Eğitim konulu “Mektep Şarkısı”	80
2.1.1. Tematik İnceleme	83
2.1.2. Dilbilimsel İnceleme	85
2.1.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	86
2.1.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	86
2.1.2.1.1.1. İyelik Ekleri	86
2.1.2.1.1.2. Çokluk Eki	87
2.1.2.1.2. Hâl Ekleri.....	87
2.1.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	89
2.1.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	89
2.1.2.2.2. Zamirler	91
2.1.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler.....	92

2.1.2.2.4. Fiil Çekimi.....	94
2.1.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	94
2.1.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri	95
2.1.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	96
2.1.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	98
2.1.3. Söylem Çözümlemesi	99
2.2. Milliyetçilik konulu “Milli Asker Şarkısı”	99
2.2.1. Tematik İnceleme	104
2.2.2. Dilbilimsel İnceleme	106
2.2.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	108
2.2.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	108
2.2.2.1.1.1. İyelik Ekleri	108
2.2.2.1.1.2. Çokluk Eki	108
2.2.2.1.2. Hâl Ekleri.....	109
2.2.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	110
2.2.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	110
2.2.2.2.2. Zamirler	111
2.2.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler	111
2.2.2.2.4. Fiil Çekimi.....	112
2.2.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	112
2.2.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	113
2.2.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	115
2.2.3. Söylem Çözümlemesi.....	116
2.3. Meşrutiyet konulu “Mebusan Marşı”	117
2.3.1. Tematik İnceleme	122
2.3.2. Dilbilimsel İnceleme	123
2.3.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	124
2.3.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	124
2.3.2.1.1.1. İyelik Ekleri	124
2.3.2.1.1.2. Çokluk Eki	124
2.3.2.1.2. Hâl Ekleri.....	125

2.3.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	126
2.3.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	126
2.3.2.2.2. Zamirler	127
2.3.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler	127
2.3.2.2.4. Fiil Çekimi.....	128
2.3.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	128
2.3.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri	128
2.3.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	129
2.3.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	130
2.3.3. Söylem Çözümlemesi	131
2.4. Osmanlıcılık “Hep Kardeşiz”	132
2.4.1. Tematik İnceleme	137
2.4.2. Dilbilimsel İnceleme	138
2.4.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	138
2.4.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	138
2.4.2.1.1.1. İyelik Ekleri	138
2.4.2.1.2. Hâl Ekleri.....	139
2.4.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	139
2.4.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	139
2.4.2.2.2. Zamirler	140
2.4.2.2.3. Bağlaçlar.....	140
2.4.2.2.4. Fiil Çekimi.....	141
2.4.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	141
2.4.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	142
2.4.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	143
2.4.3. Söylem Çözümlemesi	144
2.5. Vatan konulu “Vatan Şarkısı”	145
2.5.1. Tematik İnceleme	150
2.5.2. Dilbilimsel İnceleme	151
2.5.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	151
2.5.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	151

2.5.2.1.1.1. İyelik Ekleri	151
2.5.2.1.1.2. Çokluk Ekleri.....	152
2.5.2.1.2. Hâl Ekleri.....	152
2.5.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	153
2.5.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	153
2.5.2.2.2. Zamirler	154
2.5.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler	155
2.5.2.2.4. Fiil Çekimi.....	156
2.5.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	156
2.5.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri	157
2.5.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	157
2.5.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	158
2.5.3. Söylem Çözümlemesi	159
2.6. Ahlâk konulu “Çalışalım”	161
2.6.1. Tematik İnceleme	164
2.6.2. Dilbilimsel İnceleme	165
2.6.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	166
2.6.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	166
2.6.2.1.1.1. İyelik Ekleri	166
2.6.2.1.1.2. Çokluk Ekleri.....	166
2.6.2.1.2. Hâl Ekleri.....	166
2.6.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	168
2.6.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	168
2.6.2.2.2. Zamirler	168
2.6.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler	169
2.6.2.2.4. Fiil Çekimi.....	170
2.6.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	170
2.6.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri	170
2.6.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	171
2.6.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	172
2.6.3. Söylem Çözümlemesi	173

2.7. Gündelik Hayat konulu “Sabah Sesleri”	174
2.7.1. Tematik İnceleme	178
2.7.2. Dilbilimsel İnceleme	180
2.7.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	181
2.7.2.1.1. İsim Çekim Ekleri	181
2.7.2.1.1.1. İyelik Ekleri	181
2.7.2.1.1.2. Çokluk Ekleri.....	181
2.7.2.1.2. Hâl Ekleri.....	181
2.7.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	182
2.7.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	182
2.7.2.2.2. Zamirler	182
2.7.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler	183
2.7.2.2.4. Fiil Çekimi.....	183
2.7.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	183
2.7.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri	184
2.7.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	185
2.7.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	186
2.7.3. Söylem Çözümlemesi	187
2.8. İktisat konulu “Yerli Malı”	189
2.8.1. Tematik İnceleme	198
2.8.2. Dilbilimsel İnceleme	199
2.8.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	199
2.8.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	199
2.8.2.1.1.1. İyelik Ekleri	199
2.8.2.1.2. Hâl Ekleri.....	200
2.8.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	201
2.8.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	201
2.8.2.2.2. Zamirler	201
2.8.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler	202
2.8.2.2.4. Fiil Çekimi.....	202
2.8.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	202

2.8.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri	203
2.8.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	203
2.8.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	204
2.8.3. Söylem Çözümlemesi	205
2.9. İnsanlık konulu “Soysallığa İmni”	206
2.9.1. Tematik İnceleme	219
2.9.2. Dilbilimsel İnceleme	220
2.9.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	220
2.9.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	220
2.9.2.1.1.1. İyelik Ekleri	220
2.9.2.1.1.2. Çokluk Ekleri.....	220
2.9.2.1.2. Hâl Ekleri.....	221
2.9.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	221
2.9.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	221
2.9.2.2.2. Zamirler	222
2.9.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler	222
2.9.2.2.4. Fiil Çekimi.....	223
2.9.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	223
2.9.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	223
2.9.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	224
2.9.2. Söylem Çözümlemesi.....	224
2.10. Köy konulu “Köy Enstitüleri Marşı”	226
2.10.1. Tematik İnceleme	233
2.10.2. Dilbilimsel İnceleme	234
2.10.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi	235
2.10.2.1.1. İsim Çekim Ekleri.....	235
2.10.2.1.1.1. İyelik Ekleri	235
2.10.2.1.1.2. Çokluk Eki	235
2.10.2.1.2. Hâl Ekleri.....	236
2.10.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi	237
2.10.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar	237

2.10.2.2.2. Zamirler	237
2.10.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler	237
2.10.2.2.4. Fiil Çekimi.....	237
2.10.2.2.4.1. Bildirme Kipleri	237
2.10.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri	238
2.10.2.2.5. Cümle Çeşitleri.....	238
2.10.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi.....	238
2.10.3. Söylem Çözümlemesi	240
SONUÇ	243
KAYNAKÇA	249
EKLER	263

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale/madde
a.g.t.	:	Adı geçen tez
akt.	:	Aktaran
bkz.	:	Bakınız
bs.	:	Baskı
C.	:	Cilt
ev.	:	Çeviren
ed.	:	Editör
haz.	:	Hazırlayan
krş.	:	Karşılaştırmınız
s.	:	Sayfa numarası
sy.	:	Sayı
terc.	:	tercüme eden
DİA	:	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu ve Amacı

Osmanlı kültüründe çocuk, sanılanın aksine zengin bir müzik ortamıyla çevrilidir. Ancak ne yazık ki bu zenginlik Cumhuriyet dönemi literatüründe ne müzik eğitiminin tarihçesi ne de repertuvar olarak yer almaktadır. Osmanlı çocuk musikisi yok sayılmakla kalmamış, çocuk şarkıları repertuvarı da tarihin tozlu raflarına terk edilmiştir. Ancak araştırmamız neticesinde Cumhuriyet Dönemi'nden önce bestelenmiş beş yüze yakın eser 2006 yılında tamamladığımız Yüksek Lisans teziyle tespit edilmiş, 2014 yılında yayımladığımız *Osmanlıda Çocuk Musikisi* adlı kitapta yayımlanmıştır.¹ Doktora çalışmamız süresince de derleme çalışmalarımız devam etmiş, bugün itibarıyla iki bine yakın eser tespit edilmiştir.

Toplumsal hayattaki düzenlemeler, yeni eğitim kurumlarının açılması, ilim, fen ve terakki fikri dönemin çocuk şarkılarına yansıyan temel meselelerdir. Tabiata dönüş ve tecrübeyle öğrenme usulleri de dönemin pedagojik yaklaşımının etkisiyle çocuk musikisinde karşılık bulmuştur. Ancak terakki çabaları siyasi çözülme karşısında geri planda kalmış; Kırım Harbi, Yunan Savaşı, 93 Harbi, Trablusgarp ve Balkan Savaşları gibi trajik hadiseler kaçınılmaz şekilde öne çıkmıştır. Vatan ve millet sevgisi, tabiat, eğitim, sağlık, tasarruf, kalkınma benzeri olumlu fikir ve duyguların yanında savaş, göç, işgal, millî mücadele, salgın hastalıklar ve yoksulluğun yarattığı sarsıntıyla mücadele de şarkılardaki söyleme kaçınılmaz şekilde yansımıştır. Farklı dine ve millete mensup bestekârların elinde eşsiz bir repertuvar ihtiva eden Osmanlı Çocuk Musikisi; hadiselerin güftelere eşzamanlı yansımaları sebebiyle müthiş bir sosyal tarih okuması imkânı sunmaktadır.

Geç dönem Osmanlı'nın kurtuluş çabalarıyla, erken dönem Cumhuriyetin kuruluş hamleleri, toplum mühendisliğinin çarpıcı bir tablosunu resmeder.

¹ Selma Hacıosmanoğlu, *Osmanlıda Çocuk Musikisi*, (İstanbul: Fanus Kitap, 2014).

Çocuk şarkıları, Türk tarihinin bu en sancılı dönemindeki arayışların izini sürebileceğimiz zengin bir repertuvar alanıdır. Bu doktora tezi, 1876–1946 yılları arasında yayımlanan çocuk şarkıları repertuvarını tespit etmekte ve zamanın ruhunu yansıttığını düşündüğümüz eserlerden bir seçkiyi Norman Fairclough’un eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelemektedir.

Çalışmanın Kapsamı

Çocuk Şarkılarında Esas Alınan Türler

II. Meşrutiyete kadar olan dönemde çocuk müziği repertuvarı ilâhi, ninni, türkü ve marşlardan oluşmakta idi. Müziğin çocuğun ruhsal, zihinsel ve fiziksel gelişimine katkısının Osmanlı matbuatında, aydın ve eğitimci kesiminde yankı bulmasıyla bu alanda faaliyetler artmıştır. Kısa sürede şarkı formuyla birlikte farklı türde denemeler de repertuvara eklenmiştir. Çocuk şarkılarının ana türleri olan ninni, ilâhi, türkü ve marş yanında çocuklara yönelik kaynaklarda destan, dua, koşma, münacaat, nakış, nakış semai, saz eserleri, tekbir, selam, uzun hava, rond, operet, kanon olarak sınıflandırılan eserlere rastlanmıştır. Çocuk şarkılarının türleri, yayımlandıkları kaynaktaki adlandırılışlarına göre tasnif edilmiş; ayrıca bu türlere dahil olup olmadıklarının tetkikine girilmemiştir. Bir yayının içerisinde hususi olarak eserin türü belirtilmedikçe kitabın adındaki tür esas alınmıştır. Bestelendiklerine dair kayıtlar taşıyan bazı şiirler de araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Kaynaklarda sıklıkla müzik formlarının adlarıyla yer alan şiirlere rastlanmışsa da notası veya bestelendiğine dair kaydı bulunmayanlar repertuvara dahil edilmemiştir. Çocuk müziğinin önemli bir bölümünü oluşturan ninniler tarihsiz ve anonim olduklarından, dönemleri tespit edilenler dışında seçkiye dahil edilmemişlerdir. Dini mûsikiye ait olan ilâhi, halk müziğine ait olan türkü ve esas itibarıyla askerî müziğe ait olan marş türlerine de çocuklar tarafından seslendirildikleri, çocuklar için bestelendikleri veya onlara yönelik eserlerde yayımlandıkları oranda yer verilmiştir.

Çocuk Şarkılarında Esas Alınan Yayınlar

Araştırmamızın birincil kaynağı çocuk müziği kitaplarıdır. Ele aldığımız tarih aralığında yayımlanmış olan okul ders kitapları, hususi müzik eğitimi kitapları, çocuk şarkılarının yer aldığı kitaplar repertuvarın önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bunların yanında çocuk dergileri de giderek artan sayıda çocuk şarkısını notalarıyla yayımlamıştır. Yine bu devirde yayınlanan, çocuklar için seçilmiş şarkı ve türkülerden oluşan nota mecmualarından elde edilen eserler de repertuvarın temininde önemli bir yere sahiptir. Bu arada imkânlar ölçüsünde çocuklara yönelik her türlü ahlak, bilgi, terbiye, kültür ve sanat yayınları taranmış, elde edilen bilgiler eser incelemesi kısmında yeri geldikçe sunulmuştur. Dönemin şiir kitapları da güfte tespiti amacıyla gözden geçirilmiş ve çalışmamıza belirli bir ölçüde katkı sağlamıştır.

Çocuk Şarkılarında Esas Alınan Yaş Aralığı

‘Çocuk’ kavramı hem uluslararası bağlamda hem de Türkiye bağlamında farklı disiplinlerde farklı yaş aralıklarıyla tanımlanır.

Birleşmiş Milletler’in *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*’sine göre 18 yaşından küçük her birey çocuktur. *Türk Medeni Kanunu*’nun 4721 sayılı maddesine göre de reşit olma yaşı 18’dir; dolayısıyla 18 yaşından küçük herkes hukuken çocuk sayılır.

Gelişim psikolojisi literatüründe ise çocukluk genellikle bebeklikten ergenliğe kadar 0-12 yaş kabul edilir; ergenlik de 12-18 yaş aralığını kapsar.

Müzik eğitimi alanında ise ‘çocuk şarkısı’ kavramı genellikle 3-12 yaş grubuna hitap eden eserleri tanımlar. Bunun nedeni hem bilişsel hem de vokal gelişim özelliklerinin bu dönemde homojen sayılabilecek bir yapı göstermesidir.

Dolayısıyla, pedagojik müzik literatüründe çocuk şarkılarında esas alınan yaş aralığı çoğunlukla 3-12 yaş olmakla birlikte, alt gruplar hâlinde ayrıca ele alınır.

Tarihsel perspektiften bakıldığında Osmanlı döneminde çocuğun ‘küçük insan’ olarak algılandığı görülmektedir. Dönemin kültürel ve toplumsal hayatı

incelendiğinde çocuk, yetişkin gibi konuşan, yetişkin gibi giyinen, yetişkinlerin okuduğunu okuyup, dinlediğini dinleyen bir insan olarak karşımıza çıkar.

Bu araştırma kapsamında çocukluk için, yayınlardaki adlandırılış esas alınacaktır. Döneme dair kaynaklarda sıkça karşılaşılan ‘minik’, ‘küçük’, ‘mektebli’, ‘yavru’, ‘sıbyan’ ve ‘çocuk’ kavramları altındaki veriler araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Araştırmamızda genel itibariyle çocuk kavramının çerçevesi bebeklik ile gençlik arasında çizilmiş, doğumdan olgunluk çağına kadarki 0-18 yaş arası dönem esas alınmıştır.

Çocuk Şarkılarında Esas Alınan Tarih Aralığı

Çocuklar için yazılıp bestelenen, çocuklara özgü bir musiki formu olarak çocuk şarkısı Osmanlıda 19. Yüzyılın sonunda karşımıza çıkmaktadır. Siyasi değişimlerin, toplumsal dönüşümlerin ve fikrî cereyanların hararetle yaşandığı bu dönem araştırmamızın tarihî zeminini oluşturmaktadır.

Fransız İhtilali’nin dünya çapında oluşturduğu etkilerin Osmanlı coğrafyasına ulaşmasıyla birlikte siyasi ve kültürel hayat derinden etkilenmiştir. Milliyetçi faaliyetlerin yükselmesi imparatorluk coğrafyasında büyük kayıplara yol açmıştır. Önlem olarak öncelikle askerî tedbirler alma yoluna gidilmiştir. Asıl uyanış matbuat âleminde olmuş, aydın ve eğitimci zümre devleti bir arada tutacak yeni bir söylemin peşine düşmüşlerdir.

Osmanlının son yüzyılında rejim değişikliği kademeli olarak gerçekleşmeye başlamıştır. Tanzimat’la birlikte padişahın egemenliği sınırlanmış, Meşrutiyet’le parlamento idareye dahil olmuş ve sonrasında ilan edilen Cumhuriyet’le de halkın iradesini egemen kılma yoluna gidilmiştir. 1876’da I. Meşrutiyetin ilanı ile devlet idaresi ve toplum yaşantısında hızlı dönüşüm başlamış, Cumhuriyetin ilanı sonrasında inkılaplar vasıtasıyla yeni bir düzen kurulmuş ve nihayetinde demokrasiyi temsil eden ‘çok partili hayat’ düzenine 1946’da geçilmiştir. Bu süreçte İslamcılık, Osmanlıcılık, Türkçülük, Milliyetçilik, Turancılık, Cumhuriyetçilik, Devletçilik, Halkçılık, İnkılapçılık, Laiklik gibi fikri ve ideolojik

söylemler ortaya çıkmış: vatan, vatandaşlık, kimlik, pedagoji, terakki, medeniyet, teknoloji, kalkınma, çağdaşlık gibi kavramlar ekseninde çocuktan başlayarak yeni bir toplum oluşturma hayali gerçekleşme zemini bulmuştur. Araştırmamız için toplum mühendisliğinin en hızlı ve çarpıcı yansımalarının görüldüğü 1876-1946 arası dönem tarih aralığı olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın Yöntemi

Geç Dönem Osmanlıdan Erken Dönem Cumhuriyet'e Çocuk Şarkıları Üzerine Söylem Analizi (1876-1946) başlıklı tezimizde inceleme 'Norman Fairclough'un Diyalektik Yaklaşımlı Söylem Analizi' yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem araştırmalarımız neticesinde Türk müziği çocuk şarkılarının güftelerinin tahlilinde uygulanabilecek en kullanışlı yöntem olarak belirlenmiştir.

Söylem

Söylem 'discourse' kelimesinin dilimizdeki karşılığıdır. 'Discourse' etimolojik olarak 14. yüzyıla dayandırılmakta, konuşma-söyleşi *conversation* anlamındaki Latince 'discursus' kelimesinden geldiği düşünülmektedir.² Almancada 'Diskurs, Rede', Fransızcada 'discours', İngilizcede 'discourse, speech' kelimeleriyle karşılanmaktadır.

Edibe Sözen, *Söylem* adlı kitabında kelimeyi etimolojik yönden inceleyerek şu bilgileri aktarır: Latince 'discurrere' (oraya buraya koşturma, gidiş gelişler) kelimesinden ve/veya 'uzaklaşma', 'eritme', 'yayılma' ile *discursus* kelimesinin muhtelif versiyonlarına karşılık gelir; mecazi anlamda da 'özne hakkında uzun uzadıya konuşma', 'bir şey hakkında iletişim' anlamına gelir. Ortaçağ Latincesinde *discursus*, 'hararetli tartışma' ve 'bir yörünge etrafında dönen', 'karşılıklı iletişim' ve 'görüşme' anlamlarına gelir.³

² Thouria Drid, *Discourse Analysis: Key Concepts and Perspectives*, s. 20. <https://www.researchgate.net/publication/282184078>

³ Edibe Sözen, *Söylem, Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*, (İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999), s. 19.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde söylemin karşılığında şu bilgiler yer almaktadır: 1. Bir düşünceyi ortaya koymaktaki yaklaşım tarzı. 2. Kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade. 3. Bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri.⁴

Oxford sözlüğünde karşılığı şöyledir: 1. (Sayılabilen, sayılamayan, resmi) Bir konuşma ya da yazıdaki bir konunun uzun ve ciddi bir biçimde ele alınması ve tartışılması, 2. (Sayılamayan, dilbilim) Anlam üretmek için dilin konuşma ya da yazıda kullanımı; genellikle bir parçadaki farklı bölümlerin nasıl bağlandığını görmek için dilin incelenmesi: sözlü/yazılı söylem; söylem çözümlemesi, 3. (Eylem) discourse on/upon sth (resmi) çok iyi bildiğiniz bir konu hakkında konuşmak ya da uzun bir konuşma yapmak, söylev.⁵

Almanca Wahrig sözlüğünün son baskılarında ise söylemle ilgili şu bilgiler yer almaktadır: 1. Heyecanlı ve hareketli tartışma, 2. Söyleşi, 3. Topluma ve kamuya aktarılmış tartışma.⁶

Berke Vardar Dilbilim Terimleri Sözlüğü'nde söylemi şu şekilde tanımlamıştır: 1. Söz; dilin sözlü ya da yazılı gerçekleşmesi, konuşan bireyin kullanımı, 2. İfade; bir ya da birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, 3. Cümle sınırlarını aşan, cümlelerin birbirine bağlanması açısından ele alınan ifade.⁷

Diğer bir dilbilim sözlüğünde ise söylem şu ifadelerle karşımıza çıkmaktadır: Yapısal yaklaşıma göre cümle ötesi, cümleden büyük dil birimi; dilin toplumsal boyutu vurgulandığında ise dilsel büyüklüğüne bakılmaksızın (tek sözcük, cümle, paragraf v.b.) işlevsel, iletişim değerli birim olarak tanımlanabilecek ifade.

⁴ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.06.2025).

⁵ https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/us/definition/english/discourse_2;https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/us/definition/english/discourse-on#discourseon2_e (Erişim Tarihi: 12.06.2025).

⁶ Oxford'tan ve Wahrig'ten akt. Doğan Günay, *Söylem Çözümlemesi*, (İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2013), s. 19.

⁷ Berke Vardar, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, (İstanbul: Multilingual, 2002), s. 179.

Söylem salt sözlü birim, metin yazılı birim olarak ele alındığı gibi hem sözlü hem de yazılı söylem olarak da kabul edilir.⁸

Tanımlar ve tarifler incelendiğinde terim olarak anlamı net olmamakla birlikte ‘söylem’ şöyle bir çerçeve içine oturtulabilir:

Söylem, bir iletinin tüm boyutlarını, sadece iletinin içeriğini değil; onu dile getireni (kim söylüyor), otoritesini (neye dayanarak), dinleyiciyi (kime söylüyor) ve amacını (söyleyenler söyledikleri ile neyi başarmak istiyor) kapsayan dil pratiğidir. Belirli bir zaman dilimi içinde belli insan grupları arasında olan ve diğer insan gruplarına ilişkili olarak geliştirilen fikirleri, ifadeleri ve bilgileri içerir. Söylem, konuşma ve sohbet de dahil olmak üzere tüm iletişim biçimlerini kapsar. Bununla birlikte sohbet ve konuşma özel olarak söze dökülen konuşmalarla sınırlı değildir; günlük uygulamalar içinde sosyal dünyayı görme, sınıflandırma ve ona tepki verme yollarını da içerir.⁹

Edibe Sözen’e göre Batılı bir felsefenin ürünü olarak söylem, temel olarak ‘kullanılan dil’ ve ‘dil pratiği’dir. Dil kullanımı ise sadece dilbilimin geleneksel öğeleri ile sınırlı değildir; sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik alanlar gibi sosyal hayatın diğer yönleriyle de ilişkilidir. Bu hali ile söylem ideoloji, bilgi, diyalog, anlatım, beyan tarzı, müzakere, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiklerine ilişkin süreçlerdir.¹⁰

Söylem Analizi

Söylem analizi, dilin yalnızca bir iletişim aracı ya da dilbilgisel sistem olarak değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin, güç yapılarının ve ideolojilerin kurulduğu bir alan olarak incelenmesini amaçlayan disiplinler arası bir

⁸ Kâmile İmer-Ahmet Kocaman-Sumru Özsoy, *Dilbilim Sözlüğü*, (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2011), s. 227.

⁹ K. F. Punch, *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, çev. D. Bayrak, H. B. Arslan, Z. Akyüz, (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2005). (Orijinal çalışma basım tarihi 1998). Akt. Hilal Çelik, Halil Ekşi, “Söylem Analizi”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, C. 27, sy. 27, (İstanbul, 2008) s. 100.

¹⁰ Sözen, *a.g.e.*, s. 20.

yaklaşımıdır. Kökenleri 20. yüzyılın ortalarına dayanan bu yaklaşım, başlangıçta dilbilimin alt alanlarından biri olarak gelişmiş, daha sonra sosyoloji, antropoloji, psikoloji, iletişim bilimleri ve kültürel çalışmalar gibi disiplinlerle etkileşim içinde çok yönlü bir yapıya kavuşmuştur. Söylem analizi dilin toplumsal bağlamdan kopuk ele alınamayacağı varsayımına dayanır. Söylem, yalnızca dilsel ifadeler bütünü değil, aynı zamanda belirli tarihsel, kültürel ve toplumsal koşullarda anlam üreten pratiklerdir. Bu nedenle söylem analizi, tarih boyunca dil felsefesi, retorik, hermenötik, dilbilim, sosyoloji, antropoloji ve iletişim çalışmaları gibi alanlardan beslenmiştir.

Batı’da söylem analizinin kökeni, Ferdinand de Saussure’nin yapısalci dilbilim anlayışına ve 1950’lerde Zellig Harris’in bir makalesinde ‘discourse analysis’ kavramını kullanmasına dayandırılabilir.¹¹ Harris, dilin cümle ötesi yapılarının incelenmesini önermiştir. Bu yaklaşım, Noam Chomsky’nin ‘biçimsel dilbilgisi’ (formal grammar) kuramıyla karşılaştırıldığında daha işlevsel bir perspektif sunmaktaydı.¹²

1960’lar ve 1970’lerde Avrupa’da, özellikle İngiltere ve Fransa’da, söylem analizi daha çok sosyodilbilimsel ve eleştirel geleneklerle birleşmiştir. Michel Foucault’nun bilgi, iktidar ve söylem arasındaki ilişkiye dair çalışmaları, bu dönemde kavramın teorik çerçevesini genişletmiştir.¹³

Türkiye’de söylem analizi 1980’lerden itibaren dilbilim ve iletişim çalışmaları içinde yer bulmaya başlamıştır. Aksan, Vardar, Yücel, Rifat’ın bu alanda çalışmaları olmuştur. Ahmet Kocaman’ın Türkçe dilbilim literatürüne kazandırdığı *Dilbilim Söylemi* çalışması, söylem analizinin kuramsal ve uygulamalı yönlerini tanıtmaya bakımından önemlidir.¹⁴ Ayrıca Sözen, Çakır,

¹¹ Zellig Harris, “Discourse Analysis”, *Language*, C. 28, No. 1, (1952), s.1-30.

¹² Chomsky’nin “generative grammar” (üretici dilbilgisi) kavramının temelini oluşturan “formal grammar” (biçimsel dilbilgisi) kavramı için bkz. Noam Chomsky, *Syntactic Structures*. (Berlin: The Hague: Mouton, 1957).

¹³ Michel Foucault, *L’archéologie du savoir*, (Paris: Gallimard, 1969).

¹⁴ Ahmet Kocaman, *Dilbilim Söylemi*, (Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 1998).

Yüksel, Günay, Oğuz, Keskin, Kalan, Çelik ve Ekşi de bu alanda tez, makale ve kitap yazmışlardır.

Günümüzde söylem analizi, yalnızca dilin yapısını değil; toplumsal bağlamını, güç ilişkilerini ve ideolojik yönelimleri de irdeleyen kapsamlı bir inceleme alanı haline gelmiştir.

Söylem çözümlemesinin en eski kökleri, Antik Yunan ve Roma retoriğine dayanır. Aristoteles'in *Rhetorica'sı*, söylemin ikna edici gücünü ve mantıksal yapısını incelemiş, dilin yalnızca iletim değil, eylem olduğunu göstermiştir. Cicero ve Quintilianus, hitabetin toplumsal ve politik bağlamdaki rolünü sistemleştirmiştir.¹⁵

Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinde hermenötik, özellikle kutsal metinlerin yorumlanmasında başlıca yöntemdi. 19. yüzyılda Friedrich Schleiermacher hermenötiği sistemleştirmiş, metni anlayanın yazarın niyeti ve tarihsel bağlamıyla ilişkili olduğunu savunmuştur.¹⁶ Wilhelm Dilthey ise insan bilimlerinde anlayanın nesnel açıklamadan farklı, tarihsel bir süreç olduğunu vurgulamıştır.¹⁷

18. ve 19. yüzyıllarda gelişen karşılaştırmalı dilbilim ve filoloji, dilin tarihsel evrimini ve metinlerin kültürel bağlamlarını inceleyerek modern söylem analizine dolaylı katkı sağlamıştır.¹⁸

20. yüzyılın başında Ferdinand de Saussure, dili toplumsal bir göstergeler sistemi olarak tanımlamış, *langue* (dil sistemi) ile *parole* (bireysel söylem) ayrımını getirmiştir.¹⁹ Bu yaklaşım, söylemin yalnızca bireysel ifadelerden değil,

¹⁵ G. A. Kennedy, *A New History of Classical Rhetoric*, (New Jersey: Princeton University Press, 1994).

¹⁶ F. D. E. Schleiermacher, *Hermeneutics and Criticism*, (London: Cambridge University Press, 1998).

¹⁷ W. Dilthey, *Introduction to The Human Sciences*, (New Jersey: Princeton University Press, 1990).

¹⁸ R. H. Robins, *A Short History of Linguistics*, (London: Longman, 1997).

¹⁹ F. de. Saussure, *Course in General Linguistics*, (New York: Columbia University Press, 2011).

toplumsal kurallardan da oluştuğunu göstererek sonraki kuramcılar için temel oluşturmuştur.

Varoluşçuluğun önemini yitirdiği 1950'li yıllarda Fransa'da doğan Yapısalcılık özneyi yok sayar. Temelleri Saussure tarafından atılan yapısalcılıkta dilbilimin konusu dilin yapısı olmalıdır. Bir dili bilimsel olarak incelemek de dilin öğeleri arasındaki bağlantıları açıklamaktır. Saussure'e göre dil düşüncenin aracı değil, aksine düşünce dilin aracıdır. Dil gerçekliği yansıtmaz, gerçekliği üretir ve sözcüklerin anlamını nesneler değil, dil belirler. Yapısalcılık dili tarihsel gelişiminden bağımsız kapalı bir sistem olarak ele alıp inceleyen bir dilbilim temeli yaratmıştır.²⁰

Yapısalcılık, dünyanın kendisinin ne olduğunu değil, anlamlandıran insanların onu nasıl anlamlandırdıklarını keşfetme amacını taşır. Saussure'e göre bir dilin var olması için bir topluluğun bulunması gerekir. Dilin toplumsal varoluş dışında varlığından söz edilemez.²¹

Rus Biçimciliği (Jakobson, Shklovsky) ve Prag Dilbilim Okulu (Bühler, Trubetzkoy, Jakobson) ise dilin işlevlerini, iletişimsel amaçlarını ve bağlamsal yönlerini incelemiştir. Roman Jakobson'un iletişim modeli, söylemin dilsel kodun ötesinde işlevsel unsurlar taşıdığını ortaya koymuştur.

Yapısalcılık zamanla kendi içinden ve dışarıdan eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştiriler Post-yapısalcılığın doğmasına kaynaklık etmiştir. Post-yapısalcılığa göre her şey bir yapıdır ve bu yapının merkezi ve sınırı yoktur. Dil kendi içinde kapalı bir sistem değil açık ve esnek bir sistemdir.²² J. L. Austin'in *How to Do Things with Words*²³ adlı eserinde, dilin yalnızca bilgi aktaran bir sistem değil, eylemler üreten bir pratik olduğunu savunmuştur. John Searle de bu yaklaşımı geliştirerek söz edimlerinin toplumsal normlara bağlı olduğunu göstermiştir.²⁴

²⁰ Çelik-Ekşi, *a.g.m.*, s. 102.

²¹ Sözen, *a.g.e.*, s. 48.

²² Çelik-Ekşi, *a.g.m.*, s. 102.

²³ J. L. Austin, *How to Do Things with Words*, (Massachusetts: Harvard University Press, 1962).

²⁴ J. R. Searle, *Speech Acts*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1969).

Ludwig Wittgenstein'in *Philosophical Investigations*'daki 'dil oyunları' kavramı, anlamın kullanım bağlamıyla belirlendiğini ileri sürerek, dilin toplumsal doğasına felsefi temel sağlamıştır.²⁵

Post-yapısalcı yaklaşım metin merkezli bir yaklaşımdır. Bu görüş, her metnin arkasında bir yapının bulunduğunu iddia ederek okuyucunun önemini hiçe sayan yapısalcı görüşün aksine, okuyucuyu merkeze alır. Metnin anlamını yazar değil, okuyucu belirler. Birden çok okuyucu olduğu için, metnin de birden çok anlamı vardır. Yazar artık, modernitede olduğu gibi otorite kaynağı değildir. Yapısalcılık, yazarı öldürmüştür. Post-yapısalcılık ise, bu öldürme faaliyetini genişletmiş, yazarı öldürerek metni ve okuyucuyu ön plana çıkarmıştır. Post-yapısalcı anlayışta, metni oluşturan yazar değildir, metni oluşturan okuyucudur. Post-yapısalcılığa göre her okuma, aynı zamanda yazmadır.²⁶

Michel Foucault, söylemi yalnızca dilsel bir olgu olarak değil, bilgi üretim süreçleri ve iktidar ilişkilerinin ayrılmaz bir parçası olarak tanımlamıştır.²⁷ Ona göre söylemler, belirli tarihsel koşullarda mümkün hale gelir, bilgi ve iktidar arasındaki bağı yeniden üretir.

Faucault söylemi dil ve sosyal yapılar arasındaki ilişkiye atıfta bulunarak açıklar ve ona göre söylem; a) sosyaldır, yani kelimeler ve kelimelerin anlamları nerede, kim tarafından, kimin için kullanıldığına bağlı olarak açıklanır. Sonuç olarak kelimelerin anlamları sosyal ve kurumsal ortamlara göre değişir bu nedenle evrensel söylem diye bir şey yoktur, b) birbiri ile çatışan farklı söylemler olabilir, c) söylemler birbirleri ile çatışma halinde olabilecekleri gibi bir hiyerarşi içinde düzenlenmiş olarak da görülebilir. Çatışma ve hiyerarşi iktidar kullanımı ile yakından bağlantılıdır. Söylemlerin üretilmesi ve iktidar kullanımı arasındaki bağ nedeniyle söylem analizi için iktidar kavramı büyük önem taşır.²⁸

²⁵ L.Wittgenstein, *Philosophical Investigations*, (New Jersey: Blackwell, 1953).

²⁶ Sözen, *a.g.m.*, s. 54-55.

²⁷ Michel Foucault, *The archaeology of knowledge*, (New York: Pantheon Books, 1972).

²⁸ Punch'ten akt. Çelik-Ekşi, *a.g.m.*, s. 105-106.

1980'lerden itibaren Fairclough, van Dijk ve Wodak gibi araştırmacılar, söylem analizini toplumsal eleştiriyle birleştiren Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımını geliştirmiştir.²⁹

Fairclough söylemi metin, söylemsel pratik ve toplumsal pratik boyutlarında ele alan üçlü modeli geliştirmiştir.³⁰ Van Dijk söylem, biliş ve toplum ilişkilerini; özellikle ırkçılık ve medya söylemlerini inceleyen eleştirel modeli ortaya koymuştur.³¹ Wodak ise tarihsel söylem yaklaşımı ile ideoloji ve politik söylemi tarihsel bağlamıyla birlikte analiz etmiştir.³²

Eleştirel Söylem Analizi söylemi güç ilişkilerinin üretildiği, meşrulaştırıldığı ve sorgulandığı bir alan olarak görür.

2000'lerden itibaren söylem analizi, dijital iletişim ve sosyal medya gibi yeni alanlara uygulanmaya başlanmıştır:

Multimodal Söylem Analizi; görsel, işitsel ve metinsel unsurların birlikte incelendiği alandır.

Dijital Söylem Çalışmaları; çevrimiçi kimlik inşası, sosyal medya söylemleri, çevrimiçi nefret söylemi üzerine çalışmaktadır.

Kültürlerarası Söylem Analizi; göç, diaspora ve çok dillilik bağlamında söylem araştırmaları yapmaktadır.

Söylem analizi, antik çağlardan başlayıp günümüzün dijital söylem çalışmalarına kadar gelen bir gelişim çizgisine sahiptir. Başlangıçta metin merkezli ve biçimsel olan yaklaşımlar, zamanla toplumsal, kültürel ve politik bağlamları merkeze almış; özellikle Eleştirel Söylem Analizi ile eleştirel bir araştırma alanına dönüşmüştür. Günümüzde söylem analizi, disiplinler arası

²⁹ Norman Fairclough, *Discourse and Social Change*, (Cambridge: Polity Press, 1992).

³⁰ Fairclough, *Critical Discourse Analysis*, (London: Longman, 1995).

³¹ T. A. van Dijk, *Elite Discourse and Racism*, (London: Sage, 1993).

³² R. Wodak, M. Meyer, *Methods of Critical Discourse Analysis*, (London: Sage, 2009).

doğası sayesinde hem akademide hem de uygulamalı alanlarda güçlü bir araştırma yöntemi olarak konumlanmaktadır.

Çalışmada Esas Alınan Söylem Analizi Yöntemi

Fairclough'a göre söylem, sadece dilsel bir yapı değil, toplumsal pratiklerin temel bir parçasıdır.³³ Söylem aracılığıyla toplumsal gerçeklik inşa edilir, güç ilişkileri yeniden üretilir veya sorgulanır. Bu yaklaşım, sosyal yapıların dil yoluyla sürekli olarak şekillendiğini savunan bir sosyodilbilimsel paradigmaya dayanır.³⁴ Böylece dil, sadece iletişim için değil, aynı zamanda toplumsal düzenin korunması veya dönüştürülmesi için kritik bir araçtır.³⁵

Fairclough'un yöntemi, üç temel varsayıma dayanır:³⁶

Söylem, toplumsal pratiğin bir biçimidir. Yani sosyal dünyadaki ilişkiler, söylem yoluyla hem şekillenir hem de şekillendirir.

Toplumsal ilişkiler tarihsel ve kültürel bağlam içinde gerçekleşir. Dolayısıyla söylem analizi bağlamdan bağımsız yapılamaz.

Dil, toplumsal değişim için hem bir araç hem de bir hedef olabilir. Söylemde ortaya çıkan güç ve ideoloji, toplumsal eşitsizliklerin sürdürülmesinde rol oynar; ancak bilinçli müdahalelerle değiştirilebilir.

Fairclough, söylemi üç boyutta incelemeyi önerir:³⁷

Metin Düzeyi (Text)

Metin analizi, dilin yapısal özelliklerini inceler: sözcük seçimi, gramer yapısı, retorik biçimler, metin türü ve düzeni gibi unsurlar bu aşamada ele alınır. Örneğin, bir haber metninde kullanılan kelime tercihleri, belirli ideolojileri yansıtabilir veya gizleyebilir.

³³ Fairclough, (1992), s. 1-3.

³⁴ Fairclough, (1995), s. 57-60.

³⁵ Wodak, Meyer, M, *a.g.e.*, s. 16-18.

³⁶ Fairclough, (1995), s. 7-9.

³⁷ Fairclough, (1995), s. 75-80.

Söylemsel Pratikler (Discursive Practices)

Burada metnin üretim ve tüketim süreçleri incelenir. Metin nasıl oluşturuluyor? Hangi kurallar ve normlar geçerli? Okuyucu veya dinleyici metni nasıl yorumluyor? Bu aşama, metnin bağlam içindeki işlevselliğini araştırır. Örneğin, medya kuruluşlarının haber yaparken takip ettikleri yayın politikaları ve okuyucuların bu haberleri algılayışı bu katmanda değerlendirilir.

Sosyokültürel Pratikler (Social Practices)

En geniş düzeyde söylemin içinde yer aldığı toplumsal bağlam ve yapılar incelenir. Burada politik, ekonomik, kültürel ve ideolojik güç ilişkileri analiz edilir. Söylem, bu güç ilişkilerinin yeniden üretiminde veya dönüşümünde önemli bir araçtır.³⁸ Örneğin, bir siyasi liderin söylemi, o ülkenin iktidar ilişkileri ve politik atmosferi içinde değerlendirilir.

Fairclough, dilin ideolojik işlevini özellikle vurgular. Ona göre, dil aracılığıyla belirli dünya görüşleri ve çıkarlar meşrulaştırılır. Bu ideolojiler bazen görünmezdir ve sıradan dil kullanımı içinde doğalmış gibi kabul edilir.³⁹ Eleştirel söylem analizi, bu tür 'doğallaşmış' dil yapılarını açığa çıkararak, egemen ideolojilerin sorgulanmasına imkân tanır.⁴⁰

Fairclough'un yöntemi, medya metinleri, reklamlar, eğitim materyalleri, politik konuşmalar ve kurumsal iletişim gibi çeşitli alanlarda uygulanabilir. Özellikle medya söylemi analizi, güç ve ideoloji ilişkilerini ortaya koymak için yoğun biçimde kullanılmıştır.

Fairclough'un yaklaşımı eleştirel söylem analizinde merkezî bir yer tutsa da, bazı eleştiriler de almıştır. Özellikle yöntemin bazen normatif ve müdahaleci olduğu, dil ve toplum ilişkisini fazla deterministik yorumladığı belirtilmiştir.⁴¹ Buna

³⁸ Fairclough, (1992), s. 21-23.

³⁹ Fairclough, (1995), s. 87-90.

⁴⁰ Wodak, Meyer, M, *a.g.e.*, s. 21.

⁴¹ R. Rogers, *An Introduction to Critical Discourse Analysis in Education*, (Routledge, 2004), s. 45-47.

karşılık, Fairclough yöntemi geliştirmeye devam etmiş ve söylem analizinde daha esnek, çok boyutlu yaklaşımlar önermiştir.⁴²

Seçkimizdeki eserlerin incelenmesinde Fairclough'un üç aşamalı inceleme modelinden istifade edilmiştir. Ayrıca inceleme öncesinde güftelerin şairleri hakkında erişilebildiği kadarıyla bilgi verilmiş, yayınlandığı kaynak ve yazarı tanıtılmış, yazıldığı döneme dair siyasi, kültürel, sosyal arka plan sunulmaya çalışılmıştır. Yine söylem analizine geçmeden önce şairin tercihlerini anlamlandırabilmek için şiirin nazım bilgileri ve kökenleri itibarıyla söz varlığı tespiti çalışılmıştır.

Yönteme ek olarak çalışmanın şekillenmesinde ilham ve fikir veren başlıca referansları da burada belirtmek gerekir. Şenlik'in, ülkemizde söylem analizi alanındaki ilk incelemelerden biri olan "Sprache als Propagandamittel im Osmanischen. Eine sozio- und pragmlinguistische Analyse des in einem osmanischen 'Gazavatname' verwendeten Registers"⁴³ adlı makalesi uzun süren yöntem belirleme sürecini hitama erdiren, edebi ve tarihi metinlere lingüistik yaklaşımın çarpıcı bir örneği olarak kılavuzluk eden çok kıymetli bir çalışmadır. Müftiler'in "Mahtumkulu Divanı'nın Eleştirel Söylem Çözümlemesi"⁴⁴ başlıklı doktora tezi de çalışmanın omurgasını oluşturan yöntem aşamalarının netleşmesini sağlaması bakımından belirleyici bir konumdadır. Kaynak'ın *Travmaların Gölgesinde*⁴⁵ adlı kitabı ise farklı bakış açısı, kıymetli tespitleri ve zamanın ruhunu kavramamı kolaylaştıran çarpıcı üslubuyla ayrıca anılması gereken bir eserdir.

⁴² N. Fairclough, *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*, (Routledge, 2003), s. 22-25.

⁴³ Ahmet Şefik Şenlik, "Sprache als Propagandamittel im Osmanischen. Eine sozio- und pragmlinguistische Analyse des in einem osmanischen 'Gazavatname' verwendeten Registers", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* 103, (Wien: 2013), s. 347-364.

⁴⁴ Betül Müftiler, *Mahtumkulu Divanı'nın Eleştirel Söylem Çözümlemesi*, Doktora Tezi, (Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2023).

⁴⁵ Deniz Ülke Arıboğan, *Travmaların Gölgesinde*, (İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2020).

1. BÖLÜM: REPERTUVAR

Tespit Edilebilen Çocuk Şarkıları (1876-1946) ⁴⁶

NO	ŞARKI ADI	GÜFTE	TÜR	BESTEKÂR	GÜFTEKÂR	YIL	
1	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	O. Zeki Üngör	Mehmet Akif	1929	Latin
2	Yeni Harfler	<i>a-o-u-ı</i>	Marş	O. Zeki Üngör		1929	Latin
3	Deniz Feneri	<i>Denizde şimdi bir kayak yok</i>	Şarkı	Zeki	Behiç Enver	1929	Latin
4	Kuğular	<i>Bir mavi aynadır sular</i>	Şarkı	Zeki	Behiç Enver	1929	Latin
5	Ninni	<i>Ay doğdu, kırlarda her şey uykuya daldı</i>	Ninni	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
6	Anne Sevgisi	<i>Gece gündüz hep benimçin uğraşırlar</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
7	Dargın Arkadaş	<i>Dargın mısın söyle</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
8	Gece	<i>Gün battı masmavi bir sis</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
9	Kuşun Ölümü	<i>Artık sustu şakrak sesin</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
10	Kış	<i>Örtündü beyaz bir tül bütün dağ, taş, ovalar</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
11		<i>Bir küçük bahçevanım</i>	Şarkı	Zeki	Sadrettin Celâl	1929	Latin
12	Kitabım	<i>Benim küçük kitapçığım tertemiz</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
13	Kış	<i>İşte gene kış geldi, her tarafta kar var</i>	Şarkı	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
14	Bahar Sabahı	<i>Güneş dışar tepelerden, uyanır kuşlar</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
15		<i>Zil çaldı, dersler bitti, şimdi tatil var</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
16	Salıncak	<i>Bahçedeki cevize</i>	Şarkı	Zeki (Nakil)	Ahmet Muhtar	1929	Latin
17	İlim Marşı	<i>Geniş, güzel ufuklar</i>	Marş	Zeki	Ali Ulvi	1929	Latin
18	Davulum	<i>Mini mini pek sevimli bir davulum var</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
19	Öt, öt ey kuş!	<i>Öt öt ey kuş sabhalayın uyanan</i>	Şarkı	Zeki	Ali Ulvi	1929	Latin
20	Akşam	<i>Vaktaki yavrucuklar</i>	Şarkı	Zeki	Ali Ulvi	1929	Latin
21	Akşam Rüzgarı	<i>Okşa bayırları</i>	Şarkı	Zeki	Behiç Enver	1929	Latin
22	Kelebek	<i>Kelebek, kelebek</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
23	Dalgalar	<i>Uzaklarda kaynaşır beyaz köpükler</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
24	Yuva Şarkısı	<i>Haydi yuvana yavrucuk</i>	Şarkı	Zeki		1929	Latin
25	Gaip Çocuk	<i>İşte güneş batıyor</i>	Şarkı	Zeki	Sadrettin Celâl	1929	Latin
26	Mektep Vakti	<i>Kalk artık sabah oldu</i>	Şarkı	Zeki (Nakil)	Ahmet Muhtar	1929	Latin
27	Hayat Kavgası	<i>Dinleyin kırlardan</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
28	Çiçekler Diyor ki	<i>Sedelerden daha beyaz tertemizdir kalbimiz</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
29	Bahar	<i>İşte bahar tatlı bahar</i>	Şarkı	Zeki	Ali Ulvi	1929	Latin
30	Borazan	<i>Askerlik oyununda</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin

⁴⁶ Listedeki eserlerin yayın bilgisi kitap basım aşamasında eklenecektir.

31	Bülbül	<i>Ey bülbül güzel kuş şimdi sen neredesin</i>	Şarkı	Zeki	Ali Ulvi	1929	Latin
32	Dilenci	<i>Gelene, geçene</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
33	Anılar	<i>Şafakla beraber uyanırlar uykudan</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
34	Türk Oğlu	<i>Her adımda çiğnediğin şu toprak</i>	Şarkı	Zeki	İhsan İlhami	1929	Latin
35	Avacı	<i>Kaçın kuşlar, kaçın avcı geliyor</i>	Şarkı	Zeki	Behiç Enver	1929	Latin
36	Bir Kızın Duası	<i>Bir küçük goncadır kalbim</i>	Şarkı	Zeki	Behiç Enver	1929	Latin
37	Çoban	<i>Gözlerin bir alevdir ki senin</i>	Şarkı	Zeki (Godard'dan)	Ahmet Muhtar	1929	Latin
38	Vatan Hasreti	<i>Bak gine seni andım ey güzel vatanım</i>	Şarkı	Zeki (Nakil)	Ahmet Muhtar	1929	Latin
39	Kuzu	<i>Bak şu kuzu annesini</i>	Şarkı	Zeki (Nakil)	Ahmet Muhtar	1929	Latin
40	Kız Liseleri	<i>İnkılabın güneşi parlıyor alnımızda</i>	Marş	Zeki	Faruk Nafiz	1929	Latin
41	Bahar	<i>Gelince tatlı ilkbahar</i>	Şarkı	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
42	Münacaat	<i>Kalplerde ateş ey ulu Allah</i>	Münc.	Zeki (Handel'den)	Ahmet Muhtar	1929	Latin
43	Türk Marşı	<i>Yurdumuzun dostuna dost düşmanına düşmanız</i>	Marş	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
44	Karagöz	<i>Bilmem siz de gittiniz mi</i>	Şarkı	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
45	Gençliğe Marş	<i>İleri! Koca bir ülkenin namusu</i>	Marş	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
46	Gece	<i>Akşam olunca kalpteki ıstırap diner</i>	Şarkı	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
47	Son Gül	<i>Söyle bana, zavallı gül, neden boynum bükülmüş?</i>	Şarkı	Zeki (Nakil)	Ahmet Muhtar	1929	Latin
48	Bayrak Marşı	<i>Yekpare demirden bir kale gibi askerler</i>	Marş	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
49	Gençlik Marşı	<i>Titresin heybetle bastıkça zemin</i>	Marş	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
50	Türk Vatanı	<i>Dünyalara bedel olan güzel bir vatanımız var</i>	Şarkı	Zeki (Nakil)	Ahmet Muhtar	1929	Latin
51	Gurur	<i>Çok şükür, çok şükür.. Türk yarattım</i>	Şarkı	Zeki	İshak Refet	1929	Latin
52	Ninni	<i>Küçücük kuşlar gibi</i>	Ninni	Zeki (Mozart'tan)	Ahmet Muhtar	1929	Latin
53		<i>Her taraf yemyeşil..</i>	Şarkı	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
54	Azm ü Ümit	<i>Azm ü ümit hepimizin rehberi</i>	Şarkı	Zeki	Ahmet Muhtar	1929	Latin
55	Kemanım	<i>Göğsümün üzerinde bir gönülken telleri</i>	Şarkı	Zeki	C. Tevfik	1929	Latin
56	Kelebek	<i>Sabahki tatlı rüzgarın, budur çiçekli bir eşi</i>	Şarkı	Zeki	İ. Alaettin	1929	Latin
57		<i>Osmancık yurdu mübarek vatan ne güzelsin</i>	Şarkı			1922	Arap
58	Gurbette	<i>Ey ova dağ aşan incili billur çay</i>	Şarkı		İzzet Ulvi	1926	Arap
59		<i>Ey Sakarya şanlı ırmak</i>	Marş		İzzet Ulvi	1926	Arap
60	Tayyâreci	<i>Makine ile insan çok icatlar yaptı</i>	Marş	Kâzım Karabekir	Kâzım Karabekir	1924	Arap
61	Gemici	<i>Gemicilik pek kazançlı pek şerefli sanattır</i>	Şarkı	Kâzım Karabekir	Kâzım Karabekir	1924	Arap

62	İstiklal Marşı	<i>Ya istiklal ya ölüm</i>	Marş	Kâzım Karabekir	Kâzım Karabekir	1924	Arap
63	Türk Yılmaz	<i>Çelik gibi kollu tunçtan ayaklı</i>	Marş	Kâzım Karabekir	Kâzım Karabekir	1924	Arap
64	Sanayi	<i>Biz küçücük yavrularken bir araya toplandık</i>	Marş	Kâzım Karabekir	Kâzım Karabekir	1924	Arap
65	Küçük Süvari	<i>Küçücük sîlvâri</i>	Marş	Kâzım Karabekir	Kâzım Karabekir	1924	Arap
66	Çenber Yarışı	<i>Kollarımız kuvvetli</i>	Şarkı	Kâzım Karabekir	Kâzım Karabekir	1924	Arap
67	Vatan Marşı	<i>Bir fedai milletiz merd oğlu merd Osmanlıyız</i>	Marş	Kâzım Bey (UZ)	Tevfik Fikret	1909	Arap
68	Hep Kardeşiz	<i>Ne paşayız biz ne beyiz</i>	Şarkı	Kâzım Bey (UZ)	Tevfik Fikret	1909	Arap
69	Küçük Asker	<i>Küçük asker silah elde</i>	Şarkı	Kâzım Bey (UZ)	Tevfik Fikret	1909	Arap
70	Asker Şarkısı	<i>Hakk'a karşı yüzlerimiz ak bizim</i>	Şarkı	Kâzım Bey (UZ)	Hamdullah Suphi	1909	Arap
71	Çalışalım	<i>Arı gezer, çiçek emer</i>	Şarkı	Kâzım Bey (UZ)	Ali Ulvi	1909	Arap
72	Terakki Şarkısı	<i>Arş ileri arş ileri</i>	Şarkı	Kâzım Bey (UZ)	Ali Ulvi	1909	Arap
73	Dârü'lmuallimîn	<i>Fıkr ordusu yuz meş'al-i irfanla mücehhez</i>	Marş	Zâti Bey	Tevfik Fikret	1909	Arap
74	Bugday	<i>Bana başak oldu beşik</i>	Şarkı	Kâzım Bey (UZ)	Ulvi Bey	1909	Arap
75	Mekteb Marşı	<i>Medeniyet senin şanlı kucağında uyanır</i>	Marş	Zâti Bey	Ali Ulvi Bey	1909	Arap
76	Postacı	<i>Bak postacı geliyor selam veriyor</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1953	Latin
77	Küçük Ayşe	<i>Küçük Ayşe küçük Ayşe nâpıyorsun bana söyle</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1953	Latin
78	Tatil Bitti	<i>Tatil bitti yaz bitti</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1953	Latin
79	Sonbahar	<i>Sonbahar geldi yaz sona erdi</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1953	Latin
80	Güz	<i>N'oldu bunca çiçekler</i>	Şarkı	Halil Bedi		1953	Latin
81	Yeni Yıl	<i>Yeni bir yıla girdin</i>	Şarkı	Halil Bedi	Bekir Altan	1953	Latin
82	Kar	<i>Bak ne beyaz ne de ak</i>	Şarkı	Halil Bedi		1953	Latin
83	Kış	<i>Örtündü beyaz bir tül bütün dağ, taş, ovalar</i>	Şarkı	Halil Bedi	İhsan İlhami	1953	Latin
84	Ankara Kedisi	<i>Gözlerim var şimşek gibi</i>	Şarkı	Halil Bedi	N. Sevin	1953	Latin
85	Bayrak	<i>Atalarım gökten yere indirmişler ay yıldızı</i>	Şarkı	Halil Bedi	Hasan Ali Yücel	1953	Latin
86	Orada Bir Köy Var	<i>Orda bir köy var uzakta</i>	Şarkı	Halil Bedi	Ahmet Kutsi Tecer	1953	Latin
87	Yirmi Üç Nisan	<i>Yirmi üç nisan kutlu olsun</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1953	Latin
88	İlkbahar	<i>Çocuklar sevinin geldi ilkbahar</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1953	Latin
89	Küçük Kuş	<i>Ey küçük kuşağız</i>	Şarkı	Halil Bedi		1920	Latin
90	Haydi Kirlara	<i>Haydi gidelim biz haydi kirlara</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1953	Latin
91	Yaz Geline	<i>Yaz gelince insan kırları özler</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1953	Latin
92	Aydede	<i>Ay dede ay dede ne güzel fenersin</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1920	Latin

93	Denizler	<i>Ey güzel deniz mavi deniz</i>	Şarkı	Halil Bedi	Halil Bedi	1953	Latin
94	Vatan	<i>Yeyüzünde eşin yoktur ey vatan</i>	Şarkı	Halil Bedi	H. F. Süerdem	1953	Latin
95	Havacılık	<i>Ey Türk genci kanatılan</i>	Şarkı	Halil Bedi	H. F. Süerdem	1953	Latin
96	Ankara	<i>Ankara Ankara güzel Ankara</i>	Şarkı	Halil Bedi		1953	Latin
97	Mor Menekşe	<i>Menekşe buldum derede</i>	Türkü	Anonim	Halil Bedi	1953	Latin
98	Atımı Bağladım	<i>Atımı bağladım yolun sağına</i>	Türkü	Anonim	Anonim	1953	Latin
99	Sarı Zeybek	<i>Sarı zeybek şu dağlara yasanır</i>	Türkü	Anonim	Anonim	1953	Latin
100	Daldalan	<i>Daldalan daldalan daldan aşağı</i>	Türkü	Anonim	Anonim	1953	Latin
101	Yaşasın Mektebimiz	<i>Daha dün annemizin kollarında yaşarken</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
102	Mekteb Sevgisi	<i>Annem kadar çok severim</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
103	Bebegin Dansı	<i>Daha pek küçüğüm dans edemem</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
104	Rüzgar	<i>Rüzgâr eser kırlardan</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
105	Sanatlar Şarkısı	<i>Çalışmaktan iyi ne var</i>	Rond			1928	Arap
106	Akşam	<i>Akşam oldu yine sular karardı</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
107	Saatler	<i>Büyük saat şöyle işler</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
108	Yalancı Şarkısı	<i>Yalancı yalancı sana kimse inanmaz</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
109	Demirciler	<i>Demirciler bakırcılar çalışın çalışın</i>	Kanon		Ahmet Muhtar	1928	Arap
110	Haftanın Günleri	<i>Haftanın günleri yedidir yedi</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
111	Nerdesin, Guguk?	<i>Guguk guguk şimdi sen nerdesin</i>	Kanon		Ahmet Muhtar	1928	Arap
112	Gemiciler	<i>Şen gemicileriz ne hoş gezeriz</i>	Şarkı			1928	Arap
113	Horoz Diyor ki	<i>Kukuriku kukuriku çok uyudun yeter uyku</i>	Kanon		Ahmet Muhtar	1928	Arap
114	Kır Gezintisi	<i>Tatlı bir bahar gününde</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
115	Türk Vatanı	<i>Dünyalara bedel olan güzel bir vatanımız var</i>	Şarkı		Ahmet Muhtar	1928	Arap
116	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	O. Zeki Üngör	Mehmet Akif	1975	Latin
117	10. Yıl Marşı	<i>Çıktık açık alınla, on yılda her bir savaştan</i>	Marş	Cemal Reşit Rey	Çamlıbel-Çağlar	1975	Latin
118		<i>Müjdelere var yurdumun toprağına taşına</i>	Marş	Necil Kâzım	B.S. Erdoğan	1975	Latin
119	Gençlik Marşı	<i>Dağ başını duman almış</i>	Marş		Ali Ulvi Elöve	1975	Latin
120	Mehter Marşı	<i>Gafil ne bilir neşve-i pür şevk-i vegayı</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey	A. Muhtar Paşa	1975	Latin
121	Eski Ordu Marşı	<i>Ceddin deden neslin baban</i>	Marş	Ali Rıza Bey		1975	Latin
122	Alay Marşı	<i>Annem beni yetiştirdi bu ellere yolladı</i>	Marş	Rıfat Bey		1975	Latin
123	Dumlupınar Marşı	<i>Dumlupınar geldik sana</i>	Marş	Ziya Aydıntan	İzzet Ulvi	1975	Latin
124	Sakarya Marşı	<i>Hürmet sana ey şan dolu sancağım</i>	Marş	A. C. Çinkılıç		1975	Latin
125	Kafkasya Marşı	<i>Kafkasya dağlarında çiçekler açar</i>	Marş	İzzettin Hümâyi		1975	Latin
126	Akdeniz Marşı	<i>Yaslı gittim şen geldim</i>	Marş	Leylâ Sâz	Samih Rıfat	1975	Latin

127	Cumhuriyet Marşı	<i>Cumhuriyet cumhuriyet en güzel şey hürriyet</i>	Marş	Zâti Arca		1975	Latin
128	Zafer Marşı	<i>Muzaffersin ey Türk genci zafer senin</i>	Marş	Musa Süreya		1975	Latin
129	Karadeniz Marşı	<i>Karadeniz Karadeniz gelen düşman değil biziz</i>	Marş	Muhlis Sabahattin		1975	Latin
130	Vatan Marşı	<i>Başka bir aşk istemez aşkınla çarpar kalbimiz</i>	Marş	Musa Süreya	Cemal E. Yeşil	1975	Latin
131	Adımız Andımızdır	<i>Adımız andımızdır, yoluna can koyarız</i>	Marş	Ahmet Muhtar	B.K. Çağlar	1975	Latin
132	Bayrak Marşı	<i>Atalarım gökten yere indirmişler ay yıldızı</i>	Marş	Halil Bedi	Hasan Ali Yücel	1975	Latin
133	Türkiye Marşı	<i>Türkiye Türkiye benim güzel yurdum</i>	Marş	Necil Kâzım	Hasan Ali Yücel	1975	Latin
134	23 Nisan Marşı	<i>Yirmi üç Nisan kutlu olsun</i>	Marş	Halil Bedi		1975	Latin
135	Çocuk Marşı	<i>Türk çocukları! Türk çocukları!</i>	Marş	O. Zeki Üngör	Aka Gündüz	1975	Latin
136	Gençlik Marşı	<i>Bizler demir bilekli Türk genciyiz</i>	Marş	Ferit Hilmi	Kemal Kaya	1975	Latin
137	Ankara Marşı	<i>Ankara Ankara güzel Ankara</i>	Marş	Halil Bedi	Aka Gündüz	1975	Latin
138	İleri Marşı	<i>Yürü, bu yol şeref zafert yolu</i>	Marş	Faik Canselen	Celal Emrem	1975	Latin
139	Öğretmen Marşı	<i>Alnımızda bilgilerden bir çelenk</i>	Marş	C. Memduh İ. Hikmet Altar	Ertaylan	1975	Latin
140	Darü'l-muallimin	<i>Fikr ordusuyuz meş'al-i irfanla mücelhez</i>	Marş	Zâti ARCA	Tevfik Fikret	1975	Latin
141	Harp Okulu Marşı	<i>Yıldırımlar yaratan bir ırkın ahfadıyız</i>	Marş	Cevdet Ş. Çetiner	Hüsnü Öncü	1975	Latin
142	Yedek Subay Marşı	<i>Türk ordusu yenilmez mertlik denemesinden</i>	Marş	Cemal Reşit REY	A.Karahan	1975	Latin
143	İlgaz Türküsü	<i>İlgaz, Anadolu'nun sen yüce bir dağsın</i>	Marş	C. Türkorman		1975	Latin
144	Çanakkale Türküsü	<i>Çanakkale içinde vurdular beni</i>	Türkü			1975	Latin
145	Ankara Marşı	<i>Ankara'nın taşına bak</i>	Marş			1975	Latin
146	Karagöz	<i>Bilmem siz de gittiniz mi</i>	Şarkı	O.Zeki Üngör	Ahmet Muhtar	1989	Latin
147	Karagöz	<i>Karagöz Karagöz hahha</i>	Şarkı	Münir Ceyhan		1989	Latin
148	Karagöz	<i>Merhaba hu Karagöz'üm</i>	Şarkı	Hasan Toraganlı	Hasan Toraganlı	1989	Latin
149	Hacivat'ın Evi	<i>Hacivatın evi Hacivatın evi</i>	Şarkı	Hasan Toraganlı	Hasan Toraganlı	1989	Latin
150	Mekteb Şarkısı	<i>Geliniz kızlar hurrem ve raksan</i>	Şarkı		Necib Vecdi	1896	Arap
151		<i>Saçtı ziya-i mesadet</i>	Şarkı		Necib Vecdi	1896	Arap
152	Mekteb Şarkısı	<i>Gidelim mektebe tahsil-i kemalat edelim</i>	Şarkı		Mehmed Ali	1896	Arap
153	Mekteb Şarkısı	<i>Kızlar gelin bu mektebi</i>	Şarkı			1896	Arap
154	Ayine ve Çocuk	<i>Var idi bir küçücük tıfl idim</i>	Şiir		Cüdi Efendi	1896	Arap
155		<i>Vatansa anne herkese</i>	Şiir		Talat	1912	Arap
156	Kumru	<i>Güzel kuş! Ötüşün ne kadar meraklı</i>	Şiir		Ali Ulvi Elöve	1909	Arap
157		<i>Vatan için ölene ne yapılsa yine az</i>	Marş	Zati Arca	Ali Ulvi Elöve	1909	Arap
158		<i>Bir ateş-i hüsrân yanmaktadır cebinim</i>	Türkü		Servet Seyfi	1911	Arap

159	Keşşafların Türküsü	<i>Ben bir keşşafım, bacağım kolum</i>	Türkü		Ahmed Cevad	1910	Arap
160	Öc	<i>Tanrım büyük rahmetine sığınan</i>	Şiir		A. Necmeddin	1910	Arap
161	Balkan Türküsü	<i>Balkanları kar bürüdü</i>	Türkü		Feyzullah Sacid	1910	Arap
162	Dumlupınar	<i>Dumlupınar geldim sana</i>	Şiir		İzzet Ulvi	1925	Arap
163		<i>Yüce Tanrı! Biz ki yavru Türkleriz</i>	İlahi		Ziya Gökalp	1913	Arap
164	Mektep Şarkısı	<i>Biz mektebi takdis ederek Kabe deriz hep</i>	Şarkı	Şemsi Efendi	Sadi	1881	Arap
165	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı	Mehmet Akif	1919	Arap
166	Yaşamanın Çaresi	<i>Bugün kazan, bugün öğren, bugün sev</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
167	Çalışmak Marşı	<i>Çalış ey Türk yavrusu</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
168	Teşvik	<i>Gül yavrular çalışınız göreyim sizi</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
169	Vatan Marşı	<i>Açıldı ufkundan siyah dumanlar</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
170	Mektebliler Marşı	<i>Rehber-i amalimizdir mekteb-i irfanımız</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
171	Mekteb Marşı	<i>Anne gibi şu mekteb</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
172	Cenk Marşı	<i>Türk askeri göğüs açmış top tüfeğe alay alay</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
173	Mader-i Vatan	<i>Biz vatanın ümidyiz vatan bizimle yaşar</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
174	Yükselen Sancak	<i>Yükseldi ufkunda bir kanlı bayrak</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
175	Şehid Validesi	<i>Şehid oğlum kefenine büründü</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
176	Hanım Kızlar Marşı	<i>Vatanımız bağçedir bizler onun gülleri</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
177	Türk'ün Ninnisi	<i>Ne ağlarsın tosun yavru hilali mi özledin</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı	Nezihe Muhyiddin	1919	Arap
178	Şükran Marşı	<i>Nice isyanımızı affeden Allah'a şükür</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
179	Tûran Marşı	<i>Turan yolu Allah yolu</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1915	Arap
180	Harb Marşı (Mehter)	<i>Gafil ne bilir neşve-i pür şevk-i vegayı</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1915	Arap
181	Çanakkale Marşı	<i>Edirne'den çıktım başım selamet</i>	Marş	Kemânî Kevser		1915	Arap
182	Sivastopol Önünde...	<i>Sivastopol önünde yatan gemiler</i>	Şarkı		Rif'at Bey	1915	Arap
183	Yavuz Geliyor	<i>Yavuz geliyor Yavuz denizi yara yara</i>	Türkü	Balatlı Mehmed		1915	Arap
184	Bahriyeli Türküsü	<i>Çaya gittim çay susuz</i>	Türkü	Udi Hadi Efendi		1915	Arap
185	Derdli Kaval	<i>Derdli kaval gönlüm gibi inle dur</i>	Türkü	Muallim İ. Hakkı		1915	Arap
186	Ah Tenni Vah Tenni	<i>Bahçenizde gül var mı</i>	Türkü			1915	Arap
187	Ey Anadolu	<i>Ninenin gözleri yaşlarla dolu</i>	Şarkı	Muallim Kâzım		1917	Arap
188	Ey Gaziler	<i>Ey gaziler yol göründü yine garip serime</i>	Şarkı			1917	Arap
189		<i>Ya ilahi zat-i pakın hürmetine el-aman</i>	İlahi			1913	Arap

190		<i>Şol cennetin ırmakları akar Allah deyu deyu</i>	İlahi			1913	Arap
191		<i>Bu dünya yalandır bunda kalınmaz</i>	İlahi			1913	Arap
192		<i>Gel vücudum ateş-i aşkı Habibullaha yak</i>	İlahi			1913	Arap
193		<i>Bir muazzam padişahsın ki kulundur cümle şah</i>	İlahi	Zekâi Dede		1913	Arap
194		<i>Ya habibi irşeulek</i>	İlahi			1913	Arap
195		<i>Kad fethullahul'l-mevahib</i>	İlahi			1913	Arap
196		<i>Hamdu lillahi bir mübarek günde kıldık ibtida</i>	İlahi			1913	Arap
197		<i>Ayetinin saflaşında gör ne yazmış ol kadim</i>	İlahi			1913	Arap
198		<i>İsm-i subhan virdin mi var</i>	İlahi		Yunus Emre	1913	Arap
199		<i>Saray li-maallahi gönüldür efendim</i>	İlahi			1913	Arap
200		<i>Ey Allahum sen var iken</i>	Kaside			1913	Arap
201		<i>Aşk ile şevk ile bar-i Huda bir Allah</i>	İlahi			1913	Arap
202		<i>Allahu rabbi la-yezal</i>	İlahi			1913	Arap
203		<i>Bağrımdaki biten yaşlar</i>	İlahi			1913	Arap
204		<i>Ey garib bülbül diyarın kandedir</i>	İlahi	Ali Rıza Bey	Niyazî-i Mısırî	1913	Arap
205		<i>Gözüm ki kana boyandı</i>	İlahi	Saffet Efendi		1913	Arap
206		<i>Hak hak diyen aşıkların</i>	İlahi			1913	Arap
207		<i>İsteyen yarın hak eder varın</i>	İlahi	Aziz M. Hüdayi		1913	Arap
208		<i>Durman yanalım ateş-i aşka</i>	İlahi	Gülşenî		1913	Arap
209		<i>Beda hilalen ala azabi</i>	İlahi			1913	Arap
210		<i>Hame kalbi bi-hubbihi leylek</i>	İlahi			1913	Arap
211		<i>Ey cihan-ara hâlim nice olur</i>	İlahi			1913	Arap
212		<i>Ma hastü nemiyanem</i>	İlahi			1913	Arap
213		<i>Münadiler nida eyler</i>	İlahi	Hafız Ahmed	Aziz M. Hüdayi	1913	Arap
214		<i>İstediğim nurdan kanad</i>	İlahi			1913	Arap
215		<i>Pervaneler şem'a yanar</i>	İlahi			1913	Arap
216		<i>Sinen içre bedr olan mahın nedir</i>	İlahi		Sezaî	1913	Arap
217		<i>Mefatihül huda oldu hilalin</i>	İlahi		Kenzi	1913	Arap
218		<i>Allahum Allah mabudum Allah yanarım Allah</i>	İlahi			1913	Arap
219		<i>Kerim Allah rahim Allah</i>	İlahi	Zekâi Dede		1913	Arap
220		<i>Vuslat gibi nimet mi olur</i>	İlahi			1913	Arap
221		<i>Ya munisi ha teskina</i>	İlahi			1913	Arap
222	El ele, kol kola	<i>El ele, kol kola</i>	Şarkı	M. Ali Feridun	Ali Ekrem	1926	Arap
223	Horoz	<i>Şu yeşil çayırlarda</i>	Şarkı	M. Ali Feridun	Ali Rıdvan	1926	Arap

224	Dargın Arkadaş	<i>Dargın mısın söyle</i>	Şarkı	M. Ali Feridun	İhsan İlhami	1926	Arap
225	İdmancılar Türküsü	<i>Biz Türk oğlu Türkleriz</i>	Türkü	M. Ali Feridun	Ali Ekrem	1926	Arap
226	Mini Mini Yavruma	<i>Minicik elinden tutup annesi</i>	Şarkı	M. Ali Feridun	Midhat Sadullah	1926	Arap
227	Beyoğlu Yirminci Mektebin Marşı	<i>Biz vatanın öz kızıyız</i>	Marş	M. Ali Feridun	Kıymet Hanım	1926	Arap
228	Milli Ordu Zafer Marşı	<i>Yaşasın Gazi Mustafa Kemal Paşa yaşasın</i>	Marş	M. Ali Feridun		1926	Arap
229	Bahar Sabahı	<i>Neş'elenin sevinin</i>	Şarkı	M. Ali Feridun	Ali Rıdvan	1926	Arap
230	Semanın Süsleri	<i>Meleklerden seçilmiş</i>	Şarkı	M. Ali Feridun	Ali Rıdvan	1926	Arap
231	Yıldızlar	<i>Yıldızlar benek benek</i>	Şarkı	M. Ali Feridun	Ali Rıdvan	1926	Arap
232	Güzel Çiçekler	<i>Oh ne güzel çiçekler</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
233	Bekleriz	<i>Kahr-ı adâ etmeye bir kere ruhsat bekleriz</i>	Marş	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
234	Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine İthaf	<i>Var olup namın ile yevmi'l-kıyam olsun medid</i>	Marş	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
235	Muhterem Kumandanlarımız	<i>Hepsi imanlıdır hepsi kahraman</i>	Marş	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
236	Kırlar	<i>Ne güzeldir kırlar yazın</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
237	Sancak Marşı	<i>Şanlı bayrak, şanlı bayrak</i>	Marş	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
238	Mini Mini Yaramaz	<i>Mini mini bir yaramaz</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
239	Cehle Karşı Harb	<i>Biz çalışmaktan usanmaz muhterem kardeşleriz</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
240	Kuzu Şarkısı	<i>Mini mini bir kuzum var</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
241	Bahar Sabahı	<i>Neş'elenin sevinin</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
242	Yaprak	<i>Anıyordum baharı çırpınarak</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
243	Çalış Yavrum	<i>Çalış yavrum üşenme</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
244	Buğday	<i>Bana başak oldu beşik</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
245	Kuşlar ve Kış	<i>Küçük kuşlar küçük kuşlar</i>	Şarkı	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
246	Teyyare Marşı	<i>Kartalların adı var,Türklerin kanadı var</i>	Marş	İzzettin Hümâyi		1927	Arap
247	Çalışmak	<i>Saatler durmadan geçip giderler</i>	Şarkı			1927	Arap
248	Bebeğim	<i>Ne güzel bir bebeğim var</i>	Şarkı	Bedri Bey	Orhan Seyfi Bey	1927	Arap
249	Çiftçi Dayı	<i>Çiftçi dayı, çiftçi dayı</i>	Şarkı	Bedri Bey		1927	Arap
250	Firari Kuş	<i>Uçmak için kanatların heveste</i>	Şarkı	Fransızcadan		1927	Arap
251	Çay	<i>Şu tepciğin yamacından</i>	Şarkı		Bedri Bey	1927	Arap
252	Çiçeklik	<i>Şu sevimli nazlı güzel çiçekler</i>	Şarkı	Bedri Bey		1927	Arap
253	Bahar Şarkısı	<i>Kırlardaki mahlukların</i>	Şarkı	Fransızcadan		1927	Arap
254	Akşam Şarkısı	<i>Ufka akşamın nefesi</i>	Şarkı	Çekçeden	Orhan Seyfi Bey	1927	Arap

255	Gece	<i>Büründü her taraf simsiyah bir tüle</i>	Şarkı	Bedri Bey	Bedri Bey	1927	Arap
256	Bir Marş	<i>Sabah erken ufuktan doğar gün</i>	Marş	Arlezyan	Celal Sahir Bey	1927	Arap
257	İlkbahar	<i>Kuş sesleri yayılır</i>	Şarkı	Çekçeden	Ali Ulvi Bey	1927	Arap
258	Değirmenci	<i>Bütün ecdadım gibi bağlandım seve seve</i>	Şarkı	Mari Operasından		1927	Arap
259	Flüt Anşante	<i>Sevimli musiki, hazin nağmeler</i>	Şarkı	Mozar		1927	Arap
260	Barkarol	<i>Artık gel güzel gece</i>	Şarkı		Celal Sahir Bey	1927	Arap
261	Hasta Leylek	<i>Yaz çoktan geçti, gitti leylekler</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
262	Kuğular	<i>Bir mavi aynadır sular</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Behiç Enver	1922	Arap
263	Deniz Feneri	<i>Denizde şimdi bir kayık yok</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Behiç Enver	1922	Arap
264	Dargın Arkadaş	<i>Dargın mısın söyle</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
265	Anne Sevgisi	<i>Gece gündüz hep benimçün uğraşırlar</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
266	Ninni	<i>Ay doğdu, kırlarda her şey uykuya daldı</i>	Ninni	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
267	Gece	<i>Gün battı, masmavi bir sis</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
268	Kelebek	<i>Sabahki tatlı rüzgarın, budur çiçekli bir eşi</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
269	Kış	<i>Ötündü beyaz bir tül bütün dağ, taş, ovalar</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
270	Küçük Bahçevan	<i>Bir küçük bahçevanım</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Sadrettin Celâl	1922	Arap
271	İlim Marşı	<i>Geniş, güzel ufuklar</i>	Marş	Viyolonist Zeki	Ali Ulvi	1922	Arap
272	Kuşun Ölümü	<i>Artık sustu şakrak sesin</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
273	Dilenci	<i>Gelen, geçene acıklı bir sesle</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
274	Davulum	<i>Mini mni, pek sevimli bir davulum var</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
275	Kelebek	<i>Kelebek, kelebek, ey nazlı hoş bebek</i>	Şarkı			1922	Arap
276	Borazan	<i>Askerlik oyununda</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
277	Bahar Sabahı	<i>Güneş doğar tepelerden</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
278	Akşam	<i>Vaktâ ki yavrucaklar</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Ali Ulvi	1922	Arap
279	Gaip Çocuk	<i>İşte güneş batıyor</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Sadrettin Celâl	1922	Arap
280	Öt, öt ey kuş!	<i>Öt, öt ey kuş sabahleyin uyanan</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Ali Ulvi	1922	Arap
281	Yaşamak	<i>Dinleyin kırlardan</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
282	Kitabım	<i>Benim küçük kitapçığım pek tertemiz</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
283	Dalgalar	<i>Uzaklarda kaynaşır beyaz köpükler</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
284	Türk Oğlu	<i>Her adımda çiğnediğin şu toprak</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Ali Ulvi	1922	Arap
285	İlkbahar	<i>Müjdelers olsun geliyor</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki		1922	Arap
286	Azim	<i>Azim ü ümid hepimizin rehberi</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
287	Çiçekler Diyor ki	<i>Sedeflerden daha beyaz tertemizdir kalbimiz</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
288	Arı	<i>Şafakla beraber uyanırlar uykudan</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
289	Mektebden Çıkış	<i>Zil çaldı, dersler bitti, şimdi tatil var</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap

290	Vatan Acısı	<i>Düşman geçmiş her yer harab</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	İhsan İlhami	1922	Arap
291	Bahar	<i>İşte bahar, tatlı bahar</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Ali Ulvi	1922	Arap
292	Bülbül	<i>Ey bülbül güzel kuş şimdi sen neredesin</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Ali Ulvi	1922	Arap
293	Avcı	<i>Kaçın kuşlar, kaçın avcı geliyor</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Behiç Enver	1922	Arap
294	Akşam Rüzgarı	<i>Okşa bayırları</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Behiç Enver	1922	Arap
295	Bir Kızın Duası	<i>Bir küçük goncadır kalbim</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Behiç Enver	1922	Arap
296	Mektebe Davet	<i>Küçük kuş, küçük kuşı ötüşün ne hoş ne güzel</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Hıfzı Tevfik	1927	Arap
297	Sayılar	<i>Bir diyerek başlarım</i>	Şarkı	Cemil Rasim		1927	Arap
298	İleri	<i>İleri çocuklar durmadan ileri</i>	Şarkı	Almancadan	Ali	1927	Arap
299	Mevsimler	<i>İlkbahar zevk saçar</i>	Şarkı	Fransızcadan	Ali	1927	Arap
300	Aydede	<i>Aydede aydede ne güzel fenersin</i>	Şarkı	Nuran Bey	Yusuf Ziya	1927	Arap
301	Bayrak	<i>Yüksek semalarda onun aksi var</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Salih Zeki	1927	Arap
302	Ninni	<i>Uyu yavrum güle güle</i>	Ninni	Cemil Rasim	Hıfzı Tevfik	1927	Arap
303	Akan su	<i>Yamaçlardan atlıyor</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Latif	1927	Arap
304	Avcı	<i>Elinde bir çift sessizce bir avcı gidiyor</i>	Şarkı	Almancadan	Latif	1927	Arap
305	Mektebli Kızlar	<i>Mektebli çocuklar sevinelim</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Latif	1927	Arap
306	Yüzük	<i>Yüzük yüzük nerededir</i>	Şarkı	Almancadan		1927	Arap
307	Kız Türküsü	<i>Çiçekleri süsleyen pırl pırl inciler</i>	Şarkı	Cemil Rasim		1927	Arap
308	Tahta At	<i>Mektebden dönerim, tahta atı binerim</i>	Şarkı			1927	Arap
309	Gemiciler	<i>Biz gemici erleriz, gemimizi süreriz</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Latif	1927	Arap
310	Sonbahar	<i>Şimdi rüzgar esiyor</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Latif	1927	Arap
311	Minik Çocuk Ninni	<i>Minik çocuk, yavru çocuk</i>	Ninni	Cemil Rasim	[Ömer Seyfettin]	1927	Arap
312	Sonbahar	<i>Şimdi boyunları büyükünkü şakrak kuşların</i>	Şarkı	Almancadan	Latif	1927	Arap
313	Kar	<i>Kar kar soğuk var</i>	Şarkı	Cemil Rasim		1927	Arap
314	Arı	<i>Vız vız vız, arılar uçar</i>	Şarkı	Almancadan	Latif	1927	Arap
315	Şakrak Bülbül	<i>Şakrak bülbül, açıldı gül</i>	Şarkı	Almancadan	Mehmed Ali	1927	Arap
316	Ateş Böceği	<i>Yıldız gibi karanlıkta bazı yanan bazı sönen</i>	Şarkı			1927	Arap
317	Topaç	<i>Dönüyor topacım daima yorulmadan</i>	Şarkı	Fransızcadan	Latif	1927	Arap
318	Değirmenci	<i>Dereden su geliyor</i>	Şarkı	Almancadan	Latif	1927	Arap
319	Rüzgarın Vedası	<i>Esiyorum pek uzağa</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Latif	1927	Arap
320	Bahar Kuşları	<i>İşte kuşlar güzel kuşlar</i>	Şarkı	Almancadan	Hıfzı Tevfik	1927	Arap
321	Kelebek	<i>Kanadların benek benek</i>	Şarkı	Fransızcadan	Latif	1927	Arap
322	Bahtiyar Kuş	<i>Bahtiyar kuş ötüşünde bin neşe var ümid var</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Hıfzı Tevfik	1927	Arap
323	Kuzu	<i>Mini mini bir kuzum var</i>	Şarkı	Cemil Rasim		1927	Arap
324	Gurûb	<i>Sönüyor şimdi güneş</i>	Şarkı	Cemil Rasim		1927	Arap

325	Papatya ve Kelebek	<i>Kanadı benek benek ufacak bir kelebek</i>	Şarkı	Cemil Rasim	[Yaşar Nabi]	1927	Arap
326	Sürü	<i>Sabahleyin pek erkenden</i>	Şarkı	Almancadan	Nihad	1927	Arap
327	Güneş	<i>Ne hummalı bir akın</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Ali Fahreddin	1927	Arap
328	Top	<i>Bir topum var lastikten</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Yusuf Ziya	1927	Arap
329	Güzel Kuş	<i>Güzel kuş ötüşün ne kadar meraklı</i>	Şarkı	Cemil Rasim		1927	Arap
330	Top	<i>Hop hop hop haydi top yusuvarlak</i>	Şarkı	Cemil Rasim		1927	Arap
331	Kuş	<i>Guguk guguk ne hoş öter</i>	Şarkı	Almancadan	?	1927	Arap
332	Bebğim	<i>Ne sevimli bir bebek</i>	Şarkı	Mozart		1927	Arap
333	Kar ve Çiçekler	<i>Bizler mesud neşeli çiçekleriz</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Hıfzı Tevfik	1927	Arap
334	Kar	<i>Bilirsiniz ben karım</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Hıfzı Tevfik	1927	Arap
335	Bütün Çiçekler	<i>Bak etrafa şimdi yaz</i>	Şarkı	Cemil Rasim	Hıfzı Tevfik	1927	Arap
336	Siçramalar	<i>Hop sana, hop bana</i>	Şarkı			1921	Arap
337	Zil	<i>Çıngır mungır çıngır</i>	Şarkı			1921	Arap
338	Çekiç Örs	<i>Dedi bana babam</i>	Şarkı			1921	Arap
339	Dönen Top	<i>Demez tepe ya kır</i>	Şarkı			1921	Arap
340	Yuvarlanan Top	<i>Marifetli bu top</i>	Şarkı			1921	Arap
341	Uçan Top	<i>Zannedersin bir baksan</i>	Şarkı			1921	Arap
342	Ninni	<i>Güzeldir huyu</i>	Şarkı			1921	Arap
343	Top Oyunu		Şarkı			1921	Arap
344	Telli Giysem	<i>Bebek değilim, çocuk isem de temiz defterim</i>	Türkü			1911	Arap
345		<i>Kırları tercih ederim, tepelerden hoşlanırım</i>	Nakış			1911	Arap
346	Selam	<i>Binler yaşa sultanımız, devlet ve minnetinle yaşa</i>	Selam			1911	Arap
347	Selam	<i>Sultanımız binler yaşa</i>	Selam			1911	Arap
348	Selam	<i>Binler yaşa sultan, binler yaşa sultan</i>	Selam			1911	Arap
349	Şetaret Civan	<i>Kalk hadi hep bir, gezelim, tozalım</i>	Nakış			1911	Arap
350	Teferrüç-i Şakirdan	<i>Biz mektebli çocuklarınız, tatilde güler oynarız</i>	Nakış			1911	Arap
351	Tuti-i Mirat	<i>Ey tuti-i mirat-ı tekellüm</i>	Şarkı			1911	Arap
352		<i>Bir gün felek pek kuruldu, geldi çattı cüceye</i>	Koşma			1911	Arap
353	Leyla ve Mecnun	<i>Benim gönlüm şimdi bir Leyla buldu</i>	İlahi			1911	Arap
354	Lî Ceybi	<i>Cüd be-lutfek ya ehi, men lehu zaden kalil</i>	İlahi			1911	Arap
355	Vah Zavallı	<i>Şaka dedim, gerçek sandın, sade dilsin</i>	Şarkı			1911	Arap
356	Arz-ı Şadımani	<i>Müjde olsun müdiremiz şifayab olsun</i>	Şarkı			1911	Arap
357	Mücadele-i Şübban	<i>Adab u ahlak, bir meziyyettir</i>	Nakış			1911	Arap

358	Musiki Talebesi	<i>Sevgilim Muzika dersi: Mebadi-i Musiki</i>	Koşma			1911	Arap
359	Bir Balo Maskarası	<i>Gökte yıldız kümesi avluda kaz kümesi</i>	Türkü			1911	Arap
360	Necmiye'nin Rüyası	<i>Dün gece bir rüya gördüm</i>	Koşma			1911	Arap
361		<i>Bir küçük çocuğım, şekeri pek severim</i>	Nakış			1911	Arap
362	Kedi Ağlatdı Beni	<i>Kedimin her gece böbrekle dolardı sepeti</i>	Şarkı			1911	Arap
363		<i>Dalda Karga, burnunda peynir tutar</i>	Koşma			1911	Arap
364	Yaramaz Mestan	<i>Annem bana dün, bir kedi verdi</i>	Koşma			1911	Arap
365		<i>Zemheride pehlivan develer ne hoş güleşir</i>	Nakış			1911	Arap
366	Seyrisefin	<i>Ne şen gemicileriz biz, ne hoş gezeriz</i>	Nakış			1911	Arap
367	Başladı İmtihanlar	<i>İmtihanlar başladı, müjde arkadaşlar</i>	Nakış			1911	Arap
368	Feryad Elinden	<i>Ey dil ne bitmez, ne bitmez bu ah u vahın</i>	Şarkı			1911	Arap
369	Çalışkan Mektebli	<i>Biz çalışkan mektepliyiz</i>	Marş			1927	Arap
370		<i>Ufuklarda gezer bir hayal gibi</i>	Marş			1927	Arap
371		<i>Tan yeri sökerken keskin gözleri</i>	Marş			1927	Arap
372	Türk Azmi	<i>Türk azmini kıldın ayan</i>	Marş			1927	Arap
373	Sancak Marşı	<i>Güneş gibi parıldayan</i>	Marş			1927	Arap
374	Çiftçi Marşı	<i>Ne hoş yaşar şu çiftçiler</i>	Marş			1927	Arap
375	Yaz Günleri	<i>Yaz günleri şehri bırak</i>	Marş			1927	Arap
376	Kuzu	<i>Mini mini bir kuzum var</i>	Marş			1927	Arap
377	Gayret Marşı	<i>Geceyi uykuda işsiz geçiren gündüzünü</i>	Marş			1927	Arap
378	Kış	<i>Her tarafta kar kar kar</i>	Marş			1927	Arap
379	Çiçek Kuş	<i>Çiçek çiçek hep çiçek</i>	Marş			1927	Arap
380	Kış	<i>Her yer karlı her yer soğuk deniz</i>	Marş			1927	Arap
381	Anadolu	<i>Anadolu Anadolu her bucağın İslam dolu</i>	Marş			1927	Arap
382	Kelebek	<i>Oh ne süslü kelebek</i>	Marş			1927	Arap
383	Zahmete Alış	<i>Meyvesini çekemeyen şu ağaç</i>	Marş			1927	Arap
384	Arş İleri	<i>Arş ileri arş ileri isteğimiz ilerlemek</i>	Marş			1927	Arap
385	Çalışmak Eğlencedir	<i>Çalış gündüz hem gece çalışmaktır eğlence</i>	Marş			1927	Arap
386	Ninni	<i>Uyu yavrum uyanacak günler var</i>	Marş			1927	Arap
387		<i>Candan bin hürmet sana</i>	Marş			1927	Arap
388	Küçük Asker	<i>Küçük asker silah elde</i>	Şarkı		Tevfik Fikret	1911	Arap
389	Hep Kardeşiz	<i>Ne paşayız biz ne beyiz</i>	Şarkı	Kâzım	Tevfik Fikret	1911	Arap
390	Milli Osmanî Şarkısı	<i>Bir fedai milletiz merd oğlu merd Osmanlıyız</i>	Şarkı	Kâzım	Tevfik Fikret	1911	Arap

391	Darülmualimin	<i>Fıkr ordusuyuz meş'al-i irfanla mücehhez</i>	Marş	Kâzım Uz	Tevfik Fikret	1911	Arap
392		<i>Hazret-i Sultan Reşad</i>	Şarkı	Kâzım	Şevket Avni Bey	1911	Arap
393	Çalışım Şarkısı	<i>Arı gezer, çiçek emer</i>	Şarkı	Kâzım	Ali Ulvi Bey	1911	Arap
394		<i>Ey müriüvvet menbai, sahib-i saha Osmanlılar</i>	Şarkı	Kâzım	Kâzım	1911	Arap
395	Terakki Şarkısı	<i>Arş ileri arş ileri</i>	Şarkı	Kâzım	Ali Ulvi	1911	Arap
396	Sancak Marşı	<i>Askeriz biz, ezeli sancağımız dalgalanır</i>	Marş	Kâzım Uz	Kâzım Uz	1911	Arap
397	İstikbal Askeri	<i>Biz Osmanlı askeriyiz</i>	Şarkı	Kâzım	Muhyiddin Mekkî	1911	Arap
398	Hitabe-i İntikam	<i>Ey Bulgar vahşet ve canavarlığının</i>	Şarkı	Kâzım	Kâzım	1911	Arap
399	Cumhurreisi	<i>Bizim büyük reisimiz</i>	Şarkı	Necati	Ali Ekrem	1928	Arap
400	Milli Türk Marşı	<i>Beş bin yıllık tarihim</i>	Marş	Necati		1928	Arap
401	Asker	<i>Biz sobanın başında çayımızı içerken</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
402	Dumlupınar	<i>Dumlupınar, geldim sana</i>	Şarkı	Necati	İzzet Ulvi	1928	Arap
403	Tayyare	<i>Kartalların adı var, Türklerin kanadı var</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
404	Horoz	<i>Şu yeşil çayırlarda</i>	Şarkı	Necati	Doktor Ali Rıdvan	1928	Arap
405	Kar	<i>Yükseklerde uçan seyyah bulutlar</i>	Şarkı	Necati	Doktor Ali Rıdvan	1928	Arap
406	Günler	<i>Sabahınız hayrolsun</i>	Şarkı	Necati	Sabri Cemil Bey	1928	Arap
407	Bekçi Baba	<i>Sırtında bir kalın aba</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
408	İlkbahar	<i>Sabah artık gözünü erken açar</i>	Şarkı	Necati	Halit Fahri	1928	Arap
409	Saat	<i>O her zaman üşenmeden</i>	Şarkı	Necati	[M. N.]	1928	Arap
410	Mekteb	<i>Yuvarımın bahçesinde</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
411	Asker Olacağız	<i>Bir asker olmak isterim hele</i>	Şarkı	Necati	Sabri Cemil Bey	1928	Arap
412	Küçük Asker Marşı	<i>Keskin parlak süngümle</i>	Marş	Necati		1928	Arap
413	Bebek	<i>Ah bebeğim, ne nazlısın</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
414	Yaramaz	<i>Aldı Nuri iki taş</i>	Şarkı	Necati	Muallim Cemil	1928	Arap
415	Çeviklik	<i>Sıçra, kurtul oynadık</i>	Şarkı	Necati	Muallim Cemil	1928	Arap
416	Yirmi Üç Nisan	<i>Ey kahraman ırkım, ey yüce asil milletim</i>	Şarkı	Necati	Muallim Cemil	1928	Arap
417	Yaprak	<i>İlk baharın sinesinde</i>	Şarkı	Necati	İsmail Hikmet Bey	1928	Arap
418	Rüya Kızlarında	<i>Yer sıcak hava sıcak</i>	Şarkı	Necati	Ali Canib Bey	1928	Arap
419	Yolcu Yolun Şarksa	<i>Yolcu yolun şarksa ansızın çöken</i>	Şarkı	Necati	H. N.	1928	Arap
420	Suyun Sesi	<i>Ey güzel su, berrak su</i>	Şarkı	Necati	Halit Fahri	1928	Arap
421	Ay	<i>Bulutların içinde</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
422		<i>Ellerinde yayla kalkan</i>	Şarkı	Necati	Salih Rifat Bey	1928	Arap

423	Türk Ordusu	<i>Bu heybetle geçen erler kimlerdir?</i>	Şarkı	Necati	Yaşar Nabi Bey	1928	Arap
424	Köyümüz	<i>Köyümüz ne hoş bakın</i>	Şarkı	Necati	Namık Edip Bey	1928	Arap
425	Dere	<i>Söyle bana güzel dere</i>	Şarkı	Necati	Cevad Bey	1928	Arap
426	Oyun	<i>Derslerden yorulunca çocuklar</i>	Şarkı	Necati	İbrahim Alaaddin	1928	Arap
427	Bebğim	<i>Ne sevimli bir bebek</i>	Şarkı	Necati	Ayşe Yıldız Hanım	1928	Arap
428	Kış Gecesi Mehtabı	<i>Her yerde ayaz</i>	Şarkı	Necati	Mehmed Faruk	1928	Arap
429	İlkbahar	<i>Bahar geldi, bahar geldi</i>	Şarkı	Necati	Mehmed Faruk	1928	Arap
430	Temizlik	<i>Güneş gibi parlaktır</i>	Şarkı	Necati	Muallim Cemil	1928	Arap
431	Haftanın Günleri	<i>Yedi gündür tamam bir hafta</i>	Şarkı	Necati	Muallim Cemil	1928	Arap
432	Çiftçi	<i>Bitmez bir gayretle daima çalış</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
433	Kümes Hayvanları	<i>Tavuklar haykırıyor</i>	Rond	Necati	Yaşar Nabi Bey	1928	Arap
434	Kuzu	<i>Mini mini bir kuzum var</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
435	Sayalım	<i>Bir diyerek başladım</i>	Şarkı	Necati	Sırrı Cemil Bey	1928	Arap
436	Gemiciler	<i>Biz denizin çocukları, şen gemiciler</i>	Şarkı	Necati	Yusuf Ziya	1928	Arap
437	Vapur	<i>Bacasından siyah duman</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
438	Uyku	<i>Minik çocuk, yavru çocuk</i>	Şarkı	Necati	Ömer Seyfettin	1928	Arap
439	Sabah	<i>Gel artık güzel kardeş</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
440	Sonbahar	<i>Düşmüş soluk yaprakları</i>	Şarkı	Necati	Süleyman Saib	1928	Arap
441	Akşam	<i>İndi güneş göklerden</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
442	Bahar Rüzgari	<i>Aydınlatır sıcak güneş</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
443	Semanın Süsleri	<i>Meleklerden seçilmiş semada üç güzel kız</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
444	Çiftlik Manzarası	<i>Sönerken dağlarda güneş şulesi</i>	Şarkı	Necati	Orhan Seyfi Bey	1928	Arap
445	Tayyare	<i>Atimizi ala edip cehd ile peyman</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
446	Kelebek	<i>Bak ne güzel kelebek, kanadı benek benek</i>	Şarkı	Necati	Vehbi Efendi	1928	Arap
447	Ateş Böceği	<i>Yıldız gibi karanlıkta bazı yanan bazı sönen</i>	Şarkı	Necati	Halit Fahri	1928	Arap
448	Çoban	<i>Ben bir küçük çobanım</i>	Şarkı	Necati	İbrahim Sadi Bey	1928	Arap
449	Bahar Sabahı	<i>Neşelenin sevinin, ilkbahar yine geldi</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
450	İleri	<i>Arş ileri, arş ileri</i>	Şarkı	Necati	Ali Ulvi Bey	1928	Arap
451	Kış	<i>Kaç gündür gökyüzü yine kapkara</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
452	Yaz	<i>Kaynıyor bir kızgın güneş semada</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
453	Bayrak	<i>Göklerin ay yıldızı</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
454	Kuşlarla	<i>Bülbüllerin o sehhar ahengi var sesinde</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
455	Bahar	<i>Kırlardaki mahlukların</i>	Şarkı	Necati	İsmail Hikmet Bey	1928	Arap

456	Teşrifîye	<i>Her an umarak teşrifinizi</i>	Şarkı	Necati	İsmail Hikmet Bey	1928	Arap
457		<i>Güneş batıp kararınca sokaklar</i>	Şarkı	Necati	İsmail Hikmet Bey	1928	Arap
458	Ninni	<i>Gün eriyor, sular çağlar</i>	Ninni	Necati	Muallim Mehlika	1928	Arap
459	Deniz	<i>Deniz mavi bir atlas</i>	Şarkı	Necati	Nazım Bey	1928	Arap
460	Kedim	<i>Kedim henüz bir yaşında</i>	Şarkı	Necati	Orhan Seyfi Bey	1928	Arap
461	İlkbahar	<i>Kırların bir büyük şetareti var</i>	Şarkı	Necati	Ali Rıdvan Bey	1928	Arap
462	Kumandan Marşı	<i>İstiklal cenginde bir arslan gibi</i>	Marş	Necati	Hikmet Turhan	1928	Arap
463	Türk'ün Duası	<i>Yüce Tanrı, biz ki yavru Türkleriz</i>	Şarkı	Necati	Ziya Gökalp	1928	Arap
464	Sivrisinek	<i>Bazı kalın bazı ince kemanıyla söylenerek</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
465	On İki Ay	<i>On iki ay üçer üçer</i>	Şarkı	Necati		1928	Arap
466	Türküm	<i>Türk'üm, seller gibi aşmak isterim</i>	Şarkı	Necati	Nüzhet Bey	1928	Arap
467	Kanarya	<i>Kanaryamın süslü, temiz</i>	Şarkı	Necati	Orhan Seyfi Bey	1928	Arap
468	Vatan Destanı	<i>O kadar dolu ki toprağın şanlı</i>	Şarkı	Necati	Halit Fahri	1928	Arap
469	İstiklal Marşı	<i>Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Necati	Mehmed Akif	1928	Arap
470	Küçük Kuzu	<i>Mini mini pamuk gibi</i>	Şarkı	Necati	İsmail Hikmet Bey	1928	Arap
471	Kuş ve Çocuk	<i>Ey kuşcağız gelsen bana</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap
472	Bahar Marşı	<i>Bahar, senin nefesin</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap
473	Bir Gelincik	<i>Bir gelincik bir gün güle</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap
474	Genç Ordu	<i>Oh bu ne güzel gün güneş</i>	Şarkı	M. Zati	Ali Ulvi	1927	Arap
475	Horozun Şarkısı	<i>İlk ışıkla horoz öter</i>	Şarkı	M. Zati	Cevad Bey	1927	Arap
476		<i>Derdli kaval gönlüm gibi inle dur</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap
477	Küçük Gemi	<i>Aceb kanat açmış kuş mu şu deryayı aşıp giden</i>	Şarkı	M. Zati	Cevad Bey	1927	Arap
478	Vatan Sevdası	<i>Anadolu toprağının mert oğlu</i>	Şarkı	M. Zati	Ali Ulvi Bey	1927	Arap
479	Örs Başında	<i>Kalk gidelim gayyur oğlum şimdi benim iş var</i>	Şarkı	M. Zati	Mehmed Emin	1927	Arap
480	Bebeğim	<i>Ne güzel bir bebeğim var</i>	Şarkı	M. Zati	Orhan Seyfi	1927	Arap
481	Sancak Marşı	<i>Ey milletimin şanını</i>	Marş	M. Zati	Hikmet Bey	1927	Arap
482	Talebe Marşı	<i>Okumağı yazmağı öğrenmeye</i>	Marş	M. Zati		1927	Arap
483	Kurtuluş Bayramı	<i>Merhaba ey şanlı millet askeri merhaba</i>	Marş	M. Zati	Zeki Bey	1927	Arap
484	İleri Marşı	<i>Arş ileri arş ileri isteğimiz ilerlemek</i>	Marş	M. Zati	Ali Ulvi	1927	Arap
485	Buğday	<i>Kuzum buğday canım buğday sen başına</i>	Şarkı	M. Zati	Ali Ulvi	1927	Arap
486			Şarkı	M. Zati		1927	Arap
487		<i>Sen erkeksin ben kadınım senin kolun kanadımın</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap
488	Çiftçi	<i>Çiftçi bana düş dediği ekmeğini sen yoğur</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap

489	Saat	<i>O her zaman ve durmadan</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap
490	Kelebek	<i>Dolaşırsın çiçek çiçek</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap
491	Oğlumun Şiiri	<i>Çocuğa bir çocuk gibi uyarım</i>	Marş	M. Zati	İsmail Safa	1927	Arap
492		<i>Biz ne paşayız ne beyiz</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap
493	Zeybekler	<i>Zeybekleriz şan erleriz</i>	Şarkı	M. Zati	Ahmed Mithat	1927	Arap
494	Liseler Marşı	<i>Doğuyor ufkuma</i>	Marş	M. Zati	İ. Hikmet	1927	Arap
495	Muallim Mektepleri	<i>Fikr ordusuyuz meş'al-i irfanla mücehhez</i>	Marş	M. Zati		1927	Arap
496	Gölge Altında	<i>Gölge altında giden</i>	Şarkı	M. Zati		1927	Arap
497	Galatasaray Lisesi	<i>Aç sine-i feyyazını</i>	Marş	M. Zati	Tevfik Fikret	1927	Arap
498	Kurbaga Feryadı	<i>Ben fecr ile kalkarım, saatime bakarım</i>		M. Sahib		1911	Arap
499	Muhabbet-i Maderi	<i>Yüreğimde üç arzum var</i>	Nakış	M. Sahib		1911	Arap
500	Yalancı Çoban	<i>Yalancı, yalancı, kendi cezasını arar</i>	Nakış	M. Sahib		1911	Arap
501	Muhavere-i Piran	<i>Kutuda tavlı enfiyem, hazırlanma sana vermem</i>	Koşma	M. Sahib		1911	Arap
502	Teferrüc-i Güdekan		Koşma	M. Sahib		1911	Arap
503		<i>Taze idim gârelendim, meşşâtalarla bezendim</i>	Nakış	M. Sahib		1911	Arap
504	Hükm-i Yezdan	<i>Hak şerleri hayr eyler, ârif anı seyr eyler</i>	İlahi	M. Sahib		1911	Arap
505	Rahime'nin Ninnisi	<i>Ninni derim, ne uyumazsın</i>	Ninni	M. Sahib		1911	Arap
506	Hokkabaz'ın Hilesi	<i>Dün hokkabaza gittik, seyrettik keyiflendik</i>	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
507	Şetaret Civan	<i>Kalk, hadi, hep bir gezelim, tozalım</i>	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
508	Darüşsafaka Marşı	<i>Yüzler güldü gözyaşları hep dindi</i>	Marş	Muallim Kazım	Ali Kâmi Bey	1927	Arap
509	Buğdaylar	<i>Geçen hafta -hiç unutmam-</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Ali Ulvi [Elöve]	1915	Arap
510		<i>Kırları tercih ederim</i>	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
511	Tavuk	<i>Bilmezsiniz ne gördüm ben</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Ali Ulvi [Elöve]	1916	Arap
512	Musiki Talebesi	<i>Sevgilim Muzika dersi: Mebadi-i Musiki</i>	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
513	Güneş Bey	<i>Ey güneş bey! Söylesen eh</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Ali Ulvi [Elöve]	1915	Arap
514	Yaramaz Mestan	<i>Annem bana dün, bir kedi verdi</i>	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
515	Asma Çiçeği	<i>Bakın ne iyi üzüm çiçeği</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Ali Ulvi [Elöve]	1915	Arap
516	Mücadele-i Şübban	<i>Adab ve ahlak bir meziyettir</i>	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
517	Rüzgâr	<i>Rüzgârdır uzun yol yürüten</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Ali Ulvi [Elöve]	1915	Arap
518		<i>Dalda Karga, burnunda peynir tutar</i>	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
519	Dört Rüzgâr	<i>Rüzgârların ismini sen bilmezsin değil mi?</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Ali Ulvi [Elöve]	1915	Arap
520		<i>Bir gün felek pek kuruldu, geldi çatı cüceye</i>	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap

521	Sabah Sesleri	Namaz vakti sabah erken	Şarkı	Kazım [Uz]	İhsan İlhami	1911	Arap
522	Seyr-i Sefin	Şen gemicileriz ne hoş gezeriz	Şarkı (Nakış)	M. Sahib		1911	Arap
523	Gezinti	Yürüyün, yürüyün, gezeceğiz biz bugün	Şarkı	Kazım [Uz]	Ali Ulvi [Elöve]	1911	Arap
524	Necmi	Dün gece bir rüya gördüm	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
525	Asker Duası	Elimde tüfenk gönlümde iman	Şarkı	Kazım [Uz]	Ziya (Gökalp)	1911	Arap
526		Ben bir küçük çocuğum	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
527	Vatanın Kızlarına	Ey vatanın öz kızı!	Şarkı	Kazım [Uz]	Zaime Hayriye	1911	Arap
528	Kedi Ağlatdı Beni	Kedimin her gece böbrekle dolardı sepeti	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
529	Yaşamak İçin	Mini mini çocuklarınız	Şarkı	Kazım [Uz]	Osman Fahri Bey	1911	Arap
530	Bir Balo Maskarası	Gökde yıldız kümesi	Şarkı	M. Sahib		1911	Arap
531	Güzel Oyun	Ne güzel hava, ne güzel hava	Şarkı	Kazım [Uz]	Osman Fahri Bey	1911	Arap
532	Keşşaf	Ben bir keşşafım, bacağım kolum	Şarkı	Kazım [Uz]	Ahmed Cevad	1911	Arap
533	Çocuk Bahçesi	Bir vatan evladınız	Şarkı	Kazım [Uz]		1911	Arap
534	Terane-i Vatan	Ey şerefli ve şanlı askerler	Şarkı	Muallim Forlati	Nigâr binti Osman	1911	Arap
535	Vatan Şarkısı	Evlâd-ı vatan hamle-i adâya bedendir	Şarkı	Rif'at Bey		1908	Arap
536	Vatan Şarkısı	Kalkın ey ehl-i vatan biz de şâdân olalım	Şarkı		Namık Kemâl	1908	Arap
537	Vatan Şarkısı	Ey vatan, ey ümm-i i müşfik şâd ü handan ol bugün	Şarkı		Namık Kemâl	1908	Arap
538	Gönüllü Şarkısı	Haydi bakalım, hep toplanalım	Şarkı	Yüzbaşı Mehmed		1908	Arap
539	Çocuk Duası	Sabah oldu bak	Şarkı	Kâzım		1970	Latin
540	Nenni	Penbe mor çiçeklerin al tende artık uyu	Ninni	Schumann			Arap
541		Uyu ey tıfl-ı melekşânım uyu	Ninni			1982	Latin
542		Yâ Rab bu ölen yavrucağın annesiyim ben	Ninni			1982	Latin
543	Nenni		Ninni	İzzettin Hümâyî	Bahadır Bey	1911	Arap
544	Beşik Duası	Yavru bunda sallanacak	Ninni			1982	Latin
545	Ninni	Bağda gezer bağcı baba	Ninni			1982	Latin
546	Ninni	Dan dini dan dini dan atmış	Ninni			1982	Latin
547	Ninni	Seyrettim Muhammed'i	Ninni		Yunus Emre	1982	Latin
548	Ninni	Eyleyib millete hizmet	Ninni		Yunus Emre	1982	Latin
549	Bebek	Bebek beni dar eyledi	Ninni			1926	
550	Bebek Ninni	Elmalı'dan çıktım yayan	Ninni			1926	
551	Arslan Karam Ninni	Köprünün altı diken	Ninni			1926	
552	Nigde Ninnisi	Su gelir akmaylan nenni nenni	Ninni			1926	

553		<i>Ya ilahi başlayalım ism-i bismillah ile</i>	İlahi	Zekâi Dede		1982	Latin
554		<i>Ya ilahi sana geldik bizi mahrum eyleme</i>	İlahi			1982	Latin
555		<i>Rahat-ı can ister isen her seher Kur'an'a bak</i>	İlahi			1982	Latin
556		<i>Ya ilahi bir bölük aciz kapına gelmişiz</i>	İlahi			1982	Latin
557		<i>Ya ilahi necinna mimma nehaf</i>	İlahi			1982	Latin
558		<i>Ya ilahi sana geldik bizi mahzun eyleme</i>	İlahi		Yunus Emre	1982	Latin
559		<i>Aşk ile kandır</i>	İlahi			1982	Latin
560		<i>Yüce sultanım</i>	İlahi	Zekâi Dede	Yunus Emre	1982	Latin
561		<i>Gerçek âşıklara sala denildi</i>	İlahi	Nayî Şeyh Rıza	Emir Sultan	1982	Latin
562		<i>El-meded pirim efendim el-meded</i>	İlahi	Zekâi Dede	Kâmil	1982	Latin
563		<i>Cenab-ı pakine layık amel yok</i>	İlahi	Zekâi Dede	Aziz M. Hüdayi	1982	Latin
564		<i>Aşk ile iki cihanda şah olan gelsin beri</i>	İlahi	Hafız Ahmed	Sünbülî	1982	Latin
565		<i>Bir ismi Mustafa bir ismi Ahmed</i>	İlahi		Yunus Emre	1982	Latin
566		<i>Aşk ile canım bendedir bende</i>	İlahi	Nuri		1982	Latin
567		<i>Ötme bülbül, ötme bülbül</i>	İlahi			1946	Latin
568		<i>Yessir lena hayrel umur</i>	İlahi	II. Mustafa		2004	Latin
569		<i>Ne bahthı ol kişiye kim okuduğu Kur'an ola</i>	İlahi	Zekâi Dede	Yunus Emre	2004	Latin
570		<i>Bu aşk bir bahr-i ummandır buna hadd ü kenar olmaz</i>	İlahi	Seyfullah		2004	Latin
571		<i>Çünkü bildin müminin kalbinde beytullah var</i>	İlahi	Esad Efendi	Nesimî	2004	Latin
572		<i>Allah emrin tutalım</i>	İlahi	Zekâi Dede	Yunus Emre	1961	Latin
573		<i>Teve edelim zenbimize tübtü ilallah</i>	İlahi			1961	Latin
574		<i>Sinen içre nur u zikr ile uyandır bir چراغ</i>	İlahi			1982	Latin
575		<i>Ben bilmez idim, gizli ayan hep sen imişsin</i>	İlahi			1982	Latin
576		<i>Hasan başımın tacı, Hüseyin gözüümün yaşı</i>	İlahi			1982	Latin
577		<i>Sad salli ala seyyidina ali Muhammed</i>	İlahi			1982	Latin
578	Buğday Tanesi	<i>Buğday tanesi diyor ki</i>	Türkü	M. Zati [Arca]	Ali Ulvi Elöve	1915	Arap
579	Vatan	<i>Âmâlimiz efkârımız ikbâl-i vatandır</i>	Türkü		Namık Kemâl	1908	Arap
580	Asker	<i>Bak şu levend askere Osmanlıdır</i>	Türkü		Ali Ekrem	1908	Arap
581	Vatan	<i>Kâbe, Kudüs, Tûr-ı Sina</i>	Türkü	Rıza Bey	M. Celal Bey	1908	Arap
582	Asker	<i>Boru çalıyor cesur asker</i>	Türkü	Hakkı Bey		1908	Arap
583		<i>Yükselmeli artık, yetişir zillet ve zulmet</i>	Türkü	Zati Arca	Tevfik Fikret	1908	Arap
584		<i>Çekildi ufk-ı vatandan cehennem-i zulumat</i>	Türkü	Zati Arca		1908	Arap
585	Teyyâre	<i>Telli turna gibi çıktık yuvadan</i>	Türkü	Rıza Bey	Ali Rıza Seyfi Bey	1908	Arap

586	Türk	<i>Ceddi büyük Türk oğluyum</i>	Türkü	Rıza Bey	M. Celal Bey	1908	Arap
587	İntikam	<i>Yürüyelim ileriye</i>	Türkü			1908	Arap
588	Gemici Türküsü	<i>Ebu'l-fethe şan veren</i>	Türkü	Rıza Bey	M. Celal Bey	1908	Arap
589		<i>Ru'yet-i Osmaniyanın gir de zıll-i âline</i>	Türkü	Muallim İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
590		<i>Yarelidir vatanımız yaresini saralım</i>	Türkü	Hoca Ahmed		1908	Arap
591	Kardeş Türküsü	<i>Kur'an bize emreder</i>	Türkü	Rıza Bey	M. Celal Bey	1908	Arap
592		<i>Pür emel hür bir nazar var in'ikas etmiş bugün</i>	Türkü	Rıza Bey	Cenab Muhyiddin	1908	Arap
593	Cenk Türküsü	<i>Gözde tüter dumanları</i>	Türkü		Süleyman Nazif	1908	Arap
594	Koşar Adım	<i>Arş arş Haydi ileri</i>	Türkü		Ali Ulvi Elöve	1908	Arap
595	Oğluma	<i>Gel evladım, anlatayım sen kimsin</i>	Türkü		Akâ Gündüz	1908	Arap
596	Redifin Çocuğu	<i>Babacığım redif oldu geçen kış</i>	Türkü		Ahmed Cevad	1908	Arap
597	Ey Vatandaş	<i>Ey vatandaş eğme öyle alınını</i>	Türkü		Ahmed Cevad	1908	Arap
598	Vatana	<i>Ey vatanım, ey vatanım</i>	Türkü		Ahmed Cevad	1908	Arap
599	Midhat Paşa	<i>Midhat Paşa, bu ismi sen hiç çıkarma aklından</i>	Türkü		İbrahim Alaaddin	1908	Arap
600	Allah	<i>Yeri, göğü yaradan</i>	Türkü		Sabri Cemil Bey	1908	Arap
601	Analık	<i>Yavrucuğum, donacaksın, gel bağruma elini sok</i>	Türkü		Mehmed Emin	1908	Arap
602	Sabah	<i>Şafak söktü, çil horozum kalk diyor</i>	Türkü		Mehmed Emin	1908	Arap
603	Vatanını Sev	<i>Kırlarında gezindiğim bu toprak</i>	Türkü		Mehmed Fuad	1908	Arap
604	Öc Türküsü	<i>Yansın cihan, aksın al kan, yok bir umurum</i>	Türkü		Aka Gündüz	1908	Arap
605	Neşide-i Harb	<i>Ey şanlı ordu, ey şanlı asker</i>	Türkü		Sadık Vıcdani	1908	Arap
606	Gülbank-ı Vega	<i>Dökülsüb seyyimizden es-sala Balkan'da</i>	Türkü		Mü'min Baki	1908	Arap
607	Dâstân-ı Harb	<i>Geliniz ehl-i vatan yek-dil yek-can olalım</i>	Türkü		Hasan Mücteba	1908	Arap
608	Askerin Nişanlısı	<i>Şahin bakışını sevdiğim dilber</i>	Türkü		Ali Rıza Seyfi	1908	Arap
609		<i>Ateş sultanımızdan çıkıyor volkanlar</i>	Türkü	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
610		<i>Sen oldun ey gazanfer mücahidine rehber</i>	Türkü	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
611	Medhiye-i Padişahi	<i>Ey şuh-ı nev Sultan Reşad</i>	Türkü	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
612		<i>Ey şehinşah-ı cihan Sultan Reşad-ı kâmrân</i>	Türkü	İsmail Hakkı Bey	Tevfik Fikret	1908	Arap
613	Askeriz	<i>Osmanlıyız, âlem bilir erleriz</i>	Türkü	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
614	Al Sancak	<i>Bütün kulaklara en tatlı duyularla dolan</i>	Türkü		Âkil Koyuncu	1908	Arap

615	Asker	<i>Asker gidiyor</i>	Türkü		Mehmed Behçet	1908	Arap
616		<i>Ayrımız yok gayrımız yok bir baba evladınız</i>	Türkü	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
617		<i>Osmanlıyız ey kardeşler birdir bizim yurdumuz</i>	Türkü	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
618		<i>Biz muhteşem Osmanlıyız</i>	Türkü	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
619	Medhiye-i Padişahi	<i>Ey vekil-i fahr-i âlem padişah-ı kâmrân</i>	Türkü	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
620	Yâdigâr-ı Millet	<i>Ru'yet-i Osmaniyanın gir de zıll-i âline</i>	Türkü	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
621		<i>Hürriyet, adalet, müsavat, uhuvvet</i>	Türkü		Tahsin Nihad	1908	Arap
622	Kılınç	<i>Çekiç altında muhakkar ezilir günlerce</i>	Türkü		Tevfik Fikret	1908	Arap
623	Fahriyye	<i>Gazanfer-peykeriz muhabbet-küsteriz</i>	Marş	Kazım [Uz]		1911	Arap
624	Harbden Avdet	<i>Arsa-i harbden dönen asker</i>	Marş	Kazım [Uz]		1911	Arap
625	Marş-ı Sultânî	<i>Tâc-ı hürriyetle doğmuş bir güneş şeklindesin</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
626	Hürriyet Marşı	<i>Ey millet-i Osmaniyan</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey	Neyzen Mahmud Şevket	1908	Arap
627	Millet Marşı	<i>Hakk'a karşı yüzlerimiz ak bizim</i>	Marş	Kazım [Uz]	Hamdullah Suphi Bey	1908	Arap
628	Mebusan Marşı	<i>Biz Osmanlıyız her dem gazaya hazırız</i>	Marş	Kazım [Uz]		1908	Arap
629	Vatan Marşı	<i>Ey annemiz şanlı vatan</i>	Marş			1908	Arap
630	Manastır Ordu Marşı	<i>Düştü vakta ki rahm-i maderden</i>	Marş			1908	Arap
631	Piyade Birinci Alay	<i>Anam beni yetiştirdi bu ellere yolladı</i>	Marş	Rif'at Bey		1908	Arap
632	Gönüllü Marşı	<i>Padişah emretti askerler müsellahlır bütün</i>	Marş		Ali Remzi	1908	Arap
633	Mefahir-i Milliye	<i>Pek büyüktür namımız, vicdanlıyız</i>	Marş	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
634	Kur'a Marşı	<i>Çağırıyor askerliğe bak vatan</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
635	İttihad ve Terakki	<i>Fahr eder Osmanlılık etmekle her dem ittihad</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey	Hamdullah Suphi	1908	Arap
636	Kur'a Marşı	<i>Asker oluyorum ben işte gidiyorum ben</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
637	Mekteb Marşı	<i>Uyanalım ey kardeşler doğdu artık günümüz</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey	Hamdullah Suphi	1908	Arap
638	Mekteb Marşı	<i>Ey muazzam mührîban Osmanlılık her an yaşa</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1965	Latin
639	Ninni	<i>Dağda tavşanlar uyur ninni</i>	Ninni	Tanburi Cemil			Arap
640	Ninni	<i>Dağda tavşanlar uyur ninni</i>	Ninni	Tanburi Cemil		1916	Arap
641	Ninni	<i>Dağda tavşanlar uyur ninni</i>	Ninni	Tanburi Cemil		1924	Arap

642	Ninni	<i>Dağda tavşanlar uyur ninni</i>	Ninni	Tanburi Cemil			Arap
643	Umur'un Ninnisi	<i>Uyusun uyusun Umur'a ninni</i>	Ninni	Mehmed Baha		1917	Arap
644	Türk'ün Ninnisi	<i>Uyu yavrum görme zalim düşmanların yüzünü</i>	Ninni	İsmail Hakkı Bey	Nezihe Muhiddin	1922	Arap
645	Türk'ün Ninnisi	<i>Uyu yavrum görme zalim düşmanların yüzünü</i>	Ninni	İsmail Hakkı Bey	Nezihe Muhiddin		Arap
646	Anneciğim	<i>Yatağında uyur iken</i>	Şarkı	Gomidas Vartabed	Ahmed Cevad Bey	1915	Arap
647	Çocuk Şarkısı	<i>Güneş battı, akşam oldu</i>	Şarkı				Arap
648	Kuşlar ve Kış	<i>Küçük kuşlar küçük kuşlar</i>	Şarkı	İzzeddin Hümayi		1927	Arap
649	Ankara Ninnisi	<i>Uyan yavrum uyanacak zamandır</i>	Ninni	İsak Varon Efendi			Arap
650	Sabah	<i>Şafak söktü çil horozum kalk diyor</i>	Şarkı	Gomidas Vartabed	Mehmd Emin Bey	1915	Arap
651	Ninni	<i>Uyu cicim, işte gece</i>	Ninni	Cemil Bey			Arap
652	Mekteb ilahisi	<i>Yâ İlahi başlayalım ism-i bismillah ile</i>	İlahi	Zekâi Dede			Arap
653	Buğday	<i>Bana başak oldu beşik</i>	Şarkı	İzzeddin Hümayi	Ali Ulvi Bey	1927	Arap
654	Bahar Sabahı	<i>Neş'elenin sevinin</i>	Şarkı	İzzeddin Hümayi	Ali Rıdvan	1928	Arap
655	Gurbette	<i>Ey ova dağ aşan incili billur çay</i>	Şarkı	İzzet Ulvi		1926	Arap
656	Akşam Duası	<i>Bugün dahi mektepte</i>	Şarkı	Nadir Mahmut	Kazım Karabekir		Arap
657	Çalışalım	<i>Arı gezer çiçek emer</i>	Şarkı	Kazım [Uz]	Ali Ulvi Bey	1911	Arap
658	Çalışalım	<i>Arı gezer çiçek emer</i>	Şarkı	Kazım [Uz]	Ali Ulvi Bey	1909	Arap
659	İlkbahar	<i>Kuş sesleri yayılır</i>	Şarkı	Gomidas Vartabed	Ali Ulvi Bey	1915	Arap
660	Papatya	<i>Bahar olsun da seyredin</i>	Şarkı	Gomidas Vartabed	Tevfik Fikret	1915	Arap
661	Çoban	<i>Çoban kaval çaldı sordu bülbüle</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı	Ziya Gökalp		Arap
662	Darüleytam İlahisi	<i>Allah'tır kardeşler yaratan insanı</i>	İlahi	Mehmed Baha		1916	Arap
663	Mektepliler Marşı	<i>Mekteblileriz düşmanımız cehl ü atalet</i>	Marş	Kazım [Uz]			Arap
664	Mektebli Marşı	<i>Nura açıktır gözüümüz</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı			Arap
665	Mektep Neşidesi	<i>Anne gibi şu mektep</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı	Sabri Cemil Bey	1919	Arap
666	Mektep Neşidesi	<i>Anne gibi şu mektep</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı	Sabri Cemil Bey		Arap
667	Mektep Neşidesi	<i>Anne gibi şu mektep</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı	Sabri Cemil Bey		Arap
668	Darülmuallimin	<i>Fikr ordusuyuz meşal-i irfanla mücehhez</i>	Marş	Kazım [Uz]	Tevfik Fikret	1911	Arap
669	Renkler	<i>Biçareyim derdim çok</i>	Şarkı	Muallim İ. Hakkı			Arap

670	Hep Kardeşiz	<i>Ne paşayız biz ne beyiz</i>	Şarkı	Kazım [Uz]	Tevfik Fikret	1911	Arap
671	Çalışmak Eğlencedir	<i>Çalış gündüz hem gece</i>	Şarkı	İzzeddin Hümayi		1927	Arap
672	Çalış Yavrum	<i>Çalış yavrum üşenme</i>	Şarkı	İzzeddin Hümayi		1927	Arap
673	Papatyalar Şarkısı	<i>Bahar olsun da seyredin</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki	Tevfik Fikret		Arap
674	Çoban ve Çocuk	<i>Güzel çoban bir için bir yudum su destinden</i>	Şarkı	Mildanzade	Tevfik Fikret		Arap
675	Çoban ve Çocuk	<i>Güzel çoban bir için bir yudum su destinden</i>	Şarkı	Mildanzade	Tevfik Fikret		Arap
676	Lale Diyor Ki	<i>Bir çiçeğim adım lale</i>	Şarkı	Mehmed Baha		1917	Arap
677	Darüşşafaka Marşı	<i>Demadem eyleriz tahsil-i ilme şevk ile gayret</i>	Marş	Zekâi Dede		1940	Arap
678	Mekteb-i Sultani Marşı	<i>Mamure yurtlarımızdan çıkan siyah duman</i>	Marş	Yusuf Hüsnü Bey			Arap
679			Şarkı	Fokaefs (Foçalı)		1856	Kiril
680	Terakki Şarkısı	<i>Arş ileri arş ileri</i>	Şarkı	Kazım [Uz]	Ali Ulvi Bey	1911	Arap
681	Mahfiruz Mektebi Marşı	<i>Olalım şems-i maarifte ziyadar-ı sürur</i>	Şarkı				Arap
682	Hanım Kızlar Marşı	<i>Vatanımız bahçedir bizler onun gülleri</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı		1919	Arap
683	Hanım Kızlar Marşı	<i>Vatanımız bahçedir bizler onun gülleri</i>	Marş	Muallim İ. Hakkı			Arap
684		<i>Mai boğazın safha-yı siminine nurdan</i>	Marş				Arap
685	Musiki Talebesi	<i>Sevgilim Muzika dersi: Mebadi-i Musiki</i>	Şarkı	M. Sahip		1911	Arap
686	Musiki Talebesi	<i>Sevgilim Muzika dersi: Mebadi-i Musiki</i>	Şarkı	M. Sahip		1913	Arap
687	Bir Balo Maskarası	<i>Gökte yıldız kümesi avluda kaz kümesş</i>	Şarkı	M. Sahip		1913	Arap
688	Bir Balo Maskarası	<i>Gökte yıldız kümesi avluda kaz kümesş</i>	Şarkı	M. Sahip		1911	Arap
689	Sivastopol Marşı	<i>Sivastopol önünde duran gemiler</i>	Marş	Rif'at Bey			Arap
690	Sivastopol Marşı	<i>Sivastopol önünde duran gemiler</i>	Şarkı	Rif'at Bey			Arap
691	Sivastopol Marşı	<i>Sivastopol önünde duran gemiler</i>	Marş	Rif'at Bey		1856	Arap
692	Sivastopol Marşı	<i>Sivastopol önünde duran gemiler</i>	Marş	Rif'at Bey			Arap
693	Türk Marşı	<i>Ey Türk yurdu üstüne düşman at salmış</i>	Marş	Nezih Bey			Arap
694	Ana Marşı	<i>Ey oğullar düşmanlara Allah diye saldırm</i>	Marş	Ruyidilber İsmet	Ruyidilber İsmet		Arap
695	Nihavend Marş	<i>Ana harb ilan oldu</i>	Marş	Bimen Efendi			Arap
696	Nihavend Marş	<i>Ana harb ilan oldu</i>	Marş	Bimen Efendi			Arap
697	Nihavend Marş	<i>Ana harb ilan oldu</i>	Marş	Bimen Efendi			Arap
698	Milli Türkü	<i>Sen anamızsın vatan</i>	Türkü	Leyla Hanım	Leyla Hanım		Arap
699	Milli Türkü	<i>Sen anamızsın vatan</i>	Türkü	Leyla Hanım	Leyla Hanım	1919	Arap
700	Asker Türküsü	<i>Yaslı gittim şen geldim</i>	Türkü	Leyla Hanım	Samih Rifat Bey	1919	Arap
701	Asker Türküsü	<i>Yaslı gittim şen geldim</i>	Türkü	Leyla Hanım	Samih Rifat Bey		Arap

702	Ana Türküsü	Yurduma düşman doldu	Türkü	Ali Rifat Bey			Arap
703	Sefer Türküsü	Sabahtan kalktım güneş parlıyor	Türkü	Ali Rifat Bey			Arap
704	Şehidin Feryadı	Köyümün bucağından	Türkü	Niyazi Bey	Niyazi Bey		Arap
705	Rumeli Marşı	Rumeli'nin dağları var	Marş	Hafız Mustafa			Arap
706	Milli Marş	Düşman yine dış gösterdi gidiyorum askere	Marş	İhsan Hanım			Arap
707		Uyan yavrum sabah oldu	Şarkı	Mehmet Selahattin			Arap
708	Vatanım İçin		Şarkı	İhsan Sabri Hanım		1908	Arap
709	Kılınç	Çekiç altında muhakkar ezilir günlerce	Şarkı	Carikiopoulo	Tevfik Fikret	1908	Arap
710	Ahretlik	Buyurunuz kahvenizi	Şarkı	Rauf Yekta Bey	Mehmed Emin	1908	Arap
711	Marş		Marş	Fehime Sultan		1908	Arap
712	Salon Neşideleri		Şarkı	Mösyö Binet		1909	Arap
713	Ordu Marşı	Ordumuz etti yemin	Marş	Muallim İ. Hakkı		1909	Arap
714	Neşide-i Tebrikiyye	Bahr-ı feyz-i kudümün hayat-bahş kılıp	Şarkı	Rauf Yekta Bey		1909	Arap
715		Hürriyet, adalet, müsavat, uhuvvet	Şarkı	Rauf Yekta Bey	Tahsin Nihad	1909	Arap
716	Vatan Şarkısı	Bir fedai milletiz merd oğlu merd Osmanlıyız	Şarkı	Vedi Sabra Efendi	Tevfik Fikret	1909	Arap
717			Marş				Arap
718	Marş-ı Sultani	Tac-ı hürriyetle doğmuş bir güneş şeklindesin	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
719	İstiklâl-i Osmani	Osmanlık eyler düğün	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
720	Darülfünun İntikam	Ey Bulgar vahşet ve canavarlığının en büyük âmili	Marş				Arap
721	Keşşaf Marşı	Ben bir keşşafım, bacağım kolum	Marş				Arap
722	İntibah Marşı	Yürüyelim ileriye	Marş				Arap
723	İzcilik Marşı	Ben bir izciyim bacağım, kolum	Marş				Arap
724	Tayyare Marşı	Gökte bulutlara bir yoldaşdınız	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
725	Mekteb-i Sultani	Mamure yurtlarımızdan çıkan siyah duman	Marş	Yusuf Hüsnü Bey			Arap
726	Sancak Marşı	Ertuğrul'un ocağında uyandık	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
727	Mevlevî Marşı	Mevlevî taburu teşkil eyledi Sultan Reşad	Marş	Nezih Bey			Arap
728	Plevne Marşı	Moskof yine başkaldıracak düşmanımızdır	Marş	Nezih Bey			Arap
729	Türk Marşı	Ey Türk yurdu üstüne düşman at salmış	Marş	Nezih Bey			Arap
730	Kafkasya Marşı	Moskoflarda Batum, niçin?	Marş	Hafız Mustafa			Arap
731	Yeni Turan Marşı	Yeni Turan güzel ülke söyle, sana yol nerde	Marş	Halide Yekta			Arap

732	Gök Sancak Marşı	<i>Gök sancağın altında atalarım yürüdü</i>	Marş	İhsan Hanım			Arap
733	Milli Marş	<i>Düşman yine dış gösterdi gidiyorum askere</i>	Marş	İhsan Hanım			Arap
734	Rumeli Marşı	<i>Rumeli'nin dağları var</i>	Marş	Hafız Mustafa			Arap
735	Çocuk Şarkısı	<i>Ne güzel hava, ne güzel hava</i>	Şarkı				Arap
736	Çocuk Şarkısı	<i>Güneş battı, akşam oldu</i>	Şarkı				Arap
737	Mekteb Marşı	<i>Ey muazzam mihriban Osmanlılık her an yaşa</i>	Marşı	İsmail Hakkı Bey			Arap
738	Şermin'in Kemarı	<i>Piyanoyu sever babam</i>	Şarkı	Mehmed Mesud	Tevfik Fikret	1912	Arap
739	Çocukla Top	<i>Çocuk koşar</i>	Şarkı	Mehmed Mesud	İsmail Hikmet Bey	1912	Arap
740	Teşekkür Şarkısı	<i>Yüce Tanrım sana şükür</i>	Şarkı			1929	Latin
741		<i>Türk'üz biz, köleyiz cumhuriyete</i>	Şarkı			1929	Latin
742	Tanrının Parlak Güneşi	<i>Tanrıdır bizlere güneşi gönderen</i>	Şarkı			1929	Latin
743	Gün Aydın	<i>Gün aydın gün aydın ötüyor kuşlar</i>	Şarkı			1929	Latin
744	Yağmur Şarkısı	<i>Bizim bahçeye yağmur yağıyor</i>	Şarkı			1929	Latin
745	İlk Bahar	<i>Güller açar, bülbül şakır</i>	Şarkı			1929	Latin
746		<i>Saka kuşu yuva yapar</i>	Şarkı			1929	Latin
747	İş Adamları	<i>Kırlangıçlar bir dülger gibi yuva yapar</i>	Şarkı			1929	Latin
748	Yuva Oyunu	<i>Bir ilkbahar gününde çamların üstünde</i>	Şarkı			1929	Latin
749	Söğüt Çiçeği	<i>Dere önündeki söğüt çiçeği</i>	Şarkı			1929	Latin
750	Papatya Hanım	<i>Sarı renkli papatya hanım</i>	Şarkı			1929	Latin
751	Yaban Gülleri	<i>Kırlarda yemyeşil güzel beşikler</i>	Şarkı			1929	Latin
752	Sonbahar Yaprakları	<i>Esmer, kırmızı, sarı, sonbahar yaprakları</i>	Şarkı			1929	Latin
753	Güzel Yolcu	<i>Bir sonbahar gününde</i>	Şarkı			1929	Latin
754	Yıldız Çiçeği	<i>Güzel çiçek giyinsene mor elbiseni çabuk</i>	Şarkı			1929	Latin
755	İlkbahara Veda	<i>Papatya, lale, zambak, yine görüşelim</i>	Şarkı			1929	Latin
756	Kış Şarkısı	<i>Bugün hava soğuk</i>	Şarkı			1929	Latin
757	Kar Danesi	<i>Gel pencerede dinlen</i>	Şarkı			1929	Latin
758	Güneş	<i>Parlak güneş sallanan beşiğe vurur</i>	Şarkı			1929	Latin
759	Kar Yağıktan Sonra	<i>Saka kuşu diyor ki: Artık ağaçlar çıplak</i>	Şarkı			1929	Latin
760	Bulutlu Gün	<i>Bulutlar yine perde gerdiler</i>	Şarkı			1929	Latin
761	Yağmur	<i>Tarlalara yollara</i>	Şarkı			1929	Latin
762	Rüzgârı Gördü Kim	<i>Rüzgârı kim gördü</i>	Şarkı			1929	Latin
763	Ağaçkakan	<i>Ben bir ağaçkakanım</i>	Şarkı			1929	Latin

764	Mevsimler	<i>Baharda, ilkbaharda</i>	Şarkı			1929	Latin
765	İki Küçük Kuş	<i>Kurumuş dallar üstünde</i>	Şarkı			1929	Latin
766	Baykuş	<i>Baykuş hanım baykuş hanım</i>	Şarkı			1929	Latin
767	Serçe	<i>Yağmur altında serçe</i>	Şarkı			1929	Latin
768	İlk Demet	<i>Kazdı bahçeyi küçük Orhan</i>	Şarkı			1929	Latin
769	Havuzda Balıklar	<i>Oynaşüyor balıklar havuzun içinde</i>	Şarkı			1929	Latin
770	Tavşanım	<i>Benim tavşanım var, kafeste oturur</i>	Şarkı			1929	Latin
771	Boz Eşeğim	<i>Bir boz eşeğim var ahırda</i>	Şarkı			1929	Latin
772	İnek Hanım	<i>O tanır bizi, gelin sağalım</i>	Şarkı			1929	Latin
773	Zürafa	<i>Ne tuhaf bir hayvan şu upuzun zürafa</i>	Şarkı			1929	Latin
774	Ekmekçi	<i>Ekmekçi unu alır</i>	Şarkı			1929	Latin
775	Postacı	<i>Ey postacı günaydın</i>	Şarkı			1929	Latin
776		<i>Beyaz tüylü küçük kedi</i>	Şarkı			1929	Latin
777	Küçük Hanım	<i>Bir küçük hanım hep yoğurt yiyordu</i>	Şarkı			1929	Latin
778	Cingöz ile Afacan	<i>Cingöz ile afacan bayırdaki pınardan</i>	Şarkı			1929	Latin
779	Kambur Aile	<i>Çarpık yüzlü, ihtiyar ve kambur bir adam</i>	Şarkı			1929	Latin
780	Kıvrıkcık Saçlar	<i>Kıvrıkcık saçlar, kıvrıkcık saçlar</i>	Şarkı			1929	Latin
781	Poyraz	<i>Uluyan poyraz, hatır tanımaz</i>	Şarkı			1929	Latin
782	Köylü Kızı	<i>Köylü kızı bir keskin orakla</i>	Şarkı			1929	Latin
783	Beyaz Koyun	<i>Me me bu yaz koyun yapağın var mı?</i>	Şarkı			1929	Latin
784	Duba Hasan	<i>Duvara bindi uzandı, Duba Hasan yuvarlandı</i>	Şarkı			1929	Latin
785	Uyuyan Koyun	<i>Tembel koyun gel anlat</i>	Şarkı			1929	Latin
786		<i>Küçük fare gördü bir rüya</i>	Şarkı			1929	Latin
787		<i>Güzel yıldız şen yıldız</i>	Şarkı			1929	Latin
788	Bayrağımız	<i>Güzel bayrak, al bayrak</i>	Şarkı			1929	Latin
789	Küçük Yeni Sene	<i>Öğreniniz kimin neyim</i>	Şarkı			1929	Latin
790	Mustafa Kemal Paşa	<i>Büyük kalpli paşamıza</i>	Şarkı			1929	Latin
791	Gazi Paşa	<i>Gazi Gazi büyük Gazi</i>	Şarkı			1929	Latin
792	Bebeğin Şarkısı	<i>Koy yastığa başını küçük bebeğim</i>	Şarkı			1929	Latin
793	Kuşların Ninnisi	<i>Cık cık cık ötüşür kuşlar</i>	Şarkı			1929	Latin
794	Uyku Şarkısı	<i>Ay bulutları deldi</i>	Şarkı			1929	Latin
795		<i>Ağaca bağlı bir salıncak</i>	Şarkı			1929	Latin
796	Şen Çocuklar	<i>Yardım ederler her gün bize</i>	Şarkı			1929	Latin
797	Arkadaşlar	<i>Arka üstü yatıp yere</i>	Şarkı			1929	Latin

798	Kalkma Zamanı	<i>Soldu artık, soldu gece</i>	Şarkı			1929	Latin
799	Çalgılı Saat	<i>Bir çalgılı saatim var</i>	Şarkı			1929	Latin
800	Salıncak	<i>Güzel çocuk ister misin</i>	Şarkı			1929	Latin
801	Dilekler	<i>Bir ördek olsaydım</i>	Şarkı			1929	Latin
802	Temizlik	<i>Kız, önlüğünü giy</i>	Şarkı			1929	Latin
803	Gölgeler	<i>Gece odamda koşup gidiyor</i>	Şarkı			1929	Latin
804		<i>Su çarkının kanatları döner duru sabah akşam</i>	Şarkı			1929	Latin
805	Armut İçinde	<i>Bir armutun içinde yaşayan kurt</i>	Şarkı			1929	Latin
806	Dilek	<i>Bir kokulu çiçek olsam</i>	Şarkı			1929	Latin
807	Öksüz	<i>Miyav miyav annesini çağırır</i>	Şarkı			1929	Latin
808	Örümcek	<i>Köşe bucakta örümcek</i>	Şarkı			1929	Latin
809	Karabiber	<i>Karabiber bu afacan</i>	Şarkı			1929	Latin
810	Bebeğim	<i>Bebeğim, bebeğim benim güzel bebeğim</i>	Şarkı			1929	Latin
811	İşte Anne	<i>İşte benim sevgili annem</i>	Şarkı			1929	Latin
812	Küçük Asker	<i>Al beyaz bayrakla nereye</i>	Şarkı			1929	Latin
813	Mektup Kimde	<i>Tipi tipi tet tet</i>	Şarkı			1929	Latin
814	Baharda	<i>Hem güler hem oynarız</i>	Şarkı			1929	Latin
815	Halk Oyun ve Dansı	<i>Ey güzel kardeşim</i>	Şarkı			1929	Latin
816	Saklanbaç	<i>Seni görüyorum tı ra la la la</i>	Şarkı			1929	Latin
817	Küçük Bahçevanlar	<i>Sevinli bahçevanlar böyle erkenden nereye</i>	Şarkı			1929	Latin
818		<i>A nerededir nerededir o kıvrık tüylü</i>	Şarkı			1929	Latin
819		<i>Türk çocukları! Türk çocukları!</i>	Şarkı		Aka Gündüz	1929	Latin
820	Vatan Marşı	<i>Açıldı ufkundan siyah dumanlar</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
821	Adımız Andımızdır	<i>Adımız andımızdır, yoluna can koyarız</i>	Marş	Ahmet Muhtar			Arap
822	Ey Güzel Ovalar	<i>Ey güzel ovalar</i>	Marş	Ahmet Muhtar			Arap
823	Gazi Osman Paşa	<i>Tuna Nehri akmam diyor</i>	Marş	Ahmet Muhtar			Arap
824	Alay Marşı	<i>Annem beni yetiştirdi bu ellere yolladı</i>	Marş	Ahmet Muhtar			Arap
825	Harp Okulu Marşı	<i>Yıldırımlar yaratan bir ırkın ahfadınız</i>	Marş	Ahmet Muhtar			Arap
826	Ahlak Yolu	<i>Ahlak yolu pek dardır</i>	Şarkı				Arap
827	Akşam Duası	<i>Bugün dahi beni</i>	Dua	Nadire Mahmud	Kazım Karabekir		Arap
828	Segâh Tekbir	<i>Allahü ekber</i>	Tekbir	Rahmi Bey			Arap
829	Segâh Tekbir-i Milli	<i>Allahü ekber</i>	Tekbir	İsmail Hakkı Bey	Abdülhak Hamid		Arap

830	Nihavend Marş	Ana harb ilan oldu	Marş	Bimen Efendi			Arap
831	Anadolu	Anadolu, Sultan Osman'ın yurdu	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
832	Anadolu Şarkısı	Çıktım ben şu yüce dağın başına	Şarkı	İzzeddin Servet			Arap
833	Hüseyini Marş	Anadolu Türk ocağının yurdu	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
834	Armağan-ı Zafer	Ey vatan uğruna	Marş	Yusuf Ziya Paşa			Arap
835	Asker Şarkısı	Kasdetti vatana hain düşmanlar	Şarkı	Rauf Yekta Bey			Arap
836	Asker Şarkısı	Yaslı gittim şen geldim	Şarkı	Leyla Hanım	Samih Rifat Bey		Arap
837	Baharı Davet	Bahar bahar	Şarkı	Cemil Bey	İrfan Emin Bey		Arap
838		Ben hilalim gökyüzüne	Şarkı	Udi Sami Bey	Talat Bey		Arap
839		Cenab-ı Hak muinimiz	Marş				Arap
840	Cenk Marşı	Türk askeri göğüs açmış top tüfeğe alay alay	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
841	Cumhuriyet Marşı	Yaşasın Türk Milleti	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
842	Çalışmak Marşı	Çalış ey Türk yavrusu	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
843	Çalışmak Marşı	Gül yavrular çalışınız göreyim sizi	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
844	Çalışmak Marşı	Gül yavrular çalışınız göreyim sizi	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
845	Çoban ve Çocuk	Güzel çoban bir için bir yudum su destinden	Şarkı	Mildan Niyazi	Tevfik Fiikret		Arap
846	Çoban ve Çocuk	Güzel çoban bir için bir yudum su destinden	Şarkı	Mildan Niyazi	Tevfik Fiikret		Arap
847	Çoban	Çoban kaval çaldı sordu bülbüle	Şarkı	Mildan Niyazi	Ziya Gökalp		Arap
848	Çoban	Güzel çoban bir için bir yudum su destinden	Şarkı	Mildan Niyazi	Tevfik Fiikret		Arap
849		Çok olursa paramız	Şarkı	Mildan Niyazi			Arap
850	Rast Ninni		Ninni	Dede Efendi			Arap
851	Dokuz Eylül Marşı	Düşmanlar edilmişti	Marş	Mildan Niyazi			Arap
852	Ecdadımızın Kanları	Ecdadımızın kanları sancakda nişandır	Marş	Hafız Yusuf Bey			Arap
853	Ecdadımızın Kanları	Ecdadımızın kanları sancakda nişandır	Marş	Yusuf Efendi			Arap
854	Ey Gaziler	Ey gaziler yol göründü yine garip serime	Marş				Arap
855	Ey Gaziler	Ey gaziler yol göründü yine garip serime	Marş				Arap
856		Ey Kafkas'ın anavatan elleri	Marş				Arap
857		Karşiki dağda kuzular meler	Şarkı	Mildan Niyazi			Arap
858	Gayur Talebe	Yaşar ruh-i mesa	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap

859	Hanım Kızlar Marşı	<i>Vatanımız bahçedir bizler onun gülleri</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
860	Harb Türküsü	<i>Müttefikler hepiniz bunu böyle biliniz</i>	Marş	Bimen Şen			Arap
861	Hilal-i Ahmer Marşı	<i>Mukaddestir vazifemiz</i>	Marş	Girdi Ahmed Cemaleddin			Arap
862	Hürriyet Marşı	<i>Vicdanı muazzam olan</i>	Marş	Fehime Nüzhet Hanım			Arap
863	Hürriyet Şarkısı	<i>Kalkın ey vatandaşlar</i>	Marş				Arap
864	İnas Mektepleri Marşı	<i>Biz vatanın ümidiyiz</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
865	İsmet Paşa'ya	<i>Candan bin hürmet sana</i>	Marş	Musa Süreyya			Arap
866	İstikbal Marşı	<i>Genç kızlar ağlamayın</i>	Marş	Şükrü	Rifat Ahmed		Arap
867	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Zeki Üngör			Arap
868	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Lem'i Atlı			Arap
869	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
870	İstiklal Marşı		Marş				Arap
871	İstiklal-i Osmani	<i>Osmanlılık eyler düğün</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
872	İzci Marşı	<i>Şanlı vatan izcileri</i>	Marş	Cemil Bey			Arap
873	İzmir Marşı	<i>Ben hilalim gökyüzüne</i>	Marş				Arap
874	İzmir Marşı		Marş				Arap
875	Kelebek	<i>Sabahki tatlı rüzgarın, budur çiçekli bir eşi</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
876	Keşşaf Marşı	<i>Vatanımız kollarını açmış</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
877	Kız Mekteblileri	<i>Biz vatanın ümidiyiz</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
878	Kuzu Kantosu	<i>Bir kuzum var</i>	Marş	Viktor Hanım			Arap
879	Küçük Sanatkar	<i>Bekliyor ey tıfl-ı sanatkar</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
880	Mahfiruz Mektebi	<i>Olalım şem-i maarifle</i>	Marş				Arap
881	Marş Promenak		Marş	Şükrü Erozan			Arap
882	Mekteb Neşidesi	<i>Anne gibi şu mekteb</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
883	Mektebliler Marşı 2	<i>Ey muazzam mihriban Osmanlılık her an yaşa</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
884	Mektebliler Marşı	<i>Rehber-i amalimizdir</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
885		<i>Biz küçücük yurd kızları</i>	Marş	Ziya Gökalp			Arap
886	Melek	<i>Annesi dün Zeynep'e</i>	Şarkı	Refik Fersan	Faruk Nafiz		Arap

887	Milli Anadolu Havası		Saz Eseri	İsmail Hakkı Bey			Arap
888	Milli Marş-ı Sultani	<i>Yükselip ikbal-i devlet</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
889	Mustafa Kemal Paşa	<i>Türk'ün muzaffer oğlu</i>	Marş	Ferid Hilmi	Fehmi Hikmet		Arap
890	Nevruz Kâr	<i>Ey dehası kudret-i azmiyle</i>	Kâr	İsmail Hakkı Bey			Arap
891	Hicaz Ninni	<i>Dağda tavşanlar uyur ninni</i>	Ninni	Tanburi Cemil			Arap
892		<i>Nazlı ipek yumağım</i>	Ninni	Şerif İçli	Vecdi Bingöl		Arap
893	On Temmuz İçin	<i>On Temmuz üç yüz yirmi dört</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
894	Ordu Marşı	<i>Ordumuz etti yemin</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
895		<i>Ordumuzun saati tuttu her yeri</i>	Marş	Hafız Yusuf Bey			Arap
896	Palandöken Dağında	<i>Palandöken dağında kavalımın sesi var</i>	Marş	İzzeddin Servet			Arap
897	Papatyalar Şarkısı	<i>Bahar olsun da seyredin</i>	Şarkı	Viyolonist Zeki			Arap
898	Sakarya Marşı	<i>Hürmet sana ey şan dolu sancağım</i>	Marş	A.Cemalettin			Arap
899	Sancak Marşı	<i>Annem beni yetiştirdi bu ellere yolladı</i>	Marş	Rif'at Bey			Arap
900	Sancak Marşı	<i>Annem beni yetiştirdi bu ellere yolladı</i>	Marş	Rif'at Bey			Arap
901			Şarkı	Abdullah Cevdet			Arap
902	Şehid Validesi	<i>Şehid oğlum</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
903	Terbiye-i Bedeniye	<i>Terbiye-i bedeniyeden</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
904	Terbiye-i Bedeniye	<i>Terbiye-i bedeniyeden</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
905	Türk Marşı	<i>Ey Türk oğlu</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
906	Türk Sözü		Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
907	Türk'ün İlahisi	<i>Sarmış matem buraları</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
908	Türk'ün Ninnisi	<i>Uyu yavrum görme zalim düşmanların yüzünü</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey	Nezihe Muhiddin		Arap
909	Yaşamının Çaresi	<i>Bugün kazan, bugün öğren</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey			Arap
910		<i>Yine düşman kırmış</i>	Şarkı	Bimen Efendi			Arap
911	Yükselen Sancak	<i>Yükseldi ufkumda</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey			Arap
912	Zafer Marşı	<i>Muzaffersin ey Türk oğlu</i>	Marş	Musa Süreyya			Arap

913	Uyu Yavrum	<i>Uyu yavrum uyanacak günler var</i>	Marş		Ziya Gökalp		Arap
914	Akşam Duası	<i>Bugün dahi mektebde</i>	Dua	Nadire Mahmud	Kâzım Karabekir	1923	Arap
915	Çalış Uyan	<i>Uyan ey genç Türkiye'nin evladı</i>	Şarkı	Nadire Mahmud	Tahsin Demiray	1923	Arap
916	Işıklar Marşı	<i>Yağdukça bu irfan ocağından bize nurlar</i>	Marş	Halil Bedii		1923	Arap
917	Cumhuriyet Marşı	<i>Etti cumhuriyeti tesis ulu Türk milleti</i>	Marş	Mustafa Bey	Ömer Lütfi Bey	1923	Arap
918	Cumhuriyet Marşı	<i>Cumhuriyet reisimiz</i>	Marş	Süleyman Necati	Florinalı Nazım	1923	Arap
919	Bahar Abla	<i>Menekşe kokar yayla</i>	Şarkı	Nadire Mahmud	Ziyaüddin Fahri	1923	Arap
920	Iyd-i Mübeccele Marşı	<i>Milletin rayet-i hürriyeti mevc-aver olur</i>	Marş	Ahmed Yekta Bey		1909	Arap
921	Asker Şarkısı	<i>Biz askeriz Osmanlılar şir-i vegayız</i>	Şarkı	Bedii Mensi [Arel]		1909	Arap
922	Yeniçeri Marşı		Marş			1912	Arap
923	Terane-i Şebab	<i>Aç sine-i feyyazını</i>	Marş	Müfide Kadri Hanım		1912	Arap
924	Vatan Şarkısı	<i>Bir fedai milletiz merd oğlu merd Osmanlıyız</i>	Marş	Dr. Subhi Zühdü	Tevfik Fikret Bey	1912	Arap
925	Yuva Marşı	<i>Haydi yuvana, yavrucuk!</i>	Marş	Zeki Bey	Tevfik Fikret Bey	1912	Arap
926	Körebe	<i>Şarkı söyler, döneriz</i>	Şarkı	Middendorf	Ali Ulvi Bey	1912	Arap
927	Çiçek Oyunu	<i>Oh, ne güzel çiçekler</i>	Şarkı	Mozart		1912	Arap
928	Aramaca	<i>Arkadaşlar susunuz</i>	Şarkı	Suzan Dompattan	Hikmet Bey	1912	Arap
929	Çiftçi	<i>Çiftçi dayı, çiftçi dayı</i>	Şarkı		Ali Ulvi Bey	1912	Arap
930	Küçük Gemi	<i>Küçük gemi, pupa yelken</i>	Şarkı	Cemile Hüsnü	Ahmed Cevad Bey	1912	Arap
931	Küçük Ördek	<i>Bak şu küçük ördek</i>	Şarkı			1912	Arap
932	El ele	<i>El ele, el ele verip dönelim</i>	Şarkı			1912	Arap
933	Çenber	<i>Çenberimi severim pek</i>	Şarkı	Belkis Edib	Hikmet Bey	1912	Arap
934	Bıldırcın	<i>İlk ışıklar doğarken</i>	Şarkı	Droen	Ali Ulvi Bey	1912	Arap
935	Saksı Kutu	<i>İşte toprakla dolu</i>	Şarkı	Bres Voblarov	Ferid Necdet Bey	1912	Arap
936	Küçük Mimar	<i>Önümde hep tahtalarım</i>	Şarkı	Cemile Hüsnü	Hikmet Bey	1912	Arap
937	Saat	<i>Tin ten tin ten tin ten saat çalar erkenden</i>	Şarkı	Blaro	Osman Fahri Bey	1912	Arap
938	Ninni	<i>Bak yavrum, akşam oldu</i>	Ninni			1912	Arap
939	Top Oyunu	<i>Hop hop hop haydi hop</i>	Şarkı	Blaro		1912	Arap
940	Gündüz Bey					1926	Arap
941	Yadigar-ı Millet	<i>Rayet-i Osmaniyanın girdi zıll-i âline</i>	Marş			1910	Arap
942	10 Temmuz	<i>On Temmuz üç yüz yirmi dört tarihi kıymettardır</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
943	Mebusan Marşı	<i>Biz Osmanlılar her dem gazaya hazırız</i>	Marş	Kâzım Bey		1908	Arap

944	İstiklal-i Osmani	Hezaran müjdeler ey Hazreti Osman zi-himmet	Marş			1908	Arap
945	Manastır Ordu Marşı	Düştü vakta ki rahm-i maderden Osman aşıkâr	Marş			1908	Arap
946	Marş-ı Sultani	Tac-ı hürriyetle doğmuş bir güneş seklindesin	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
947	Ordu Marşı	Ordumuz etti yemin, titredi hâk-i zemin	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
948	Hürriyet Marşı	Ey millet-i Osmaniyan	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
949	Millet Marşı	Hakk'a karşı yüzlerimiz ak bizim	Marş	Kazım Bey		1908	Arap
950		Bak neyr-i ümid nasıl etti teccelli	Marş	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
951	Mefahir-i Milliye	Pek büyüktür namımız, vicdanlıyız	Marş	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
952		Ateş sultanımızdan çıkıyor volkanlar	Marş	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
953	Kur'a Marşı	Çağırıyor askerliğe bak vatan	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
954		Sen oldun ey gazanfer mücahidine rehber	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
955	Medhiye-i Padişahi	Ey şah-ı nev Sultan Reşad	Marş	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
956		Ey şehinşah-ı cihan Sultan Reşad-ı kâmrân	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
957	Mebusan u Ayan Marşı	Sizsiniz ruh-ı dîl ü vicdanımız	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
958		Ufk-ı âlem karalar eylerdi bir dem	Marş	Kanuni Rıza Bey		1908	Arap
959		Bir muazzam ordusun tabında seyf-i satvetti	Marş	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
960		Otuz üç yıl ne saadet ne de gün görmüş idik	Marş	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
961		Bir fedai milletiz merd oğlu merd Osmanlıyız	Marş	Kazım Bey	Tevfik Fikret Bey	1908	Arap
962		Osmanlıyız âlem bilir erleriz	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
963		Mazhar-ı feyz-i meali olalım	Marş	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
964		Ayrımız yok gayrımız yok bir baba evladiyız	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
965	İttihad ve Terakki	Fahreder Osmanlılık etmekle her dem ittihad	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
966		Osmanlıyız ey kardeşler birdir bizim yurdumuz	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
967	Kur'a Marşı	Asker oluyorum ben işte gidiyorum ben	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap

968		<i>Emvac-ı huna gark olup sahralar olsun lalezar</i>	Marş	Hasan Fehmi Bey		1908	Arap
969		<i>Allah deyip sarılırız silahlara yürekten</i>	Marş			1908	Arap
970		<i>Biz muhteşem Osmanlıyız</i>	Marş	Hakkı Bey		1908	Arap
971		<i>Doldurur sineleri fahrile Osmanlı sözü</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
972		<i>Masumların feryadı mahvetti istibdadı</i>	Marş			1908	Arap
973	Medhiye-i Padişahi	<i>Ey vekil-i fahr-i âlem padişah-ı kâmrân</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
974	Yadigâr-ı Millet	<i>Rayet-i Osmaniyanın girdi zıll-i âline</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
975	Girit Marşı	<i>Yok eseri bizde bugün zilletin</i>	Marş	İzzeddin Hümayi		1908	Arap
976		<i>Satvet-i bahriyemiz âdâyı lerzan eyliyor</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
977	Küçük Asker Marşı	<i>Küçük asker silah elde</i>	Marş	Kazım Bey		1908	Arap
978	Mekteb Marşı	<i>Uyanalım ey kardeşler doğdu artık günümüz</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
979		<i>Askeriz bahriyenin hep kahraman efradıyız</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1908	Arap
980	Bebek Ninni	<i>Elmalı'dan çıktım yayan</i>	Ninni			1928	Arap
981	Bahar Şarkısı	<i>Bahçelerde çiçekler açıldı rengarenk</i>	Şarkı			1922	Arap
982	Guguk	<i>Guguk guguk ne hoş öter</i>	Şarkı			1922	Arap
983	Kedi ve Fare	<i>Fare, fare, yakalanma</i>	Şarkı			1922	Arap
984	Akşam Şarkısı	<i>Kırlarda akşam oldu</i>	Şarkı			1922	Arap
985	Türk Kızları	<i>Erkek-Gök denizi kudurmuş, yıldırımlar gürlüyor</i>	Şarkı	Nüzhet Sabit		1925	Arap
986	Bahar Gecesi	<i>Erkek-Belkis, seyret gökleri</i>	Şarkı			1925	Arap
987	Selma'ya Ninni	<i>Uyu da bahtiyar ol</i>	Ninni				Latin
988	Cumhuriyet Marşı	<i>Gençlik ati bekliyor seni bugün şen, zinde</i>	Marş	Musa Süreyya			Arap
989	Hemşire Ninnisi	<i>Uyu, ey tıfl-ı melekşanım uyu</i>	Şarkı		Nuhkuyulu Naciye	1894	Arap
990	Koşar Adım	<i>Arş arş Haydi ileri</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ali Ulvi Bey	1917	Arap
991	Teneffüs	<i>Oyun var, oyun var, okuyalım şarkılar</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ali Ulvi Bey	1917	Arap
992	Sabah Sesleri	<i>Namaz vakti sabah erken</i>	Şarkı	Kazım Bey	İhsan İlhami	1917	Arap
993	Gezinti	<i>Yürüyün yürüyün gezeceğiz biz bugün</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ali Ulvi Bey	1917	Arap
994	Asker Duası	<i>Elimde tüfenk gönlümde iman</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ziya Gökalp	1917	Arap
995	Vatanın Kızlarına	<i>Ey vatanın öz kızı</i>	Şarkı	Kazım Bey	Zaime Hayriye	1917	Arap
996	Yaşamak İçin	<i>Mini mini çocuklarız</i>	Şarkı	Kazım Bey	Osman Fahri Bey	1917	Arap

997	Güzel Oyun	<i>Ne güzel hava, ne güzel hava</i>	Şarkı	Kazım Bey	Osman Fahri Bey	1917	Arap
998	Fahriye	<i>Gazanfer-peykeriz muhabbet-küsteriz</i>	Şarkı			1917	Arap
999	Harbden Avdet	<i>Arsa-i harbden dönen asker</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ali Nusret Bey	1917	Arap
1000	Keşşaf	<i>Ben bir keşşafım, bacağım kolum</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ahmed Cevad Bey	1917	Arap
1001	Çocuk Bağçesi	<i>Bir vatan evladınız</i>	Şarkı	Kazım Bey		1917	Arap
1002	Koşar Adım	<i>Arş arş Haydi ileri</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ali Ulvi Bey	1915	Arap
1003	Teneffüs	<i>Oyun var, oyun var, okuyalım şarkılar</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ali Ulvi Bey	1915	Arap
1004	Sabah Sesleri	<i>Namaz vakti sabah erken</i>	Şarkı	Kazım Bey	İhsan İlhami	1915	Arap
1005	Gezinti	<i>Yürüyün yürüyün gezeceğiz biz bugün</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ali Ulvi Bey	1915	Arap
1006	Asker Duası	<i>Elimde tüfenk gönlümde iman</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ziya Gökalp	1915	Arap
1007	Vatanın Kızlarına	<i>Ey vatanın öz kızı</i>	Şarkı	Kazım Bey	Zaime Hayriye	1915	Arap
1008	Yaşamak İçin	<i>Mini mini çocuklarız</i>	Şarkı	Kazım Bey	Osman Fahri Bey	1915	Arap
1009	Güzel Oyun	<i>Ne güzel hava, ne güzel hava</i>	Şarkı	Kazım Bey	Osman Fahri Bey	1915	Arap
1010	Fahriye	<i>Gazanfer-peykeriz muhabbet-küsteriz</i>	Şarkı			1915	Arap
1011	Harbden Avdet	<i>Arsa-i harbden dönen asker</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ali Nusret Bey	1915	Arap
1012	Keşşaf	<i>Ben bir keşşafım, bacağım kolum</i>	Şarkı	Kazım Bey	Ahmed Cevad Bey	1915	Arap
1013	Çocuk Bağçesi	<i>Bir vatan evladınız</i>	Şarkı	Kazım Bey		1915	Arap
1014		<i>Ya ilahi zat-i pakin hürmetine el-aman</i>	İlahi			1909	Arap
1015		<i>Şol cennetin ırmakları akar Allah deyu deyu</i>	İlahi			1909	Arap
1016		<i>Bu dünya yalandır bunda kalınmaz</i>	İlahi			1909	Arap
1017		<i>Gel vücudum ateş-i aşkı Habibullahı yak</i>	İlahi			1909	Arap
1018		<i>Bir muazzam padişahsın ki kulundur cümle şah</i>	İlahi			1909	Arap
1019		<i>Ya habibi irşeulek</i>	İlahi			1909	Arap
1020		<i>Kad fethullahul'l-mevahib</i>	İlahi			1909	Arap
1021		<i>Hamdu lillahi bir mübarek günde kıldık ibtida</i>	İlahi			1909	Arap
1022		<i>Ayetinin saflarında gör ne yazmış ol kadim</i>	İlahi			1909	Arap
1023		<i>İsm-i subhan virdin mi var</i>	İlahi			1909	Arap
1024		<i>Saray li-maallahi gönüldür efendim</i>	İlahi			1909	Arap
1025		<i>Ey Allahum sen var iken</i>	İlahi			1909	Arap
1026		<i>Aşk ile şevk ile bar-i Huda bir Allah</i>	İlahi			1909	Arap
1027		<i>Allahu rabbi la-yezal</i>	İlahi			1909	Arap
1028		<i>Bağrımdaki biten yaşlar</i>	İlahi			1909	Arap
1029		<i>Ey garib bülbül diyarın katedir</i>	İlahi			1909	Arap
1030		<i>Gözüm ki kana boyandı</i>	İlahi			1909	Arap

1031		<i>Hak hak diyen aşkların</i>	İlahi			1909	Arap
1032		<i>İsteyen yarın hak eder varın</i>	İlahi			1909	Arap
1033		<i>Durman yanalım ateş-i aşka</i>	İlahi			1909	Arap
1034		<i>Beda hilalen ala azabi</i>	İlahi			1909	Arap
1035		<i>Hame kalbi bi-hubbihi leylem</i>	İlahi			1909	Arap
1036		<i>Ma hastü nemiyanem</i>	İlahi			1909	Arap
1037		<i>Münadiler nida eyler</i>	İlahi			1909	Arap
1038		<i>İstediğim nurdan kanad</i>	İlahi			1909	Arap
1039		<i>Pervaneler şem'a yanar</i>	İlahi			1909	Arap
1040		<i>Sinen içre bedr olan mahın nedir</i>	İlahi			1909	Arap
1041		<i>Mefatihül huda oldu hilalin</i>	İlahi			1909	Arap
1042		<i>Allahım Allah mabudum Allah yanarım Allah</i>	İlahi			1909	Arap
1043		<i>Kerim Allah rahim Allah</i>	İlahi			1909	Arap
1044		<i>Vuslat gibi nimet mi olur</i>	İlahi			1909	Arap
1045		<i>Ya munisi ha teskina</i>	İlahi			1909	Arap
1046	Terakki	<i>Arş ileri arş ileri, isteğimiz ilerlemek</i>	Şarkı		Ali Ulvi Bey	1917	Arap
1047	Mekteb	<i>Medeniyet senin şanlı kucağında uyanır</i>	Şarkı		Ali Ulvi Bey	1917	Arap
1048		<i>Bahar olsun da seyredin</i>	Şarkı				Arap
1049				H. Sadettin Arel			Arap
1050	Uşşak Sonatin			H. Sadettin Arel			Arap
1051	Asker Duası	<i>Elimde tüfenk, gönlümde iman</i>	Marş	Gomidas Vartabed	Ziya Gökalp	1916	Arap
1052	Kelebek	<i>Ne güzel kelebek</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1928	Arap
1053	Ördek	<i>Yeşil başlı ördeğim</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1054	Kanarya	<i>Kanaryamın tüyleri</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1055	Beyaz Kedi	<i>Mini mini kedim var</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1056	Keman	<i>Kemanımı çalarım</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1057	Şık Bebek	<i>Bebeğimin şapkası hem süsü var</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1058	Soytarı	<i>Yemiş bir okka bakla</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1059	Kır Gezintisi	<i>Arkadaşlar hep birlikte gidelim</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1060	Bahar	<i>Bahar geldi yine güller açıldı</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1061	Çalışmak	<i>Gider insan çalışmakla ileri</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1062	Şarkılı Mekteb	<i>Şarkılıdır mektebimiz</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1063		<i>Dinle beni hemşire</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Mehmed Baha	1926	Arap
1064	Vatan Marşı	<i>Biz Türk gençleri vatan yolunda</i>	Marş	Celal Bey	Lütfi Bey	1922	Arap

1065	Mektep Hayatı	<i>Mektep bizim yuvamız</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1066	Mektepte Selam	<i>Güzel güneş doğarken</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1067	Mektep Bahçesi	<i>Çiçek dolu bahçemiz</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1068	Sabah Şarkısı	<i>Gün doğdu, ufka bir kızılık çıktı</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1069	Gece	<i>Artık akşam oluyor</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1070	Yuvamız	<i>Yuvamız bir cici mektep</i>	Şarkı	Mehlika Ülker		1928	Arap
1071	Mevsimler	<i>Bir yılda dört mevsim var</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1072	İlk bahar	<i>Gelincikler açtı, tarlalar yeşil</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1073	Yaz	<i>Kuşlar gezemiyor, rüzgar ne sıcak</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1074	Sonbahar	<i>Ağaçlar döküyor yapraklarını</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1075	Kış	<i>Yer bembeyaz, gök kül rengi</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	E. Âli	1928	Arap
1076	Sonbaharda Çiftçi	<i>Çiftçi sevinçle koştu</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1077	Kuşların Hicreti	<i>Uçuyor musunuz kuşlar?</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1078	Çiftlik	<i>Bir yanda öküzler, bir yanda saban</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1079		<i>Mini mini kitabım</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	M. S.	1928	Arap
1080	Yağmur	<i>Pamuk içinde</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1081	Evim-Annem	<i>Annemi çok severim</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1082		<i>Anne anne, yeni sene</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	E. Âli	1928	Arap
1083	Topacım	<i>Dön dön topacım</i>	Şarkı	Mehlika Ülker		1928	Arap
1084	Kedi ve Limon	<i>Bir gün buldu bir limon</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	E. Âli	1928	Arap
1085	Yalancılık	<i>Yalancılık kötü huydur çekinin</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	E. Âli	1928	Arap
1086	Boş Fıçı	<i>Boş fıçıdan bilmem neden bu kadar</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	E. Âli	1928	Arap
1087	Kıskançlık	<i>Her kıskancı bir üzücü his bürür</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	E. Âli	1928	Arap
1088	Sinekler	<i>Gündüzleri irisi, geceleri sıvrisi</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	E. Âli	1928	Arap
1089	Neden	<i>Bir tek ağız, iki kulak bu neden?</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Elif Âli	1928	Arap
1090	Teneffüste	<i>Gelin kızlar oyun var</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Cevat	1928	Arap
1091	Gezinti	<i>El ele kol kola</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Ahmed Cevad Bey	1928	Arap
1092	Deynekli Ebe Oyunu	<i>Ebe günaydın</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Cevat	1928	Arap
1093	Tabaklar Şarkısı	<i>Düşen tabak sayılmaz</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Cevat	1928	Arap
1094	Çatalı Ebe	<i>Ebe ebe çatalı ebe</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Cevat	1928	Arap
1095	Piyano Başında	<i>Bir şarkıyı söylerken hep bir ağızdan</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1096	Deyirmenci	<i>Hızla akan sular döndürür çarkı</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1097	Kurbağalar	<i>Sularda vıtrak vıtrak</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1098	Gurup	<i>Tepelerden inerken su sesleri geliyor</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehlika Ülker	1928	Arap

1099	Ninni	<i>Gün eriyor, sular çağlar</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehlika Ülker	1928	Arap
1100	Kırlangıçlar	<i>Kırlangıçlar güzel kuşlar</i>	Şarkı	Mehlika Ülker		1928	Arap
1101	Tayyare	<i>Bir kuş gibi uçuyor engin göklerde</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1102	Bayrak	<i>Ey Türk kızı, bayrağının altında dur</i>	Şarkı	Mehlika Ülker		1928	Arap
1103	Veda	<i>Yaz geldi mektebe artık elveda</i>	Şarkı	Mehlika Ülker		1928	Arap
1104	Tatil	<i>Yaşasın tatlı tatil</i>	Şarkı	Mehlika Ülker		1928	Arap
1105	Çocuklarla Çoban	<i>Çocuklar: Çoban çocuk, çoban çocuk</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1106	Yirmi Üç Nisan	<i>Dinleyelim bir rüzgar, bugün müjdeliyor</i>	Şarkı	Mehlika Ülker	Mehmet Faruk	1928	Arap
1107	Büyük Oldum	<i>Valdemin dizlerine otururken</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Ahmed Cevad Bey	1912	Arap
1108	Küçük Bağçevanlar	<i>Ellerinde kürek kazma</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Ahmed Cevad Bey	1912	Arap
1109	Hep Çalış	<i>Küçük çocuk yaz ve kış hep çalış</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1110	Buğday Danesi	<i>Buğday danesi</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1111	Çocuk, Güneş	<i>Ey Güneş Bey söylese e</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1112	Parmaklar	<i>İki elde on parmak</i>	Kanon	Mehmed Zati		1912	Arap
1113	Mevsimler	<i>Bahar gelmiş etrafa bak</i>	Kanon	Mehmed Zati		1912	Arap
1114	Her Gün Gel	<i>Ey küçük kuşcağz</i>	Kanon	Mehmed Zati		1912	Arap
1115	Güz	<i>Güneş ufka sanki korka korka kaçır</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1116	Azad	<i>Tenbel olan usanır</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1117	Cuma Gün	<i>Bugün Cuma mekteb yok</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1118	Koşar Adım	<i>Haydi çabuk koşalım</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1119	Tenbel Ahmed	<i>Ahmed o gün okumadı</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1120	Büyük Anne	<i>Büyük anne niçin başın bir düziye sallanır</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1121		<i>İki cinsten birer tane</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1122	Çocuk ve Serçe	<i>Çocuk sabah pencereyi bir açar</i>	Kanon	Mehmed Zati		1912	Arap
1123	Bahçevan Kızlar	<i>Topraktan bir yığın</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1124	Anne	<i>Beşikte oynarken kim durur</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1125	Rumeli	<i>Vatan yaralı</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1912	Arap
1126	Kuş ve Çocuk	<i>Ey kuşcağz gelsen bana</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1127	Bahar Marşı	<i>Bahar senin nefesin</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1128	Bir Gelincik	<i>Bir gelincik bir gün güle</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1129		<i>Oh bu ne güzel gün</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Ali Ulvi Bey	1927	Arap
1130	Horoz Şarkısı	<i>İlk ışıkla horoz öter</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Cevad Bey	1927	Arap
1131		<i>Dertli kaval göynüm gibi inliyor</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Ali Ulvi Bey	1927	Arap

1132	Küçük Gemi	<i>Aceb kanat açmış kuş mu şu deryayı aşıp giden</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Cevad Bey	1927	Arap
1133	Vatan Sevdası	<i>Anadolu toprağının mert oğlu</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Ali Ulvi Bey	1927	Arap
1134	Örs Başında	<i>Kalk gidelim gayyur oğlum şimdi benim iş var</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Mehmed Emin	1927	Arap
1135	Bebeğim	<i>Ne güzel bir bebeğim var</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Orhan Seyfi	1927	Arap
1136	Sancak Marşı	<i>Ey milletimin şanını</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Hikmet Bey	1927	Arap
1137	Talebe Marşı	<i>Okumağı yazmağı öğrenmeye</i>	Şarkı	Mehmed Zati	İsmail Hikmet Bey	1927	Arap
1138	Kurtuluş Bayramı	<i>Merhaba ey şanlı millet</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Zeki Bey	1927	Arap
1139	İleri	<i>Arş ileri arş ileri, isteğimiz ilerlemek</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Ali Ulvi Bey	1927	Arap
1140	Buğday	<i>Kuzum buğday canım buğday</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Ali Ulvi Bey	1927	Arap
1141		<i>Sen erkeksin ben kadının senin kolun kanadımın</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1142	Çiftçi	<i>Çiftçi bana düş dediği</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1143	Saat	<i>O her zaman ve durmadan</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1144	Kelebek	<i>Dolaşırsın çiçek çiçek</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1145	Oğlumun Şiiri	<i>Çocuğa bir çocuk gibi uyarım</i>	Şarkı	Mehmed Zati	İsmail Safa	1927	Arap
1146		<i>Biz ne paşayız ne beyiz</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Tevfik Fikret Bey	1927	Arap
1147	Zeybekler	<i>Zeybekleriz şan erleriz</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Ahmed Midhat	1927	Arap
1148	Liseler Marşı	<i>Doğuyor ufkuma</i>	Şarkı	Mehmed Zati	Ahmed Hikmet	1927	Arap
1149	Muallim Mektepleri	<i>Fıkr ordusuyuz meş'al-i irfanla mücehhez</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1150	Gölge Altında	<i>Gölge altında giden</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1151	Galatasaray Lisesi	<i>Aç sine-i feyyazını</i>	Şarkı	Mehmed Zati		1927	Arap
1152	Mevsimler	<i>Bahar gelmiş etrafa bak</i>	Kanon	Mehmed Zati		1927	Arap
1153	Güz	<i>Güz gelince bir serince rüzgar eser</i>	Kanon	Mehmed Zati		1927	Arap
1154	Her Gün Gel	<i>Ey küçük kuşçağız</i>	Kanon	Mehmed Zati		1927	Arap
1155		<i>Derslerinde yorulunca çocuklar</i>	Şarkı			1926	Arap
1156	Cuma Günü	<i>Bugün Cuma mekteb yok</i>	Şarkı			1926	Arap
1157	Çocuk-Güneş	<i>Ey Güneş Bey söylese e</i>	Şarkı			1926	Arap
1158	Büyükanne	<i>Büyük anne neden böyle saçın başın ağarmış</i>	Şarkı			1926	Arap
1159	Bahçıvan Kızlar	<i>Bir bahçe bir günde</i>	Şarkı			1926	Arap
1160	Buğday Dansı	<i>Buğday danesi diyor ki</i>	Şarkı			1926	Arap
1161	Gemiciler	<i>Biz denizin çocukları</i>	Şarkı			1926	Arap
1162	İzmir Dağlarında	<i>İzmir'in dağlarında çiçekler açar</i>	Şarkı			1926	Arap
1163		<i>Biz bu yurdu severiz ona hizmet ederiz</i>	Şarkı			1926	Arap
1164	Koşar Adım	<i>Haydi çabuk koşalım</i>	Şarkı			1926	Arap
1165	Başakların Dersi	<i>Baba oğul tarlalara çıkmışlardı</i>	Şarkı			1926	Arap

1166	Asma Çiçeği	<i>Bakın ne iyi üzüm çiçeği</i>	Şarkı			1926	Arap
1167	Kuşlar	<i>Kuşlar uçar ben koşarım</i>	Şarkı		Tevfik Fikret	1926	Arap
1168	Çocuk ve Serçe	<i>Çocuk sabah pencereyi bir açar</i>	Şarkı			1926	Arap
1169	Kelebek	<i>Oh ne süslü kelebek</i>	Şarkı			1926	Arap
1170	Kumbara	<i>Bende var bir kumbara</i>	Şarkı			1926	Arap
1171	Türk'üm	<i>Türk'üm aslım gayur irfanlı nur ki</i>	Şarkı		İbrahim Sadi	1926	Arap
1172	Rumeli	<i>Vatan yaralı arslan gibi bakıyor</i>	Şarkı			1926	Arap
1173	Büyüdüğüm Zaman	<i>Büyüdüğüm zaman benim nelerim olmayacak</i>	Şarkı			1926	Arap
1174	Mektebliler Marşı	<i>İşte biz elden ele</i>	Şarkı			1926	Arap
1175	Anne Sevgisi	<i>Bir annenin iki yavrusu varmış</i>	Şarkı			1926	Arap
1176	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Şarkı			1926	Arap
1177	Ninni	<i>Ninni yavrum, sesler sustu ninni</i>	Şarkı	Gomidas Vartabed	Mehmed Emin	1915	Arap
1178	Ey İğnem Dik	<i>Varsın ötsün horozlar, varsın sönsün yıldızlar</i>	Şarkı	Gomidas Vartabed	Mehmed Emin	1915	Arap
1179			Saz Eseri			1898	Arap
1180	Bando İçin		Saz Eseri			1898	Arap
1181	Milli Asker Şarkısı	<i>Ben bir Türk'üm, dinim cinsim uludur</i>	Şarkı	Santo Şikari	Mehmed Emin	1898	Arap
1182	Asker Şarkısı	<i>Arş vatan imdadına</i>	Marş	Rauf Yekta Bey			Arap
1183	Asker Şarkısı	<i>Kasdetti vatana hain düşmanlar</i>	Şarkı	Rauf Yekta Bey			Arap
1184	Bahar Abla	<i>Menekşe kokar yayla</i>	Şarkı	Nadire Mahmud	Ziyaüddin Fahri		Arap
1185	İstiklal-i Milli	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Şarkı	Ahmed Cemil	Mehmed Akif		Arap
1186	Cumhuriyet Marşı	<i>Etti cumhuriyeti tesis ulu Türk milleti</i>	Şarkı	Mustafa Bey	Ömer Lütfi Bey		Arap
1187	Çiftçinin Nasihati	<i>Bir akıllı çiftçi varmış</i>	Şarkı	Kirkor Civanyan			Arap
1188	Çocuksunuz Gerçek	<i>Çocuksunuz gerçek</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Tevfik Fikret		Arap
1189	Dartüleytam İlahisi	<i>Allah'tır kardeşler yaratan bizleri</i>	İlahi	Mehmed Baha			Arap
1190	Hicaz Marş	<i>Ey gaziler hoş geldiniz</i>	Şarkı	Hikmet Efendi			Arap
1191	Haluk'un Sesi	<i>Terennüm eyliyor sesin</i>	Şarkı	Mehmed Baha	Tevfik Fikret		Arap
1192	Küçük Bağçevanlar	<i>Bir bahçe yolunda kuyunun solunda</i>	Şarkı	İzzeddin Hümayi			Arap
1193	Mekteb Marşı	<i>Arkadaşlar gidelim mekteb-i irfanımıza</i>	Şarkı	Hafız Rakiye			Arap
1194	Mekteb Marşı	<i>Ey muazzam mihriban Osmanlılık her an yaşa</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey			Arap
1195	Mektebli Marşı	<i>Nura açıktır gözüümüz</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey			Arap

1196	Mektebliler Marşı	<i>Mekteblileriz düşmanımız cehl ü atalet</i>	Şarkı	Kazım Bey			Arap
1197	Menekşe	<i>Menekşe kokar yayla</i>	Şarkı	Nadire Mahmud	Ziyaüddin Fahri		Latin
1198		<i>Tıfl-ı nazeninim unutmam seni</i>	Ninni	Rifat Bey	Akif Paşa		Arap
1199		<i>Uyu yavrum uyanacak günler var</i>	Ninni	İzzeddin Hümayi	Ziya Gökalp		Arap
1200			Şarkı	Mustafa Han		1928	Arap
1201	Sada-yı Top		Şarkı	Mustafa Han		1928	Arap
1202	Bedun-ı İcle		Şarkı	Mustafa Han		1928	Arap
1203	Bi-şitab		Şarkı	Mustafa Han		1928	Arap
1204			Şarkı	Mustafa Han		1928	Arap
1205	Bi-şitab		Şarkı	Mustafa Han		1928	Arap
1206		<i>Bastık yine düşmanları avnetti Huda</i>	Marş	Muallim Kâzım			Arap
1207	Hilâl Marşı	<i>Varlığının karşısında kalmasın hiçbir zilal</i>	Marş	A.Cemaleddin Bey			Arap
1208	Yıldız Marşı	<i>Hilâl ile yıldızımı bozan eller kırıldı</i>	Marş	A.Cemaleddin Bey			Arap
1209	Kur'a Marşı	<i>Asker oldum ben</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1907	Arap
1210	Asker Türküsü	<i>Düşman çok hile kurdu</i>	Türkü	Leyla Hanım			Arap
1211	Asker Türküsü	<i>Yaslı gittim şen geldim</i>	Türkü	Leyla Hanım			Arap
1212		<i>Göklerin ay yıldızı</i>	Şarkı	Mehmed Zati			Latin
1213		<i>Bulutların içinde ay cihana gülüyor</i>	Şarkı				Latin
1214		<i>Ben değilim pisboğaz</i>	Şarkı				Latin
1215	Parmaklar	<i>İki elde on parmak</i>	Şarkı				Latin
1216	Oyun Oynarken	<i>Arkadaşlar toplanalım eylenelim oynayalım</i>	Şarkı				Latin
1217	Hayvanlar Ne Diyor	<i>Horos öter kırıkırı</i>	Şarkı				Latin
1218	Mevsimler	<i>Bahar gelmiş etrafa bak</i>	Kanon				Latin
1219	Her Gün Gel	<i>Ey güzel kuşcağız</i>	Şarkı				Latin
1220	Buğday Tanesi	<i>Buğday tanesi diyor ki</i>	Şarkı				Latin
1221	Güz	<i>Güz gelince yer serince</i>	Şarkı				Latin
1222	Cuma Günü	<i>Bugün Cuma mekteb yok</i>	Şarkı				Latin
1223	Kelebek	<i>Oh ne süslü kelebek</i>	Şarkı				Latin
1224	Çocuk Serçe	<i>Çocuk sabah pencereyi bir açar</i>	Şarkı				Latin
1225		<i>Göklerin ay yıldızı baabyrağımızda yatar</i>	Şarkı				Latin
1226	Reisicumhur	<i>Bizim büyük reisimiz Gazi Mustafa Kemal'dir</i>	Şarkı				Latin
1227	Büyüdüğüm Zaman	<i>Büyüdüğüm zaman benim nelerim olmayacak dinleyiniz</i>	Şarkı				Latin

1228	Maarif Ordusu	<i>Arş ileri ey maarifordusu</i>	Şarkı				Latin
1229	Gemiciler	<i>Biz denizin çocukları</i>	Şarkı				Latin
1230	Asma Çiçeği	<i>Bakın ne iyi üzüm çiçeği</i>	Şarkı				Latin
1231	Çocuk-Güneş	<i>Ey Güneş Bey söylesen e</i>	Şarkı				Latin
1232	Kumbara	<i>Bende var bir kumbara</i>	Şarkı				Latin
1233	Anne Sevgisi	<i>Bir annenin iki yavrusu varmış</i>	Şarkı				Latin
1234	Çocuk Kuşlarla	<i>Bülbüllerin o sehhar ahengi var sesinde</i>	Şarkı				Latin
1235	Küçük Gemi	<i>Acep kanat açmış kuş mu şu deryayı aşıp giden</i>	Şarkı				Latin
1236	Bağcevan Kızlar	<i>Bir bahçe yolunda kuyunun solunda</i>	Şarkı				Latin
1237	Başaklar	<i>Baba oğul tarlalara çıkmışlardı</i>	Şarkı				Latin
1238	Eylül	<i>Gölge sinmiş dağların yamaçları sapsarı</i>	Şarkı	Halil Bey			Latin
1239	Milli Hakimiyet	<i>Güzel nisan çiçek ayı</i>	Marş				Latin
1240	Vatan Sevdası	<i>Anadolu toprağının mert oğlu</i>	Şarkı				Latin
1241	Çocuklar ve Çoban	<i>Çoban çocuk çoban çocuk pınarları sever misin</i>	Rond				Latin
1242	Rumeli	<i>Vatan yaralı arslan gibi yatıyor</i>	Şarkı				Latin
1243	Ant Marşı	<i>Ben bir Türk'üm and içerim</i>	Marş				Latin
1244	Veriniz	<i>Biz bu yurdu severiz ona hizmet ederiz</i>	Şarkı				Latin
1245	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş				Latin
1246	Türk Bayrağı	<i>Şübban-ı vatan! Bayrağımız bâl-i zaferdir</i>	Marş			1910	Arap
1247		<i>Biz ki bahriye donanma askeriyiz bi-bedel</i>	Marş			1910	Arap
1248		<i>Ey vatan ey ümm-i müşfik şad u handan ol bugün</i>	Marş		Namık Kemal Bey	1910	Arap
1249		<i>Önden geçti Mesudiye</i>	Marş		Bahaddin Bey	1910	Arap
1250		<i>Ordumuzun askeriyiz askere layık eriz</i>	Marş			1910	Arap
1251		<i>Amalimiz efkarımız ikbal-i vatanıdır</i>	Marş		Namık Kemal Bey	1910	Arap
1252	Vatan Şarkısı	<i>O şanlı pür-azamet on biriyle temmuzun</i>	Marş		Avni Fuad Bey	1910	Arap
1253	Kardeş Türküsü	<i>Kur'an bize emreder</i>	Marş		M. Celal Bey	1910	Arap
1254		<i>Vatan vatan o batan nam-ı pak-i mazide</i>	Marş			1910	Arap
1255	Hürriyet Şarkısı	<i>Bugün mühr-i adalet tali oldu ufuk-ı devletten</i>	Marş	Kadıköylü		1910	Arap
1256		<i>Ey vatanın yavrusu nazlı Girit</i>	Marş		Bahaddin Bey	1910	Arap
1257		<i>Baş üzre doğdu şems-i adalet</i>	Marş		Bahaddin Bey	1910	Arap
1258	Vatan Şarkısı	<i>Kalkın ey vatandaşlar</i>	Marş		Bahaddin Bey	1910	Arap
1259		<i>Boğdun istibdadı hürriyet yaşa binler yaşa</i>	Marş		Bahaddin Bey	1910	Arap
1260		<i>Tam otuz yıldan beridir ki demadem inledik</i>	Marş		Bahaddin Bey	1910	Arap

1261		<i>Gelin artık ey gariban</i>	Marş	Ahmed Lütfi Bey		1910	Arap
1262		<i>N'oldun ey amal-i millet n'oldu benzin pek soluk</i>	Marş		Bahaddin Bey	1910	Arap
1263		<i>Bir vatan evladınız Osmanlılar</i>	Marş	Üsküdarlı Feridun Bey		1910	Arap
1264	Hürriyet Şarkısı	<i>Fitraten nimetşinas u himmetiz</i>	Marş	İzzeddin Efendi	Celil Edib	1910	Arap
1265		<i>Kahraman ecdadımız yirmi sene cenk ettiler</i>	Marş		Bahaddin Bey	1910	Arap
1266		<i>Vicdanı muazzam olan Osmanlılarız biz</i>	Marş	Leyla Hanım		1910	Arap
1267	Millet Şarkısı	<i>Çiğnendi yeter varlığımız cehlile kahr</i>	Marş	M. Nuri (Melek)	Tevfik Fikret Bey	1910	Arap
1268	Vatan Şarkısı	<i>Kalkın ey ehl-i vatan bizde şitaban olalım</i>	Şarkı			1910	Arap
1269		<i>Şanlıdır devletimiz</i>	Şarkı	Hafız Yusuf		1910	Arap
1270		<i>Garamek ya seyyidi ilmeti'n-Nuh</i>	Şarkı			1910	Arap
1271	Hürriyet Şarkısı	<i>Bak ne hoştur zaman-ı hürriyet</i>	Şarkı			1910	Arap
1272	Yaşasın	<i>Ne idi eskiden o zulm ü sitem</i>	Şarkı			1910	Arap
1273	Yaşasın	<i>Erdi Osmaniyan saadete</i>	Şarkı		Muallim Feyzi	1910	Arap
1274	Hürriyet Şarkısı	<i>Cümlemiz bir millet-i Osmaniye</i>	Şarkı	F. Nebile Hanım		1910	Arap
1275		<i>Dururken gerdeninde milletin zencir-i rikkiet</i>	Şarkı			1910	Arap
1276		<i>Yedi diyarım içinde vatanımız yaşasın</i>	Şarkı	Garbis Efendi		1910	Arap
1277		<i>Sivastopol önünde yatan gemiler</i>	Şarkı			1910	Arap
1278			Şarkı	Mihirtad Belekyan		1910	Arap
1279		<i>Ey gaziler yol göründü</i>	Şarkı			1910	Arap
1280		<i>Ne mualla görmek var a güzel hürriyet</i>	Şarkı		Fehime Nüzhet	1910	Arap
1281		<i>Çok şükür ordumuzun erkanı</i>	Şarkı		Muallim Feyzi	1910	Arap
1282	Milli Şarkı	<i>Nur-ı hürriyet tulu etti hele</i>	Şarkı		Hatice İffet	1910	Arap
1283		<i>Yıkın duvarını zulmün temelinden</i>	Şarkı	Italo Solvelli	Muammer Ferdi	1910	Arap
1284		<i>Biz muhteşem Osmanlıyız</i>	Şarkı	M. Nuri	Hafid Bey	1910	Arap
1285		<i>Mazlumların feryadı</i>	Şarkı	Sidoriz		1910	Arap
1286		<i>Evlad-ı vatan hamle-i adaya bedendir</i>	Şarkı	Rif'at Bey		1910	Arap
1287	Milli Şarkı	<i>Bidad-ı kahr altında dün</i>	Şarkı		Recaizade Ekrem	1910	Arap
1288	İnkılab Marşı		Şarkı	Vahid Lutfi	Mahmud C. Paşa	1910	Arap
1289		<i>Erdi gaybdan imdad</i>	Şarkı			1910	Arap
1290	Mebusan Marşı	<i>Osmanlılar bugün oldu muzaffer</i>	Şarkı	Samih Bey	Samih Bey	1910	Arap
1291		<i>Dururken gerdeninde milletin zencir-i rikkiet</i>	Şarkı	Nebile Hanım		1910	Arap
1292	Neşide-i Hürriyet	<i>Doğup ufk-ı vatandan</i>	Şarkı		Ali Suad	1910	Arap
1293		<i>Vatandır valde-i millet vatandır</i>	Şarkı	Rüşdü	Fehime Nüzhet	1910	Arap

1294		<i>Lütf-i Hak'la kamran olduk hele</i>	Şarkı	Rüşdü		1910	Arap
1295		<i>Biz Osmanlılar her dem gazaya hazırız</i>	Şarkı			1910	Arap
1296	Vatan Şarkısı	<i>Dünyada emsali adım yaptık bugün bir infilak</i>	Şarkı			1910	Arap
1297		<i>Yok eseri bizde bugün zilletin</i>	Şarkı	Leyla Hanım	Florinalı Nazım	1910	Arap
1298	Nida-yı Hürriyet	<i>Vatandaşlar bütün millet alkışlıyor bizleri</i>	Şarkı			1910	Arap
1299	Milli Şarkı	<i>Hiss-i ateşbar-ı millet</i>	Şarkı		Florinalı Nazım	1910	Arap
1300	Meclis Şarkısı	<i>Barek Allah işte bir meclis de biz ettik küşad</i>	Şarkı	Osman Nuri		1910	Arap
1301	Cülusiye	<i>Ey şah-ı nev Sultan Reşad</i>	Şarkı		Florinalı Nazım	1910	Arap
1302	Neşide-i Hürriyet	<i>Nur-ı hürriyet cihan-ara bugün</i>	Şarkı		Florinalı Nazım	1910	Arap
1303	Vermeyiz Hürriyeti	<i>Bir muazzam ordunun tabında seyf-i satveti</i>	Şarkı		Florinalı Nazım	1910	Arap
1304	Terane-i Hürriyet	<i>Ne feyz-efşan etmişsin ah ey hurşid-i hürriyet</i>	Şarkı		Florinalı Nazım	1910	Arap
1305	Şarkı Sultani	<i>Ta ki cülus etti hükümrânımız</i>	Şarkı		Muallim Feyzi	1910	Arap
1306	Marş-ı Sultani	<i>İftihar etse sezadır millet-i Osmaniyan</i>	Şarkı	Miralay Zati Bey		1910	Arap
1307	Marş İçin	<i>Barek Allah şehriyar u tacidar-ı hürriyet</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1308		<i>Yükselmeli, artık yetişir zillet ve zulmet</i>	Şarkı	Zati Bey	Tevfik Fikret Bey	1910	Arap
1309		<i>Hâk-i vatan ceddimiz azasıdır</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1310	Marş-ı İnkılab	<i>Tarumar etti bugün hep zalımanı ittifak</i>	Şarkı	Seyfeddin Efendi		1910	Arap
1311	İyd-i Milli Marşı	<i>Milletin rayet-i hürriyeti mev-aver olur</i>	Şarkı	Ahmed Yekta Bey		1910	Arap
1312	Neşide-i Tebrikiyye	<i>Bahar-ı feyz-i kudumün hayat-bahş kılıp</i>	Şarkı		Rauf Yekta Bey	1910	Arap
1313	Asker	<i>Bak şu levend askere Osmanlıdır</i>	Şarkı		Ali Ekrem Bey	1910	Arap
1314		<i>Kanlıdır sancağımız Osmanlıdır unvanımız</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1315		<i>Ey millet-i Osmaniyan</i>	Şarkı			1910	Arap
1316		<i>Can evinde zahm-ı istibdad hırlardı bütün</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1317	Kıt'a	<i>Sinesinde yaralar açtı mezalim neşteri</i>	Şarkı			1910	Arap
1318		<i>Sancak altında yemin etti vatandaşlarımız</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1319	Ordu Marşı	<i>Ordumuz etti yemin</i>	Şarkı		İsmail Hakkı Bey	1910	Arap
1320		<i>Biz ki bir ejderden aldık kim alır bizden bugün</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1321		<i>Ey şerefli ve şanlı askerler</i>	Şarkı		Şikar Hanumefendi	1910	Arap
1322		<i>Padişahım olsun efzun ömr ü şan-ı satvetin</i>	Şarkı		Osman Tevfik Bey	1910	Arap

1323	Osmanlı Ordusuna	<i>Namunuzla iftihar eyler bugün Osmaniyan</i>	Şarkı		Recai Hafidi	1910	Arap
1324	Vatan	<i>Ey mader-i elemzede ey yâr-i aşına</i>	Şarkı		Hanri Forlani	1910	Arap
1325	Asker Şarkısı	<i>Biz askeriz Osmanlılar şir-i vegayız</i>	Şarkı			1910	Arap
1326	Vatan Şarkısı	<i>Biz fedai milletiz merd oğlu merd Osmanlıyız</i>	Şarkı	Vedi Sabra Efendi	Tevfik Fikret Bey	1910	Arap
1327		<i>Şanlı ordu vatanı milleti ihya eyledi</i>	Şarkı			1910	Arap
1328		<i>Şad olalım ehl-i vatan hürriyet oldu yârimiz</i>	Şarkı			1910	Arap
1329		<i>Ey rayet-i Osmaniyan sensin şiar-ı fahrimiz</i>	Şarkı			1910	Arap
1330		<i>Bayrak seni bu milletin kanlı ruhu kucaklar</i>	Şarkı			1910	Arap
1331		<i>Hilalinle semalara kadar yüksel hiç korkma</i>	Şarkı			1910	Arap
1332		<i>İstibdadda mahzun idi gönlümüz</i>	Şarkı		Seniha Hanım	1910	Arap
1333		<i>Haydi bakalım hep toplanalım</i>	Şarkı			1910	Arap
1334	Ordu Askeri	<i>Mahmud Şevket Paşa sen binler yaşa</i>	Şarkı	Giriftzen Asım		1910	Arap
1335		<i>Çok yaşa iclal ile ey şah-ı faruki-eda</i>	Şarkı			1910	Arap
1336	Vatan Manzumesi	<i>Vatan! Ey mader-i cemile şeym</i>	Şarkı		Muallim Feyzi	1910	Arap
1337	Millet Marşı	<i>Doldurur sineleri fahrile Osmanlı sözü</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey		1910	Arap
1338	Vatan Şarkısı	<i>Ayrılmız yok, gayrımız yok, bir baba evladınız</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey		1910	Arap
1339	Selanik Marşı	<i>Selanik'den çıktılar</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey		1910	Arap
1340	Vatan Marşı	<i>Çağırıyor askerliğe bak vatan</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey		1910	Arap
1341	Hürriyet Şarkısı	<i>Nerede saklı idin a güzel hürriyet</i>	Şarkı		F. Seniha Hanım	1910	Arap
1342	Sancak Marşı	<i>Osmanlıyız kardeşler birdir bizim yurdumuz</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey		1910	Arap
1343	Osmanlı Donanma	<i>Satvet-i bahriyemiz âdâyı lerman eder</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey		1910	Arap
1344	Kur'a Marşı	<i>Asker oluyorum ben</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey		1910	Arap
1345	Yadigâr-ı Millet	<i>Rayet-i Osmaniyanın gir de zull-i aline</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey		1910	Arap
1346		<i>Hürriyet tahkim eder her devletin bünyanını</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1347		<i>Hürriyettir her zaman vicdan u ruhun mihveri</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1348		<i>Hürriyet imdada geldi yoksa gittiydi vatan</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1349	Osmanlıyız	<i>Pek büyüktür namımız vicdanlıyız</i>	Şarkı		Hasan Mücteba	1910	Arap
1350		<i>Ordumuz canlandı ısmarlandı toplar zırlılılar</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap

1351		<i>Osmanlıların şöhretini eyledik ihya</i>	Şarkı		Bahaeddin Efendi	1910	Arap
1352	Hürriyet Yortusu	<i>Ey ehl-i vatan gel gidelim şan günüdür bu</i>	Şarkı		Namık Kemal	1910	Arap
1353		<i>Ebr-i istibdadı yıktık</i>	Şarkı		Ahmed Bey	1910	Arap
1354		<i>Biz Osmanlı yavrularıyız</i>	Şarkı		Mehmed Ulvi	1910	Arap
1355	Bahriye Marşı	<i>Askeriz, bahriyenin hep kahraman efradıyız</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey	Mehmed Sıdkı	1910	Arap
1356	Açgözlü İhtiyar	<i>Olsa kiraz ile üzüm ona kalmaz hiçbir sözüm</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey			Arap
1357	Bahar-ı Teranedar	<i>Saba eser</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey	Tevfik Fikret		Arap
1358	Çoban Kaval Çaldı	<i>Çoban kaval çaldı sordu bülbüle</i>	Şarkı	İsmail Hakkı Bey			Arap
1359		<i>İşte bir cenk kanlı meydan</i>	Marş	H. Sadettin Arel		1913	Arap
1360	Çanakkale Operası	<i>Ey mukaddes vatan, işte gör inan</i>	Şarkı				Arap
1361	Ninni		Saz Eseri	Adnan Arif		1935	Latin
1362	Cesur Gemi	<i>Üç defa döndü küçük gemi</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1363	Dutluk	<i>Dutlukta geziyoruz, geziyoruz, geziyoruz</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1364		<i>Küçük kıızı gördün mü?</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1365	Lubilu	<i>Lubilu dansı</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1366	Simitçi	<i>Simitçiği tanır mısın, tanır mısın, tanır mısın?</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1367	Beş Küçük Cıvıv	<i>Beş küçük cıvıv</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1368	Beş Küçük Cıvıv	<i>Beş küçük cıvıv</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1369	Bahçe Oyunu	<i>Toprağı da belleriz</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1370		<i>Bir küçük, iki küçük, üç küçük Hintli</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1371	Nasılsın Kardeşim	<i>Nasılsın kardeşim?</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1372	Köyün Etrafında	<i>Köyün etrafında</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1373	Beyaz Kedi	<i>Beyaz kedi yavaşça gelir</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1374		<i>İskoçya'ya gitmek isterim</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1375	Tahterevalli	<i>Tahterevalli sallan aşağı</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1376	Yaldızlı Böcek	<i>El ele giriyoruz</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1377	İplik İğneden Geçer	<i>İplik iğneden geçer</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1378	Ayak Vursun	<i>Ayak vursun tap tap tap</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1379	Çiftçi Tarlada	<i>Çiftçi tarlada</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1380	İstanbul'a gideceğiz	<i>İstanbul'a gideceğiz</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.

1381	Oynar İken	<i>Hava iyi, fena olsa</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1382	Üç Şen Balıkçı	<i>Geliyor üç şen balıkçı</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1383	Çiftçi	<i>Söyle bize çiftçi nasıl</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1384		<i>Küçük hanım ve beyler</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1385	Değirmenci	<i>Değirmenci değirmende yaşar</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1386	Atlı Karaca	<i>Gelin cici çocuklar</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1387	Eve Gidiyoruz	<i>Eve gidiyoruz</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1388	Misafirlik	<i>Küçük dostum gel benimle</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1389	Küçük Gemici	<i>Yaşa küçük gemici</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1390		<i>Büyük nine serçesini arabaya koştı</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1391	Kuyudan Su Çek	<i>Kuyudan bir kova su çek</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1392	İşi Büyült	<i>Bir at ve bir araba alıp</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1393		<i>Yulaf, bezelye, arpa büyür</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1394	Terzi Dansı	<i>Ne memnun bir terziyim ben</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1395	Çayıra Gel	<i>Bugün çayıra gelsen e</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1396	Temenna Diyarı	<i>Ben bir memlekete gittim</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1397	Çorba Sıcak	<i>Çorba sıcak, çorba sıcak</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1398	Gonca Gül	<i>Gonca güzel bir çocuktı, çocuktı, çocuktı</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1399	Riç Raç	<i>Riç raç fili bom bom bom</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1400	Küçük Kızlarımız	<i>Kızlarımız hepsi</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1401	İlk bahar Dansı	<i>Oh, bülbül ötüyor</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1402	Küçük Dostlar	<i>Küçük dostum gelsen e</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1403	Değişmece	<i>Bir ve iki, üç, dört, beş</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1404	Bugün Mayıs Biri	<i>Bugün mayıs biri</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1405	Mini Mini Adımlar	<i>Bir kız halkada geziniyor mini mini adımlarla</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1406	Peri Polkası	<i>Birkaç zaman buradayız</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1407	Veli Dayı	<i>Veli dayı, ondan sağlam adam yoktur</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1408	Yedi Güzel Kız	<i>Yedi güzel küçük kız</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1409	Seni Gördüm	<i>Seni gördüm, seni gördüm</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1410	Küçük Hanım	<i>Oynar mısın?</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1411	Yulaf Biç	<i>Biç yulaftı, kim bağlayacak?</i>	Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1412	Zincirleme		Şarkı			1926	Ar.-Lat.
1413	Renkler	<i>Biçareyim, derdim çok</i>	Şarkı				Arap
1414	Küçük Yosun		Saz Eseri	Adnan Arif		1935	Latin

1415	Tasarruf Marşı	<i>Damla damla göl olur deyor bizim atalar</i>	Marş	Asım Doğan	Münip		Latin
1416	Kurultay Marşı	<i>Gözün aydın Türk oğlu açıldı benlik yolu</i>	Marş	Kapoçelli	Dr. Hilmi Oytaç		Latin
1417			Şarkı				Latin
1418	İzmir Marşı		Marş			1922	Arap
1419	İzmir Türküsü	<i>İzmir'in içinde urdular beni</i>	Türkü			1922	Arap
1420	Sancak Marşı	<i>Osmanlıyız biz kardeşler birdir bizim yurdumuuz</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1922	Arap
1421	Sivastopol	<i>Sivastopol önünde yatan gemiler</i>	Marş			1922	Arap
1422	Sarı Zeybek	<i>Sarı zeybek şu dağlara yaslanır</i>	Türkü	Osman Pehlivan		1922	Arap
1423	Marş-ı Hidiyi		Marş			1922	Arap
1424	İnönü Marşı	<i>Zavallı İzmir şimdi iniyor</i>	Marş	Ahmed C. Bey	İsmet Fahri Bey	1922	Arap
1425	Ana Marşı	<i>Ey oğullar düşmanlara Allah diye saldırın</i>	Marş	Ruyidilber İsmet	Ruyidilber İsmet	1922	Arap
1426	Sakarya Marşı	<i>Hürmet sana ey şan dolu sancağım</i>	Marş	Ahmed C. Bey	Vedad Örfi Bey	1922	Arap
1427	Ertuğrul Marşı	<i>Ertuğrul'un ocağında uyandık</i>	Marş	Ahmed C. Bey		1922	Arap
1428	Sakarya Marşı	<i>Yedi yüz yıl kanamayan Sakarya</i>	Marş	Muallim Kazım		1922	Arap
1429	Hilal-i Ahmer Marşı	<i>Mukaddestir vazifemiz çalışırız biz her an</i>	Marş	Ahmed C. Bey		1922	Arap
1430	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Muallim Kazım	Mehmed Akif	1922	Arap
1431	Ankara Ninnisi	<i>Uyan yavrum şehid baban kardeşin</i>	Ninni	İsak Varon Efendi		1922	Arap
1432	Vatan Marşı	<i>Anadolu Türk vatani Türk yurdu</i>	Marş	Mustafa Bey		1922	Arap
1433	Kadınlar Marşı	<i>Yüksel ey kadınlık âli analık</i>	Marş			1922	Arap
1434	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Ali Rif'at Bey		1922	Arap
1435	Ey Gaziler	<i>Ey gaziler yol göründü yine garip serime</i>	Marş			1922	Arap
1436	Milli İzmir Türküsü	<i>İzmir İzmir deniz kıızı babağrı yanık güzel İzmir</i>	Türkü	Udi Sedad Bey		1922	Arap
1437	Mustafa Kemal Paşa	<i>Siz ki dört Türk idiniz</i>	Marş			1922	Arap
1438	Zafer Marşı	<i>Dağ taş deniz ova geçtik</i>	Marş	Mehmed Faik Bey		1922	Arap
1439	İlkbahar	<i>Sabah artık gözünü erken açar</i>	Şarkı	Kirkor Çulhayan		1922	Arap
1440	Kurtuluş Marşı	<i>Altın ordu himmetinle kurtuldu al sancağım</i>	Marş	Eyyubi Ali Rıza		1922	Arap
1441	Edirne'ye Gider iken	<i>İman gibi bir yoldaş olunca</i>	Marş	Muallim Kazım	İskeçeli Sıdkı Bey	1922	Arap
1442	Millet Marşı	<i>Türk oğluyum ben ölmek isterim</i>	Marş	İzzeddin Hümayi		1922	Arap
1443	Türk Azmini Kıldın Ayan	<i>Türk azmini kıldın ayan</i>	Marş	İzzeddin Hümayi		1922	Arap

1444	Ey Trakya	<i>Ey Trakya bu şenlikler bu düğün</i>	Marş	Hasan Fehmi Bey		1922	Arap
1445	Korkan Yunan	<i>Sevgili Trakya'mız düşmana kalmaz</i>	Marş	Ahmed C. Bey		1922	Arap
1446	Ey Gaziler	<i>Ey gaziler hoş geldiniz millet sizi tebrik eder</i>	Marş	Hikmet Efendi		1922	Arap
1447	Güzel Aydın	<i>Aydın Türk'ün ana yurdu</i>	Marş	Ahmed Yekta Bey	Samih Rifat Bey	1922	Arap
1448		<i>İzmir'de Yunan askeri mahvoldu tamamen</i>	Marş	Nezih Bey	Nezih Bey	1922	Arap
1449	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Lem'i Bey		1922	Arap
1450	Ordu Marşı	<i>Çok yaşa ey kahraman genç ordu çok yaşa</i>	Marş	Musa Süreyya		1922	Arap
1451	İsmet Paşa Marşı	<i>Mazlum akşamlarda ümmet ağlaşıırken zillete</i>	Marş	Kazım Bey		1922	Arap
1452	Ordu Marşı	<i>Ey kahraman ey gazanfer ulu şanlı ordumuz</i>	Marş	Udi Sadi Bey		1922	Arap
1453	Sen Anamız	<i>Sen anamuzsın vatan</i>	Türkü	Leyla Hanım	Leyla Hanım	1922	Arap
1454	Kumandanlar Marşı	<i>Saldırdığı gün düşmanımız yurda denizden</i>	Marş	Mustafa Bey		1922	Arap
1455	Dertli Kaval	<i>Derdli kaval gönlüm gibi inle dur</i>	Şarkı			1922	Arap
1456	Sulh Marşı	<i>Muntazırken şanlı, mesud günlere çeşmanımız</i>	Marş	Mustafa Bey		1922	Arap
1457	Ana Harp İlan Oldu	<i>Ana harp ilan oldu</i>	Marş	Bimen Efendi		1922	Arap
1458	Ben Hilalim	<i>Ben hilalim gökyüzüne çekilmiştim düşmandan</i>	Marş	Celal Bey	Üsküdarlı Talat	1922	Arap
1459	Şehbal	<i>Uçarız yükkelere şehbal açarak biz</i>	Marş	Kemani Faik Bey	Ahmed Nazım	1922	Arap
1460	Ey Türk Kızı	<i>Ey Türk kızı, hazin hazin gözyaşları dökerek</i>	Marş			1922	Arap
1461	İmtinan	<i>İnlerken şu vatan hüsrân içinde</i>	Marş	Muallim Kazım		1922	Arap
1462	Trakya Marşı	<i>İman gibi bir yoldaş olunca</i>	Marş	Eyyubi Ali Rıza		1922	Arap
1463	Mekteb Marşı	<i>Arkadaşlar gidelim mekteb-i irfanımıza</i>	Marş	Rakiye Hanım		1922	Arap
1464	Ninni	<i>Uyu cicim işte gece</i>	Ninni	Cemil Bey		1922	Arap
1465	Kar	<i>Kar kar kar, soğuk var</i>	Şarkı	Cemil Bey		1922	Arap
1466	Sancak Marşı	<i>Yüksek semalarda onun aksi var</i>	Marş	Cemil Bey		1922	Arap
1467	Baharı Davet	<i>Bahar bahar bahar bahar</i>	Şarkı	Cemil Bey	İrfan Emin Bey	1922	Arap
1468	İsmet Paşa'ya	<i>Candan bin hürmet sana</i>	Marş	Musa Süreyya		1922	Arap
1469	Demirci	<i>Demirci yalnız olarak</i>	Şarkı	Cemil Bey	Abdalcabbar Bey	1922	Arap
1470	İzci Marşı	<i>Şanlı vatan izcileri</i>	Marş	Cemil Bey	Kemaleddin Bey	1922	Arap
1471	Zafer Marşı	<i>Muzaffersin ey Türk oğlu</i>	Marş	Musa Süreyya		1922	Arap
1472	Karın Ricası	<i>Bizler mesud, sen neşeli çocuklarız</i>	Şarkı	Cemil Bey		1922	Arap
1473	Mustafa Kemal Paşa	<i>Siyahlara bürünen yurdumuzun ufkuna</i>	Marş	Aleksey Usta		1922	Arap

1474	Kazım Karabekir	<i>İstanbul'un çok muhterem kıymetli mebususun</i>	Marş	Mustafa Bey		1922	Arap
1475	Kazım Karabekir	<i>Şehrinize geldi Kazım Karabekir Paşamız</i>	Marş	Mustafa Bey	Muallim Lütfi Bey	1922	Arap
1476	Muzaffer Ordu	<i>Ey kahraman Türk ordusu</i>	Marş	Mustafa Fuad Bey	Mustafa Fuad Bey	1922	Arap
1477	Mücahidin Marşı	<i>Dağ başında tüten duman</i>	Marş	Mustafa Fuad Bey	İbrahim Hakkı Bey	1922	Arap
1478	Gültekin Diyor ki	<i>Benim de var kasketim</i>	Şarkı	Mustafa Fuad Bey	Sabri Cemil Bey	1922	Arap
1479	Anadolu Gazilerine	<i>Sen sevgili yurdun için çarpışmıştın yalçın kırdı</i>	Marş	Mustafa Fuad Bey	Ali Rıza Bey	1922	Arap
1480	Darülmuallimat	<i>Sanat bileziktir o bükülmez kolumuzda</i>	Marş	Mustafa Fuad Bey	Remziye Süreyya	1922	Arap
1481	Vatan Marşı	<i>Şu demir pençeye bak, işte bu Türk'ün koludur</i>	Marş	Mustafa Fuad Bey	Tal'at Bey	1922	Arap
1482	Cumhuriyet Marşı	<i>Etti cumhuriyeti tesis ulu Türk milleti</i>	Marş	Mustafa Bey	Ömer Lütfi Bey	1922	Arap
1483	Bolşevik Şarkısı	<i>Moskova'dan Ankara'ya gelince</i>	Marş	Udi Niko	Aka Gündüz	1922	Arap
1484		<i>Hamdola bari Huda'ya bize verdi devleti</i>	Şarkı	Tal'at Nezih Bey	Tal'at Nezih Bey	1922	Arap
1485		<i>Uyan yavrum sabah oldu kuşlar eyler</i>	Destan	Mehmet Selahattin		1922	Arap
1486	Çiftçi Türküsü	<i>Toprak altın diyen ecdadın biz</i>	Türkü	Rıza Bey	Halid Fahri Bey	1922	Arap
1487		<i>Anadolu sen güzelsin çiçeksin</i>	Şarkı	Lem'i Bey		1922	Arap
1488	Mektepliler Marşı	<i>Mekteplileriz düşmanımız cehl ü atalet</i>	Marş	Muallim Kazım		1922	Arap
1489	Gelincik Tarlası	<i>Ey gelincik tarlası</i>	Şarkı	Udi Neş'et Bey		1922	Arap
1490	Anadolu Marşı	<i>Anadolu Anadolu</i>	Marş	Ali Nezih		1922	Arap
1491	Gazi Kemal Paşa	<i>Millete bahşetti ulviyyet doğup nur-ı Kemâl</i>	Marş	Udi Neş'et Bey	Udi Neş'et Bey	1922	Arap
1492		<i>Sevimli yıldızlı renkler</i>	Şarkı	Şevket Gavsi Bey		1922	Arap
1493	Çanakkale Türküsü	<i>Çanakkale Ka'be gibi uludur</i>	Türkü	Şevket Gavsi Bey		1922	Arap
1494		<i>Borular çalındı silah başına</i>	Marş	Udi Edib Nazım		1922	Arap
1495	Veremli Kız	<i>Bahçede yavru bebeğim henüz gördüm kendisini</i>	Şarkı	Mehmed Şükrü		1922	Arap
1496	İlm Ordusu	<i>Cehle karşı harb eden orduda biz askeriz</i>	Marş	Mihran Efendi	Muallim A. İsmet	1922	Arap
1497	Teyyare Marşı	<i>Uçun uçun pek temiz göklerinde vatanın</i>	Marş	Mihran Efendi	Muallim A. İsmet	1922	Arap
1498	Kuşun Ölümü	<i>Artık sustu şakrak sesin</i>	Şarkı	Sadi Bey			Latin
1499	Kuş Sesleri	<i>Kuş sesleri ovalara yayılır</i>	Şarkı	Selaeddin Bey			Latin
1500	Karlı Dağlar	<i>Karlı dağlar yıldızı</i>	Şarkı	Hafız Sadettin	Sabih İzzet Bey		Latin
1501	Edirne Marşı	<i>Ateş mi döktüler dertli sinene</i>	Marş				Arap

1502	Rumeli Marşı	<i>Rumeli'nin dağı taşı ağlayor</i>	Marş				Arap
1503	Güzel Kuşlar	<i>İşte kuşlar, güzel kuşlar</i>	Şarkı	[Almancadan]	[Hıfzı Tevfik]	1933	Latin
1504	Yuvamız	<i>Bir yuvadır mektebimiz</i>	Şarkı			1933	Latin
1505	Sabah ve Mektep	<i>Her sabah erken</i>	Şarkı		[Aka Gündüz]	1933	Latin
1506	Çocuk ve Kuşlar	<i>Ey küçük sevimli kelebek!..</i>	Şarkı			1933	Latin
1507	Küçük Mektepli	<i>Küçük kuş, küçük kuş!..</i>	Şarkı	[Cemil Rasim]	[Hıfzı Tevfik]	1933	Latin
1508	Bayrak	<i>Yüksek semalarda onun aksi var,</i>	Şarkı			1933	Latin
1509	Bulutlar	<i>Kimi, ince bir tül kadar</i>	Şarkı			1933	Latin
1510	Rüzgar ve Söğüt	<i>Rüzgar kımıldatır dudaklarını</i>	Şarkı			1933	Latin
1511	Bahar Hasreti	<i>Güzel bahar, güzel bahar!</i>	Şarkı			1933	Latin
1512	Oyun	<i>Gel gel dans et benimle</i>	Ront			1933	Latin
1513		<i>Askerlerin, geçerken bir bayrağı olmalı</i>	Ront			1933	Latin
1514	Sonbahar	<i>Soldu yapraklar.. Sarardı mor çiçekler</i>	Şarkı			1933	Latin
1515	Güzel Kuşlar	<i>İşte kuşlar, güzel kuşlar</i>	Şarkı	[Almancadan]	[Hıfzı Tevfik]	1933	Latin
1516	Asker Çocuk	<i>Benim de var kasketim</i>	Şarkı		[Sabri Cemil Bey]	1933	Latin
1517	Akşam Güneşi	<i>Güneş yıkamıyorken o kıpkızıl enginde...</i>	Şarkı			1933	Latin
1518	Küçük Bahriyeli	<i>Küçük bahriyeli: -hazır ol!</i>	Şarkı			1933	Latin
1519	Küçük Saat	<i>Tin tin tin tin tin tin...</i>	Şarkı		[Osman Fahri]	1933	Latin
1520	İleri	<i>İleri çocuklar durmadan ileri</i>	Şarkı		[Müfettişi Ali]	1933	Latin
1521	Kumbara	<i>Herkes almalıdır</i>	Şarkı			1933	Latin
1522	Kış	<i>Her taraf kar</i>	Şarkı			1933	Latin
1523	Kar	<i>Her tarafta kar.. Kar.. Kar,</i>	Şarkı			1933	Latin
1524	Ninni	<i>Uyu yavrum, kollarım</i>	Şarkı			1933	Latin
1525	İlkbahar	<i>Neşelenin sevinin, ilkbahar yine geldi</i>	Şarkı		[Ali Rıdvan Bey]	1933	Latin
1526	Kayık	<i>Kayığımız bir kuştur uçacak,</i>	Şarkı			1933	Latin
1527	Gelincik	<i>Gelincik, gelincik!..</i>	Şarkı			1933	Latin
1528	Bizim Çiftliğimiz	<i>Bizim çiftliğimizde, dolaşır hep civcivler...</i>	Şarkı			1933	Latin
1529	Gelincik	<i>İnce uzun töylüce,</i>	Şarkı			1933	Latin
1530	Bahtiyar Kuş	<i>Bahtiyar kuş!.. Ötüşünde bin neş'e var, ümit var...</i>	Şarkı	[Cemil Rasim]	[Hıfzı Tevfik]	1933	Latin
1531	Turnalar	<i>Üşümeden, beline</i>	Şarkı			1933	Latin
1532	Gemiciler	<i>Kalkın tayfalar!,</i>	Şarkı			1933	Latin
1533	Kelebek	<i>Dolaşırsın çiçek çiçek</i>	Şarkı			1933	Latin

1534	Avcı	<i>Yeşil dallar arasında ötüşen kuşlar</i>	Şarkı			1933	Latin
1535	Bahar Geldi	<i>Bahar geldi çocuklar</i>	Ront			1933	Latin
1536	İlkbahar	<i>Bahçeler, bağlar</i>	Şarkı			1933	Latin
1537	Hayat	<i>Daldan dala uçan kuş,</i>	Şarkı			1933	Latin
1538	Küçük Kelebek	<i>Küçük kelebek</i>	Şarkı			1933	Latin
1539	Kanaryam	<i>Sarı tüylü, ufacak güzel kanaryam!</i>	Şarkı			1933	Latin
1540	Bahar ve Çiçekler	<i>Bahar geldi şen çiçekler</i>	Şarkı			1933	Latin
1541	Yürüyün Kirlere	<i>Sırma saçlı bir güneş parlıyor semada</i>	Şarkı			1933	Latin
1542	Deniz-Santaluçya	<i>Gümüş ay altında</i>	Şarkı			1933	Latin
1543	Şen Orakçılar	<i>Şen orakçılar çıkınca tarlalara..</i>	Şarkı			1933	Latin
1544	Seyahat	<i>Elveda ey benim sevgili vatanım elveda;</i>	Şarkı			1933	Latin
1545	Gençlik Marşı	<i>Gideriz ileri</i>	Marş			1933	Latin
1546	Mektep	<i>İçimizde yatan sen</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Nahit Nafiz		Latin
1547	Ateş	<i>Babam topçu, ben ateşim</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Halide Nusret		Latin
1548	Alış Veriş	<i>Bak ne güzel şu üzüm</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin
1549	Mevsimler	<i>Bir yılda dört mevsim var</i>	Şarkı	İ. Hakkı	M. Faruk		Latin
1550	İstiklal Marşı	<i>Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Zeki Üngör	Mehmet Akif		Latin
1551	Gazi	<i>Şu yeryüzünde, varsın</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Nahit Nafiz		Latin
1552	Ülkü	<i>Türküm, doğrucum, çalışkanım</i>	Marş	İ. Hakkı			Latin
1553	Ant	<i>Damarlarında yanan</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin
1554	Türklük	<i>Sorun bizi tarihten, sorun bizi neler der,</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Feyzullah Sacit		Latin
1555	Bayrak	<i>Göklerin ay yıldızı</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Ali Rıdvan		Latin
1556	Cumhuriyet Bayramı	<i>Cumhuriyet, hayat demek;</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin
1557	Süvariler	<i>Yeller gibi eser de,</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Nahit Nafiz		Latin
1558	Yerli Malı	<i>Eğer avuç açmamak</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Nahit Nafiz		Latin
1559	Sakarya	<i>Ne sandılar Türk süngüsü parıldar ya,</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Aka Gündüz		Latin
1560	Körebe	<i>Şarkı söyler gezeriz,</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Ali Ulvi		Latin
1561	Heves	<i>Her sabah erken</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Aka Gündüz		Latin
1562	Çocuklarla Çoban	<i>Çoban çocuk, çoban çocuk</i>	Şarkı	İ. Hakkı	M. Faruk		Latin
1563	İlkbahar	<i>İlkbahar, şirin bahar</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin
1564	Kuzu	<i>Gözleri kömür gibi</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin
1565	Davet	<i>Yepyeni bir topacım var;</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Aka Gündüz		Latin
1566	Kuşum	<i>Sevimli, şakrak sesi</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Nahit Nafiz		Latin
1567	Işıklar	<i>Hem çabukluk, hem temizlik</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin

1568	Pervane ve Mum	<i>Ben kimsesiz bir mumum</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin
1569	Kelebek	<i>Kanadı benek benek</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Yaşar Nabi		Latin
1570	Ay ve Yıldızlar	<i>Doğarken ufuktan bir çiçek gibi,</i>	Şarkı	İ. Hakkı	M. Faruk		Latin
1571	Yolcu ile Arabacı	<i>Gurbet ademden kara, hasret ölümden acı,</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Faruk Nafiz		Latin
1572	Gece	<i>Ne çabuk akşam oldu,</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin
1573	Anadolu	<i>Kuvvetlidir Türkün kolu</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Aka Gündüz		Latin
1574	Tayyare Marşı	<i>Bir kuş gibi uçar engin göklerde</i>	Marş	İ. Hakkı	M. Faruk		Latin
1575	Ankara	<i>Ankara, Türk elinin</i>	Şarkı	İ. Hakkı	M. Faruk		Latin
1576	Yaprak	<i>İlkbaharın sinesinde</i>	Şarkı	İ. Hakkı	İsmail Hikmet		Latin
1577	Uludağ	<i>Uludağ, hey Uludağ!</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin
1578	Anneciğim	<i>Anneciğim seni ne çok seviyorum bunu bilsen</i>	Şarkı	İ. Hakkı	M. Faruk		Latin
1579	Pınar	<i>Pınar, gözüün yaşlı pınar!</i>	Şarkı	İ. Hakkı			Latin
1580	Efeler	<i>Kızıl ay yayarken güir saçlarını</i>	Şarkı	İ. Hakkı	M. Faruk		Latin
1581	Anadolu	<i>Çaylar bu zümrüt yerin</i>	Şarkı	İ. Hakkı	Nahit Nafiz		Latin
1582	Annem, Babam	<i>Annemi çok severim</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. Faruk	1935	Latin
1583	Balıklarım	<i>Benim üç balığım var</i>	Ront	Ferit Hilmi	C. Sıtkı	1935	Latin
1584	Okul	<i>Okul bizim yuvamız</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. Faruk	1935	Latin
1585	Uyku	<i>Minik çocuk yavru çocuk</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	[Ömer Seyfettin]	1935	Latin
1586	Ninni	<i>Evde ışıklar söner ninni</i>	Ninni	Ferit Hilmi	E. R.	1935	Latin
1587	Haşhaş	<i>Bir ay evvel tarlada</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	C. Sıtkı	1935	Latin
1588	Papatyalar	<i>Çoğaldı papatyalar</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	C. Sıtkı	1935	Latin
1589	Saat	<i>O her zaman üşenmeden</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. N.	1935	Latin
1590	Sabah	<i>Güneş ufukta yandı</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	G. Naşit	1935	Latin
1591	Kelebek	<i>Sabahki tatlı rüzgarın, budur çiçekli bir eşi</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	İ. Alaeddin	1935	Latin
1592	Anadolu	<i>Kuvvetlidir Türkün kolu</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	A. Gündüz	1935	Latin
1593	Bebeğin Dansı	<i>Bir o yana bir bu yana</i>	Ront	Ferit Hilmi	E. Recep	1935	Latin
1594	Top Oyunu	<i>Çocuklar işte top, oyun var hop hop hop</i>	Ront	Ferit Hilmi	M. Hayri	1935	Latin
1595	Dikenler	<i>Arının kuyruğunda sipsiöri bir diken var</i>	Şarkı	Ferit Hilmi		1935	Latin
1596	Gezinti Şarkısı	<i>Sevinelim biz sevinelim hürüz</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. Hayri	1935	Latin
1597	İdmanlılar Marşı	<i>Biz idmanlı genç Türkleriz</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	Nazım	1935	Latin
1598	Yalvarış	<i>Biz bu yurdun şen kızları</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. Hayri	1935	Latin
1599	Anadolumuz	<i>Sen ne güzel bulursun</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. Faruk	1935	Latin
1600	Kuzu	<i>Mini mini pamuk gibi</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	İsmail Hikmet Bey	1935	Latin

1601	Yaşasın Okulumuz	<i>Tralalalala el ele verimiz</i>	Ront	Ferit Hilmi		1935	Latin
1602	Deniz	<i>Sıhhatin kıymetini artık biz de bilelim</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	G. Naşit	1935	Latin
1603	Gül	<i>Bahardan müjde verdi</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	G. Naşit	1935	Latin
1604	And	<i>Türküüm, doğruyum, çalışkanım, yasam</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	Reşit Galip	1935	Latin
1605	Değirmen	<i>Uzakta eğilmiş duran ihtiyar değirmen</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. Hayri	1935	Latin
1606	Anne	<i>Sevgili anne güzel anne ümidimin güneşi</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	N. Nazif	1935	Latin
1607	Kumbara	<i>Özdilekle Çankaya</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	A. Gündüz	1935	Latin
1608	Sonbahar	<i>Ey sonbahar solgun bahar</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	İ. Emin	1935	Latin
1609	Neşe Şarkısı	<i>Biz göklerin şen yıldızlarıyız</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. Hayri	1935	Latin
1610	Yelkenli Gemi	<i>Yelkeni açar yelkenli gemi</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	A. Gündüz	1935	Latin
1611	Akşam	<i>Karşı dağlar morardı</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	K. Kaya	1935	Latin
1612	Bir Günlük İşim	<i>Erken yatarım erken kalkarım</i>	Ront	Ferit Hilmi	A. Gündüz	1935	Latin
1613	Bayrak	<i>Benim güzel bayrağım</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	S. Fuat	1935	Latin
1614	Küçük Gemi	<i>Küçük gemi pupa yelken</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	A. Cevat	1935	Latin
1615	Efem	<i>Kır atınla geçiver bu dağlar kıvransın efem</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	C. Sıtkı	1935	Latin
1616	Bahar Geldi	<i>Bahar geldi, bahar geldi</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. Faruk	1935	Latin
1617	Yaz Gelince	<i>Yakınlaştı artık yaz</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	İ. Bekir	1935	Latin
1618	Vatan	<i>Daha fazla annemden</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	S. Fuat	1935	Latin
1619	Bebegin Şarkısı	<i>Mini mini bir bebek</i>	Şarkı	Ferit Hilmi		1935	Latin
1620	Ay	<i>Biz yürürüz o yürür</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	İ. Bekir	1935	Latin
1621	Güneş	<i>Biraz gitme dur</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	İ. Bekir	1935	Latin
1622	Arş İleri	<i>Arş ileri arş ileri isteğimiz ilerlemek</i>	Marş	Ferit Hilmi	[Ali Ulvi]	1935	Latin
1623	Bahar Şarkısı	<i>Neşelenin sevinin, ilkbahar yine geldi</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	[Ali Rıdvan Bey]	1935	Latin
1624	Yaz Güneşi	<i>Perde kapan perde kapan</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	T. Fikret	1935	Latin
1625	23 Nisan	<i>Dinleyelim bir rüzgar bugünü müjdeliyor</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	M. Faruk	1935	Latin
1626	Hazan Teyze	<i>O her sabah uykusundan</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	T. Fikret	1935	Latin
1627	İzmirde Akşam	<i>Gün batarken enginde</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	H. Tüzün	1935	Latin
1628	Çiftçi	<i>Bitmez bir gayretle daima çalış</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	A. Rıdvan	1935	Latin
1629	Ayrılık Şarkısı	<i>Yolculuk var yolculuk var hazır olun arkadaşlar</i>	Şarkı	Ferit Hilmi	G. Naşit	1935	Latin
1630	Pazar Azadı	<i>Geldi ya bu şen tatil</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1631	Okul	<i>Okul bizim yuvamız</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	M. Faruk	1935	Latin

1632		<i>Güzel güneş doğarken</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1633	Arılar	<i>Vin vin vin arılar, çalışkan yaratıklar</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1634	Semanın Süsleri	<i>Meleklerden seçilmiş semada üç güzel kız</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	Ali Rıdvan	1935	Latin
1635	Aile Sevgisi	<i>Annemi çok severim</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	M. Faruk	1935	Latin
1636	Bahar	<i>Nasıl uçtu güzel yaz</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1637	Yılçağlar	<i>Bir yılda dört yılçağ var</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	M. Faruk	1935	Latin
1638	Gece Şarkısı	<i>Artık akşam oluyor</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	M. Faruk	1935	Latin
1639	Kış Bahçesi	<i>Dün hava ne güzeldi</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	Faruk	1935	Latin
1640	Anadolumuz	<i>Sen ne güzel bulursun</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1641	Rüzgar	<i>Dalların üzerinde bir peri mi geziyor</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1642	Buğday	<i>Bana başak oldu beşik</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1643	Bülbül	<i>Bülbül ne güzel kuş</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1644	Ay	<i>Her gece göklerde dolaşan ayın</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1645	Sularda Gurup	<i>İndi şen sulara gurubun yası</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1646	Annemin Türküsü	<i>Gamlı pınar benim gibi derdi çok pınar</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1647	Ankara	<i>Bir gönül yamığı ile görmek istersen onu</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	M. Faruk	1935	Latin
1648	Gurbette Düşünceler	<i>Her akşam yapıyoruz her akşam meyus</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1649	Türkü	<i>El gibi dolaşma Anadolunda</i>	Türkü	Halk Melodisi	F. Nafiz	1935	Latin
1650	Ninni	<i>Ey şen yavru rahat rahat sen uyu</i>	Ninni	R. Schumann		1935	Latin
1651	Sabah	<i>Yakut bir kadeh gibi</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1652	Boş Fıçı	<i>Boş fıçıdan bilmem neden bu kadar</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	E. Ali	1935	Latin
1653	Oyun	<i>Oyun var oyun neşe var bize</i>	Rond	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1654		<i>Sönerken dağlarda güneş şulesi</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	Ö. Seyfi	1935	Latin

1655		<i>Akşamın bu ıssız saatlerinde</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1656	Nasihah	<i>Varlık koca bir kervan ebade gider kızım</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1657	Keman	<i>Bu incecik sesler nereden geliyor?</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1658	Teneffüs	<i>Teneffüs zili sevinçle çaldı</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1659	Sabah	<i>Karanlıklar çekilmiş açılmış bütün gökler</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1660	El Elden Üstün	<i>Dağlar bana dedi ki</i>	Şarkı	Cherubini	Necdet Rüştü	1935	Latin
1661		<i>Bir temmuz güneşinde yanıyorken toprak</i>	Şarkı	R. Schumann		1935	Latin
1662	Yaz Öğlesi	<i>Üzüm yaprakları sararmış artık</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1663	Başaklar İçinde	<i>Başaklardan kundağın, bağ bahçe solun sağın</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	Ömer Bedrettin	1935	Latin
1664	Genç Ordu	<i>Oh bu ne güzel gün güneş</i>	Şarkı	M. Zati		1935	Latin
1665	Sanat Marşı	<i>Örsün üstünde kıvılcım ki zeka şeloesidir</i>	Marş	M. Hulusi Öktem	İ. Alaettin	1935	Latin
1666	Rond	<i>Oyun var oyun neşe var bize</i>	Rond	M. Hulusi Öktem	M. Faruk	1935	Latin
1667	Ne Bekliyorum	<i>Enginle boy ölçüşen bu kumsallarda ben</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	Schubert	1935	Latin
1668	Çember Oyunu	<i>Çemberimi vurdum taşla</i>	Şarkı	Halk Şarkıları		1935	Latin
1669	İlgaz	<i>İlgaz Anadolu'nun sen yüce bir dağsın</i>	Türkü	M. Hulusi Öktem	A Samim	1935	Latin
1670	Tayyare Marşı	<i>Ey Türk genci kanatlan</i>	Marş	M. Hulusi Öktem	Hasan Fehmi	1935	Latin
1671	Adım Ne?	<i>Söyle bana kuzum anne</i>	Şarkı	A. Yekta	İrfan Emin	1935	Latin
1672	Ben Asker Olacağım	<i>Ben bir Türk çocuğuyum şimdi küçüktür çağım</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	N. R.	1935	Latin
1673	İzciler Marşı	<i>Dağ başını duman almış</i>	Marş	İsviçre'den		1935	Latin
1674	Orağa Giderken	<i>Gök yüzünde kızıl bir ışıık yandı</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem	Aka Gündüz	1935	Latin
1675	Okullar Marşı	<i>Gözümüzde parıldar vatan ışığı</i>	Marş	Almancadan	G. M. Faruk	1935	Latin
1676	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Zeki	Mehmed Akif	1935	Latin
1677	Sandal	<i>Hava sakın gece güzel ay yüksekte dalgın sular</i>	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1678	Norma	<i>Bak! Gökyüzü karanlık yollar gölgeli</i>	Şarkı	V. Bellini		1935	Latin
1679	Tabiat	<i>Tabiat ulu bir varlıktır</i>	Şarkı	Mendelsohn		1935	Latin
1680		<i>Dertli kaval göynüm gibi inle dur</i>	Şarkı	M. Zati	Ali Ulvi	1935	Latin

1681	Sessizlik	Gün ufuktan doğduğu zaman	Şarkı	Haendel		1935	Latin
1682	Okullar Marşı	Seri adımlar açalım inletelim şu toprağı	Marş	J. S. Bach		1935	Latin
1683	Askerler	Yoldan geçen tunç yüzlü askerler	Şarkı	G. Bizet		1935	Latin
1684	Ninni	Penbe çiçekler altında yapıyoruz	Ninni	Schumann		1935	Latin
1685	Akıncılar	Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik	Şarkı	Ahmet Yekta	Yahya Kemal	1935	Latin
1686	Karadeniz	Karadeniz Karadeniz gelen düşman değil biziz	Şarkı	M. Hulusi Öktem		1935	Latin
1687	Pınar	Uyur şen gölgesinde büyük yeşil çınarın	Operet	A. Samim		1935	Latin
1688		Beyaz pembe çiçekli ilkbahar	Şarkı	C. Saint-Saens		1935	Latin
1689	Galate			V. Masse		1935	Latin
1690	Yaz Geceleri	Bir altın göz gibi parlıyor yıldızlar	Şarkı	N. R. Korsakov		1935	Latin
1691	Gemi	Coşkun koca dalgaları	Şarkı	Rubinstein		1935	Latin
1692	Şarkı	Ufuklardan neşe seli	Şarkı	F. Poise		1935	Latin
1693	Bir İçim Su	Güzel çoban bir için bir yudum su destinden	Şarkı	Schubert	T. Fikret	1935	Latin
1694	Zafer Sonu	Artık savaş bitti ey şen arkadaş	Aida	G. Verdi		1935	Latin
1695	Tannhauser	Selam sana ey heybetli dağlar	Şarkı	R. Wagner		1935	Latin
1696	Soysallığa İmni	Soysal varlık insanlığa güneş gibi nur saçar	Şarkı	Beethoven		1935	Latin
1697	Avcılar	Şen boru sesleri	Şarkı	Weber		1935	Latin
1698	Anneye Muhabbet	Anneciğim seni ne çok seviyorum bunu bilsen	Şarkı	Mozart		1935	Latin
1699	Sabah ve Akşam	Karşı ufuktan doğdu güneş	Şarkı	Gounod		1935	Latin
1700	Yaprak	İlkbaharın sinesinde yetişmiştin güle güle	Şarkı	Almancadan	İsmail Hikmet	1935	Latin
1701	İleri (Faust)	İleri koca bir ülkenin namusu şerefi hep senin	Şarkı	Gounod		1935	Latin
1702	Müziğe İmni	Selam sana ey musiki	Şarkı	Seyfettin Asaf	M. Faruk	1935	Latin
1703	Sarı Zeybek	Sarı Zeybek aman şu dağlara yaslanır	Şarkı	Cemal Reşit Bey		1935	Latin
1704	İstiklal Marşı	Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak	Şarkı	Zeki Üngör	Mehmed Akif	1943	Latin
1705	Çiftçiler	Ne de hoş yaşarlar şu çiftçiler	Şarkı	H. Akay		1943	Latin
1706	Ninni	Uyu küçük yavru uyu sabah olacak	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek		1943	Latin
1707	Cumhuriyet	Ben Türk'üm istemem başka bir ad şan	Şarkı	A. Yekta Madran		1943	Latin
1708	Dikenler	Arının kuyruğunda sipsivri bir diiken var	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek		1943	Latin
1709	Haşhaş	Bir ay evvel tarlada mor beyaz çiçek vardı	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek		1943	Latin
1710	Kuşlar	İşte kuşlar, güzel kuşlar	Şarkı	Almancadan		1943	Latin
1711	Ateş Böceği	Yıldız gibi karanlıkta bazı yanan bazı sönen	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek		1943	Latin

1712	Gezinti	<i>Sevinelim biz sevinelim hürüz</i>	Şarkı	Almancadan		1943	Latin
1713	Anne	<i>Sevgili anne güzel anne ümidimin güneşi</i>	Şarkı	İngilizceden		1943	Latin
1714	Son Bahar	<i>Ey son bahar neden böyle kederlisin</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek		1943	Latin
1715	Ninni	<i>Evde ışıklar söner ninni</i>	Ninni	Ferit Hilmi Atrek		1943	Latin
1716	Gece	<i>Güneş uyuyor deniz uyuyor bütün tabiat uyuyor</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek		1943	Latin
1717	Gençlik Marşı	<i>Bizler demir bilekli Türk genciyiz</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek		1943	Latin
1718	Milli Marş	<i>Ayla yıldızı göklerden aldık</i>	Marş	Ferit Hilmi Atrek	H. Hüsnü Kalkışlı	1943	Latin
1719	Çankaya	<i>Bu hıyaban ebediyet yoludur</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek	Faruk Nafiz	1943	Latin
1720	Güneş	<i>Bir az gitme dur</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek	İlhami Bekir	1943	Latin
1721	Dağlar	<i>Sırtların senin sağlandı</i>	Marş	Almancadan		1943	Latin
1722	Değirmenci	<i>Esen rüzgar değirmenin kanadını döndürür</i>	Şarkı	İsmail Zühtü		1943	Latin
1723	Çiftçiler	<i>Şu kavgalı gürültülü şehirlerden uzak</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek	İsmail Zühtü	1943	Latin
1724	Köy Kızları	<i>Bugün altın dağında çiçek devşirdik kızlar</i>	Şarkı	Fikri Ürkmez	Sema Kumbara	1943	Latin
1725	Ninni	<i>Rüzgarlar fısıldar ninni</i>	Ninni	Z. Aydıntan	Z. Aydıntan	1943	Latin
1726	Bahara Hasret	<i>Bahçeler örtüldü karla</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek	Kemal Kaya	1943	Latin
1727	Gemiciler	<i>Biz denizin çocukları şen gemiciler</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek	Yusuf Ziya Ortaç	1943	Latin
1728	Türkmen Şarkısı	<i>Güneş gibi ışıklıyız</i>	Şarkı	Halk Türküsü		1943	Latin
1729	Anadolumuz	<i>Sen ne güzel bulursun gezsene Anadolu'yu</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek	M. F.Gürtunca	1943	Latin
1730	Türk Öğretmeni	<i>Türk öğretmeni Türk öğretmeni</i>	Marş	Ferit Hilmi Atrek	Aka Gündüz	1943	Latin
1731	Papatyalar	<i>Bahar olsun da seyrederin</i>	Şarkı	Z. Aydıntan	Tevfik Fikret	1943	Latin
1732	Bahar	<i>Sesle ışık oynuyor koynunda</i>	Marş	Ferit Hilmi Atrek	N. H. Onan	1943	Latin
1733	Orta Okul Marşı	<i>Bizler bu vatanın kalbinde</i>	Marş	Ferit Hilmi Atrek	Kemal Kaya	1943	Latin
1734	Ninni	<i>Uyu yavrum kollarım seni hasretle sarsın</i>	Ninni	Brahms		1943	Latin
1735	Kelebekler	<i>Rüzgarların çizdiği izde</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek	N. H. Onan	1943	Latin
1736	Arslan Baba	<i>Bir küçücük arslancık varmış</i>	Şarkı	Fransızcadan		1943	Latin
1737		<i>Geçmiş senelerde bahar olunca</i>	Şarkı	İsmail Zühtü		1943	Latin
1738	İlk Bahar	<i>Gelince tatlı ik bahar yeşillenir bütün civar</i>	Şarkı	Seant Seans	Ahmet Muhtar	1943	Latin

1739	Bahçevan Çocuklar	<i>Bir bahçe yolunda kuyunun solunda</i>	Şarkı	İsmail Zühtü	Ali Ulvi	1943	Latin
1740	Memleket Hatırası	<i>Memleketten uzak düştüm bilmem ki bilmem ki</i>	Şarkı	İsmail Zühtü	Ali Ulvi	1943	Latin
1741	Vatan	<i>Ey güzel ovalar şen tarlalar</i>	Marş	Almancadan		1943	Latin
1742	Ordunun Duası	<i>Ey ulu Tanrı işte biz</i>	Şarkı	A. Yekta Madran	Enis Behiç	1943	Latin
1743	Feryat	<i>İncil mi koydular Kur'an yerine</i>	Şarkı	İsmail Zühtü	Feyzullah Sacit	1943	Latin
1744	Yörük Yaylası	<i>Yörük yaylasında aman yaylayamadım</i>	Türkü	Halk Türküsü		1943	Latin
1745	Efem	<i>Kır atınla geçiver bu dağlar kıvransın efem</i>	Şarkı	Halk Türküsü	Celal Sıtkı	1943	Latin
1746	Akşam	<i>Karşı dağlar morardı</i>	Şarkı	Halk Türküsü	Kemal Kaya	1943	Latin
1747	Sular	<i>Şu ince dereden akan incili sular</i>	Şarkı	Halk Türküsü	Kemal Kaya	1943	Latin
1748	Çeşme Başında	<i>Çeşme senin sefalı başın var</i>	Türkü	Halk Türküsü		1943	Latin
1749	Mebusan Marşı	<i>Osmanlılar bugün oldu muzaffer</i>	Marş	Mehmed Zati	Samih Bey	1908	Arap
1750	Üç Zeybek		Saz Eseri			1943	Latin
1751	Dua-yı Humayun	<i>Hazret-i Sultan Reşad</i>	Marş	Muallim Kâzım	Şevket Gavsi Bey	1917	Arap
1752	Enver Paşa Marşı	<i>Enver Paşa bir kalptesin ki</i>	Marş	Muallim Kâzım	Ziya Gökalp	1917	Arap
1753	Dernekliler Marşı	<i>Ben bir yavuz dernekliliyim</i>	Marş	Muallim Kâzım	Hasırzade Rüştü	1917	Arap
1754	Gülbüz Marşı	<i>Cennetimiz Dernektir</i>	Marş	Muallim Kâzım	Hasırzade Rüştü	1917	Arap
1755	Marş-ı Sultani	<i>Ey cihangir Oğuzların nesli olan adil hakan</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1919	Arap
1756	Sancak Marşı	<i>Ertuğrul'un ocağında uyandın</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1919	Arap
1757		<i>Gafil ne bilir neşe-i pür-şevk-i vegayı</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey	Ahmet Muhtar	1919	Arap
1758	Ruh-ı Vatan	<i>Ruh-ı vatan kapısını kurtaran</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1919	Arap
1759	Yekpare Demirden	<i>Yekpare demirden bir kal'a gibi askerler</i>	Marş	Zeki Bey		1919	Arap
1760	Papatyalar	<i>Bahar olsun da seyredin</i>	Şarkı	Zeki Bey	Tevfik Fikret	1919	Arap
1761	Dağ Başını	<i>Dağ başını duman almış</i>	Şarkı	Felix Körling	Ali Ulvi Elöve	1919	Arap
1762	İşte Adu	<i>İşte adu karşıda hazır silah</i>	Marş	İzzeddin Bey		1919	Arap
1763	Ceddinin	<i>Ceddinin öz oğlu necip Osmanlı</i>	Marş	Ali Rıza Bey		1919	Arap
1764	Gelincik	<i>İşte bahar, tatlı bahar</i>	Marş	Zeki Bey		1919	Arap
1765	Bizler Bu Mülkün	<i>Bizler bu mülkün sadık evladınız</i>	Marş	İzzeddin Bey		1919	Arap
1766	Uyanalım	<i>Uyanalım ey kardeşler doğdu artık günümüz</i>	Marş	İsmail Hakkı Bey		1919	Arap
1767	Dizi Kol	<i>Dizi kıl dizi kol</i>	Şarkı	Zeki Bey		1919	Arap
1768	Kahraman Bir Asker	<i>Kahraman bir asker bir asker olmak isteriz</i>	Marş			1919	Arap
1769	Kuşun Ölümü	<i>Artık sustu şakrak sesin</i>	Şarkı	Sadi Bey	İhsan İlhami	1926	Arap

1770	Musul Yollarında	<i>Ey şark kıızı ey şark kıızı öz vatanın can yıldızı</i>	Şarkı	Mustafa Bey	İsmail Safa	1926	Arap
1771	Yeni Harfler	<i>a-o-u-ı</i>	Marş	O. Zeki Üngör		1928	Latin
1772	Sabah	<i>Kalk artık sabah oldu</i>	Şarkı			1940	Latin
1773	Ördekler	<i>Derede vak vak vak</i>	Şarkı	Safa Tangör	A. M. Ataman	1940	Latin
1774	Annem	<i>Küçücükken başucumda</i>	Şarkı	A. Muhtar		1940	Latin
1775	Yalancı	<i>Yalancı yalancı sana kimse inanmaz</i>	Şarkı	A. Muhtar		1940	Latin
1776	Türk Vatanı	<i>Dünyalara bedel olan</i>	Şarkı	A. Muhtar	Almancadan	1940	Latin
1777	Yaşasın Okulumuz	<i>Daha dün annemizin kollarında yaşarken</i>	Şarkı			1940	Latin
1778	Türk Oğlusun	<i>Türk oğlusun soyun ulu arş ileri</i>	Şarkı	Safa Tangör	Hakkı Mahmut	1940	Latin
1779	Bebeğin Dansı	<i>Daha pek küçüğüm dans edemem</i>	Şarkı	A. Muhtar		1945	Latin
1780	Yalancı Çoban	<i>Evvel zaman içinde kalbur zaman içinde</i>	Şarkı	A. Muhtar Ataman		1945	Latin
1781	Çiftçiler	<i>Ne de hoş yaşarlar şu çiftçiler</i>	Şarkı	H. Akay		1945	Latin
1782	Ninni	<i>Uyu küçük yavru uyu sabah olacak</i>	Ninni	Ferit Hilmi Atrek		1945	Latin
1783	Yaşasın Okulumuz	<i>Daha dün annemizin kollarında yaşarken</i>	Şarkı	A. Muhtar		1945	Latin
1784	Bahçemiz	<i>Çiçek doldu bahçemiz</i>	Şarkı	A. Muhtar		1945	Latin
1785	Okuyorum	<i>Alfabeyi bitirdim yirmi sekiz harf tamam</i>	Şarkı	Tahsin Demiray		1945	Latin
1786	Küçük Kuşlar	<i>Küçük kuşlar minik kuşlar</i>	Şarkı	İsm-Hikmet		1945	Latin
1787	Akılsızın Peyniri	<i>Bir akılsız peynir almış</i>	Şarkı		Seracettin	1945	Latin
1788	Bahar	<i>Bahar geldi bahar geldi, bak kırların şenliğine</i>	Şarkı		Naime Halit	1945	Latin
1789	Topaç	<i>Güzel topaç dön durma</i>	Şarkı		M. Fuat	1945	Latin
1790	Türk Yemişi Yiyelim	<i>Fındık fıstık kestane incir üzüm yiyelim</i>	Şarkı			1945	Latin
1791	Haşhaş	<i>Bir ay evvel tarlada mor beyaz çiçek vardı</i>	Şarkı	Ferit Hilmi Atrek		1945	Latin
1792	Irmak Doldu	<i>Irmak doldu geçilmiyor</i>	Şarkı	Öğrencilerden		1945	Latin
1793	Çocuğun Uykusu	<i>Güneş batmış yine sular kararmış</i>	Şarkı	İsm. Hikmet		1945	Latin
1794	Cumhuriyet	<i>Ben Türk'üm istemem başka bir ad şan</i>	Şarkı	A. Yekta Madran		1945	Latin
1795	Gece	<i>Gün battı masmavi bir sis</i>	Şarkı	Zeki	İ. İlhami	1945	Latin
1796	Anadolu	<i>Kuvvetlidir Türk'ün kolu</i>	Şarkı		Aka Gündüz	1945	Latin
1797	Karınca	<i>Hiç durmadan çalışır güçlüklerle uğraşır</i>	Şarkı		H. Ali Yücel	1945	Latin
1798	Bal Avcısı	<i>Uyanmıştım dün erken</i>	Şarkı		Emin Recep	1945	Latin
1799	Boru	<i>Önde boru gür haykırıyor</i>	Şarkı		M. Fuat Koray	1945	Latin
1800	Bülbül	<i>Ey bülbül güzel kuş şimdi sen neredesin</i>	Şarkı	Zeki (Almancadan)	Ali Ulvi	1945	Latin
1801	İktisat Marşı	<i>Türk çocukları el ele verdi</i>	Marş	Cevat M. Altar	Aka Gündüz	1945	Latin

1802	Yolcu ile Arabacı	<i>Gurbet ademden kara, hasret ölümden acı,</i>	Şarkı		Faruk Nafiz Çamlıbel	1945	Latin
1803	Değirmen	<i>Değirmende döner de taşım</i>	Türkü	M. Sarısözen		1945	Latin
1804	Gemiciler Şarkısı	<i>Enginlerde rüzgar eser</i>	Şarkı	Ahmet Cevat		1945	Latin
1805	Yağmur	<i>Rüzgarlar kattı bak önlerine</i>	Şarkı	M. Fuat Koray		1945	Latin
1806	Burçak Tarlası	<i>Elimi salladım değdi dikene</i>	Türkü	Derleme		1945	Latin
1807	Ninni	<i>Evde ışıklar söner ninni</i>	Ninni	Ferit Hilmi Atrek		1945	Latin
1808	Dertli Kaval	<i>Dertli kaval göynüm gibi inle dur</i>	Türkü	Zati	M. Sarısözen	1945	Latin
1809	İzci Marşı	<i>Borular çalıyor</i>	Marş	Ziya Aydıntan		1945	Latin
1810	Sarı Kız	<i>Sarı kızın ayağında nalini</i>	Türkü			1945	Latin
1811	Ay Doğan Çini Çini	<i>Ay doğan çini çini de öpem elin içini</i>	Türkü			1945	Latin
1812	Harman Türküsü	<i>Hayvanlarım bugün saçtık harmana</i>	Türkü	Bedri Akalın	Masum Akalın	1945	Latin
1813	Kınık Türküsü	<i>Kınık'tan çıktım yoruldum aman</i>	Türkü			1945	Latin
1814	Sivas Zeybeği	<i>Sarı zeybek şu dağlara yasanır</i>	Türkü	M. Sarısözen		1945	Latin
1815	Tilki Horozumu Aldı	<i>Be analar be kardaşlar</i>	Şarkı			1945	Latin
1816	Züriye	<i>Züriye' min güğümleri kalaylı</i>	Türkü			1945	Latin
1817	Menekşe	<i>Menekşe buldum derede</i>	Türkü			1945	Latin
1818	Sabah	<i>Kalk artık sabah oldu</i>	Şarkı	Safa Tangör		1945	Latin
1819	Durmayalım	<i>Durmayalım arkadaş durmayalım</i>	Marş		Nihat Sözen	1945	Latin
1820	Atamıza	<i>Sevginle doludur hep gönüllerimiz</i>	Şarkı	Düriye Köprülü		1945	Latin
1821	Buğday	<i>Bana başak oldu beşik</i>	Şarkı		Ali Ulvi	1945	Latin
1822	Türklük	<i>Sorun bizi tarihten, sorun bizi neler der,</i>	Marş	F. Sacit	Bedri Akalın	1945	Latin
1823	Adımız Andımızdır	<i>Adımız andımızdır yoluna can koyarız</i>	Marş	A. Muhtar	B. K. Çağlar	1945	Latin
1824	Ninni	<i>Uyu bebeğim, benim nazlı meleğim</i>	Ninni	A. Muhtar		1945	Latin
1825	Ankara Marşı	<i>Ankara Ankara güzel Ankara</i>	Marş	H. Bedi Yönetken		1945	Latin
1826	Köye Hasret	<i>Çayır çimen yürümüş mü</i>	Türkü	Cemal Türkmen		1945	Latin
1827	Köycülük Marşı	<i>Alevden oklar gibi huzlandık köye doğru</i>	Marş	Bedri Akalın	Reşat Türkeş	1945	Latin
1828	Bayrağım	<i>Atalarım gökten yere indirmişler ay yıldızı</i>	Marş	H. Bedi Yönetken	H. Ali Yücel	1945	Latin
1829	Bahar	<i>Çiçeklerle donanmış halı gibi çayırılar</i>	Şarkı	Aydın Şahin	H. Ali Yücel	1945	Latin
1830	Ziller	<i>Birini de yavrum birini</i>	Türkü			1945	Latin
1831	Kamayı vurdum	<i>Kamayı vurdum yere</i>	Türkü			1945	Latin
1832	Kar	<i>Ne yumuşak ne de ak</i>	Şarkı	Bedri Akalın	H. Ali Yücel	1945	Latin
1833	Uyku	<i>Minik çocuk yavru çocuk</i>	Ninni	Bedri Akalın	Ömer Seyfettin	1945	Latin

1834	Cumhuriyet Marşı	<i>Eğilmez başımıza taç yaptık cumhuriyeti</i>	Marş	Adnan Kopuzlu	Bedrettin Uşaklı	1945	Latin
1835	Çocuk Marşı	<i>Türk çocukları Türk çocukları gözler ileri</i>	Marş	Zeki Üngör	Aka Gündüz	1945	Latin
1836	Memleket Hatırası	<i>Memlekete uzak düştüm bilmem ki</i>	Şarkı	İsmail Zühtü	Ali Ulvi	1945	Latin
1837	Bekle Cici Köpeğim	<i>Hao hao hao benim cici köpeğim</i>	Marş	A. Muhtar	A. M. Ataman	1945	Latin
1838	Kuzu	<i>Mini mini bir kuzum var</i>	Şarkı	Fuat Koray	Ali Rıdvan	1945	Latin
1839	Melek	<i>Annesi dün Zeynep'e minik yavrum diyordu</i>	Şarkı	Fuat Koray	Faruk Nafiz	1945	Latin
1840	Mart	<i>Yıldı mart bir tanedir</i>	Şarkı	Fuat Koray		1945	Latin
1841	Sonbahar	<i>Ey sonbahar solgun bahar</i>	Şarkı	Bedri Akalın	İrfan Emin	1945	Latin
1842	Çiftçi Marşı	<i>Tanrı'nın ışığı göklerde yandı</i>	Marş	Ziya Aydıntan	Aka Gündüz	1945	Latin
1843	Fadimem	<i>Badeleri doldur doldur tazele</i>	Türkü	Öğrencilerden		1945	Latin
1844	Ankara	<i>Ankara Türk elinin coşkun kalbi</i>	Marş	Ziya Aydıntan	M. Faruk	1945	Latin
1845	Denizci Marşı	<i>Bir beyaz martı gibi mavi suda yüzerim</i>	Marş	S. Kalender		1945	Latin
1846	Bahçıvan Çocuklar	<i>Bir bahçe yolunda kuyunun solunda</i>	Şarkı	İsmail Zühtü	Ali Ulvi	1945	Latin
1847	Dumlupınar	<i>Dumlupınar geldik sana</i>	Marş	Z. Aydıntan	İzzet Ulvi	1945	Latin
1848	Ziraat Marşı	<i>Sürer eker biçeriz güvenip ötesine</i>	Marş	A. Adnan Saygun	B. K. Çağlar	1945	Latin
1849	Vatan Marşı	<i>Başka bir aşk istemez aşkınla çarpar kalbimiz</i>	Marş	A. Yekta		1945	Latin
1850	İstiklal Marşı	<i>Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak</i>	Marş	Zeki Üngör	M. Akif	1945	Latin
1851	Köy Enstitüleri Marşı	<i>Karanlıkla cengimiz var</i>	Marş	Fuat Koray	Şerif Baykurt	1945	Latin
1852	Toprak Marşı	<i>Hep topraktan geliyor</i>	Marş	A. Adnan Saygun	B. K. Çağlar	1945	Latin
1853	Gençlik Marşı	<i>Başlar dağlardan yüce</i>	Marş	A. Adnan Saygun	B. K. Çağlar	1945	Latin
1854	23 Nisan Marşı	<i>Her yerde şenlik düğün</i>	Marş	Bedri Akalın	N. Nafiz Edgüer	1945	Latin
1855	Veda Marşı	<i>Tam beş sene sinende yaramızı sen sardın</i>	Marş	Hasan Yücel	Cemal Türkmen-Salih Çelebi	1945	Latin
1856	Akdeniz	<i>Yaslı gittim şen geldim</i>	Şarkı			1945	Latin
1857	Sanat Marşı	<i>Türk'ün kolunda vardır sanatkârlık kudreti</i>	Marş	Bedri Akalın	Avni Ozan	1945	Latin
1858	Tandır Gelin	<i>Akşamınan tandır gelin</i>	Türkü	Öğrencilerden		1945	Latin
1859	Yürükler Yayılası	<i>Yürükler yaylasın aman</i>	Türkü			1945	Latin
1860	Hoş Bilezik	<i>Hoş bilezik hoş bilezik</i>	Türkü	Öğrencilerden		1945	Latin
1861	Altın Yüzük	<i>Altın yüzük var benim</i>	Türkü	M. Sarısözen		1945	Latin
1862	Haynoro	<i>Haynoro çıktım dam yuvamaya</i>	Türkü			1945	Latin
1863	Eminem	<i>Süpürgesi yoncadan Emine'm</i>	Türkü			1945	Latin
1864	Yekte	<i>Taze de yumurtayı suda haşlama</i>	Türkü			1945	Latin

1865	Gülerdim Ağlamazdım	<i>Gülerdim ağlamazdım</i>	Türkü			1945	Latin
1866	Bir Dal Kırdım	<i>Bir dal kırdım meşeden</i>	Türkü	Öğrencilerden		1945	Latin
1867	Değmen Bana	<i>Değmen bana yarelerim sızılar hey</i>	Türkü			1945	Latin
1868	Sazıma	<i>Ben gidersem sazım sen kal dünyada</i>	Türkü	Aşık Veysel		1945	Latin
1869	Sarardım	<i>Sarardım ben sarardım senin için sarardım</i>	Türkü			1945	Latin
1870	Eşimden ayrıldım	<i>Eşimden ayrıldım yoktur kararım</i>	Türkü	Aşık Veysel		1945	Latin
1871	Mecnun'um Leyla	<i>Mecnun'um Leyla'mı gördüm</i>	Türkü	Aşık Veysel		1945	Latin
1872	Yenice Yolları	<i>Yenice yolları бүкүлүр gider</i>	Türkü			1945	Latin
1873	Selime'm	<i>Salma salına Selime'm suya giderrsin</i>	Türkü			1945	Latin
1874	Yeni Cami	<i>Yeni cami avlusunda ezan sesi var</i>	Türkü			1945	Latin
1875	Yenge Kızım	<i>Yenge kızım bir tane</i>	Türkü			1945	Latin
1876	Mukaddes	<i>Şu derenin armudu Mukaddes</i>	Türkü			1945	Latin
1877	Giresun Kayıkları	<i>Giresun kayıkları</i>	Türkü			1945	Latin
1878	Tuna Havası	<i>gide gide aman yarelerim dirildi</i>	Türkü			1945	Latin
1879	Çanakkale Türküsü	<i>Çanakkale içinde vurdular beni</i>	Türkü	Öğrencilerden		1945	Latin
1880	Hatice'm	<i>Kalk gidelim Hatice'm</i>	Türkü	Öğrencilerden		1945	Latin
1881	Topalkoşma	<i>Sana öğreteyim dağ dolaşmayı</i>	Türkü			1945	Latin
1882	Sepetçioğlu	<i>Sepetçioğlu bir ananın kuzusu</i>	Türkü			1945	Latin
1883	Kayıkçılar	<i>Heyamul deyin kardaşlar</i>	Türkü			1945	Latin
1884	Efe	<i>Şu dalmadan geçtin mi</i>	Türkü			1945	Latin
1885	Ver Elini	<i>Ver elini selvi boylum gidelim</i>	Türkü			1945	Latin
1886	Ekin Ektim	<i>Ekin ektim çöllere biçtiirmedim ellere</i>	Türkü			1945	Latin
1887	Tamzara		S. Eseri			1945	Latin
1888	Tamzara		S. Eseri			1945	Latin
1889	Sürütme Barı		S. Eseri			1945	Latin
1890	Veysel Barı		S. Eseri			1945	Latin
1891	Demir Ağa Barı	<i>Kaleden kaleye şahin uçurdum</i>	Türkü			1945	Latin
1892	Sarı Zeybek	<i>Sarı zeybek şu dağlara yasanır</i>	Türkü			1945	Latin
1893	Lolo	<i>Başındaki poşu mudur lolo</i>	Türkü			1945	Latin
1894	Kastamonu Türküsü	<i>Ördeğisen göle gel</i>	Türkü			1945	Latin
1895	Arabamın Atları	<i>Arabamın atları</i>	Türkü	d. M.Sarısözen		1945	Latin
1896	Gelin Türküsü	<i>Şu dere aka aka gelin gelin gelin</i>	Türkü	Öğrencilerden		1945	Latin
1897	Kör İbiş	<i>Horoz da oldu ötüyor</i>	Türkü	Öğrencilerden		1945	Latin
1898	Kevenk Yolu	<i>Kevenk yolu bu mudur</i>	Türkü			1945	Latin

1899	Zeybek	<i>Zeybek misin zeybek donun giyecek</i>	Türkü	d. Ahmet Çavuş		1945	Latin
1900	Ah Anem Vah Anem	<i>Köprü altında testi kemer belimi kesti</i>	Türkü			1945	Latin
1901	Erenköy	<i>Erenköy'ü geçtim ben</i>	Türkü			1945	Latin
1902	Mezar Arasında	<i>Mezar arasında kanlı kasaplar</i>	Türkü			1945	Latin
1903	Bengi		S. Eseri			1945	Latin
1904	Dağlı		S. Eseri			1945	Latin
1905	Oğlan Türküsü	<i>Atımı bağladım ben bir meşeye</i>	Türkü	d. Ahmet Çavuş		1945	Latin
1906	Kozanoğlu	<i>Çıktım Kozan'ın dağına</i>	Türkü	d. M. Sarısözen		1945	Latin
1907	Yâr Kendi Gelsin	<i>Karadır kaşların benzer kömüre</i>	Türkü	d. B. A.		1945	Latin
1908	Bostana Girdim	<i>Bostana girdim de pezikten aldım</i>	Türkü	Öğrencilerden		1945	Latin
1909	Somalı		S. Eseri			1945	Latin
1910	Arpazlı		S. Eseri			1945	Latin
1911	Hoppala Zeybek	<i>Ay doğr yaşmak ister</i>	Türkü			1945	Latin
1912	Penceresi	<i>Penceresi siyahta perde</i>	Türkü			1945	Latin
1913	Ebe Hanım	<i>Ebe hanım sen misin</i>	Türkü			1945	Latin
1914	Karaman'ın Kızı	<i>Karaman'ın alt yanı dere</i>	Türkü			1945	Latin
1915	Tuna Türküsü	<i>Dıştan viran bağlıyım</i>	Türkü	Bedri Akalın	H. Ali Yücel	1945	Latin
1916	Manastır Türküsü	<i>Manastır'ın kapısında bir harap kışla</i>	Türkü	Bedri Akalın	H. Ali Yücel	1945	Latin
1917	Son Gül	<i>Söyle bana zavallı gül neden boynun bükülmüş</i>	Şarkı	Zeki (İrlanda'dan)	A. M. Ataman	1945	Latin
1918	Nisan	<i>Dağ ova iniş yokuş</i>	Şarkı	Ziya Aydıntan		1945	Latin
1919	Yiğit Memiş	<i>Dağlar başı duman dolu</i>	Şarkı	Ziya Aydıntan	Hayrettin İlhan	1945	Latin
1920	Küçük Oduncular	<i>Baltalar elimizde uzun ip belimizde</i>	Şarkı			1945	Latin
1921	Salıncak	<i>Bahçedeki ceveze bir salıncak kuralım</i>	Şarkı	Zeki (Nakil)	A. M. Ataman	1945	Latin
1922	Efem	<i>Kır atınla geçiver bu dağlar kıvransın efem</i>	Şarkı	Ferit Hilmi		1945	Latin
1923	Annem	<i>Küçücükken başucumda</i>	Ninni	Nakil	A. M. Ataman	1945	Latin
1924	Ördekler	<i>Derede vak vak vak</i>	Şarkı	Safa Tangör	A. M. Ataman	1945	Latin
1925	Taşbebek Ninnisi	<i>Aktaş deye belediğim ninni</i>	Ninni			1945	Latin
1926	İncili Bebek Ninnisi	<i>Aşiretten çıktım yayan</i>	Ninni			1946	Latin
1927		<i>Bahçede kurdum salıncak</i>	Ninni			1947	Latin
1928		<i>Ninni desem ne hâl olur</i>	Ninni			1948	Latin
1929	Tayyare Marşı	<i>Göklerde kanatları ki</i>	Şarkı	Celâl Bey	Halid Fahri Bey	1928	Arap
1930	Cumhuriyet Marşı	<i>Cehl ü taassub hanesini kılarak viran</i>	Şarkı	Celâl Bey	Muallim Zeki Bey	1928	Arap
1931	Kır Şarkısı	<i>Papatyalar papatyalar</i>	Şarkı	Celâl Bey		1928	Arap

1932	Deniz	<i>Deniz mavi bir atlas</i>	Şarkı	Celâl Bey	Filorinalı Nazım	1928	Arap
1933	Bahar Şarkısı	<i>Bahar geldi bahar geldi, açtı işte hep çiçekler</i>	Şarkı	Celâl Bey	Muzaffer Bey	1928	Arap
1934	Vatan	<i>Ne güzeldir bu toprak</i>	Şarkı	Celâl Bey		1928	Arap
1935	Denizler	<i>Yazın deniz pek usludur</i>	Şarkı	Celâl Bey	İbrahim Alaaddin	1928	Arap
1936	Gemiciler	<i>Açınca yelkeni şişirir rüzgârlar</i>	Şarkı	Celâl Bey	İrfan Emin Bey	1928	Arap
1937	Çalışmak	<i>Altın güneş işte bak</i>	Şarkı	Celâl Bey	Lütfi Bey	1928	Arap
1938	Bayrak	<i>Göklerin ay yıldızı</i>	Şarkı	Celâl Bey	Ali Rıdvan	1928	Arap
1939	Kar	<i>Bahçeler örtüldü karla</i>	Şarkı	Celâl Bey	Muallim Osman	1928	Arap
1940	Çoban	<i>Karşı ovalar karardı</i>	Şarkı	Celâl Bey	Refik Bey	1928	Arap
1941	Sonbahar	<i>Yapraklarda bir sarılık</i>	Şarkı	Celâl Bey	Muallim Zeki	1928	Arap
1942	Yaprak	<i>İlkbaharın sinesinde yetişmişti gül güle</i>	Şarkı	Celâl Bey		1928	Arap
1943	Fırtına	<i>Kuşlar akşamki büyük fırtınadan</i>	Şarkı	Celâl Bey		1928	Arap
1944	Atatürk Marşı	<i>Yaşa yaşa Atatürk sen başımızda var ol</i>	Marş	A. Adnan Saygun		1937	Latin
1945	And	<i>Ben sözü özüne uyan bir Türk'üm</i>	Şarkı	A. Adnan Saygun		1937	Latin
1946	Bahar	<i>Ey tatlı bahar sevimli bahar</i>	Şarkı	A. Adnan Saygun		1937	Latin
1947	Eğin Türküsü	<i>Kevenk yolu bu mudur</i>	Türkü	A. Adnan Saygun		1937	Latin
1948	Sille Türküsü	<i>Şu Sille'nin ufak da tefek taşları</i>	Türkü	A. Adnan Saygun		1937	Latin
1949	9 Eylül	<i>İşte Halkapınar'dan at süren bir bölüğün</i>	Şarkı	A. Adnan Saygun		1937	Latin
1950	Kuş ve Çocuk	<i>Ey kuşçağız gelsen bana</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	M. Zati [Arca]	1930	Latin
1951	Bahar Marşı	<i>Bahar senin nefesin</i>	Marş	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1952	Bir Gelincik	<i>Bir gelincik bir gün güle</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1953	Genç Ordu	<i>Bu ne güzel gün güneş</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Ali Ulvi	1930	Latin
1954	Horoz Şarkısı	<i>İlk ışıkla horoz öter</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Cevat Bey	1930	Latin
1955	Sancak Marşı	<i>Ey milletimin şanını ilaya müekkel</i>	Marş	M. Zati [Arca]	Hikmet Bey	1930	Latin
1956	Örs Başında	<i>Kalk gidelim hayır oğlum şimdi benim iş vaktim</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Mehmet Emin	1930	Latin
1957	Bebeğim	<i>Ne güzel bir bebeğim var</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Orhan Seyfi	1930	Latin
1958	Talebe Marşı	<i>Okumağı yazmağı öğrenmeye hepimiz</i>	Marş	M. Zati [Arca]	İsmail Hikmet	1930	Latin
1959	İleri	<i>Arş ileri arş ileri isteğimiz ilerlemek</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]	Ali Ulvi	1930	Latin
1960	Buğday	<i>Kuzum buğday canım buğday</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1961	Güftesiz Şarkı		Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1962		<i>Sen erkeksin ben kadınım</i>	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin

1963	Çiftçi	Çiftçi bana düş de dedi ekmeğini sen yoğur	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1964	Saat	O her zaman da durmadan	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1965		Dolaşırsın çiçek çiçek	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1966	Oğlumun Şiiri	Çocuğa bir çocuk gibi uyarım	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1967		Biz ne paşayız biz ne beyiz	Şarkı	M. Zati [Arca]	Tevfik Fikret	1930	Latin
1968	Zeybekler Marşı	Zeybekleriz şan erleriz	Marş	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1969	Gölge Altında	Gölge altındaki dansörleri	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1970	Liseler Marşı	Doğuyor ufkuma ariften bugün	Marş	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1971	Bahar Mevsimi	İşte güller mahi işte mevsim bahar	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1972	Faust	Sabah oldu güneş tulu etti	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1973	Anılar	Haydiyin arılar hücum ediniz	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1974	Zevkli Bahar	Baharın zerrece inkar olunmaz zevki	Şarkı	M. Zati [Arca]		1930	Latin
1975	Teşrikiye Marşı		Marş	M. Zati [Arca]	Osman Haydar	1930	Latin

2. BÖLÜM: İNCELEME

Çocuk Şarkılarının Söylem Analizi

2.1. Eğitim konulu “Mektep Şarkısı”

Güfte: Hacı Yusuf Efendizade Sadi

Beste: Şemsi Efendi

Yayın: Çocuklara Kıraat, 11 numero, 1 Recep 1299 (19 Mayıs 1882) [Ek: 1-2]

MEKTEB ŞARKISI Selanik'den

Biz mektebi takdis ederek Ka'be deriz hep

Çün biz küçücük hacıların Ka'besi mekteb

Mektebde iken öğreniriz din ile mezheb

Mektebde gelir karşımıza kible-i matlab

Nurlar saçılır daire-i mektebimizde

Güller açılır bağçe-i matlabımızda

Candan ileri biz severiz mektebi zira

Bin cana degecek feyz eder canımız ihya

Biz sa'y edelim derslerimiz öğrenelim ta

Her şey olur ondan bize mevcud u müheyya

Eyzan

Mekteb yoludur gittiğimiz rah-ı hakikat

Biz cenneti mekteb biliriz mektebi cennet

Tenvir ediyor çünkü bizi şems-i hakikat

Şems-i feleğe eylemeyiz zerrece minnet

Eyzan

Çocuk müziği kitapları, çocuk dergileri ve nota yayınları incelenmesiyle ‘çocuk şarkısı’ olarak adlandırılabilir ilk örneğin “Mekteb Şarkısı” olduğu tespit edilmiştir.⁴⁷ *Çocuklara Kıraat*⁴⁸ adlı derginin 1882 yılındaki 11. sayısında yayımlanan, Hacı Yusuf Efendizade Sadi tarafından Selânik’teki Şemsi Efendi Mektebine gönderilen “Mekteb Şarkısı” adlı manzume, mektebin hocası Şemsi Efendi tarafından bestelenerek çocuklara okutulmuştur. Sadi Bey, müfredatı, ders anlatım yöntemleri, pedagojik yaklaşımı gibi özellikleri sebebiyle takdir ettiği Şemsi Efendi mektebi için kaleme aldığı bu şiiri, adı geçen dergiye bir takdim yazısıyla birlikte göndermiş ve mektebin hocası Şemsi Efendi’den övgüyle söz etmiştir.

19. yüzyıla gelinceye kadar Osmanlıda ilköğretim faaliyetleri mahalle mektebi, sıbyan mektebi veya taş mektep olarak adlandırılan eğitim kurumlarında gerçekleştirilmekteydi. Eğitim faaliyetinin çerçevesi ve işleyişi kanun veya nizamnamelerle kayıtlı olmayıp mekteplere özel vakfiyelerce veya bulunduğu muhitin şartlarına göre belirlenmekteydi. 1824 yılında II. Mahmud tarafından yayımlanan ‘Talim-i Sıbyan’ hakkındaki ferman, sıbyan mektepleri ile ilgili ilk düzenlemedir. Fermanda çocukların ergenlik çağına gelmeden önce sıbyan mekteplerine gitmeleri şart koşulmakta, çocukların okula gitmeden önce işe verilmemeleri, esnafın da bu çocukları çırak almamaları gerektiği belirtilmektedir.⁴⁹ Tanzimat dönemindeki yenileşme hareketleri çerçevesinde 1846 yılında Meclis-i Maarif-i Umumiye kurulmuş ve yönetmelik denebilecek olan ‘Talimat’ yayımlanmıştır. Ancak köklü değişiklikler 1869 yılındaki *Maarif-i Umumiye Nizamnamesi*’yle gerçekleştirilebilmiştir.⁵⁰ Nizamnameyle ilköğretim zorunlu hâle getirilmiş, öğretmenlerin eğitimi, müfredat, mektep binaları, derslik ve araç gereçlerle ilgili kararlar uygulamaya konmuştur. Sıbyan mekteplerinin

⁴⁷ Cüneyd Okay, “Selanik’den Mekteb Şarkısı”, *Toplumsal Tarih* 10, cilt 2 (İstanbul: 1994), s. 21.

⁴⁸ *Çocuklara Kıraat* 11 (İstanbul, 1299), s. 82.

⁴⁹ Osman Zeki Bey, *Bizde Maarif-i İbtidaiye*, Haz. İbrahim Caner Türk (İstanbul: Arı Sanat Yayınları, 2016), 12.

⁵⁰ *Maarif-i Umumiye Nizamnamesi*, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, 112-6, H-24-06-1286.

yanında 'Usul-i cedit' mektepleri adıyla yeni yöntemlerle eğitim veren okullar kurulmuştur. Müfredata tarih, coğrafya, hesap gibi dersler girmiş, 1870'lere gelindiğinde ise bu okullara öğrenci sırası, kara tahta, tebeşir, harita ve öğretmen kürsüsü gibi araç-gereçler konmuştur.⁵¹

Osmanlı eğitim hayatında 'Usûl-i Cedit' denen hareketin Selanik'teki temsilcilerinden Şemsi Efendi, günümüzde Terakki Vakfı Özel Şişli Terakki Okulları adı altında varlığını sürdürmekte olan Selanik Terakki Mektebi'nin kurucusudur. Şemsi Efendi eğitim öğretim faaliyetlerine 1873 yılında Selanik'teki ilk özel Müslüman Türk ilkokulu olan Şemsi Efendi Mektebi'ni kurarak başlamıştır.⁵²

Yukarıdaki şiir bu mektebin eğitim modelini çok beğenen Hacı Yusuf Efendizade Sadi Bey tarafından kaleme alınmıştır. Şairliği hakkında bir kayda veya esere rastlanmayan Sadi Bey'in bu şiiri amatörce kaleme aldığı kabul edilerek eserin edebi değeriyle ilgili ayrıntılı bir incelemeye gidilmeyecektir.

Aruzun Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün kalıbıyla ve beyit nazım birimiyle kurulmuş şiir 'eyzan' ifadesiyle belirtilen tekrarlarla birlikte 9 beyitten oluşmaktadır. Ancak belirli bir nazım şekline uygunluk göstermediği için tekrarların hangi beyti veya bölümü kastettiği anlaşılamamaktadır.

Osmanlının son yüzyılında repertuvara eklenen çocuk şarkıları, kurtuluş reçetelerinin birincil uygulama sahası olması bakımından döneme dair derin bir perspektif sunar. Toplumsal hayattaki düzenlemeler, yeni eğitim kurumlarının açılması, ilim, fen ve terakki fikri dönemin çocuk şarkılarına yansıyan temel meselelerdir.

⁵¹ Fatma Şükran Aslan, *Osman Şevki Bey'in Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Yeni Usul Talim-i Kıraat (Beşinci Kısım) Adlı Eseri*, Yüksek Lisans Tezi, (Konya: Selçuk Üniversitesi, 2011), s. 2-3.

⁵² Şemsi Efendi Mektebi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Ö. Alkan, *İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Selanik'ten İstanbul'a Terakki Vakfı ve Terakki Okulları (1877-2000)*, (İstanbul: Terakki Vakfı Yayınları, 2003), s. 54-55.

İncelenecek ilk eser olan *Mektep Şarkısı* 1882 yılında, Selanik'te kaleme alınmıştır. Kırım Harbi (1856) ve 93 Harbi (1877-1878) sonrası Balkanlar'da milliyetçilik faaliyetlerinin artmasıyla tırmanan Türk-Yunan gerilimine rağmen ilk modern eğitim kurumlarından biri Selanik'te açılmıştır. Şemsi Efendi Mektebi çözülmenin eşiğindeki bu topraklarda, İstanbul'daki eğitim kurumlarına ilham olabilecek çapta başarı sergileyebilmiştir. İşte bu mektebi ziyaret eden Hacı Yusuf Efendizade Sadi Bey de bu başarıya şahitlik edip duygularını şiir yoluyla aktarma ihtiyacı hissetmiştir. Şiirin Şemsi Efendi tarafından bestelenip öğrencilere terennüm ettirilmiş olması sebebiyle "Mektep Şarkısı" çocuklar için bestelendiği bilinen ilk eser olarak seçkimize dahil edilmiştir.

2.1.1. Tematik İnceleme

Şiirin tematik yapısı incelendiğinde mektebe kutsiyet atfedildiği açıkça görülmektedir. Mektep doğrudan Müslümanların kutsal mekânı 'Kâ'be'ye, öğrenciler de hacılara benzetilmiştir.

Dönemin ilköğretim hayatı incelendiğinde, 1869 yılındaki düzenlemelerle müfredata dilbilgisi, yazı, hesap, tarih, coğrafya, müzik, faydalı bilgiler⁵³ gibi dersler dahil edilmekle birlikte henüz yeterli okul ve öğretmen olmaması sebebiyle çocukların eğitimi yine dini ağırlıklı olarak devam etmekte idi. Çoğunluğu camilerde, sıbyan mekteplerinde, taş mekteplerde eğitim alan çocuklar için aşına olunan musiki eserleri de büyük ölçüde mektep ilahileri idi. *Şol cennetin ırmakları akar Allah deyu deyu, Bu dünya yalandır bunda kalınmaz, Ya ilahi zat-i pakin hürmetine el-aman, Bu aşk bir bahr-i ummandır buna hadd ü kenar olmaz, Allah emrin tutalım, rahmetine batalım, Hasan başımın tacı, Hüseyin gözümün yaşı*⁵⁴ gibi meşhur mektep ilahilerinin güftelerindeki cennet, dünyanın geçiciliği, tövbe, Allah aşkı, dini emir ve yasaklar, ehl-i beyt sevgisi temalarından hareketle dönemin çocuklarının dini-tasavvufi kavramlara en azından 'aşına' oldukları kabul edilebilir. Ayrıca çocukların Arapça güfteli *Yessir lena hayre'l-umur* gibi

⁵³ Hamza Altın, "1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ve Öğretmen Yetiştirme Tarihimizdeki Yeri", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13:1, (Elazığ: 2008), s. 276-282.

⁵⁴ Mektep ilahisi örnekleri için bkz. *Mekteb İlâhisi*, (İstanbul: Ali Râif Matbaası, 1332).

‘şugul’lerle de mektep ve camilerdeki meşklerde karşılaşmış oldukları bilinmektedir.

Osmanlı çocukluk hayatının en renkli hadiselerinden biri şüphesiz ‘Âmin Alayı’ veya ‘Bed’-i Besmele Cemiyeti’ adı verilen mektebe başlama törenleriydi.⁵⁵ Bu merasimlerde bizzat mektep ve camilerin çocuklardan kurulu ilahici takımlarının ağzından günün anlam ve önemine dair yine şu meşhur ilahiler dökülmekte idi: *Hamdu lillahi bir mübarek günde kıldık ibtida, Ya ilahi başlayalım ism-i bismillah ile, Ne bahtlı ol kişiye kim okuduğu Kur'an ola*. Güftelerden anlaşıldığı üzere okul hayatına Allah’ın adıyla başlanmakta, okula başlamak Kur’an okumaya başlamakla özdeşleştirilmekte ve okula başlanan günün kutluluğuna atıfta bulunularak Allah’a şükredilmektedir.

Dönemin çocuklarının aldıkları ailevî ve toplumsal terbiyenin yanında dönemin siyasî şartlarından etkilenmemiş oldukları düşünülemez. İmparatorluğun çözülme dönemindeki padişah Sultan II. Abdülhamid’in reçetesi olan ‘İttihad-ı İslâm’ politikasının tesirleri bütün Osmanlı coğrafyasında ve toplumun her katmanında görülmekte idi. İlim, fen ve terakkiyi teşvik için bugün bile önde gelen eğitim kurumlarının nüvesi olan okulları yaptıran II. Abdülhamid döneminde çocuklara yönelik eserlerde dahi olsa dinin başlıca temalardan biri olduğunu söylemek mümkündür.

Şiirin ikinci beytinde din ve mezhebin okulda öğrenildiğinden bahsedilmekte, yine *kible* ifadesiyle Müslümanların kutsal mekanına atıfta bulunmaktadır. Ayrıca sonraki beyitlerde nur saçılan, feyz alınan, gül bahçesine benzetilen, yeniden doğulan yerdir mektep. Çok çalışmanın karşılığı olarak her şeyin mektepte kazanılabileceğinden bahsedilerek bir mü’min için en büyük ödül olan cennetle mektep özdeşleştirilmiştir. Tenvir ve şems ifadeleri de yine cehaletten

⁵⁵ Mektebe başlama törenleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Tâhirül Mevlevî, “Mektebe Başlama Merâsimi”, *Mahfel Mecmuası*, III, sy. 42, (İstanbul: 1342), s. 114; Mustafa Uzun, “Mektep İlâhisi ve Gülbankı”, *DİA*, C. 29, (Ankara: 2004), s. 10-11; Ali Birinci, “Mektebe Başlama Merâsimi”, *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi: Bildiriler IV*, (Ankara: 1982), s. 43-45.

hakikate giden yolun mektepte alınacağını belirten ifadelerdir. *Şems-i felek* tabiriyle yine dini bir kavram olan kader kastedilerek kişinin çalışması ve kendisini geliştirmesi durumunda talihini değiştirebileceği ifade edilmiştir.

Şiirde genel itibariyle eğitimin önemi vurgulanmakla birlikte kullanılan kavramlar dini eğitimi, belirli bir inanç sistemi çerçevesinde ilim sahibi olmayı teşvik etmekte ve kazanımların bu dünyayla sınırlı olmayıp yine dini bir kabul olan ahireti de kapsadığı ima edilmektedir.

2.1.2. Dilbilimsel İnceleme

Şiir dilbilimsel yönüyle incelendiğinde sözcük seçimi ilk olarak göze çarpmaktadır. Manzumeyi oluşturan 82 kelimenin 31'i Türkçe; kalan kelimelerin ise 40'ı Arapça, 11'i Farsça kökenlidir.

Arapça kökenli kelimeler 'mekteb, Kâ'be, takdis, hacı, din, mezheb, kible, matlab, nur, daire, zira, feyz, ihya, sa'y, ders, şey, mevcud, müheyya, eyzan, hakikat, cennet, tenvir, şems, felek, zerre, minnet'; Farsça kökenli kelimeler 'hep, çün, gül, bağ, ta, her, rah, çünkü'dür. Arapça kelimelerle kurulan Farsça tamlamalar ve bağlama grupları 'kible-i matlab, daire-i mekteb, mevcud u müheyya' iken Arapça-Farsça kelimelerle kurulan Farsça tamlamalar: 'bağçe-i matlab, rah-ı hakikat'tir.

Çocukların dilinden yazılmış ve bestelenip çocuklara terennüm ettirilmiş bu şiir kelime seçimi ve tamlamaların yapısı itibariyle çocuk idrakine uygunluk sergilemese de dönemin çocuk matbuatında kullanılan dili büyük ölçüde yansıtmaktadır. Yine Selanik'te, üstelik daha yakın bir tarihte yayımlanan *Yeni Usul Talim-i Kıraat* (1910) adlı kitapta çocukların okuması için sunulan şiir şu beyitlerden kurulmuştur:

KÜÇÜK MELEK

Ey mukaddes çocuk ki

Asumandan nişanedir mahzâ

Dense olmaz mı layık şanın

Sana nur-ı matla-ı sevdâ

Pirler feyz alır şebâbından

*Bahrlar cûş eder habâbından*⁵⁶

Abdülhak Hamid'in (1852-1937) kaleme aldığı bu dizeler açıkça bir çocuğa hitap etmekle birlikte dönemin yetişkinleri için dahi dili, üslubu ve anlamı yönüyle vukufu çaba gerektiren bir içeriğe sahiptir.

Çalışmanın bu bölümünde, Fairclough'un yöntemi doğrultusunda birbirini tamamlayan dilbilimsel çözümleme; biçim bilim, söz dizim, sözcük bilim ve metinler arası çözümlemeyle birlikte ilerleyecektir. Dilbilimsel tercihler söylemin çözümlemesinde belirleyici rol oynamaktadır.

2.1.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.1.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.1.2.1.1.1. İyelik Ekleri

Bu ekler ismin kendisine tabi olan unsurlarla, kendisinin ilgili bulunduğu sözcüklerle ilişkisini ifade eder. Bağlılık, aidiyet ve mülkiyet anlamını imgeler.⁵⁷ Şiirde iyelik eklerinin bulunduğu kelimeler ve kelime grupları *hacıların Ka'besi*, *karşımız*, *mektebimiz*, *matlabımız*, *canımız*, *derslerimiz*, *mektepe yolu*, *gittiğimiz*'dir. Şiirde yalnızca +(I) / +(s)I, +(I)mIz iyelik ekleri kullanılmıştır.

Şiir çocukların dilinden yazılmıştır. Şair bu nedenle kendini çocuklarla bir konumlandığı 1. çokluk kişi iyelik ekini tercih etmiştir. Bu ek sahiplenme, aidiyet ve birliktelik duygusunu yansıtmaya yönüyle çocuklarda müspet bir algı doğuracaktır. Böylelikle metnin didaktik, yönlendirici yönü yumuşatılmış,

⁵⁶ Osman Şevki Bey, *Yeni Usul Talim-i Kıraat*, (Selanik: Asır Matbaası, 1330), s. 294-220.

⁵⁷ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, (İstanbul: Bayrak Yayınları, 2009), s. 129.

çocukların kendilerine hitap eden şairin duygularıyla ortaklık kurması hedeflenmiştir.

Şiirdeki tamlamalarda ise tabii olarak 3. teklik kişi iyelik eki +(s)I, kullanılmıştır.

2.1.2.1.1.2. Çokluk Eki

Çokluk eki ismin karşıladığı nesnenin sayısının birden fazla olduğunu ifade etmek için ismin teklik haline çokluk eki getirilerek yapılır.⁵⁸

+lAr eki bir şeye birden fazla olma anlamının yanı sıra bir yere, bir millete ve bir topluluğa, bir aileye ait olma anlamı da katar. Ayrıca mübalağa, benzerlik, rutin, yaklaşıklık, belirsizlik ve zaman anlamları kattığı örnekler de çoktur. Fiile ve ek fiile geldiğinde ise eylemin birden fazla kişi tarafından yapıldığını belirtir. Bazen de fiili gerçekleştiren kişi için saygı vurgusu yapmada kullanılır.⁵⁹

Çokluk eki birinci beyitteki *hacılar* ifadesinde birden fazla olma anlamını sağlama görevindedir. Aynı zamanda bir topluluğun üyesi olarak birliktelik de ifade eder. Beşinci beyitteki *derslerimiz* ifadesindeki çokluk eki de birden fazla olma anlamı taşır.

Üçüncü beyitteki *nurlar-güller* ifadelerinde ise çokluk ekleri mübalağa anlamında kullanılmıştır. Tekil halde sağlanabilecek olan anlam çokluk ekiyle pekiştirilmiş, varlıklar övgü maksadıyla çoğul olarak ifade edilerek vurgulanmıştır.

2.1.2.1.2. Hâl Ekleri

Yönelme hâl eki +A kelime gruplarında veya cümlede ek ana fonksiyonu dâhilinde kullanıldığında fiilin kendisine doğru yaklaştığını, yöneldiğini ifade eder. Öte yandan fiilin anlamına uygun olarak yaklaşma, istikamet, yer, zaman, karşılaştırma, sebep, verme, bildirme, amaç, hedef, kuvvetlendirme, leh, aleyh,

⁵⁸ Ergin, *a.g.e.*, s. 220.

⁵⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009), s. 257-259.

ayrılma, değiştirme, kabul, gereklilik, tercih, yaptırma, fiyat, bedel vb. ifadeleri iletmek için de ek çok fonksiyonlu olarak kullanılır.⁶⁰

Şiirde yönelme hâl eki +A temel fonksiyonu olan yönelme ve yaklaşma anlamında kullanılmıştır: *karşımıza*, *canı*, *bize*. Şair kendini çocuklarla özdeşleştirerek mektepte eğitim ve terbiye almaları durumunda her türlü kazanımların kendilerine yöneleceğini bu ek marifetiyle anlaşılır bir şekilde ifade eder. Aynı şekilde kendini yetiştiren çocuklar da talihi temsil eden ‘şems-i feleğ’ yönelme ihtiyacı hissetmeyeceklerdir.

Yükleme hâl eki +I ismi fiile bağlayan, fiilin nesnesi yapan eklerdir. Belirtme, işaret etme görevindedir. Şiirde yükleme hâl eki ‘mektebi, canımız[ı], derslerimiz[i], cenneti, bizi’ ifadelerinde fiilden etkilenen varlığı işaret eder. Vezin gereği *canımız[ı]*, *derslerimiz[i]* ifadelerindeki yükleme hâl eki düşürülmüştür.

Bulunma hâl eki +DA temelde fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini bildirir. Şiirdeki *mektebimizde*, *daire-i mektebimizde*, *bağçe-i matlabımızda* ifadelerinde bulunma hâl eki fiilin gerçekleşmekte olduğu yeri bildirme görevinde kullanılmıştır. Ancak *daire-i mektebimizde* gerçekleştiği varsayılan *nur saç-* eylemi tasvirî olup ‘cehaletten aydınlığa çıkarma’ya karşılık gelmektedir. Yine tasviri bir mekâna atıfta bulunan *bağçe-i matlabımızda* ifadesi de yetişmekte olan çocukların güle benzetilmesi yönüyle bir arada bulunmaları arzu edilen bahçeyi temsil etmektedir.

Ayrılma hâl eki +DAn kelime gruplarında ve cümlede, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın kendisinden uzaklaştığını göstermek için kullanılan isim hâlidir.⁶¹ Bu ek, fiilin anlamına uygun olarak çeşitli anlamlar da üstlenir. Görüş, sebep, tercih,

⁶⁰ Ergin, *a.g.e.*, s. 235.

⁶¹ Korkmaz, *a.g.e.*, s. 37.

vasıf, ayrılma, menşe, cins, kıymet, bedel, aitlik, zaman gibi anlam alanları ekin ne kadar geniş bir anlam alanı olduğunu göstermektedir.⁶²

Şiirdeki ayrılma hâl eklerinin fiilin gösterdiği oluş veya kılışın kendisinden uzaklaşma anlamı yoktur. Şair *candan* ileri ifadesindeki +DAn ekini karşılaştırma anlamında kullanılmıştır. Şair mübalağa ederek, canına kıyasla mektebi daha çok sevdiğini ifade etmektedir. *Ondan* bize ifadesinde de +DAn eki menşe manasındadır. Şair (müspet manada) her şeyin mektepten neşet ederek öğrencilere sunulduğunu kastetmektedir.

Eşitlik hâli +CA ismi fiile bağlayan hâl ekleridir. Kelime gruplarında ve cümlede fiilin nasıl ve ne şekilde olduğunu veya yapıldığını, fiilin oluş veya yapılış tarzını ifade etmek için isim eşitlik hâline girer. Eşitlik ekleri ismi yalnızca fiile bağladığı için isimlerin eşitlik hâlleri yalnızca zarf olarak kullanılırlar.⁶³ Şiirdeki *zerre*ce ifadesi de *minnet eylememek* fiilinin derecesini belirten bir zarf olarak kullanılmıştır.

2.1.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.1.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

Sıfatların seçimi, türleri ve kullanım sıklığı iletilmek istenen mesajın gücüne ve - sanat metni olması yönüyle- güzelliğine büyük ölçüde etki eder. Ancak şair mektebi doğrudan Kâ'be'ye ve cennete benzeterek eğretileme yapmış olduğundan, çok güçlü mesaj ve çağrışım değeri olan bu iki metaforu niteleyecek sıfatların bir ölçüde saf dışı kaldığı söylenebilir.

Ka'be'ye benzetilen mektebin öğrencileri de hacılara benzetilerek 'küçücük' sıfatıyla nitelendirilmiştir. Bu ifadedeki +CUk eki isme geldiğinde küçültme anlamı katarken sıfata eklendiğinde pekiştirme anlamı katmaktadır. 'Küçücük

⁶² Ergin, a.g.e., s. 235.

⁶³ Ergin, a.g.e., s. 239.

hacılar' ifadesiyle çocuklar kastedildiğinden bu ek ayrıca sevgi, masumiyet ve merhamet anlamlarını da ihtiva etmektedir.

Mektep yalnızca iki yerde, *kible-i matlab* ve *bağçe-i matlab* ifadeleri kullanılarak 'arzu-talep edilen' sıfatıyla 'kible-bağçe' eğretilmesi üzerinden nitelendirilmiştir. Burada *matlab* kelimesinin 'talebe' kökünden gelmesi de ayrıca anlamlıdır.

Bin cana değecek feyz ifadesinde 'bin' sıfatı 'can'ı sayı yönüyle belirtmesi itibariyle sayı sıfatıdır ve aynı zamanda mübalağa anlamı taşır. *Bin cana değecek* ifadesi de *feyz*'i niteleyen sıfat-fiil cümlecigi olarak karşımıza çıkmaktadır. Alışlageldiği üzere çoklukla devrik olan şiir cümlelerinde birden fazla yargı barındırması itibariyle sıfat-fiil grubu kullanımının çocuk idrakinin üzerinde olduğu varsayılabilir. Ancak dönemin dili, kelime dağarcığı ve şairin amatörülüğü bu noktada göz önünde bulundurulmalıdır.

Her şey ifadesindeki *her* belirsizlik ifade eden bir sıfat olması yanında bu şiirde müspet manada sınırsız-sonsuz varlık çağrışımı yapmaktadır.

Zarflar; eylemleri, zarfları, sıfatları, fiilimsileri ve bağımsız cümleleri açıklamak gibi etkin görevler üstlenen kelime türleridir.⁶⁴ Şiirde mektebin önemi didaktik bir üslupla ele alındığından ağırlıklı olarak eylem türünde kelimeler kullanılmıştır. Cümledeki en önemli unsur olan eylemleri çeşitli yönlerden etkileyerek anlamlarını belirginleştiren zarfların incelenmesi de, şiirde iletilmek istenen mesajın gücü ve etkileyciliği açısından önem arz etmektedir.

Biz mektebi takdis ederek ifadesi zarf-fiil cümlecigidir ve mektep çocuklarının mektebi Kâ'be olarak adlandırmasının 'kutsama' kabilinden yüksek bir dini duyuş ve hareket olduğunu vurgular. Mektebe Kâ'be denmesi mübalağalıdır ve ancak eğitimin dini bir huşu içerisinde gerçekleştiği varsayımıyla anlam kazanır. Bu eylemin gerçekleşme sıklığı, Farsça kökenli 'hep' zarfıyla ifade edilir ve aynı

⁶⁴ F. Turan, "Türkçede Zarflar Üzerine", *Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı*, (Ankara: Feryal Matbaacılık, 1998), s. 302.

derecede mübalağalıdır. Gerçekte mektebe Kâ'be demek mutad bir söyleyiş değildir.

Mektebde iken ifadesi, öğrenme faaliyetlerinin +DA ekiyle mekanını, +ken zarf-fiil ekiyle de zamanını belirtir.⁶⁵ *Candan ileri* ifadesi de sevmek eyleminin derecesini ifade eden bir zarf öbeğidir.

Arapça bir zarf olmakla birlikte *eyzan* kelimesi mısra tekrarına işaret ettiğinden şiir cümlelerine anlam katan bir zarf olarak değerlendirilemez.

Hâl eklerini incelediğimiz bölümde belirttiğimiz üzere eşitlik ekleri ismi yalnızca fiile bağladığı için isimlerin eşitlik hâlleri yalnızca zarf olarak kullanılırlar. *Zerrece* kelimesi de *minnet eylememek* fiilinin derecesini belirten bir zarftır. Şair mektepte eğitim alarak hakikat güneşiyle aydınlanan talebenin talih güneşine *zerrece* bel bağlamayacağını keskin bir dille ifade etmektedir.

2.1.2.2.2. Zamirler

Nesneleri temsil ve işaret suretiyle karşılayan zamirler, nesnelerin dildeki gerçek karşılığı olmayıp gerektiğinde onları ifade edebilen sözcüklerdir. Bu görev zamirler tarafından nesneleri temsil etmek veya göstermek suretiyle yapılır. Bu bakımdan isim cinsinden diğer kelimelerle zamirler arasında büyük bir fark vardır. Zamirler temsil ettikleri ve gösterdikleri nesnelerin gerçek karşılığı olmaması, ancak o nesnelerin ilk ve gerçek isimlerinin yerini geçici olarak tuttukları için tek başlarına bir şey ifade etmezler. Zamirlerin anlamları nesnelerin bilinmesine bağlıdır.⁶⁶

Şiirin tamamında 1. çokluk kişi zamiri *biz* kullanılmıştır. Şairin maksadı düşünüldüğünde bu isabetli bir tercihtir. Çocukların dilinden yine çocuklara seslenen şair *biz* zamiriyle birlik, beraberlik içinde, kutsal mekân olarak gördüğü mektepte, ilim ve ahlakla donanmayı vadetmektedir. Çocuğun terbiyesinde

⁶⁵ Dr. Mehmet Aydın, "Anadolu Ağzlarında -iken/-ken Zarf-fiilinin Kullanımı ve Görevleri", *Türk Dili*, sy. 588, (Ankara: Türk Dil Kurumu, 2000), s. 640-641.

⁶⁶ Ergin, *a.g.e.*, s. 263.

örnek olmak ve birlikte hareket etmek, eğitimi kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı bir vazife görmektedir. Bu nedenle şair çocuklara 2. çokluk kişi zamiri *siz* ile hitap etmek yerine *biz* zamirini kullanarak kendini de onların seviyesine çekmiş ve onlarla aynı gruba dahil olarak mektebin güzelliğini ve önemini birlikte tecrübe ettiği hissini uyandırmak istemiştir.

Şiirde geçen *şey* ise belirsizlik zamiri olduğu hâlde, *her* sıfatıyla tüm varlığı kuşatıcı anlamı içinde müsbet bir çağrışım kazanmıştır.

2.1.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler

Edatlar manalı kelimelerin yani isimlerin ve fiillerin münasebetleri sırasında onlara yardım eden, böylece bazı gramer vazifeleri gören kelimelerdir.⁶⁷

Farsça ön-çekim edatı *tā* eklendiği kelimenin başladığı veya sona erdiği yeri veya zamanı ifade eder.⁶⁸ Şiirin beşinci beytindeki *Biz sa'y edelim derslerimiz öğrenelim ta / Her şey olur ondan bize mevcud u müheyya* mısraları en temel anlamıyla 'Biz derslerimize çalışalım, (onları) öğrenelim, böylelikle her şey ondan bize mevcut ve hazır olacaktır.' şeklinde düzenlenebilir. Burada görüldüğü üzere *tā* iki cümleyi birleştiren bağlaç görevinde kullanılmıştır. Mısraların anlamı '*Her şey ondan bize mevcut ve hazır oluncaya kadar biz derslerimize çalışalım ve [onları] öğrenelim.*' şeklinde düzenlendiğinde de *tā* ön çekim edatı göreviyle görünür olacaktır.

Osmanlı Türkçesi söz konusu olduğunda öncü bağlaçlarla cümle bağlama tekniği için kaynak dil, Hint-Avrupa dil ailesinin İran dilleri alt grubunda yer

⁶⁷ Ergin, *a.g.e.*, s. 217-218.

⁶⁸ Bu bağlaç, zamansal bir sınırlama bildirmek üzere Osmanlıcada uzun bir süre -A kadar manasında yan cümle teşkil eden -(y)IncA ekiyle çoğu zaman melez bir yapılanmada yer almaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Şenlik, *Zur Satzverknüpfung im Altosmanischen unter besonderer Berücksichtigung der interpropositionalen Kausalität*, (Ankara & Kırklareli: Sage & Rumeli Yayıncılık, 2022)'den akt. Öznur Durgun, *Evliyâ Çelebi Seyâhatnâmesi Örneğinde 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Farsçadan Alıntılanan Bağımllaştırıcı Bağlaçlar*, (Çanakkale: Paradigma Akademi, 2022), s. 198-205.

alan Farsça olur. Mevzuubahis birimler Farsçada, cümle bağlama ameliyesinde alta sıralayıcı, bağımlılaştırıcı (subordinative) bir işlev görürler.⁶⁹

Şiirin birinci ve yedinci beytinde geçen ‘çün-çünkü’ ifadeleri de Farsçadan dilimize geçmiş olan öncü bağlaçlardandır ve gerçekleşen eylemin sebebini ifade ederler. *Biz mektebi takdis ederek Ka’be deriz hep / Çün biz küçücük hacıların Ka’besi mekteb,* ‘Biz her zaman mektebi kutsayarak [ona] Ka’be deriz çünkü mektep biz küçücük hacıların Kâ’be’sidir.’ anlamına gelir.

Şiirin ikinci beytindeki *din ile mezheb* ifadesinde geçen *ile* Türkçenin en sık kullanılan sıralama bağlacıdır. Bu bağlaç arka arkaya gelen unsurları, kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri *ve* manası ile virgöl makamında birbirine bağlayan edatlardandır.⁷⁰ Şairin mektepte öğrenilenin din ve mezhep olduğunu söyleyerek müfredatı bir anlamda sınırlandırması dikkat çekicidir. Şiirin Arapça ağırlıklı dili, kullanılan dini terimler ve mektebin müfredatı, şairin eğitimden kastının dini eğitim olduğunu göstermektedir.

Şiirin dördüncü beytinde geçen *zira* ifadesi de ‘çünkü’ anlamında kullanılan Farsça bağlaçlardan biridir ve cümlede gerçekleştirilen eylemin sebebini bildirir. *Candan ileri biz severiz mektebi zira / Bin cana degecek feyz eder canımız ihya* mısraları ‘Biz mektebi canımızdan çok severiz çünkü bin cana yetecek feyz [ile] canımızı ihya eder.’

Türkçeye hem Arapça *ve* ve hem Farsça *u* sıralama edatı geçmiş, sonra bunlar birbirine karıştırılmış ve vokal uyumuna uydurulmuş, böylece ‘ve, u, ü, vu, vü’ şekilleri ortaya çıkmıştır. ⁷¹ Şiirin beşinci beytinde geçen *mevcud u müheyya* ifadesiyle şair, talebenin çalışması durumunda her şeyin mektepte kendileri için ‘mevcut ve hazır’ olacağını müjdelemektedir.

⁶⁹ Ahmet Şefik Şenlik, “Osmanlı Türkçesinin Öncü Bağlaçları Hakkında”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (İstanbul: 2014), s. 159.

⁷⁰ Ergin, *a.g.e.*, s. 352.

⁷¹ Ergin, *a.g.e.*, s. 352.

2.1.2.2.4. Fiil Çekimi

Bu çalışmada maksat söylem analizi olduğundan dil bilimsel incelemeye, metnin anlamını aydınlatma çerçevesinde yer verilecektir. Cümledeki anlamın temel yüklenicilerinden biri olan fiil türündeki kelimelerin kipleri ve çekimlendikleri şahıslar yönüyle incelenmesi şiirin anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

2.1.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

Fillerin olumlu veya olumsuz nitelikte yapılışını öğrenilen geçmiş zaman, bilinen geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ve geniş zaman olmak üzere belirli bir zaman kavramı içinde veren kipler bildirme kipleridir.⁷²

Mekteb Şarkısı adlı şiirde şair fiilleri ekseriyetle geniş zaman kipinde kullanmıştır: *deriz, öğreniriz, gelir, saçılır, açılır, severiz, ihya eder, olur, biliriz, minnet eylemeyiz.*

Geniş zaman çekiminde fiil temel olarak 'her zaman'da gerçekleşiyor kabul edilir. Ancak geçmiş zamanda başlayıp şimdi devam eden, böylece daimilik vasfı kazanmış hareketler için bu fiil zamanı kullanıldığı gibi, gelecek zamanda olacak veya yapılacak hareketler için de bu çekime başvurulabilir.⁷³ Şiirde geniş zamanın bu üç anlamı da mevcuttur: *Biz mektebi takdis ederek Ka'be deriz hep mısraında* geçmişte başlayıp devam eden bir eylem söz konusudur. *Mektebde iken öğreniriz din ile mezheb* mısraında mektepteki daimî eylemden bahsedilirken, *Her şey olur ondan bize mevcud u müheyya* mısraında ise gelecekte olması beklenen durum kastedilmektedir.

Şairin kesinlik anlamı da ihtiva eden geniş zaman kipini tercih etmesi isabetlidir çünkü şair kendi ön kabullerini genel geçer bilgi olarak ortaya koyduğu didaktik bir söyleyiş benimsemiştir.

Şiirdeki isim cümlelerinde geçen ek-fiillerin tamamında da geniş zaman çekimi tercih edilmiştir: *Çün biz küçücük hacıların Ka'besi mekteb,* 'Çünkü mektep biz

⁷² Korkmaz, a.g.e., s. 25.

⁷³ Ergin, a.g.e., s. 291.

küçücük hacıların Ka'besidir.' , *Mekteb yoludur* gittiğimiz rah-ı hakikat 'Gittiğimiz hakikat yolu mekteb yoludur.'

Son beyitteki *tenvir ediyor* ifadesinden şairin maksadının yalnızca şimdiki zamanda gerçekleşen, öncesi ve sonrası olmayan bir eylemi kastettiğini düşünmek zordur. O nedenle buradaki şimdiki zaman kipi seçiminin vezin gereği olduğu kabul edilebilir.

Şiirdeki *deriz, öğreniriz, severiz, biliriz, minnet eylemeyiz* fiilleri 1. çokluk kişi ekiyle; *gelir, saçılır, açılır, ihya eder, olur* fiilleri ise 3. teklik kişi ekiyle çekimlenmiştir. Şairin birinci çokluk kişi ekini tercih etmesinin sebebinin; hitap ettiği talebenin kendisiyle özdeşleşmesini sağlamak, talebeyle mesafeyi aradan kaldırmak, birlik ve beraberlik duygusu sağlamak olduğu söylenebilir. 3. teklik kişi ekinin tercih sebebinin ise yine şairin kendi kabullerini genel geçer olgular şeklinde yansıtmayı, onlara kesinlik atfetmesi olduğu kabul edilebilir.

Mekteb Şarkısı adlı şiirde şair fiillerin tamamına yakını bildirme kiplerinden seçmiştir. Tasarlama, dilek veya istek belirtmekten geri duran şair kendi zihniyetini evvelden gerçekleşmiş, halihazırda gerçekleşmekte olan ve gelecekte de mutlak gerçekleşecek olan ideal olarak bildirme kipleriyle yansıtmayı tercih etmiştir.

2.1.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri

Zaman ifadesi taşımayan, fiillerin olumlu ve olumsuz nitelikte gerçekleşmesini tasarlanan şart, gereklilik, emir ve istek kavramları içinde veren kiplerdir.⁷⁴

Şair yalnızca bir mısrada *sa'y edelim* ve *öğrenelim* ifadeleriyle tasarlama kipi kullanmıştır. Fiiller istek kipinin 1. çokluk kişi ekiyle çekimlenmiştir. Bu tercihten maksat, idealin gerçekleşmesi için gereken şartların oluşmasını sağlamaktır. Şair bunun için talebeden çok çalışmasını ve derslerini öğrenmesini ister ve fiili gerçekleştiren gruba kendini dahil eder. Burada bahsi geçen durum 1. çokluk kişi

⁷⁴ Korkmaz, a.g.e., s. 146.

ekinin kullanımıdır ve evvelden bahsettiğimiz üzere bu şahıs eki birliktelik, örnek olma ve muhatabının kendisiyle özdeşleşmesi amacıyla kullanılmıştır.

2.1.2.2.5. Cümle Çeşitleri

Türkçede cümleler yüklem türüne göre fiil ve isim cümlesi; yüklem yerine göre kurallı, devrik ve eksilteli cümle; anlamına göre olumlu-olumsuz cümle, soru, ünlem, emir, şart, istek, gereklilik cümleleri; yapısına göre de basit, birleşik, sıralı ve bağlı cümleler olarak adlandırılır.

Bu çalışmada şiirdeki cümleler daha genel çerçevede ele alınarak cümlelerin uzun veya kısa oluşu, cümle yapılarının basit ya da karmaşık oluşu, fiil çatılarının aktif ya da pasif oluşu değerlendirilecektir. Cümlelerin anlamı iletilmek istenen mesajı sağlaması yönüyle incelenecek, mesajı gönderenle alıcı arasındaki iletişimin tahlilinde belirleyici unsur olarak özne ile yüklem konumları irdelenecektir.

Şiirin edebi metinlerdeki ayırt edici özelliği ahenk olduğundan şiir cümlelerinin kafiye denk düşürme gayesiyle devrik olması alışlagelmiş bir durumdur. Bu nedenle çalışmamızda şiir cümleleri yüklem yerine göre incelenmeyecektir.

Şiirin birinci, dördüncü, beşinci ve yedinci beyitleri iki mısranın bağlanmasıyla oluşturulmuş uzun cümlelerdir: ‘Biz mektebi takdis ederek [ona] hep Ka’be deriz çünkü biz küçücük hacıların Ka’besi mekteptir.’, ‘Biz mektebi canımızdan öte severiz zira [o] bin cana degecek feyz [ile] canımızı ihya eder.’, ‘Her şey ondan bize mevcut ve hazır oluncaya kadar biz derslerimize çalışalım ve [onları] öğrenelim.’, ‘Biz talih güneşine zerrece minnet eylemeyiz çünkü bizi hakikat güneşi aydınlatıyor.’ Cümlelerin uzunluğu ve anlamın tek mısrada bitmeyip sonraki mısraya sarkması, şiiri bilhassa ahenk unsurları etkisinde takip eden çocuklar için anlamın idrakini zorlaştıracı bir özelliktir. Şairin çocuk idrakini zorlayan tespitlerini anlaşılır kılmak için onları gerekçelendirdiği düşünülebilir.

Yapısında birden fazla yüklem bulunduran cümlelere ‘birleşik cümle’ denir. Bu cümleler bir ana cümle ve bu ana cümlemin anlamını tamamlayan bir veya daha

fazla yardımcı cümle ile kurulur.⁷⁵ Birinci, dördüncü ve altıncı beyitlerde geçen *Biz mektebi takdis ederek Ka'be deriz hep, Bin cana degecek feyz eder canımız ihya, Mekteb yoludur gittiğimiz rah-ı hakikat* mısraları fiilimsi cümlecığı ihtiva ettiğinden birleşik cümle yapısındadır. Çocuk zihni cümleleri nihai olarak anlamlandırmak için fiil soylu sözcükleri takip edeceğinden fiilimsi kullanımının idraki zorlaştırdığı söylenebilir.

Yüklemin türüne göre cümleleri incelediğimizde; şairin didaktik üslubundan ve alıcıyı harekete geçirme amacından dolayı ekseriyetle fiil cümlelerini tercih ettiğini görmekteyiz.

Şair, kendisinin de dahil olduğu özneyi etkin konumda tutmak istediğinden şiir cümlelerini ekseriyetle aktif fiil çatısıyla kurmuştur: *deriz, öğreniriz, severiz, sa'y edelim, öğrenelim, biliriz, minnet eylemeyiz*. Halihazırda önemini vurguladığı mektebi özne yaptığı şiir cümlelerinde de fiil aktif çatıdadır: *Mektebde gelir karşımıza kible-i matlab*. Yine mektepten doğan güzellik, iyilik ve faydanın özne olduğu şiir cümlelerinde de fiil aktif çatıda kullanılmıştır: *Mektebde gelir karşımıza kible-i matlab, Bin cana degecek feyz eder canımız ihya, Her şey olur ondan bize mevcud u müheyya, Tenvir ediyor çünkü bizi şems-i hakikat*. Yalnızca şiirin üçüncü beytindeki *Nurlar saçılır daire-i mektebimizde / Güller açılır bağçe-i matlabımızda* mısralarında pasif çatılı fiil kullanılmıştır. Burada da sözde özne konumundaki 'nurlar-güller' başkası tarafından gerçekleştirilen bir fiile maruz kalmaktan ziyade, bir tabiat hadisesinin doğal öznelerini çağrıştırmaktadır. Şaire göre nurların saçılıp güllerin açılmasının mektep yaşantısının tabii bir neticesi olarak görüldüğü düşünülebilir.

Şiir cümleleri eylemin veya durumun gerçekleşmesi yönüyle incelendiğinde *Şems-i feleğe eylemeyiz zerrece minnet* mısrai hariç şiirin tamamında olumlu cümle kullanıldığı görülür. Olumlu telkinin çocuk eğitimindeki gücü düşünüldüğünde bu durum şairin isabetli bir tercihi olarak değerlendirilebilir. *Biz sa'y edelim*

⁷⁵ Günay Karaağaç, *Türkçenin Dil Bilgisi*, (Ankara: Akçağ Yayınları, 2016), s. 513.

derslerimiz öğrenelim ta mısraı da istek cümlesi olarak düzenlenmiştir. Şairin kendi özneye dahil olduğundan istek cümlesinin de okuyucuyu harekete geçirmede etkili olacağı varsayılabilir.

2.1.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

Sözcük bilim, dilin sözvarlığını, yani sözcüklerini, türetmede görev alan biçim birimlerini, bileşik sözcük, deyim, atasözü, kalıplaşmış söz gibi öğelerini incelemeye yönelen, bu öğelerin kökenlerini, oluşumlarını araştırarak biçim ve anlam açısından gelişmelerini saptamaya çalışan bir dilbilim dalıdır.⁷⁶

Şiir söz varlığı açısından incelendiğinde *Kâ'be* ve *cennet* gibi çok güçlü iki metaforun sıklıkla tekrarlandığı görülmektedir. *Kâ'be* Müslümanların en önemli kutsal mekanıdır ve imkânı olan müminlerin onu görmesi ve tavaf etmesi farz ibadetlerdendir. Cennet de müminin öldükten sonra gitmeyi arzuladığı ve ona ulaşma yolunda ömrünü makbul bir kul olarak geçirmeye gayret ettiği yerdir. Mektep; ziyaretinin ve tavafının farz olduğu kutsal mekân Kabe'ye benzetilerek eğitimin bir nevi zaruri ve her mümine farz olduğu ima edilmektedir. Mektep ayrıca içinde her türlü nimetin bulunduğu, birliği ve sonsuz mutluluğu vadeden cennete benzetilerek eğitimden elde edilecek kazanımlar vurgulanmaktadır.

Şiirde ayrıca *hacı*, *kible*, *nur*, *gül* ve *şems* kelimeleri de güçlü metaforlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiirde kullanılan metaforların tamamının dini çağrışımlar ihtiva ettiğini de ayrıca belirtmek gerekir. Hacı ifadesiyle talebenin adanmışlığı, farz olan bir emri yerine getirmedeki kararlılığı ima edilmektedir. Kible ise yine *Kâ'be*'yi temsilen, Müslümanların günde beş vakit yüzünü dönerek farz ibadetini gerçekleştirdiği yöndür; şiirde çocuğun yüzünü dönmesi gereken ilim ve irfan kaynağı olarak *mektep* sunulmaktadır. Yine *nur* ve *şems* ifadeleri de ilim ışıyla aydınlanmayı ifade etmektedir. *Gül* ise eğitimin güzel yönünü temsilen kullanılmış ve yetişen talebeler güzellikleri itibarıyla güle benzetilmişlerdir.

⁷⁶ Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, C. 3, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2007), s.14.

2.1.3. Söylem Çözümlemesi

Şiirin toplumsal yapılarla ve ideolojilerle ilişkisi değerlendirildiğinde, şairin eğitimi kutsal bir görev olarak göstererek resmî ideolojiyle ve dönemin eğitim politikasıyla uyumlu bir anlatı kurduğu görülür. Şiirde din ile modern eğitimin uyumu vurgulanır; mektep hem bilgi hem ahlak yeri olarak tanımlanır. Ayrıca mektebin laik değil, İslamî değerlere dayalı bir kurum olarak yüceltilmesi, dönemin muhafazakâr ya da sentezci eğitim söylemleriyle uyumludur.

Fairclough'un vurguladığı gibi, dil yalnızca iletişim aracı değil aynı zamanda güç ilişkilerini kuran ve yeniden üreten bir araçtır. Bu şiir de, eğitime dair belirli bir değerler sistemini yeniden üretmektedir. Eğitim sistemi, şiirde bir hegemonik aygıt gibi işlenir. Ama bu hegemonya rıza üretimi yoluyla işler: Mektep sevilir, kutsanır, cennete benzetilir.

Güç ve hegemonya ilişkisi yönüyle bakıldığında şiir öğrenciyi itaatkâr, çalışkan ve dini değerlere bağlı birey olmaya çağırır. Eğitim kurumunun otoritesini, dini kutsallık üzerinden meşrulaştırır. Böylece eğitim, sadece akademik değil, aynı zamanda ideolojik bir disiplin mekanizmasına dönüşür.

Şiirden açığa çıkan söylemin alıcısı başta çocuklar olmak üzere, aileler, öğretmenler ve toplumdur. Şiir bir ahlaki-ideolojik rehber olarak işlev görür. Eğitim kurumlarının toplumsal meşruiyetini güçlendirir.

2.2. Milliyetçilik konulu “Milli Asker Şarkısı”

Güfte: Mehmed Emin [Yurdakul]

Beste: Santo Şikari (İzmir Hamidiye Sanayi Mektebi Musiki Muallimi)

Makam: Gerdaniye

Usul: Yürük Aksak

Yayın: Mehmed Emin, *Türkçe Şiirler*, Matbaa-i Ebuzziya, Konstantiniyye, 1316 [1900], s. 72-73. [Ek: 3]

MİLLÎ ASKER ŞARKISI (Anadolu'dan Bir Ses yahud Cenge Giderken)

Ben bir Türk'üm dinim, cinsim uludur

Sinem, özüüm ateş ile doludur

İnsan olan vatanının kuludur

Türk evladı evde durmaz, giderim

Yaradanın kitabını kaldırtmam

Osmancığın bayrağını aldırtmam

Düşmanımı vatanıma saldırtmam

Tanrı evi viran olmaz, giderim

Bu topraklar ecdadımın ocağı

Evim, köyüm hep bu yerin bucağı

İşte vatan, işte Tanrı kucağı

Ata yurdun evlad bulmaz, giderim

Tanrı şahid duracağım sözümde

Milletimin sevgileri özümde

Vatanımdan başka şey yok gözümde

Yâr yatağın düşman almaz, giderim

Ak gömlekle gözyaşımı silerim

Kara taşla bıçağımı bilerim

Vatanımçün yücelikler dilerim

Bu dünyada kimse kalmaz, giderim

Mehmed Emin'in (Yurdakul) *Türkçe Şiirler*'i 1900 yılında yayımlanmış ve eser çok ses getirmiştir. Şairin 1897'deki Türk-Yunan savaşı sırasında dergilerde

yayımlayıp sonradan kitap olarak derlediği şiirler; doğrudan çocuklara hitap etmese de çocuklara uygun, sade bir dille yazılmış olması ve vatanseverlik telkin etmesi sebebiyle çocuk dergilerinde, okul kitaplarında ve çocuklar için tertip edilen şiir seçkilerinde sıklıkla yer almıştır. Kitabı çocuklar için ayrıcalıklı kılan diğer önemli husus ise gelirinin bir kısmının şehit ve gazi çocukları için düzenlenecek sergiye, bir kısmının da modern mekteplerin ilk örneklerinden olan Mirgün Mekteplerine bırakılacağına not düşülmüş olmasıdır. Kitabın adı, ‘Türk Kardeşlerime’ ithafı, kullanılan dil ve tercih edilen vezin o dönem için yenidir. Eser bu yönleriyle kendisinden sonraki edebiyatçıları ve yetişmekte olan nesli etkilemiştir. Günümüzde sanatkârlık yönüyle zayıf olarak değerlendirilen bu şiir kitabı, dönemin ünlü edebiyatçılarından Recaizade Mahmud Ekrem, Abdülhak Hamid, Şemseddin Sami, Rıza Tevfik’in övgü dolu takdimleri ve saray ressamı Fausto Zonaro’nun çizimleriyle edebiyat tarihimizde özgün bir yere sahiptir.⁷⁷

Milli Asker Şarkısı adlı şiir aynı zamanda şair tarafından “Anadolu’dan Bir Ses yahud Cenge Giderken” şeklinde de adlandırılmıştır. Bu şiir Yurdakul’un *Türkçe Şiirler* adlı kitabında “Biz Nasıl Şiir İsteriz?” adlı manifesto mahiyetindeki şiirinden sonra ikinci sırada yer alarak adeta kendi sorduğu soruya cevap verir niteliktedir. Şair kitabına “Manzumelerim Yunan Muharebesi esnasında söylenmeğe başlanmıştır.” notunu düşerek şiirlerini dönemin şartlarına göre düzenlenmiş birer reçete olarak kurguladığını ifade etmektedir.

Geçmişte yaşanan olaylarla gelişen kolektif travmaların güncel kolektif hedefler için kullanımı ‘hatırlama’ ve ‘hatırlatma’ eylemleriyle başlayan bir sürecin inşasını gerektirir. Bazen yüzlerce yıl geride kalan bir kaybediş gelecek için kazanma motivasyonu sağlayabilir, kimliğin en önemli parçası olan ‘seçilmiş hedef’ ihtiyacını karşılayabilir. 19. yüzyıl sonlarına kadar bir ideoloji niteliğini kazanmayan, ancak Yunan ulusal birliğinin sağlanmasında önemli rol oynayan

⁷⁷ Selma Hacıosmanoğlu, “Şarkılara İsmarlanan Çocuk”, *Beşikten Mektebe Mektepten Sefere*, (İstanbul: İÜ OMAR Yayınları, 2021), s. 32.

‘Megali İdea’nın (Büyük Ülkü) bir ‘seçilmiş hedef’ kavramsallaştırmasının tüm kriterlerine uyduğunu söylemek mümkündür. Konstantinopolis’in 1453’te düşüşünü bir başlangıç olarak kabul eden ve bu mağlubiyetin getirdiği tüm kayıpların, başta İstanbul olmak üzere, telafisini amaç edinen bu düşünce, ilk kez 1971 yılında Rigas Ferreros tarafından ileri sürülmüştür. Esasen bir şair olan Ferreros Balkanların büyük bir bölümü ile Girit, Rodos, Kıbrıs, Trakya ve tabii ki Konstantinopolis olarak adlandırdığı İstanbul’un Yunan halkına ait olduğunu iddia ederek tüm Yunanlıları bu ‘geri kazanma düşüncesi’ etrafında birleştirmeye çalışmıştır.⁷⁸

Fransız ihtilali sonrası artan Milliyetçilik hareketlerinin Yunanlılarda yansıması olarak kabul edilebilecek bu fikri oluşumun fiiliyata dökülmesi neticesinde 1821’de Yunan İsyanı gerçekleşmiş, 1832 yılındaki Londra Konferansı sonrasında Yunanistan Krallığı bağımsız bir devlet haline gelmiştir. ‘Megali İdea’ düşüncesi doğrultusunda Osmanlı topraklarındaki Rum nüfusun yaşadığı bölgeleri ilhak etmek isteyen Yunanistan, Osmanlı-Rus Harbi (1877-78) sonrası imzalanan Berlin Antlaşması’yla Tessalya ve Arta bölgesini topraklarına katmıştır. Yurdakul’un sözünü ettiği Yunan Harbi, 1897 yılında gerçekleşen Teselya Savaşı’dır. Girit’te patlak veren isyan Osmanlının galibiyetiyle sonuçlanmıştır. Ancak Osmanlı ilerleyişinin Avrupalı devletlerin müdahalesiyle durdurulması gerileme tablosunu daha net bir şekilde ortaya koymuş ve Osmanlının ‘seyfiyye’ ve ‘ilmiyye’ denen asker ve münevver zümrelerini yeni bir anlayışla hareket etmeye sevk etmiştir.

Avrupa’da eğitim alan Osmanlı münevveri Türkolojiyle tanışmış, Tanzimat döneminde başlattığı dilde sadeleşme hareketiyle Türkçülük akımının zeminini hazırlamıştır. Alman asıllı bir İsveç subayı olan Philipp Johann von Strahlenberg’in (1676-1747) Rusya ile yapılan bir savaşta esir düşmesi ve esaret yıllarında Asya içlerinde yapmış olduğu seyahatler, Türkoloji için bir dönüm noktası olmuştur. Rusya hesabına harita hazırlamak için yaptığı seyahatler

⁷⁸ Deniz Ülke Arıboğan, *Traumaların Gölgesinde*, (İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2020), s. 24.

sırasında (1711-1721) bugün Moğolistan sınırları içerisinde bulunan Orhon Kitabeleri'ni keşfeden ve kayıtlar alan von Strahlenberg esaretten kurtulduktan sonra ülkesine dönmüş ve seyahat notlarını 1730'da Stockholm'de kitaplaştırmıştır.⁷⁹ Döneminde yankı uyandıran kitap zamanla unutulmuş, 1889'da Rus coğrafyacı ve seyyah N. M. Yadrintsev tarafından tekrar gündeme getirilen Göktürk Yazıtları, 1893'te Danimarkalı dilbilimci Thomsen tarafından deşifre edilmiş ve hemen sonrasında Rus Türkolog Radloff tarafından tercüme edilmiştir. 1890'ların ortalarından itibaren ise Servet-i Fünun, İkdam, Tercüman-ı Hakikat gibi gazetelerde yazıtların keşfiyle ilgili yazılar yayımlanmaya başlanmıştır. Devrin münevverlerine aradıkları cevheri sunan bu keşif Türkçülük akımının yayılmasını hızlandırmış ve Kurtuluş Savaşı'na uzanan milli mücadele sahasının ideolojik zeminini oluşturmuştur.

Mehmed Emin Bey, 1869'da Beşiktaş'ta doğmuştur. Askeri Rüşdiye'den sonra Mülkiye İdadisi'ne girmiş, oradan ayrılarak Hukuk Mektebi'ne devam etmiştir. Tahsilini Amerika'da devam ettirmek istemiş ancak muvaffak olamamıştır. *Fazilet ve Asalet* adıyla 1890'da tabettirdiği risaleyi Sadrazam Cevdet Paşa'ya sunması neticesi Rûsumat Mektubi Kalemi Müsevvidliğine, bir müddet sonra Rûsumat Evrak Müdürlüğüne tayin edildi. Sonrasında Erzurum ve Trabzon Rûsumat Nezaretlikleri, Bahriye Nezareti Müsteşarlığı, Hicaz vali vekaleti, Sivas ve Erzurum valilikleri görevlerinde bulundu. Musul mebusu olmuş, Türk Ocağı'nın kuruluşunda aza ve reislik yapmıştır.⁸⁰ Selanik'te *Çocuk Bahçesi* adlı dergiyi çıkarmıştır. Edebiyat sahasında namını, Selanik'te *Asır* gazetesinin 1313 (1897) yılına ait bir sayısında yayımladığı 'Rûsumat Emâneti Evrak Müdürü Mehmed Emin' imzalı *Cenge Doğru* adlı şiiriyle duyurmuştur.⁸¹ *Türkçe Şiirler* adlı kitabında *Milli Asker Şarkısı (Anadolu'dan Bir Ses yahud Cenge Giderken)* adıyla yayımladığı bu şiir 'milliyetçilik' konusunu incelemek için seçkimize dahil

⁷⁹ Şenlik, *Anahatlarıyla Almanya Türkolojisi*, (Ankara & Kırklareli: Sage & RumeliYa Yayıncılık, 2021), s. 21.

⁸⁰ İbnülemin Mahmud Kemâl İnal, *Hoşsada-Son Asır Türk Şairleri*, C. 2, (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1970), s. 296.

⁸¹ Nüzhet Haşim, *Millî Edebiyata Doğru*, C. 1, (İstanbul:1918), s. 5.

edilmiştir. Doğrudan çocuklara hitap etmese de dönemin okul kitaplarında, çocuk şarkısı seçkilerinde ve çocuk nota yayınlarında yer alan bu eser notalarıyla yayınlanan ilk çocuk şarkılarını içermesi yönüyle repertuvarımızda müstesna bir yere sahiptir.

Gerdaniye makamında ve Yürük Aksak usulünde bestelenmiş olan şiirin yalnızca ilk dörtlüğü nota üzerinde yer almaktadır.⁸² Ancak eserin nasıl icra edildiği bilinmediğinden ve şiirin tamamının söylem analizini anlamlı kılacağı düşünüldüğünden incelemelerde tam metin esas alınacaktır.

Şiir 4+4+3 duraklı 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Nazım birimi dörtlüktür. Uyak düzeni 'aaab, cccb, dddb' biçiminde kurulmuştur. Şiirin beş dörtlükten oluşması, düz uyak düzeninde kurulmuş olması ve nakarat benzeri tekrarları içermesi yönüyle 'koşma' nazım şeklinde yazıldığı düşünülebilir. Ayrıca şiir konu yönüyle de 'koçaklama'yı andırmaktadır. Ölçüsü, nazım birimi, uyak düzeni ve nazım şekli yönüyle tercihlerini Halk edebiyatı yönünde kullanan şairin, sade ve anlaşılır dili yönüyle de Halk edebiyatı söyleyişini tercih ettiği açıktır.

2.2.1. Tematik İnceleme

Şiirin Türk milliyetçiliği, vatan sevgisi, dinî değerler, fedakârlık ve kahramanlık gibi temalar etrafında örüldüğü görülmektedir.

Millî kimlik vurgusuna öncelik veren şair *Ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur* mısrayla Türklüğü hem etnik hem de dini açıdan yüceltmektedir.

Şiirin ağırlıklı teması ise vatanseverliktir. *İnsan olan vatanının kuludur, Vatanımdan başka şey yok gözümden, Türk evladı evde durmaz, giderim* mısralarında vatan için her türlü fedakârlığı göze alan bireyin idealleştirilmesi söz konusudur. Çağrıldığında cepheye koşan, yerinde duramayan bir kahramanlık ruhu tasvir

⁸² Mehmed Emin, *Türkçe Şiirler*, (Konstantiniyye: Matbaa-i Ebuzziya, 1316), s. 72-73.

edilir. Vatan, sadece bir toprak parçası değil aynı zamanda kutsal bir değerdir. Bu nedenle ona hizmet etmek bir görev değil, insanlık onurunun gereğidir.

Şiirde ağırlıklı olan diğer bir tema ise dindir. *Yaradan'ın kitabını kaldırtmam, Tanrı şahid duracağım sözümde, Tanrı evi viran olmaz, giderim* mısralarında şair dini değerleri vatanla bütünleştirerek, savunulması gerekenler listesine imanı ve kutsal metinleri de dahil eder. *Tanrı evi* ve *Tanrı şahid* gibi ifadelerle mücadele sadece dünyevi bir savaş değil, uhrevi bir görev olarak da sunulur. Ayrıca burada Arapça kökenli 'Allah' yerine Türkçe 'Tanrı' ifadesinin kullanılması şairin Türkçülük inisiyafına yorulabilir.

Şair, *Bu topraklar ecdadımın ocağı, Osmancığın bayrağını aldirtmam, Ata yurdun evlat bulmaz, giderim* mısralarıyla Türklüğün tarihsel devamlılığına dikkat çekmektedir. Şiirde *ecdad, Osmancık, ata yurdu* gibi ifadelerle vatan sevgisini tarihle ve geçmiş kuşaklarla ilişkilendirerek okuyucuya tarihi bir misyon yükler. Vatan toprağının sahip çıkılması gereken kutsal bir emanet olarak algılanması istenir.

Ölüm teması şiirin son bölümüne ağırlığını bırakır: *Ak gömlekle gözyaşımı silerim, Kara taşla bıçağımı bilirim, Bu dünyada kimse kalmaz, giderim.* Şiirin tamamına yayılan fedakârlık teması son birimde şehadete talip olmakla zirveye ulaşır. Bu noktada *ak gömlek* kefen ve şehitlik metaforu olarak değerlendirilebilir. Her dörtlükte tekrarlanan *giderim* ifadesi de mücadeleye atılma azmini ifade etmekle birlikte savaşa ve ölüme gitmek şeklinde de yorumlanabilir.

Şiirin arka planında namus teması da yer almaktadır. Vatana, kitaba, bayrağa uzatılan eller *Tanrı evi'*ne ve *yâr yatağı'*na uzatılmış sayılarak bu vaziyet namus meselesi olarak sunulmaktadır. Vatan toprağının işgali namusun kirlenmesi hükmünde olduğundan vatan savunması sadece siyasi değil, ahlaki bir zorunluluk olarak yansıtılmaktadır.

Fert-millet bağı da şiirin önemli temalarından biridir. *Sinem, özüm ateş ile doludur, İnsan olan vatanının kuludur, Milletimin sevgileri özümde* mısralarında şair kendisini

birey olarak değil, milli değerlerin ve duyguların taşıyıcı bir neferi olarak sunar. Ferdin benliğini feda edip milli kimlikte erimesi söz konusudur. Nitekim *Sinem, özüm ateş ile doludur* mısraı millî duyguların ne ölçüde içselleştirildiğini ortaya koyar.

Bu şiir ele aldığı temalar çerçevesinde millî edebiyat akımının ideolojik omurgasını tesis etmiş bir eserdir. Mehmet Emin Yurdakul bireyin kendini vatanına, milletine ve dinine adadığı bir söylem kurmuştur. Temalar yoğun bir milliyetçi-romantik perspektifle, epik bir tonda sunulmuştur.

2.2.2. Dilbilimsel İnceleme

Şiirin sözcük seçiminin Türkçe ağırlıklı olduğu görülür. Manzumeyi oluşturan 88 kelimenin 63'ü Türkçe; kalan kelimelerin ise 17'si Arapça, 8'i Farsça kökenlidir.

Şiirdeki Türkçe kökenli kelimeler 'ben, bir, Türk, ulu, öz, ile, dolu, ol-, kul, Türk, ev, dur-, git-, Yaradan, kaldırt-, bayrak, aldırt-, saldırt-, Tanrı, ev, ol-, git-, bu, toprak, ocak, ev, bu, yer, bucak, işte, işte, Tanrı, kucak, ata, yurt, bul-, git-, Tanrı, dur-, söz, sevgi, öz, başka, yok, göz, yatak, al-, git-, ak, gömlek, gözyaşı, sil-, kara, taş, bıçak, bile-, için, yücelik, dile-, bu, kimse, kal-, git-'; Arapça kökenli kelimeler 'din, cins, insan, vatan, evlad, kitab, Osmancık, vatan, ecdad, vatan, evlad, şahid, millet, vatan, şey, vatan, dünya'; Farsça kökenli kelimeler 'sine, ateş, düşman, viran, köy, hep, yâr, düşman' dır.

Şairin Türkçe ağırlıklı dil seçimi söylem çözümlemesinin ilk aşamasında çarpıcı bir veri sunmaktadır. Yurdakul *Türkçe Şiirler* kitabının ilk şiiri olan "Nasıl Bir Şiir İsteriz?"e düştüğü dipnotta yazım tarihinin Türk-Yunan savaşının gerçekleştiği 1897 yılı olduğunu hususiyetle belirtir.⁸³ Kelime seçimindeki dil ağırlığı, zamanın ruhu milliyetçiliğin şiir diline nüfuzunu sayısal anlamda da ortaya koymaktadır. Şairin anlattığı mesele kadar, anlatım için tercih ettiği dil; şiirin ve

⁸³ "Manzumelerim Yunan muharebesi esnasında söylenmeye başlamıştır.", Mehmed Emin, *a.g.e.*, s. 35.

bir anlamda Mehmed Emin Yurdakul şiirinin alamet-i farikası hükmündedir. Nitekim şair “Nasıl Bir Şiir İsteriz?”de kendi şiir anlayışını açıkça ortaya koymaktadır:

*Köroğlu ne? Anadolu dağlarında görünen,
Hep evleri, yapıları çamurlara bürünen,
Köycüklerde, rencberlerin yurtlarında okunur:
Bir kitap ki ya bir yetim keçisini çaldırtır;
Ya bir çiftçi çocuğunu ıssız dağa kaldırtır;
Öyle şeyler belletir ki akıllara dokunur.
Fâtih nedir? İstanbul'un surlarının altında,
Karadeniz-boğazı'nda, Hisarlar'ın sırtında,
Gâyet güzel düşünölmüş, gâyet iyi duyulmuş:
Bir şiir ki şehidlerin al kanıyla yazılmış;
Bir kılıç ki bir kitabın alt yanına asılmış;
Bir altundan heykeldir ki bir odaya konulmuş.
Biz o şi'ri isteriz ki çifte giden babalar,
Ekin biçen genç kızlarla, odun kesen analar,
Yanık sesin dinlerlerken gözyaşların silsinler.
Başlarını açık, beyaz sînesine koysunlar;
Yüreğinin özleriçün çarpındığın duysunlar;
Bu çarpıntı, bu ses nedir; neler diyor? Bilsinler.*

Şair içinde bulunduğı dönemde revaçta olan Servet-i Fünun edebiyatının dilini süslü, ağır bulmakta ve halka hitap etmediğini düşünmekte, anlaşılır bir dil kullanılmasını teşvik etmektedir.⁸⁴

⁸⁴ Şiirin sözceleme kuramıyla analizi için bkz. Ayşegöl Şenal, *Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirleri Üzerine Söylem Çözümlemesi*, Yüksek Lisans Tezi, (Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2019), s. 54-65.

2.2.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.2.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.2.2.1.1.1. İyelik Ekleri

Şiirde ağırlıklı olarak +(I)m iyelik eki kullanılmıştır: *dinim, cinsim, sinem, özüm, düşmanım, vatanım, ecdadım, evim, köyüm, sözüüm, milletim, özüm, vatanım, gözüüm, gözyaşım, bıçağım, vatanım*. Bu durum sahiplenme duygusunu hissettirmesi bakımından önem arz etmektedir. Şair vatanına, milletine ve dinine sahip çıktığını bu şekilde göstermekte ve okurdan da özdeşleşme kurmasını beklemektedir. Nitekim vatanın tehlikede olduğu zamanlarda ne yapılması gerektiğini kendi yapacakları üstünden dile getirmekte, okuyucuya örnek teşkil etmektedir: *Ak gömlekle gözyaşımı silerim / Kara taşla bıçağımı bilerim / Vatanımçün yücelikler dilerim / Bu dünyada kimse kalmaz, giderim*.

Şiirdeki tamlamalarda ise tabii olarak 3. teklik kişi iyelik eki +(s)I kullanılmıştır: *vatanının kulu, Türk evladı, Yaradan'ın kitabı, Osmancığın bayrağı, Tanrı evi, ecdadımın ocağı, yerin bucağı, Tanrı kucağı, Ata yurdu, milletimin sevgileri, yâr yatağı, gözyaşı*.

2.2.2.1.1.2. Çokluk Eki

Çokluk eki +lAr eki bir şeye birden fazla olma anlamının yanı sıra bir yere, bir millete ve bir topluluğa, bir aileye ait olma; mübalağa, benzerlik, rutin, yaklaşıklık, belirsizlik ve zaman anlamları da katar.

Çokluk eki dördüncü dörtlükteki *topraklar*, beşinci dörtlükteki *sevgiler* ve altıncı dörtlükteki *yücelikler* ifadesinde birden fazla olma anlamından ziyade mübalağa anlamı katmaktadır. Tekil halde sağlanabilecek olan anlam çokluk ekiyle pekiştirilmiş, varlıklar sevgi, beğeni ve övünme insiyakiyle çoğul olarak ifade edilerek vurgulanmıştır.

2.2.2.1.2. Hâl Ekleri

Yönelme hâl eki +A şiirde temel fonksiyonu olan yönelme ve yaklaşma anlamında kullanılmıştır: *vatanıma*. Şair düşmanını vatanına yaklaştırmayacağını söylemektedir. Şiirin uzunluğuna nispetle yalnızca bir kelimedeki kullanılan yaklaşma hâl ekinin azlığı şairin vatanına, milletine ve dinine el uzatılmasına izin vermemek refleksiyle yorumlanabilir.

Yükleme hâl eki +I ismi fiile bağlayan, fiilin nesnesi yapan eklerdir. Belirtme, işaret etme görevindedir. Şiirde yükleme hâl eki *Yaradanın kitabını*, *Osmancığın bayrağını*, *düşmanımı*, *yâr yatağın*[1], *gözyaşımı*, *bıçağımı* ifadelerinde fiilden etkilenen varlığı işaret eder. Vezin gereği *yâr yatağın*[1] ifadesindeki yükleme hâl eki düşürülmüştür.

Bulunma hâl eki +DA'nın aslî görevi fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini bildirmektir. Şiirdeki *evde*, *sözümde*, *özümde*, *gözümde*, *dünyada* ifadelerinde de yer bildirme görevinde kullanılmıştır.

Ayrılma hâl eki +DAn kelime gruplarında ve cümlede, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın kendisinden uzaklaştığını göstermek için kullanılan isim hâlidir. Ancak şiirdeki ayrılma hâl ekinin fiilin gösterdiği oluş veya kılışın kendisinden uzaklaşma anlamı yoktur. Şair *Vatanımdan başka şey yok gözümde* mısraında +DAn ekini kıyas, üstünlük, tercih anlamlarında kullanmıştır.

Vasıta hâl eki +IA adın belirttiği varlık veya nesnenin fiildeki oluş ve kılışta vasıta olarak kullanıldığını veya birliktelik ifade ettiğini gösterir. Ayrıca bağlama, durum, miktar ve zaman bildirme işlevleri de vardır.⁸⁵ Şiirdeki *ak gömlekle*, *kara taşla* ifadelerindeki vasıta ekleri araç anlamında kullanılmıştır.

⁸⁵ Korkmaz, a.g.e., s. 317-324.

2.2.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.2.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

Sıfatların seçimi, türleri ve kullanım sıklığı iletilmek istenen mesajın gücüne ve güzelliğine büyük ölçüde etki eder. Ancak şair şiirde genellikle *bu topraklar, bu yer, bu dünya* ifadelerinde görüldüğü üzere işaret sıfatı kullanmıştır. Son dördlükteki *Ak gömlekle gözyaşımı silerim / Kara taşla bıçağımı bilirim* mısralarında ise şair varlıkların renklerini niteleyen sıfatların zıt anlam taşıyan çağrışım değerinden istifade ederek vatana bağlılığın duygusallığıyla savaşma azmini bir arada, sanatsal bir üslupla ifade etmiştir.

Ben bir Türk'üm dinim, cinsim uludur ifadesindeki *bir* belgisiz sıfattır, 'herhangi bir Türk' anlamında kullanılmıştır. Devamındaki ifadelerden anlaşılacağı üzere şairin dininin ve cinsinin üstünlüğü kendi benliğinden değil, Türk oluşundan kaynaklanmaktadır. *İnsan olan vatanının kuludur* mısraındaki *insan olan* ifadesi ise sıfat-fiil grubudur ve adlaşmıştır. Şair burada vatanın kulu olmayı insan olmanın şartı sayarak keskin bir dille telkin etmektedir.

Zarflar; eylemleri, zarfları, sıfatları, fiilimsileri ve bağımsız cümleleri açıklamak gibi etkin görevler üstlenen kelime türleridir.

Hep zaman zarfıdır ve genellikle fiilin sürekliliğini ifade eder. *Evim, köyüm hep bu yerin bucağı* mısraında ise içinde bulunduğu isim cümlesindeki yüklem ifade ettiği durumun sürekliliğine işaret etmektedir. Diğer bir durumda ise 'hepsi' anlamında kullanıldığı ve *ev-köy* varlıklarına karşılık gelen belgisiz zamir görevini üstlendiği göz önünde bulundurulmalıdır.

İşte vatan, işte Tanrı kucağı mısraındaki *işte* ifadeleri, fiili niteleyen bir durum olmadığından gösterme zarfı olarak değerlendirilmemelidir. Ünlem olarak kullanıldıkları düşünülebilir. Nitekim *işte* ünlemi bazen anlamı pekiştirilmiş bir işaret sıfatı olarak kullanılabilir.⁸⁶

⁸⁶ Korkmaz, a.g.e., s. 387

2.2.2.2.2. Zamirler

Şiir *ben* kelimesiyle başlamaktadır. Türklüğün, vatan sevgisinin ve dinin yüceltildiği şiir boyunca eylemler ekseriyetle söyleyen kişi tarafından gerçekleştirilmektedir. Şairin; kendisinin kim olduğunu, vatan sevgisinin ne demek olduğunu, neler yapılması gerektiğini ifade eden bir manifesto kaleme aldığı söylenebilir. Burada birinci teklik kişi zamiri *ben*'in tercihi şairin örnek olmak üzere kendini öne sürmesi yönüyle anlamlıdır.

Arapça *şey*, kelime anlamıyla 'nesne', Türkçede muhtemelen en yaygın kullanılan ifadelerden biridir. Gündelik konuşma dilinde, bir sözcükten tüm bir cümleye kadar çeşitli dil birimlerinin yerini alabilir. Konuşmacı, ifade etmek istediği sözcüğü ya da yapıyı o anda zihninde canlandıramadığında bu ifadeye başvurur. *Şey*'in yerine geçtiği unsur, bağlama bağlı olarak konuşmanın ilerleyen bölümlerinde açıklanabilir ya da açıklanmasına gerek duyulmayabilir; zira gönderimi, içinde bulunulan durumdan ya da ortak paylaşılan bilgi alanından yeterince anlaşılabilir olabilir.⁸⁷

Dördüncü dörtlükte geçen *Vatanımdan başka şey yok gözümde* mısraındaki *şey* belgisiz zamirdir. Burada belirsizlik anlamından ziyade vatana atıfta bulunarak kıyas yoluyla anlamı güçlendirmektedir.

2.2.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler

Edatlar eklendikleri, ad, sıfat, zamir gibi ad soylu kelime veya kelime grupları ile bir edat grubu oluştururlar; bu edat grupları cümlede adlardan önce sıfat, sıfat ve fiillerden önce zarf görevi yaparlar.⁸⁸

Son çekim edatlarından *başka* dördüncü dörtlükteki *Vatanımdan başka şey yok gözümde* mısraında kendinden önceki isimle ayrılma hâl eki vasıtasıyla edat

⁸⁷ Aslı Göksel, Celia Kerslake, *A Turkish Comprehensive Grammar*, (New York: Routledge, 2006), s. 250.

⁸⁸ Korkmaz, *a.g.e.*, s. 1052.

grubu oluşturmuş ve kendinden sonra gelen varlığı niteleyen sıfat görevini üstlenmiştir.

Türkiye Türkçesinin ad kökenli edatlarından *için* (uç 'sebebe' + u+n vasıta durumu eki > için > için > için), kelimenin yapısındaki sebebe anlamından başlayan bir genişleme ile 'dolaylı, mahsus, maksadıyla, özgü, göre' vb. bazı edatların işlevlerini kapsayan tahsis veya süre gösteren kullanım genişliği de kazanmıştır.⁸⁹ Beşinci dördlükteki *Vatanım için yücelikler dilerim* mısraında *için* edatı vezin gereği ilk hecesi bırakılarak önceki kelimeyle birleştirilmiştir.⁹⁰ Burada 'mahsus-özgü' anlamında kullanılmıştır.

Son çekim edatlarından olan *ile* esas itibarıyla vasıta, araç ve birliktelik ifade eder. Ekleşme temayülü en kuvvetli edattır. Bu vasfı ve fonksiyonu dolayısıyla instrumental (vasıta) eki +n'nin yerini almıştır. Son dördlükteki *ak gömlekle ve kara taşla* ifadelerinde ekleşmiş hâlde ve araç anlamında kullanılmıştır.

Gösterme ünlemleri bir kimseyi, bir şeyi, bir yeri veya düşüncüyü işaret ederek göstermek için kullanılan ünlem türüdür.⁹¹ Eski Anadolu Türkçesinde gösterme edatı *uş-oş* ve onun lokatif şeklinin klişeleşmesi ile ortaya çıkan *uşda* sonradan bugünkü *işte* şekline geçmiştir.⁹² *İşte vatan, işte Tanrı kucağı* mısraında 'bir yeri işaret etmek, göstermek' görevinde kullanılmışlardır. Şair, vatanın *Tanrı kucağı* olduğunu ünlemle ifade ederek anlamı güçlendirmiştir.

2.2.2.2.4. Fiil Çekimi

2.2.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

Şiirde fiillerin çoğu geniş zaman kipinde kullanılmıştır: *durmaz, giderim, kaldırtmam, aldırtmam, saldırtmam, olmaz, giderim, bulmaz, giderim, almaz, giderim, silerim, bilerim, dilerim, kalmaz, giderim*. Geniş zaman kipi fiilin 'her zaman'da gerçekleştiğini ifade eder. Ancak gelecek zamanda olacak veya yapılacak

⁸⁹ Korkmaz, a.g.e., s. 1076.

⁹⁰ Şenlik (2022). s. 54.

⁹¹ Korkmaz, a.g.e., s. 1179.

⁹² Ergin, a.g.e., s. 351.

hareketler için de bu çekime başvurulabilir. Şair vatanına, bayrağına ve dinine sahip çıkacağını vaat ettiği için çoğu fiilde gelecek zaman anlamı mevcuttur: *giderim, kaldırtmam, aldırtmam, saldırtmam, giderim, giderim, giderim, silerim, bilerim, giderim*. Yalnızca dördüncü dörtlükteki *Tanrım şahid duracağım* sözümde mısraında fiil gelecek zaman kipinde çekimlenmiştir.

Şiirdeki isim cümlelerinde geçen ek-fiillerin tamamında da geniş zaman çekimi tercih edilmiştir: *Ben bir Türk'üm dinim, cinsim uludur, Sinem, özüm ateş ile doludur, İnsan olan vatanının kuludur, Bu topraklar ecdadımın ocağı, Evim, köyüm hep bu yerin bucağı, İşte vatan, işte Tanrı kucağı, Milletimin sevgileri özümde, Vatanımdan başka şey yok gözümde*.

Şiirdeki fiil cümlelerinin tamamında 1. teklik kişi kullanılmıştır. Şair ideali için kendini öne çıkarmakta, amaca ulaşmada kendini rol model olarak sunmaktadır. İsim cümlelerinde ise kendisini 1. teklik kişi ekiyle Türk olarak kodladıktan sonra Türklüğü, insanlığı, vatan sevgisini ve vatan topraklarını tasvir ettiği diğer isim cümlelerinde tabii olarak 3. teklik kişi ekini kullanmıştır.

Şairin bir manifesto mahiyetindeki şiirinde kesinlik anlamı da ihtiva eden geniş zaman kipini tercih etmesi anlamlıdır. Genel geçer insanlık ve tabiat kanunlarının ifadesinde kullanılan bu kip ve kişi ekleri şairin idealizmini ve kararlılığını yansıtmaktadır.

2.2.2.2.5. Cümle Çeşitleri

Yurdakul'un *Türkçe Şiirler* adlı eseri evvelden belirttiğimiz üzere "Nasıl Bir Şiir İsteriz?" şiiriyle bayrak açan bir poetika örneğidir. Halk şiirini benimseyen ve tavsiye eden şair akıcılık, duruluk ve sadeliği ön plana çıkarmıştır. Bu anlayışla *Milli Asker Şarkısı*'nı da tek mısra da tamamlanan akıcı şiir cümleleriyle kurmuştur.

Yalnızca *İnsan olan vatanının kuludur* mısraı sıfat-fiil cümlecisi ihtiva ettiğinden birleşik cümle yapısındadır.

Tek başına anlam bildiren cümlelerin virgül veya noktalı virgülle sıralandığı cümlelere sıralı cümle denir.⁹³ Şiirde çoğu yerde mısralar akıcı ve basit sıralı cümlelerle kurulmuştur: *Ben bir Türk'üm dinim, cinsim uludur, Türk evladı evde durmaz, giderim, Tanrı evi viran olmaz, giderim, Ata yurdun evlad bulmaz, giderim, Tanrım şahid, duracağım sözümde, Yâr yatağın düşman almaz, giderim, Bu dünyada kimse kalmaz, giderim.*

Yüklemin türüne göre cümleleri incelediğimizde; şairin alıcıyı harekete geçirme amacından dolayı ekseriyetle fiil cümlelerini tercih ettiğini görmekteyiz. Şair kendi şahsında konuşturduğu 'Türk'ü etkin konumda tutmak istediğinden şiir cümlelerinin tamamını etken fiil çatısıyla kurmuştur: *durmaz, giderim, kaldırtmam, aldırtmam, saldırtmam, olmaz, giderim, bulmaz, giderim, almaz, giderim, silerim, bilerim, dilerim, kalmaz, giderim.*

Ettirgen fiil, +Dİr (bazan +İt ve +İr) ekinin fiilin köküne -bu kök yalın ya da işteş biçimde olabilir- getirilmesiyle oluşturulur. Çift ettirgen fiillerde ise ettirgenlik eki +İt diğer çatı ekleri +Dİr ve +İr eklerinden sonra getirilebilir; aynı şekilde +Dİr eki de +İt ekinden sonra eklenebilir ve bazen bu kullanım anlam değişikliğine yol açmaz.⁹⁴ İkinci dörtlükte yer alan *kaldırtmam, aldırtmam, saldırtmam* fiilleriyle şair belirttiği eylemlerin asla gerçekleşmesine izin vermeyeceğini katmerli çatı ekleriyle vurgulamak istemiştir.

Şiir cümleleri eylemin veya durumun gerçekleşmesi yönüyle incelendiğinde; vatanın, bayrağın ve dinin tehlikede olduğuna işaret eden mısralarda eylemin veya durumun asla gerçekleşmeyeceğini vurgulayan olumsuz cümleler tercih edildiği görülür: *Türk evladı evde durmaz, giderim, Yaradanın kitabını kaldırtmam, Osmancığın bayrağını aldırtmam, Düşmanımı vatanıma saldırtmam, Tanrı evi viran olmaz, giderim, Ata yurdun evlad bulmaz, giderim, Vatanımdan başka şey yok gözümde, Yâr yatağın düşman almaz, giderim, Bu dünyada kimse kalmaz, giderim.*

⁹³ Leyla Karahan, *Türkçede Söz Dizimi*, (Ankara: Akçağ Yayınları, 1991), s. 66.

⁹⁴ Geoffrey Lewis, *Turkish Grammar*, (New York: Oxford University Press, 2000), s. 147-148.

2.2.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

Şiir söz varlığı açısından incelendiğinde, vatan sevgisi ve dini değerler çerçevesinde zengin bir metaforlar ağı göze çarpar. Şair Türk olduğunu ve Türklüğün ne demek olduğunu ifade ettikten sonra şiirin kalan mısralarında Türkçülük idealini metaforik bir düzlemde ele almıştır.

Birinci dördlükte *Ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur* mısraında Türklük sadece soy bağı değil aynı zamanda kutsiyet atfedilen üstün bir kimlik olarak ifade edilmiştir. Ululuk burada dinî değil etnik bir bağdan kaynaklanmaktadır. Nitekim aynı dördlükteki *İnsan olan vatanının kuludur* mısraında 'vatan'a 'Tanrı' düzeyinde kutsiyet atfedilerek kulluk Tanrıya değil de vatana adanmış bir varoluş şeklinde kodlanmaktadır. Türklük ve kulluk bu çerçevede asli anlamlarının ötesinde çağrışımlar yüklenmiştir. Yine aynı dördlükteki *ateş* ise vatan aşkını, mücadele ruhunu ve cesareti vurgulamak için seçilmiş güçlü bir metafordur. *Türk evladı evde durmaz, giderim* mısraında *evlad* kelimesi tercih edilerek kişi birey olmaktan öte kahraman bir soyun mirasçısı olarak yansıtılmıştır. Yine burada pasifliği ve korkaklığı çağrıştıran *evde durmak* ifadesiyle harekete geçmeyi ve savaşmayı çağrıştıran *gitmek* ifadesi karşıtlık içinde kurgulanarak *Türk evladı'nın* kaderinin cephede yazıldığı metaforik olarak ifade edilmiştir.

Şaire göre korunması gereken hayati unsurlar *Yaradan'ın kitabı* ifadesiyle Kur'an-ı Kerim, *Osmancığın bayrağı* ifadesiyle Türklüğün şerefi ve *Tanrı evi* ifadesiyle vatandır. Kitap burada hem kutsal kitabı hem de dini temsil etmektedir. *Osmancığın bayrağı* ifadesi de Türk-İslam birliğini temsil etmesi yönüyle daha kuşatıcı bir ifadedir. Bayrak genel anlamda milli haysiyetin ifadesidir ve bağımsızlığı temsil eder. Vatan *Tanrı evi* olarak yüceltilmiş, böylelikle savaşmaya kutsiyet atfedilmiştir.

Üçüncü dördlükte de vatan *Tanrı kucağı* olarak kutsallaştırılmış, aynı zamanda şefkatli, güvenli, sığınılacak bir yer olarak kodlanmıştır.

Dördüncü dörtlükteki *Tanrım şahid* ifadesi yemin ve sadakat metaforudur. *Yâr yatağın[ı] düşman almaz, giderim* mısraında da vatan 'yâr yatağı'na benzetilerek mahrem bir alan olarak ifade edilmiştir. Böylelikle vatana uzanan el, namusa uzanmış sayılacaktır.

Son dörtlükteki *ak gömlek* hem temizlik hem de kefen için bir metafordur. Şair niyetinin halisane olduğunu ve onu gerçekleştirmek uğruna ölümü göze aldığını güçlü bir metaforla ifade etmektedir. Karşıtlık ifade eden *kara taş* metaforuyla da kararlılık ve savaşın sert yüzü vurgulanmaktadır. *Bıçağımı bilirim* ifadesi ise savaş hazırlığını net bir şekilde ifade etmektedir. *Bu dünyada kimse kalmaz, giderim* mısraındaki gitmek de hem savaşa hem de ölüme gitmek anlamındadır.

Şiirde kullanılan metaforların tamamı dini ve milli çağrışımlar taşımaktadır. Zamanın ruhu çareyi Türklükte aramakla birlikte milleti harekete geçirmenin reçetesinde din hala en güçlü konumdadır. Ancak şiir genel itibariyle değerlendirildiğinde Türklüğün dine değer katan unsur olarak sunulması şaşırtıcı bir duruştur ve Yurdakul'u yeni bir çağın şafağına taşır.

2.2.3. Söylem Çözümlemesi

Yurdakul *Milli Asker Şarkısı* adlı şiiriyle Osmanlının dağılma sürecinde Türk kimliği, vatan savunması ve dini meşruiyet temaları çerçevesinde etkili bir direniş söylemi inşa etmiştir.

Şiirin metin düzeyinde analizinde şairin kendini kolektif bir kimliğin sözcüsü olarak ortaya koyduğu görülmektedir. Şair eylemlerle yüklü mısralarla edimsel (performatif) bir dil kurmuş, şiirin tamamına yayılarak tekrar eden fiillerle de bir yemin ve kararlılık imgesi yaratmıştır.

Şiirde ekseriyetle geniş zaman kipinin kullanımı kimliğin devamını ve mücadele kararlılığını yansıtmaktadır. Birinci tekil şahıs diliyle konuşan şiirde ferdî yaşantı millî gayeye yönlendirilmiştir. 'Vatan, Tanrı, bayrak, din, ecdat' gibi kavramlar aynı düzlemde konumlandırılarak tek bir değer sistemi yaratılmıştır. Vatana,

bayrağa ve kutsal kitaba el uzatan ‘düşman’ figürüyle ‘biz’ ve ‘onlar’ karşıtlığı kurulmuştur.

2.3. Meşrutiyet konulu “Mebusan Marşı”

Güfte: Samih Bey

Beste: Mehmed Zati [Arca]

Yayın: Mehmed Zati, “Mebusan Marşı”, *Kütübhane-i Musiki’den*, Mehmed Zati, İstanbul, 1324 [1908] [Ek: 4-7]

MEBUSAN MARŞI

Osmanlılar bugün oldu muzaffer

Fethetti vatanı yeniden asker

Açtı mebuslara yolu süngüler

Yaşasın Niyazi, yaşasın Enver

Al bayraklar bulutları sarıyor

Şenliğimiz asumane varıyor

Mazlumlara zalimler yalvarıyor

Hey Allah’ım! Bu nasıl ruz-ı mahşer

Gökyüzünde şehidanın hayali

Alkışlıyor sanki ruh-ı kemâli

Ah ölmeden görmeliydi bu hâli

O kıymetli, muhterem vatanperver

Uyan Midhat, uyan geldi zamanın

Tutsun dünyaları şöhret ü şanın

Sen bulun önünde şu mebusanın

Yaşa artık evladınla beraber

II. Meşrutiyet'in 10 Temmuz 1324 (23 Temmuz 1908) tarihinde ilanından kısa bir süre sonra, cüzler halinde 1326, kitap halinde ise 1928 yılında yayımlanan *Vatan ve Hürriyet Şarkısı*'nın 4. cüzünde şöyle bir not yer almaktadır:

Sabah Gazetesi'nden: Meclis-i Mebusan'ın [Millet Meclisi'nin] yeom-i küşadında [açılış gününde] terennüm edilmek üzere [seslendirilmek üzere] Miralay Zati Bey tarafından tertip edilmiş [bestelenmiş] olan "Mebusan Marşı" için gazetemiz ser-muharrirlerinden [başyazarlarından] Samih Bey'in tanzim eylediği: Millî Güfte...⁹⁵

Notun devamında Samih Rif'at'ın '*Sevgili Vatanıma*' ithafıyla *Mebusan Marşı*'nın güftesi yayımlanmıştır. Aynı eser Mehmed Zati'nin Kütüphane-i Musiki yayınları arasında, dört köşesinde '*Adalet-Müsavat-Hürriyet-Uhuvvet*' [*Adalet-Eşitlik-Özgürlük-Kardeşlik*] ibareleri ve şık bir tasarımla yaprak nota olarak yayımlanmıştır. *Mebusan Marşı*, dönemin çocuk musikisi yayınlarında ve müzik eğitiminde öncü rol üstlenen Mehmed Zati Bey'in seçkinde yer alması; dönemin ruhunu anlatan bir eser olması sebebiyle seçkimize dahil edilmiştir.

1789 Fransız Devrimi'nin '*liberté, égalité, fraternité*' üçlemesinin bir uzantısı olarak 19. yüzyıl boyunca şekillenen '*liberalizm, sosyalizm ve nasyonalizm*' akımları modern dünyanın kolektif kimliklerinin temel taşlarını da oluşturmuştur.⁹⁶

Avrupa'daki özgürlük düşüncelerinin ve milliyetçilik hareketlerinin etkisiyle Osmanlıdaki askerî, siyasî ve münnevver zümre mutlak monarşinin sınırlandırılmasını talep etmişlerdir. Osmanlı Devleti'nde meşrutî (anayasal) yönetim arayışları, 19. yüzyılda Tanzimat reformlarının bir devamı olarak ortaya çıkmıştır. Sultan II. Abdülhamid döneminde, 23 Aralık 1876 tarihinde Kanun-ı

⁹⁵ Hüseyin, *Vatan ve Hürriyet Şarkısı*, Cüz: 4, (Dersaadet: İkbâl Kitabhanesi, 1328), s. 3-5.

⁹⁶ Deniz Ülke Arıboğan, Hadiye Yılmaz Odabaşı, *Travmadan Zafere*, (İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2023), s. 23.

Esasi'nin ilan edilmesiyle I. Meşrutiyet dönemi başlamıştır.⁹⁷ Bu anayasa, Osmanlı Devleti'ni meşruti monarşi haline getirerek halkın temsilcilerinden oluşan bir Meclis-i Mebusan kurulmasını öngörüyordu.⁹⁸ Ancak bir süre sonra 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın (93 Harbi) patlak vermesi ve meclisteki tartışmaların artması üzerine, II. Abdülhamid 13 Şubat 1878'de meclisi süresiz olarak kapatarak meşrutiyeti fiilen sona erdirdi. Yaklaşık otuz yıl süren bu dönemin ardından, Jön Türkler olarak bilinen İttihat ve Terakki Cemiyeti, 1908'de anayasanın yeniden yürürlüğe konulmasını sağladı. 23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet ilan edildi ve Kanun-ı Esasi yeniden yürürlüğe girdi.⁹⁹ Bu dönem, siyasi partilerin kurulması, basın özgürlüğünün genişlemesi ve parlamenter sistemin işlerlik kazanmasıyla Osmanlı tarihinde yeni bir evre başlattı. Ancak II. Meşrutiyet de kısa sürede iç karışıklıklar ve siyasi çekişmelerle sarsıldı. 31 Mart Vakası (13 Nisan 1909) sonucu II. Abdülhamid tahttan indirilerek yerine V. Mehmet Reşad geçirildi.¹⁰⁰ 1909 anayasa değişiklikleriyle padişahın yetkileri büyük ölçüde sınırlandırıldı.¹⁰¹ Bu dönem, Balkan Savaşları (1912-1913) ve I. Dünya Savaşı (1914-1918) gibi olaylarla gölgelendi. Savaşın sonunda Osmanlı Devleti fiilen sona ererken, meşrutiyet yönetimi de tarihe karıştı. I. Meşrutiyet, Osmanlı'da anayasal yönetime geçişin ilk denemesi olarak kısa ömürlü olsa da, II. Meşrutiyet ile birlikte bu fikirler daha köklü bir hale gelmiştir. Bu iki dönem, Türkiye'de anayasal ve parlamenter geleneklerin temelini oluşturmuştur.

Yeni Osmanlılarla başlayan meşrutiyet savaşı Âli Paşa'nın düşmesi, Namık Kemal ve arkadaşlarının İstanbul'a dönmesinden sonra memlekette bulunduğu elverişli şartlarla yavaş yavaş gerçekleşme yoluna girmiştir. Fakat aslında bu savaş, başarısız olan Birinci Meşrutiyetle kesin bir sonuca varan İkinci Meşrutiyet arasındaki 33 yıl içinde de devam etmiştir. Bu ikinci mücadele «Jön Türkler»

⁹⁷ Bernard Lewis, *The Emergence of Modern Turkey*, (London: Oxford University Press, 1961), s. 111.

⁹⁸ Şerif Mardin, *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895-1908*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2018), s. 25.

⁹⁹ Sina Akşin, *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, (İstanbul: İmge Kitabevi, 2001), s. 97.

¹⁰⁰ Erik Jan Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2019), s. 112.

¹⁰¹ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Gelişmeler 1876-1938*, (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2003), s. 56.

tarafından açılmış olmakla birlikte, onların önündeki rehber yine meşrutiyet ideologları olan Namık Kemal ve arkadaşlarıydı. Abdülaziz'in intiharı ile Abdülhamid'in Birinci Meşrutiyeti kabulü arasındaki vakalar o kadar hızlı akmıştır ki, bu vakalarda kimin haklı kimin haksız olduğunu bugün bile ayırmak oldukça güçtür. İlk Anayasa olan «Kanun-i Esasî» tarafında ve karşı bulunanlar diye ikiye ayrıldılar. Abdülhamid sözünde durdu, kanunu tasdik etti ve meclisi açtı, fakat 1876 (93) savaşı bahanesiyle meclisi kapadıktan sonra 33 yıl bir daha açmadı. Nazari olarak 'Kanun-i Esasî'yi kaldırmamış, fakat hükümsüz bırakmıştı. Abdülaziz'in katledildiği iddiasıyla açılan muhakemede Mithat Paşa sürüldü. Ondan sonraki yıllarda meşrutiyetçi aydınlar birer bahane ile İstanbul'dan uzaklaştırıldı. Abdülhamid devrinde hürriyet fikirleri takibe uğradı. Buna karşı devletin resmi maarif teşkilatı genişledi. Bu devirde 'Maarif', 'Malûmat' gibi meşrutiyetçi ve hürriyetçi fikirlerle hiçbir ilgisi olmayan, yalnızca dünyadan haber veren ve öğretime yarayan dergiler çıktı. Genç kuşaklar Kemal'le arkadaşlarının eserlerini gizlice okumaktaydılar. Tıbbiye, Harbiye ve bir dereceye kadar Mülkiye öğrencileri arasında bu ateşli ilgiyi durdurmak güçtü.

Hafiyeye teşkilatı hürriyetçi yayınları önlemekte, okuyanları sürgüne göndermekteydi. Fakat buna rağmen gençler kendi aralarında yeniden faaliyete girdiler, «İttihad ve Terakki» cemiyetini kurdular. Sürgünden kurtulanlar Avrupa'ya kaçıyorlar, sürgüne gidenler de Musul veya Fizan'da fırsat buldukça sınırdan kaçarak Avrupa'daki arkadaşlarına katılıyorlardı. Böylece Yeni Osmanlılar hareketine benzer, fakat daha kuvvetli bir hareket başlamıştı. Bu artık «Jön Türkler» adıyla tanınmaktaydı. Bütün bu yeni akımı besleyen fikir ve duygu kaynağı Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın eserleriydi.¹⁰²

Mustafa Sâmih Rifat 1874 yılında İstanbul'da doğdu. Babası askerî kaymakamlardan Hasan Rifat Bey, annesi Ayşe Hanım'dır. Bestekâr Ali Rifat Çağatay ve Yahudilik konulu araştırmalarıyla bilinen Cevat Rifat Atilhan'ın

¹⁰² Hilmi Ziya Ülken, Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi, (İstanbul: Ülken yayınları, 1998), s. 97-98.

kardeşidir. Oğlu Oktay Rifat (Horozcu) ise Garip akımı temsilcilerindendir. Özel eğitim almış, Kocamustafapaşa Askeri Rüştiye'sine ve Darüttedris'e devam etmiş ancak sağlık sorunları sebebiyle eğitimini tamamlayamamıştır. Arapça, Farsça dersleri almış, Fransızca'yı ise kendi çabasıyla öğrenmiştir.¹⁰³

Kantar memuru olarak 1892'de devlet hizmetine geçen Samih Rifat, İttihat Terakki mensubu olduğu için II. Meşrutiyet'in ilanından sonra önemli görevlere getirilmiştir. 1908'den itibaren *İttifak* gazetesini yayımlamıştır. Çeşitli valilik, mutasarrıflık ve nazır müsteşarlığı görevlerinde bulunmuştur.

İyi bir hatip olan Samih Rifat, özellikle 1908-1913 arasında İstanbul ve taşrada yapılan Meşrutiyet kutlamalarında, açılış törenlerinde ve halkı bilinçlendirme amaçlı toplantılarda konuşmalar yapmıştır.

Hükümete, Cihan Harbi'ne girmememiz gerektiğini anlatan 19 rapor sunduğu için partiye yolları ayrılmış ancak müktesebatı ve kabiliyeti sebebiyle yine önemli görevlere atanmıştır.¹⁰⁴ Samih Rif'at Bey Millî Mücadele döneminde de Anadolu'ya geçerek cephelerde dolaşmış ve nutuklarıyla askere moral ve motivasyon katmıştır. Zamanla Atatürk'ün en yakınları arasına girmiş ve onun çok ehemmiyet verdiği Türk Dili Tedkik Cemiyeti başkanı ve Türk Tarihi Tedkik Cemiyeti üyesi olmuştur.

Döneminin kıymetli şair ve ediplerinden olan Samih Rifat, eski ve yeni tarzda şiirler yazarak devrin gazete ve dergilerinde neşrettirmiştir.¹⁰⁵ Musikiye vakıf, Bektaşî bir tanburi olan Samih Rif'at Bey nefesleriyle de edebiyat dünyasında yankı uyandırmıştır. Döneminin meşhur ve günümüze intikal eden marşlarından *Yaslı gittim şen geldim* adlı eserle musiki âleminde tanınmıştır. Kendine ait besteleri de mevcuttur.

¹⁰³ Ayşegül Celepoğlu, "Samih Rifat", *DİA*, C. 36, s. 74-75.

¹⁰⁴ Yılmaz Öztuna, "Sâmihi Rif'at Bey", *Türk Musikisi Ansiklopedisi*. C. 2, s. 204-205.

¹⁰⁵ İnal, *a.g.e.*, C. 3, s. 1641-1642.

Şiir şekil bakımından incelendiğinde; Tanzimat döneminin halka hitap etme anlayışı çerçevesinde Halk şiirine öykünerek yazılmış olduğu söylenebilir. Nitekim yeni anlayışı vurgulamak adına güftenin yanına “*Parmak hesabıyla nazmedilmiştir.*” ibaresi eklenmiştir. Şiir 4+4+3 duraklı 11’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Bu ölçü, halk şiirinde ve marş türlerinde sık kullanılan, vurguya uygun, ritmik bir kalıptır. Şiirin nazım birimi dördlüktür. Düz uyak düzeniyle, aaab / cccb / dddb / eeeb şeklinde tam kafiye ve redif düşürülerek kurulmuştur. Şiir ölçüsü, nazım birimi, kafiye düzeni ve konusu itibarıyla ‘koşma’ nazım şeklinin ‘koçaklama’ türüne yakınlık göstermektedir.

2.3.1. Tematik İnceleme

II. Meşrutiyet’in ilanı üzerine yazılan şiirin teması millet iradesi, zafer, diriliş, kahramanlık ve vefa duyguları etrafında örülmüştür.

Şiir Osmanlının kazandığı zaferin ilanını ifade eden *Osmanlılar oldu bugün muzaffer* mısraıyla başlar. Zaferin kimler marifetiyle ve nasıl kazanıldığı devamındaki *Fethetti vatani yeniden asker / Açtı mebuslara yolu süngüler / Yaşasın Niyazi, yaşasın Enver* mısralarıyla ifade edilmiştir. Buradaki *yeniden* ifadesi meşrutiyetin ikinci kez ilanına atıfta bulunduğu için ‘diriliş’ duygusu çağrıştırmaktadır.

Şiirde kahramanlık ve liderlik teması da ağırlıklı yer almaktadır. Enver ve Niyazi Beyler özgürlük hareketinin liderleri ve kahramanları olarak sunulur. Meşrutiyet için evvelce mücadele etmiş olan ve sürgünde vefat eden Midhat Paşa da asıl hürriyet kahramanı olarak şehadet ve vefa temaları çerçevesinde şiire ağırlığını koyar: *Gökyüzünde şühedanın hayali / Alkışlıyor sanki ruh-ı kemali / Ah ölmeden görmeliydi bu hâli / O kıymetli, muhterem vatanperver / Uyan Midhat, uyan geldi zamanın / Tutsun dünyaları şöhret ü şanın / Sen bulun önünde şu mebusanın / Yaşa artık evladınla beraber.* Şair hürriyetin yeniden teminini sağlayan Enver ve Niyazi Beyleri kahramanlaştırırken asıl kahraman olarak gördüğü, I. Meşrutiyet’in mimarı Midhat Paşa’yı da saygı, hasret, keder, sitayiş ve vefayla anar.

Şiirin ikinci dörtlüğünde milli coşkunun tasviri yer almaktadır. Hürriyet zaferi, bayrağın göğe yükselmesiyle ilahi bir duygu eşliğinde sunulur.

Adalet duygusu da şiirde baskın temalardan biridir: *Mazlumlara zalimler yalvarıyor / Hey ilahi! Bu nasıl ruz-ı mahşer*. Adalet terazisinin dengeyi bulduğu bu hesaplaşma günü *ruz-ı mahşer* (Kıyamet Günü) metaforuyla ifade edilmiştir.

Gökyüzünde şühedanın hayali / Alkışlıyor sanki ruh-ı kemali mısralarıyla şair tarihi mücadeleyi sahiplenme, mirasa sahip çıkma dürtüleriyle hareket etmekte olduğunu hissettirir. Geçmişteki mücadele boşa gitmemiştir ve bugünkü zafer şehitlerin eseridir. Şehitler gökte hayal olarak belirerek halkın vücuda getirdiği bu *ruh-ı kemâl*'i alkışlamaktadırlar. Bu ifadelerde birlik ve beraberlik ruhu da kutsanmaktadır.

Şair geçmişe sahip çıkarak mirası devralmayı ihsas etmektedir. Hürriyet bireysel bir mesele değildir ve yalnızca bugünün meselesi de değildir. *Yaşa artık evladınla beraber* mısraıyla fikrî devamlılık ve nesiller arası bağlar vurgulanır. Vatanseverlik, bireysel değil kuşaklar arası kolektif bir bilinç olarak sunulur.

2.3.2. Dilbilimsel İnceleme

Manzumeyi oluşturan 66 kelimenin 34'ünün Türkçe, 24'ünün Arapça, 4'ünün Farsça, 1'inin Ermenice, 2'sinin Türkçe-Arapça kökenli birleşik kelime, 1'inin Arapça-Farsça kökenli birleşik kelime olduğu görülmektedir.

Şiirdeki Türkçe kökenli kelimeler 'bugün, ol-, yeniden, aç-, yol, süngü, yaşa-, al, bayrak, bulut, sar-, var-, yalvar-, hey, bu, gökyüzü, alkışla-, sanki, ah, öl-, gör-, bu, o, uyan-, gel-, tut-, sen, bulun-, ön, şu, artık'; Arapça kökenli kelimeler 'Osmanlı, muzaffer, vatan, asker, mebus, Enver, mazlum, zalim, Allah, mahşer, şüheda, hayâl, ruh, kemâl, hâl, kıymetli, muhterem, Midhat, zaman, dünya, şöhret, şan, mebusan, evlad'; Farsça kökenli kelimeler 'Niyazi, asuman, ruz, beraber'; Ermenice kökenli kelimeler 'şenlik'; Türkçe-Arapça birleşik kelime 'fethet-, n'asıl' ve Arapça-Farsça birleşik kelime 'vatanperver'. Kelime tercihinin

Türkçe ağırlıklı olması dönemin sadeleşme ve halka hitap etme anlayışını yansıtmaktadır.

2.3.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.3.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.3.2.1.1.1. İyelik Ekleri

Şiirde ilk olarak 1. çokluk kişi iyelik eki *+(I)mlz* kullanılmıştır: *şenliğimiz*. Meclis-i Mebusan'ın açılışının kutlandığı günlerde kaleme alınan şiirde şair toplumsal coşkuyu 'şenlik' olarak ifade etmiştir. Hadisenin müşterek bir ruh yarattığını ifade etmek için birlik ve beraberlik ifade eden 1. çokluk kişi iyelik eki kullanmıştır. Adaletin tecelli ettiği günde coşku ve hayretini ifade etmek maksadıyla şair ünlemleri bir ifadeyle Allah'a seslenirken tabii olarak 1. teklik kişi ekini kullanmıştır: *Hey Allah'ım!*

Hareket Ordusu'yla İstanbul'a gelerek II. Abdülhamit'i tahttan indiren ve meclisi yeniden açan Enver ve Niyazi Beyler birer hürriyet kahramanı olarak şiirde yer almaktadırlar. Ama şair hürriyetin asıl mimarını Mithat Paşa olarak düşünmekte ve şiirin büyük kısmını ona hitaba, övgüye ve anmaya ayırmaktadır. Bu sebeple şiirde ağırlıklı olarak 2. teklik kişi iyelik eki kullanılmıştır: *zamanın*, *şöhret ü şanın*, *evladın*.

Şiirdeki tamlamalarda ise tabii olarak 3. teklik kişi iyelik eki kullanılmıştır: *gökyüzü*, *şühedanın hayali*, *mebusanın önü*.

2.3.2.1.1.2. Çokluk Eki

Çokluk eki *+lAr*, *Osmanlılar* ifadesinde topluluk, millet anlamında kullanılmıştır. Şiirdeki varlıkların tamamına yakınında sayısal bir vurgu olmamasına rağmen çokluk ekinin kullanımı şenlik havasına uygun kalabalık bir imge yaratmaktadır. Nitekim 'şenlik' ve 'mahşer' ifadeleri de bu ortamı yaratmak için hususi seçilmiş görünmektedir. Şair hürriyet ortamını 'şenlik', mazlumlara zalimlerin yalvardığı hesaplaşma ortamını da 'mahşer' olarak resmetmektedir. Bu çerçevede *mebuslar*,

süngüler, bayraklar, bulutlar, mazlumlara, zalimler ifadeleri mizansenî zenginleştirmek için çokluk eki almış kabul edilebilir.

Son dördlükteki *dünyaları* ifadesinde ise çokluk eki mübalağa anlamıyla kullanılmıştır.

2.3.2.1.2. Hâl Ekleri

Yönelme hâl eki +A şiirde temel fonksiyonu olan yönelme ve yaklaşma anlamında kullanılmıştır: *mebuslara, asuman, mazlumlara*.

Yükleme hâl eki +I ismi fiile bağlayan, fiilin nesnesi yapan eklerdir. Belirtme, işaret etme görevindedir. Şiirde yükleme hâl eki *vatanı, yolu, bulutları, ruh-ı kemâlî, dünyaları* ifadelerinde fiilden etkilenen varlığı gösterir. *Ah ölmeden görmeliydi bu hâlî* ifadesinde ise işaret etme görevinde kullanılmıştır.

Bulunma hâl eki +DA, *gökyüzünde, mebusanın önünde* ifadelerinde fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini bildirme görevinde kullanılmıştır.

Ayrılma hâl eki +DAn işlevi en geniş olan hâl ekidir. Bağlı bulunduğu fiilin taşıdığı anlam ayrılıklarına ve çıkma durumuna girmiş olan adın ilişki biçimlerine göre bu ek, adı fiile yer, mekân, zaman, hareket biçimi, sebep, ölçü, miktar, fiyat, bir bütünü veya bütünün parçasını gösterme gibi değişik birçok ilişkilerle bağlar.¹⁰⁶ Bugün Türkiye Türkçesinde çıkma, bulunma ve yönelme durumu ekleriyle, +IA vasıta, iyelik ve çokluk ekleri de aslında işlek birer ad çekimi ekleri oldukları halde, kalıplaşma yoluyla yine zarflar oluşturmuşlardır. Bu canlı ekler içinde kalıplaşmaya en elverişli olan +DAn çıkma durumu ekidir.¹⁰⁷ Birinci dördlükte geçen 'yeniden' ifadesindeki +DAn eki de kalıplaşarak durum zarfı görevinde kullanılmıştır.

Zarf-fiil eki -mAdAn ise -(y)ArAk zarf-fiil eklerinin olumsuz biçimi için kullanılmaktadır. Yapısındaki olumsuzluk özelliği dolayısıyla doğrudan

¹⁰⁶ Korkmaz, a.g.e., s. 301.

¹⁰⁷ Korkmaz, a.g.e., s. 460.

doğruya olumlu fiil kök ve gövdelerine gelir ve ‘... -madan önce, -maksızın’ anlamlarında olumsuz zarf-fiiller türetir. Bu zarf-fiil eki, ‘-madan önce’ anlamıyla kullanıldığında, işlev bakımından asıl fiildeki hareketin, zarf-fiilin gösterdiği hareketten daha önce gerçekleştiğini bildirir.¹⁰⁸ Dördüncü dörtlükte geçen *ölmeden* ifadesindeki +DAn eki bu zarf-fiil ekiyle kalıplaşarak bir fiilin gerçekleşmesinden önceki zamanı işaret eden bir zaman zarfı oluşturmuştur.

Vasıta hâl eki +lA, son dörtlükte geçen *evladınla* ifadesinde ‘birliktelik-beraberlik’ işleviyle kullanılmıştır.

2.3.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.3.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

Şiirde ekseriyetle işaret sıfatları kullanılmıştır: *bu nasıl ruz-ı mahşer*, *bu hâl*, *o kıymetli*, *muhterem vatanperver*, *şu mebusan*. Meşrutiyetin ilanını kutlayan şairin pek çok şeye dikkat çekerek dinamik bir anlatım hedeflediği düşünülebilir. Şair yine anlatımı hareketlendirmek için *Bu nasıl ruz-ı mahşer* ifadesiyle cevabını bildiği, retorik bir soru sormuştur. Soru sıfatı *nasıl* bu ifadede tekit için kullanılmıştır.

Şiirdeki *ruh-ı kemâl*; *kıymetli*, *muhterem vatanperver* ifadelerinde ise niteleme sıfatı kullanılarak hürriyet kahramanı Midhat Paşa’yı yüceltme yoluna gidilmiştir.

İstibdat dönemi sonrası meşrutiyetin ikinci kez ilanını ve meclisin yeniden açılmasını kutlama amacıyla yazılan şiir ilk mısradaki zafer gününü vurgulayan *bugün* zaman zarfına yer verir. Devamında ise bu zaferin bir nevi vatanın tekrardan fethi olduğunu ifade eden *yeniden* durum zarfını vurgular. Üçüncü dörtlükteki *sanki* kelimesi fiilin gerçekleşme ihtimalini ifade eden bir olasılık zarfı olarak şairin hayalini yansıtır. Şair *Ah ölmeden görmeliydi bu hâli* mısraındaki *ölmeden* ifadesiyle fiilin gerçekleşmesine hayıflanma ifade eden bir zaman zarfı kullanmıştır. Son mısradaki *artık* da bir zaman zarfıdır ve şairin gerçekleşmesi

¹⁰⁸ Korkmaz, a.g.e., s. 1011.

muhal hayalini ifade eder. Şair hürriyet kahramanının hayata dönerek kutlamaya katılmasını *evladınla beraber* durum zarfıyla niteleyerek kurduğu zafer mizansenini tamamlar.

2.3.2.2.2. Zamirler

Mebusan Marşı adlı şiir hürriyet kahramanlarına övgü için yazılmış ve bu uğurda hayatını kaybettiği hatta şehid olduğu kabul edilen Midhat Paşa'ya ithaf edilmiştir. Bu sebeple şiirde yalnızca ikinci tekil şahıs zamiri *sen* Midhat Paşa'ya ithaf ve seslenme amacıyla kullanılmıştır.

2.3.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler

Son çekim edatlarından olan *ile* esas itibarıyla vasıta, araç ve birliktelik ifade eder. Son dördlükteki *evladınla* ifadesinde beraberlik anlamında kullanılmıştır.

Ünlemler kendi başına anlamları olmayan kelimelerdir ve ekseriyetle 'görevli kelimeler' sınıfında değerlendirilirler. Ancak dilimizde anlamlı kelimelerin ünlem görevinde kullanımları da mevcuttur. Aslında isimken edat şeklinde de kullanılan *aman*, *yazık* gibi kelimeler de bunlardandır.¹⁰⁹ Şiirde geçen *yaşasın* ifadeleri aslen emir kipinde çekimlenmiş fiiller oldukları halde ünlem görevinde kullanıldıkları kabul edilebilir. Çünkü şairin maksadı 'yaşa-' eyleminin ötesinde kutlama ifade etmektedir. Son dördlükteki *yaşa* ifadesi de yine emir kipinde çekimlenmiş bir fiil olduğu halde bir hayali dile getirmek amacıyla ünlem görevinde kullanılmış olabilir. Yine ikinci dördlükteki *Allah'ım* ifadesi de coşku ve seslenme ifade ettiğinden ünlem göreviyle kullanılmış anlamlı kelimelerdendir. Aynı ifadeye bitişik *hey* ünlemi de seslenme ifade eden ünlemlerdendir. Hürriyeti göremeden hayatını kaybeden Midhat Paşa için ise hayıflanma ifade eden *ah* ünlemi kullanılmıştır.

Şiirin son dördlüğünde geçen *şöhret ü şanın* ifadesindeki Farsça bağlama edatı *u* Türkçe *ile*'ye karşılık gelir. Midhat Paşa'ya övgü için kurulan bu bağlama grubu

¹⁰⁹ Ergin, a.g.e., s. 349.

şan ile şöhrat anlamındadır ve yakın anlamlı kelimelerle kurulduğu için tekit ifade etmektedir.

2.3.2.2.4. Fiil Çekimi

2.3.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

Şiir hürriyet mücadelesinin hikayesiyle başlar. Bu sebeple ilk dörtlükteki fiiller görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir: *oldu, fethetti, açtı*. Hürriyet zaferini kutlama sahnelerinin tasvirine geçildiğinde fiiller şimdiki zaman kipiyle çekimlenmeye başlar: *sarıyor, varıyor, yalvarıyor, alkışlıyor*. Şair, zaferi görmüş olmasını dilediği Midhat Paşa'yı da hikâye birleşik zamanında çekimlediği *görmeliydi* ifadesiyle anar.

2.3.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri

Hürriyetin hikaye edilişinden sonra kutlama faslına geçilmiş, kahramanları yüceltmek için fiiller ünlem görevi de üstlenecek şekilde emir kipinde çekimlenmiştir: *Yaşasın Niyazi, yaşasın Enver*.

Şair hürriyet kutlamalarını kendi hayalleriyle süsleyerek bu uğurda şehit olanları da gökyüzünde resmeder ve müteveffa kahraman Midhat Paşa'yı anarken gereklilik kipinin hikayesinde çekimlediği *görmeliydi* ifadesine yer verir.

Son dörtlükte şair gerçekleşmesi muhal dileklerini emir kipiyle sıralamaktadır: *uyan, uyan, tutsun, bulun, yaşa*.

Vakıanın hikayesinde ve kutlama tasvirinde kullanılan fiillerin tamamı 3. teklik kişi ekiyle çekimlenmiştir. Şair son dörtlükte Midhat Paşa'ya seslenirken kullandığı fiilleri tabii olarak 2. teklik kişi ekiyle çekimlemiştir.

Mebusan Marşı adından da anlaşıldığı üzere meclisin açılışını kutlama vesilesiyle kaleme alınmış bir eserdir. Şair Samih Rifat vakıayı görülen geçmiş zaman kipiyle hikâye etmiş, kutlamaları şimdiki zaman kipiyle tasvir etmiş, kahramanları ve şehedayı da dilek kipleriyle anarak dramatik bir üslupla şiiri

tamamlamıştır. Şairin kip seçimleri hem konuya hem de marş türüne uygun dinamik bir söyleyiş ortaya koymuştur.

2.3.2.2.5. Cümle Çeşitleri

Yapısında ad veya eylem cinsinden tek yüklem bulunan cümlelere basit cümle denir.¹¹⁰ Şiir cümleleri yapılarına göre incelendiğinde biri hariç tamamının basit yapıda kurulduğu görülmektedir. *Ah ölmeden görmeliydi bu hâli / O kıymetli, muhterem vatanperver* mısraları, *ölmeden zarf-fiiliyle girişik birleşik cümle* yapısında kurulmuş tek bir cümledir. *Gökyüzünde şehidanın hayali / Alkışlıyor sanki ruh-ı kemali* mısraları da tek bir cümle oluşturmaktadır. Şiirin kalanında cümleler tek mısrada tamamlanmıştır. İki yerde mısralar sıralı cümlelerle kurulmuştur: *Yaşasın Niyazi, yaşasın Enver, Uyan Midhat, uyan geldi zamanın.*

Yüklemin türüne göre cümleleri incelediğimizde; şairin heyecanı ve dinamizmi ifade etmek için fiil cümlelerini tercih ettiğini görmekteyiz. Yalnızca *Hey ilahi! Bu nasıl ruz-ı mahşer* mısraında isim cümlesi kullanılmıştır. Şair yine aynı amaçla şiir cümlelerinin tamamına yakını etken fiil çatısıyla kurmuştur: *oldu, fethetti, açtı, yaşasın, sarıyor, varıyor, yalvarıyor, alkışlıyor, görmeliydi, uyan, tutsun, yaşa.* Yalnızca *Sen bulun önünde şu mebusanın* mısraında fiilin çatısı dönüşlüdür.

Eylemin veya durumun gerçekleşmesi yönüyle incelendiğinde tüm şiirin olumlu cümlelerle kurulduğu görülür. Şiirde ayrıca coşkuyu yansıtan ünlem cümleleri *Yaşasın Niyazi, yaşasın Enver, Hey Allah'ım!;* hayreti yansıtan soru cümlesi *Bu nasıl ruz-ı mahşer;* hayıflanma ifade eden gereklilik cümlesi *Ah ölmeden görmeliydi bu hâli / O kıymetli, muhterem vatanperver;* dilek ve istek ifade eden emir cümleleri *Yaşasın Niyazi, yaşasın Enver, Uyan Midhat, uyan geldi zamanın / Tutsun dünyaları şöhrat ü şanın / Sen bulun önünde şu mebusanın / Yaşa artık evladınla beraber yer almaktadır.*

¹¹⁰ Karaağaç, a.g.e., s. 513.

2.3.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

Samih Rifat şiirde hürriyetin hikayesini ve zaferin kutlamasını metaforlarla ifade yoluna gitmiştir.

İlk dördlükte hürriyetin temini bir fetih olarak adlandırılır. Selanik'ten yola çıkarak payitahta ulaşan ve II. Abdülhamit'i tahttan indirerek meclisi tekrar açan hareket ordusunun bu eylemini şair, 'fetih-asker-süngü' metaforlarıyla ifade etmiştir. Burada sözü edilen fetih toprak kazanmak değil, istibdattan kurtulmaktır. Osmanlının dağılma döneminde yaşanan toprak kayıplarını kötü idareye bağlayan dönemin asker ve aydın sınıfı bağımsızlık tehdidini egemenliği tesis ederek giderme yoluna gitmiştir.

İkinci dördlükte kutlama tasviri yapılırken de 'bayrak' metaforu hem bağımsızlığın hem de hürriyetin sembolüdür. Gölgesinde toplanılan bayrağın göğe yükselmesi milli bir coşkunun, birliğin ifadesidir ve *göğe yükselme* burada coşkuya ilahi bir boyut kazandırmaktadır. Ayrıca mazlumların zalimlere yalvardığı, yani adalet terazisinin kurulduğu hesaplaşma zamanı *ruz-ı mahşer* (kıyamet günü) metaforuyla ifade edilmiştir.

Üçüncü dördlükte *şühedanın hayali* ile kastedilen hürriyet yolunda kendini feda eden kahramanlardır. *Ruh-ı kemâl* metaforuyla da hürriyet idealiyle mücadele etmiş olan millet kastedilmektedir.

Son dördlükte meşrutiyet için mücadele etmiş Midhat Paşa bizatihi metafor olarak kullanılmıştır. Onun uyanması, ününün yayılması, meclisin başına geçmesi ve evladıyla yaşaması mecazi anlamda ifade edilen dileklerdir. Midhat Paşa zaferin coşkusuyla uyanmalı, idealleriyle tüm dünyada tanınmalı, mecliste vefayla anılmalı ve fikrî mirasını devralan nesille birlikte yaşamaya devam etmelidir.

2.3.3. Söylem Çözümlemesi

II. Abdülhamid'in istibdat rejimini devirerek ikinci kez ilan edilen meşrutiyet büyük yankı uyandırmış, yazılan şiirler ve bestelenen marşlarla kısa sürede bu konuda bir literatür meydana gelmiştir. Samih Rifat da şiirini bu hadise üzerine yazmış ve şiir dönemin güfte mecmualarında, dergilerde, kitaplarda ve nota yayınlarında yer alarak halk nezdinde akis bulmuştur.

Şiirin hedef kitlesi hususi olarak meşrutiyet taraftarları, münevverler, askerler, gençler ve genel olarak Osmanlı tebaasıdır.

Hikâye ve tasvir yönüyle güçlü imgeler sunan şiir, söyleyişe uygun olarak marş formunda düzenlenmiş ve bestelenmiştir. Marş dönemin nümayişlerinde çokça seslendirilen, kitleye yönelik bir form olması yönüyle de etkili bir iletim biçimidir.

Şiirin ideolojik duruşu, anayasal irade ve halk egemenliği talebi zemininde şekillenmektedir. Ancak yine şiirde yüceltilen Enver ve Niyazi Beyler askeriye mensubudur ve meşrutiyetin ordu marifetiyle tesis edilmesi demokratikleşme sürecinde sıkıntılı bir aşamadır. Nitekim İttihat Terakkî'nin sonraki yıllarda, adeta istibdat bayrağını II. Abdülhamid'den devralmış görünen baskıcı tutumunun kökeninde liderlerin asker oluşu yatmaktadır. Malum olduğu üzere askerî idare; sorgulanamaz emirler, sıkı emir-komuta zinciri ve benzeri pratiklerle mutlak otoritenin en sert türlerinden birini teşkil eder.

Dönemin güç ilişkileri incelendiğinde şiirde padişahın şahsında temsil bulan mutlak otoriteye karşı anayasal düzeni ve halkın egemenliğini savunan bir söylem vardır. Ancak burada maksat süngü eliyle hasıl olmuştur ve şiirde de aktarıldığı üzere mutlakiyetten anayasal düzene değil de askerî iradeye geçildiği zımnen ifade edilmektedir. Halk ve ordu padişahın mutlak iradesine karşı birlik olmuş ve hürriyeti tesis etmiştir ancak bu hürriyetin anayasal düzleme oturup oturmayacağını, tekrar açılan meclisin devlet idaresinde hükmünün sürüp sürmeyeceğini zaman gösterecektir.

Dramatik geçişleri, hikâye ve tasvirdeki gücüyle şiir sanat yönüyle başarılı kabul edilebilir ancak şairin söylemi şiirin politik bir araç olarak kullanıldığını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Amaç halktaki hürriyet ruhunu harekete geçirmek, yeni rejimi meşrulaştırmak ve kahramanlara sadakati telkin etmektir.

2.4. Osmanlıcılık “Hep Kardeşiz”

Güfte: Tevfik Fikret

Beste: Muallim Kâzım Bey [Uz]

Yayın: Darülmuallimin Müdürü Sâtı [Mustafa Sâtı], *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası*, Sene: 1, Numero: 1, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1325 [1909], s. 8-9. [Ek: 8]

HEP KARDEŞİZ

Ne paşayız biz ne beyiz

İlm âşıkı talebeyiz

Ayrı gayrı ne bilmeyiz

Farkımız yok biriz eşiz

Hep mektepli hep kardeşiz

Beşiğimiz bu topraktır

Bayrağımız bir bayraktır

Ayrılık bizden ıraktır

Farkımız yok biriz eşiz

Hep Osmanlı hep kardeşiz

Yaratmış bizi Yaradan

Bir anadan bir babadan

Aynı toprak aynı vatan

Farkımız yok biriz eşiz

Hep insanız hep kardeşiz

Çocukların duygu, düşünce, zevk ve hayallerine hitap eden edebiyatın eksikliğini 'fakr-ı şedid' olarak nitelendiren Sâtı Bey, Ali Ulvi'nin (Elöve) *Çocuklarımıza Neşideler*¹¹¹ adlı eserinin önsözünde edebiyatçıları bu alanda ürün vermeye davet etmiştir. Dönemin meşhur eğitimcisi ve Darülmuallimin müdürü olan Sâtı Bey¹¹², Tevfik Fikret'in çocuklar için yazdığı birkaç şiiri ilk eline aldığı vakit hissettiği sevinçli ifade etmekle birlikte, kurduğu Tatbikat Mektebinde bu birkaç parça eser dışında talim ettirecek şiir bulamadığından yakınır:

Üç seneye yakın bir zaman evvel Darülmuallimin müdiriyyetini deruhte ederek [üstlenerek] Numune ve Tatbikat Mekteb-i İbtidaiyesi'nin tesis ve teşkili [kuruluşu ve şekillendirilmesi] için hazırlanmağa başladığım vakit, edebiyatımızın bu noksanını pek acı bir surette hissetmiş, böyle bir mektebin muhtelic [titrek] olduğu şeylerden bizde en müşkilü't-tedarik [ele geçirilmesi zor] olanların şiir ve şarkılardan ibaret olduğunu görmüş idim.

Bu nisbetle Tevfik Fikret Bey'in "Hep Kardeşiz" ve "Küçük Asker" şarkıları ile "Ağustosböceğiyle Karınca" ve "Az Tamah Çok Zıyan Verir" efsanelerini -edebiyat-ı etfalimizin [çocuk edebiyatımızın] bu parlak ve mükemmel enafis asarını- [nefis eserlerini] elime aldığım vakit büyük bir endişeden kurtulduğum için, tarife sığmaz bir sürur [sevinç] hissetmiş idim.¹¹³

Çocuğun eğitiminde müziğin önemini her yönden ele alıp pedagojik açıdan faydalı bilgiler sunan ilk kişi Sâtı Bey'dir. "Şiir ve Musikinin Talim ve Terbiyede Ehemmiyeti" konulu konferansı büyük yankı uyandırmış, şair ve musikişinâslara bu alanda eser verme çağrısı çok kısa zamanda semerelerini

¹¹¹ Ali Ulvi, *Çocuklarımıza Neşideler*, (İstanbul: Tanin Matbaası, 1327).

¹¹² Sâtı Bey'in fikirleri, eserleri ve faaliyetleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Gündüz, *Mustafa Sâtı Bey ve Eğitim Bilimi*, (Ankara: Otorite, 2010).

¹¹³ Ali Ulvi, *a.g.e.*, s. 5-9.

vermiştir. Konferansta şarkıların çocukların üzerindeki tesirlerine örnekler verilerek bir şiir ve müzik dinletisi gerçekleştirilmiştir.¹¹⁴ İşte Tevfik Fikret'in Muallim Kazım Bey (Uz) tarafından bestelenen *Hep Kardeşiz* adlı şiiri de bu konferansın repertuvarında yer alan eserlerden biridir.

*Haluk'un Defteri*¹¹⁵ adlı şiir kitabını 1911'de neşreden Tevfik Fikret, pedagojik anlamda olgun eserler veren ilk şair olarak nitelendirilebilir. Haluk'un şahsında hitap ettiği çocuklar üzerine ideal bir dünya kuran şairin en büyük hayali, modern bir mektep kurmaktır. Tevfik Fikret'in bu hayalini 'Yeni Mektep'i¹¹⁶ kurarak gerçekleştiren Sâtı Bey, şairden bu yeni okul için şiirler yazmasını ister.¹¹⁷ Yeni Mektep için 1914'te *Şermin*¹¹⁸ adlı şiir kitabını yayımlayan Tevfik Fikret, çocuklara hitap ederken gelişigüzel hareket etmeyip şiirlerle çocuğa bazı değer ve fikirler telkin etmiş; daha da önemlisi şiirlerin dil, şekil ve tasvir yönüyle güzel olmalarına özen göstermiştir. Tevfik Fikret'in elinde hece vezni ve yalın Türkçe olgun bir vasıta haline gelmiştir.¹¹⁹

Osmanlıcılık (İttihâd-ı Osmânîlik) 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ve imparatorluk içindeki tüm etnik ve dini toplulukları "Osmanlı milleti" kimliği altında birleştirmeyi amaçlayan siyasal bir ideolojidir. Bu düşünce, özellikle Tanzimat (1839) ve Islahat Fermanı (1856) sonrasında şekillenmiştir. Osmanlıcılığın temel hedefi, farklı milletlerin eşit yurttaşlık haklarına sahip olduğu bir imparatorluk düzeni kurarak devletin dağılmasını önlemektir.¹²⁰

Vatan, hürriyet ve kanun kavramlarını ön plana çıkaran Osmanlıcılık I. Meşrutiyet'in (1876) ilanıyla uygulama sahasına kavuşmuş, bu dönemde

¹¹⁴ Sâtı Bey, "Şiir ve Musikin Talim ve Terbiyede Ehemmiyeti", *Tedrîsât-ı İbtidâiye Mecmuası* 1, (İstanbul: 1325), 3-19.

¹¹⁵ Tevfik Fikret, *Haluk'un Defteri*, (İstanbul: Tanin Matbaası, 1326).

¹¹⁶ Sâtı Bey, *Yeni Mektep*, (Türkçe-Fransızca), (İstanbul: 1325).

¹¹⁷ Fatma Çil, *Sâtı Bey'in Hayatı, Eserleri ve Türk Eğitimine Katkıları*, Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2004), s. 15-16.

¹¹⁸ Tevfik Fikret, *Şermin*, (İstanbul: Kanaat Kitabevi, 1330).

¹¹⁹ Mehmet Kaplan, *Tevfik Fikret*, (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1971), s. 192.

¹²⁰ Mardin, *a.g.e.*, s. 21-25.

“Osmanlı vatandaşlığı” anayasal bir statü kazanmıştır.¹²¹ Ancak Balkan milliyetçiliğinin yükselişi ve imparatorluktaki etnik farklılıkların derinleşmesi nedeniyle Osmanlıcılık, I. Meşrutiyet’in askıya alınması (1878) sonrasında zayıflamış, II. Meşrutiyet (1908) döneminde ise yerini giderek Türkçülük ve İslamcılık gibi ideolojilere bırakmıştır.¹²²

Osmanlının kurtuluş reçetelerinden biri olan ‘Osmanlıcılık’ ideolojisini Hilmi Ziya Ülken şöyle çerçeveler:

Tanzimat, cemiyetin bütün alanlarında eski ile yeniye karşı karşıya koyan ikilik devridir demiştik. Fakat bu ikiliğin çatışkan manzarası en çok hukuk probleminde kendini gösterdi: Bir yandan Avrupalılar (baticılar), öte yanda İslamcılar (doğucular); bir yanda terakkiciler, öte yanda muhafazacılar. Buna bir de Abdülaziz’in son zamanlarında yeni bir fikir, Türkçüler karıştı. O Vakte kadar böyle bir düşünce, eski ve yeni hiçbir Osmanlı aydınının aklına gelmemiştir. Bu, Türklüğün unutulmuş olmasından değil, İmparatorluğu kuran Türk milletinin siyasi birliği bozma korkusundan ileri geliyordu. Osmanlı devleti, halifelikle İslâm dünyasının birliğini temsil ettiği kanısındayken, ‘Tanzimat’ta azınlıkların ayaklanması üzerine İslâm-Hıristiyan ikiliğini aşan bir ‘birlik’ düşüncesi meydana çıktı, bu da ‘Osmanlılık’tı. Yeni Osmanlılar -temelde İslâm ruhuna dayanıyorlarsa da- İmparatorluğun selametini, İslâm ve Hıristiyan bütün tebaaya aynı hürlüğü veren bir idarede buluyorlardı. Bu görüşe Osmanlıcılık diyebiliriz.¹²³

Mehmed Fikret 1867 yılında İstanbul’da doğdu. 1888’de Galatasaray Lisesi’ni birincilikle bitirdi. Bir yandan bakanlık memuriyetlerinde çalışırken bir yandan

¹²¹ Tunaya, *a.g.e.*, s. 18-20.

¹²² Niyazi Berkes, *Türkiye’de Çağdaşlaşma*, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002), s. 393-394.

¹²³ Ülken, *a.g.e.*, s. 76.

da okullarda ders verdi. II. Abdülhamid dönemindeki sansür ortamında şiirlerini Tevfik Fikret imzasıyla yazmaya başladı.

Türk edebiyatı tarihinde birinci ve ikinci Tanzimat neslinden sonra edebiyatta Batılı anlamda asıl yenilikleri gerçekleştiren Edebiyât-ı Cedîde topluluğunun bütün faaliyeti büyük ölçüde Tevfik Fikret'in yönetimindeki *Servet-i Fünun* dergisi etrafında gerçekleşmiştir. Robert College'deki hocalığı sırasında 'Aşîyan' adını verdiği evinde inzivaya çekilen Tevfik Fikret II. Meşrutîyet'in ilanından sonra tekrar matbuat alemine dönerek *Tanin* gazetesini çıkardı. 1908'de Galatasaray Lisesi'ne müdür olan Fikret aynı zamanda Darülfünun ve Darülmuallimin'de dersler verdi. Yenilikçi idaresi sebebiyle eleştirilince müdürlükten ayrılıp Robert College'deki görevine döndü. *Tanin*'in İttihat ve Terakkî Cemiyeti'nin yayın organı haline gelmesi üzerine 1910'da gazete ile bütün ilişkisini kesti; aynı yıl Dârülfünun ve Dârülmuallimîn'deki görevlerini de bıraktı. 1912'de Meclis-i Meb'ûsan kapatılınca "Doksan Beşe Doğru" ve "Hân-ı Yağmâ" gibi manzumeleriyle İttihat Terakkî'ye cephe aldı.¹²⁴ Cihan Harbi'ne girmeye karşı çıkan Fikret'in ömrünün son yılları kırgınlıklar ve polemiklerle geçmiş, şair geç teşhis edilen şeker hastalığı sebebiyle 1915 yılında hayatını kaybetmiştir.

Çocuklar için yazdığı şiirlerin çoğu sağlığında bestelenmiş olan Tevfik Fikret'in *Hep Kardeşiz* adlı şiiri dönemin birlik, terakki ve hürriyet özlemini yansıtan bir eser olarak seçkimize dahil edilmiştir.

Şiir 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirin nazım birimi ve nazım şekli belirsizdir. Özellikle Servet-i Fünun döneminde revaç bulan 'serbest nazım' şeklinde yazıldığı söylenebilir. Düz uyak düzeniyle, aaa aa / bbb aa / ccc aa şeklinde, genelde tunç uyak ve redif düşürülerek kurulmuştur. Şiir lirik-didaktik bir söyleyişe sahiptir.

¹²⁴ Abdullah Uçman, "Tevfik Fikret", *DİA*, C. 41, s. 9-13.

2.4.1. Tematik İnceleme

Şiirin tematik yapısı incelendiğinde birlik ve beraberlik duygusunun öne çıkarıldığı görülür.

Fransız İhtilali'nin fikri temelleri üç unsurla ifade edilir: 'hürriyet-kardeşlik-eşitlik'. Kısa sürede dünyaya yayılan bu fikirler Osmanlıda da özellikle Tanzimat döneminde yankı bulmuş ve münevver zümrenin matbuatında ağırlıklı yerini almıştır. Tevfik Fikret'in özellikle ilk dönem şiirlerinde tesiri görülen bu fikrî çatı incelediğimiz eserde de birebir karşımıza çıkmaktadır. Fikret'te bu unsurlara ek olarak 'illim-terakki' ideali de geniş yer bulmaktadır. *Hep Kardeşiz* şiiri sınıfsal, etnik ve dinî farklılıklar gözetmeksizin Osmanlılık çatısı altında buluşmayı ve terakki fikrini ihsas eden güçlü bir eserdir.

Şiir sınıfsal ayrımları reddeden *Ne paşayız biz ne beyiz* ifadesiyle başlar. Eşitlik ve alçakgönüllülük ruhuyla tüm unvanlar, rütbelere ve ayrıcalıklar reddedilir. Liyakatin esas oluşu ve bunun için ilim tahsil etmenin şart oluşu *İlm âşıkı talebeyiz* mısraıyla dile getirilir. *Farkımız yok biriz eşiz / Hep mektepli hep kardeşiz* mısralarıyla şair hedef kitleyi önce 'talebelik' düzleminde kardeş ilan etmiştir. Birimde ana tema ilim tahsili ve sınıfsal eşitliktir.

Sonraki birimde yine ortak değerler olan vatan ve bayrak yüceltilerek bu defa da toplum 'Osmanlılık' düzleminde kardeş sayılmıştır. Toprak ve bayrak sadece siyasi değil aynı zamanda kimlik kurucu unsurlardır. Bu birimde birleştirici tema vatan sevgisidir.

Son birimde tüm insanlığın Âdem ile Havva'dan türediği inancı veya bilgisinden hareketle din ayrılığı da ortadan kaldırılmış ve hedef kitle 'insanlık' düzleminde kardeş kabul edilmiştir. Burada kardeşlik mecazi anlamdan gerçek anlama geçmektedir. Şiirin ikinci birimi evrensellik ve insaniyet teması üzerine kurulmuştur.

Şiirin tamamında sırasıyla 'mektepli, Osmanlı, insan' olmak vurgulanarak her düzlemde kardeşlik duygusuyla hareket etmek mümkün görülmüştür.

Birleştirici unsur olarak görülen 'ilim tahsil etmek, Osmanlı çatısı altında toplanmak ve insan olmak'la 'birlik ve beraberlik' ruhunun tesis olacağı ifade edilmiştir. Şair aynı gayeyle *biz* zamirini kullanarak birlik bilinci yaratmaya çalışmıştır.

Şiir söyleyiş tekniği açısından değerlendirildiğinde, şiire ayrıcalığın reddi ile başlanması dikkat çekmektedir. Şair devamında tüm birleştirici unsurları dramatik bir kurguyla ifade ederek tekrarlar vasıtasıyla vurgular. Sembollerle anlatımı güçlendiren şair *biz* zamiriyle de sözünün tesirini arttırma yoluna gitmiştir.

2.4.2. Dilbilimsel İnceleme

Şiir dilbilimsel yönüyle incelendiğinde manzumeyi oluşturan 55 kelimenin 35'inin Türkçe, 13'ünün Arapça, 7'sinin Farsça kökenli kelimeler olduğu görülmektedir.

Şiirdeki Türkçe kökenli kelimeler 'paşa, biz, bey, ayrı, ne ... ne, bil-, yok, bir, eş, kardeş, beşik, bu, toprak, bayrak, ayrılık, ırak, yarat-, yaradan, ana, baba'; Arapça kökenli kelimeler 'ilim, âşık, talebe, gayrı, fark, mektepli, Osmanlı, aynı, vatan, insan'; Farsça kökenli kelimeler 'ne... ne..., hep'tir.

Tevfik Fikret'in çocuk ruhuna hitap eden, sade ve anlaşılır bir dil kullanma gayretinin kelime tercihinde yansıdığı söylenebilir. Ağırlıklı olarak Türkçenin kullanıldığı şiirde yalnızca Türkçesi işlek olmayan Arapça kelimelere yer verilmiş, Farsçaya da yalnızca Türkçeleşmiş kelimeler çerçevesinde başvurulmuştur.

2.4.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.4.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.4.2.1.1.1. İyelik Ekleri

Şair kendisini de içine dahil ettiği bir söyleyiş tercih ederek şiirde ağırlıklı olarak 1. çokluk kişi iyelik eki *+(I)mIz'*ı kullanmıştır: *farkımız, beşiğimiz, bayrağımız*.

Şiirdeki tamlamada ise tabii olarak 3. teklik kişi iyelik eki kullanılmıştır: *ilm âşıkı*.

2.4.2.1.2. Hâl Ekleri

Yükleme hâl eki +I ismi fiile bağlayan, fiilin nesnesi yapan eklerdir. Belirtme, işaret etme görevindedir. Şiirde yükleme hâl eki *Yaratmış bizi Yaradan* mısraında fiilden etkilenen varlığı işaret eder, belirtme görevinde kullanılmıştır.

Ayrılma hâl eki +DAn işlevi *Ayrılık bizden ıraktır* mısraında uzaklaşma anlamında kullanılmıştır. Aynı ek *Bir anadan bir babadan* mısraında ise yine çıkma anlamıyla birlikte 'menşe-köken-soy' ifade etmektedir.

Vasıta hâl eki +lA, son dörtlükte geçen *evladınla* ifadesinde 'birliktelik-beraberlik' işleviyle kullanılmıştır.

2.4.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.4.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

Şiirin ikinci biriminde geçen *Beşiğimiz bu topraktır* ifadesinde işaret sıfatı kullanılmıştır. Sonraki mısra da geçen *Bayrağımız bir bayraktır* ifadesinde ise *bir* sayı sıfatı 'aynı' anlamında kullanılmıştır.

Üçüncü birimde geçen *Bir anadan bir babadan* mısraında *bir* sayı sıfatı da 'aynı' anlamında kullanılmıştır. *Aynı toprak aynı vatan* mısraında da 'aynı' ifadeleri niteleme sıfatıdır. Şiirdeki tüm sıfatlar şiirin tamamında verilmeye çalışılan birlik ve beraberlik ruhunu yansıtmak amacıyla seçilmiş, kardeşlik bağının asla kopmayacağı vurgulanmıştır.

Şiirin tekrar bölümlerinde geçen *Hep mektebli hep kardeşiz / Hep Osmanlı hep kardeşiz / Hep insanız hep kardeşiz* mısralarında yer alan *hep* ifadelerinin 'her zaman' anlamında zaman zarfı göreviyle kullanıldığı kabul edilebilir. Bu mısralarda belirtilen durumların asla değişmeyeceği *hep* ifadesinin tekrarıyla vurgulanmaktadır.

2.4.2.2.2. Zamirler

Şair şiirin tamamına yayarak vurguladığı birlik ve beraberlik duygusunu, kendi varlığını da özneye dahil ederek yaratma yoluna gitmiştir. Bu nedenle yalnızca 1. çokluk kişi zamiri *biz'e* yer vermiştir. Bu özne şiirdeki bütün eylem ve durumlarda gizli özne olarak kendini hissettirir. Tercih edilen *biz* zamiri şiirin temel kimliğini oluşturarak beraberlik, eşitlik ve kardeşlik duygusunu güçlendirmektedir.

Ayrı gayrı ne bilmeyiz mısraında *ne* soru zamiridir ancak burada soru anlamıyla kullanılmamıştır. Belgisiz zamir görevinde *şey* anlamında veya isim-fiil grubu görevinde 'ne olduğunu' anlamında kullanıldığı düşünülebilir.

Şiirin tamamında tekrarlanan *hep*'in süreklilik bildiren bir zaman zarfı olduğunu belirtmiştik. Ancak 'hepimiz' anlamında kullanıldığı ihtimali de düşünüldüğünde belgisiz zamir görevinde olacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. *Hep*, 'tamamen, bütünüyle, daima' anlamına gelen bir zarftır. Şahıs ekleriyle birlikte kullanıldığında zamir hâline gelir: 'hepimiz, hepiniz, hepsi'. Vezin gereği ekler kullanılmamış olabilir.¹²⁵ Yani *Hep mektepli hep kardeşiz* mısraı 'Her zaman mektepiyiz, her zaman kardeşiz' anlamına gelebileceği gibi 'Hepimiz mektepiyiz, hepimiz kardeşiz' anlamına geliyor da olabilir.

2.4.2.2.3. Bağlaçlar

Görevdeş veya zıt anlamlı kelimelerin başına gelerek bunları arka arkaya sıralayan *ne ... ne* bağlacı, aynı zamanda, sıraladığı öğelerden 'hiçbiri' anlamını veren bir 'red' bir 'olumsuzluk' bildirme işlevi de yüklenmiştir. Bu bağlaç, özellikle Tanzimat döneminden itibaren kökeni, kullanım yeri, görevleri ve olumsuz yükleme kullanılıp kullanılamama gibi birçok tartışmaya sebep olmuştur.¹²⁶ Bu bağlaç Farsçadan dilimize geçmiştir ve taşıdığı olumsuz anlam

¹²⁵ Lewis, *a.g.e.*, s. 72.

¹²⁶ "ne ... ne" bağlacıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Şeyma Yıldız, *Türkçede "ne... ne (de)..." Bağlacının Gelişimi*, (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2021).

Türkçe ifadelerde yüklem olumsuzluk eki almasını gereksiz kılmaktadır.¹²⁷ Şair *Ne paşayız biz ne beyiz* mısraıyla 'Paşa da bey de değiliz' anlamını kastetmekte ve herkesin eşit olduğunu vurgulamaktadır. Türkçe kökenli *de ... de* bağlacı yerine *ne ... ne* bağlacının kullanımı şiire olumsuz bir yüklemle başlamak amacından kaynaklanıyor olabilir.

2.4.2.2.4. Fiil Çekimi

2.4.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

Şair Osmanlılığın ne olduğunu tasvir etmeye çalıştığından şiirde ekseriyetle isimler ve isim soylu sözcükler kullanılmıştır. Yalnızca iki yerde çekimli fiil kullanılmıştır: *bilmeyiz*, *yaratmış*.

Osmanlılık ruhu tarif edilirken tüm unsurlarıyla Osmanlı tebaasının bir, eşit ve kardeş olduğu vurgulanmaktadır. Bu sebeple *Ayrı gayrı ne bilmeyiz* mısraıyla birlik ve beraberlik duygusunu vermek amaçlanmıştır. Fiil geniş zamanda çekimlenerek Osmanlının eylemlerinin mutlak, genel geçer bir kaide gibi algılanması hedeflenmiştir. Bu birlik duygusu yaratılışın başlangıcına götürülerek *Yaratmış bizi yaradan / Bir anadan bir babadan* telmihiyle de kardeşlik duygusu uyandırılmak istenmiştir. Fiil çekiminde duyulan geçmiş zaman kipinin kullanılmış olması; geçmiş ve tanık olunmayan bir hadiseye, rivayete atıfta bulunulduğu için tabiidir.

Şiirdeki isim cümlelerindeki ek-fiillerin çoğu Geniş zamanın 1. çokluk kişi ekiyle çekimlenmiştir: *beyiz*, *talebeyiz*, *biriz*, *mektepli[yiz]*, *eşiz*, *Osmanlı[yız]*, *kardeşiz*, *insanız*. Diğer ek-fiiller ise Geniş zamanın 3. teklik kişi ekiyle çekimlenmiştir: *yok[tur]*, *topraktır*, *bayraktır*, *ıraktır*, *vatan[dır]*.

¹²⁷ Jean Deny, *Türk Dil Bilgisi*, (İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2009), s. 602-609. Krş. Korkmaz, a.g.e., 1111.

2.4.2.2.5. Cümle Çeşitleri

Şiir cümleleri yapılarına göre incelendiğinde sıralı cümlelerin ağırlığı göze çarpar: *Farkımız yok, biriz, eşiz* mısraı üç cümleden kurulmuştur. İkinci ve üçüncü cümlelerde özne ortaktır. *Hep mektepli, hep kardeşiz, Hep Osmanlı, hep kardeşiz, Hep insanız, hep kardeşiz* mısralarında da ögeleri ortak sıralı cümleler yer almaktadır. Osmanlılığın özelliklerinin sıralı cümlelerle ifade edilmesi şairin amacına uygun görünmektedir.

Bağlama edatlarıyla birbirine bağlı cümleler topluluğuna 'bağlı cümle' denir.¹²⁸ Şiirin ilk mısraı *Ne paşayız biz ne beyiz* mısraı *ne ... ne* bağlacıyla kurulmuş bir bağlı cümledir.

Bir cümlenin herhangi bir görevle başka bir cümlenin içinde yer aldığı cümle 'iç içe birleşik cümle' olarak adlandırılır.¹²⁹ *Ayrı gayrı ne bilmeyiz* cümlesi bu bakımından tahlile muhtaçtır. *Ayrı gayrı ne(dir)?* ayrı cümle olarak kabul edilirse temel cümlenin nesnesi hükmündedir ve iç içe birleşik cümle kabul edilir. İfade *Ayrı gayrı[nın] ne [olduğunu]* şeklinde düşünüldüğünde ise sıfat-fiil cümlecighinden oluşmuş nesne görevinde, ana cümlenin anlamını tamamlayan yan cümle sayılacağından mısra girişik birleşik cümle kabul edilir.

Şiirin diğer cümleleri çocuk idrakine uygun, basit yapıda cümlelerdir.

Yüklemin türüne göre cümleleri incelediğimizde; isim cümlelerinin ağırlıkta olduğu göze çarpar. Tevfik Fikret Osmanlının dağılma dönemindeki kurtuluş reçetelerinden Osmanlıcılık ideolojisini benimsediği bir dönemde bu şiiri kaleme almıştır. Şiirde yapılması gerekenlerden ziyade *ne olduğumuz* vurgulanmaktadır. Bu sebeple *Ayrı gayrı ne bilmeyiz, Yaratmış bizi yaradan / Bir anadan bir babadan* mısraları hariç şiir isim cümleleriyle kurulmuştur.

Şiirdeki fiil cümlelerinde etken çatı tercih edilmiştir: *bilmeyiz, yaratmış*.

¹²⁸ Karahan, a.g.e., s. 64.

¹²⁹ Karaağaç, a.g.e., s. 514.

Eylemin veya durumun gerçekleşmesi yönüyle incelendiğinde *Ayrı gayrı ne bilmeyiz, Farkımız yok biriz eşiz* mısraları hariç tüm şiirin olumlu cümlelerle kurulduğu görülür.

2.4.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

Tevfik Fikret şiirde tekrarlar ve metaforlarla söyleyişi güçlendirme yoluna gitmiştir.

Farkımız yok biriz eşiz mısraı üç defa tekrarlanarak şiirin ana ritmini oluşturmuştur. *Hep...* ifadeleriyle başlayan dizeler de yine biçimsel tekrarlar olarak ahenge katkıda bulunmaktadır. *Bir anadan bir babadan / Aynı toprak aynı vatan* mısraları da simetrik olarak tekrarlanarak anlamsal bir bütünlükle ritim duygusunu güçlendirmiştir.

Şair ilk dizede *paşa-bey* metaforlarıyla ifade ettiği makam-rütbe-sınıf üstünlüğünü reddederek ilim tahsilini ve liyakati önceler.

Beşiğimiz bu topraktır mısraındaki *beşik* metaforu doğumu ve kökeni simgeler. Toprak burada yalnızca fizikî zemin değildir; kişinin yetiştiği yurdu, kültürel ve tarihsel kökenini temsil eder. Şair burada aidiyet hissi uyandırmayı hedeflemiştir.

Bayrağımız bir bayraktır mısraında bağımsızlığın sembolü olan *bayrak* da yine aidiyet hissi uyandırmak amacıyla kullanılmıştır.

Yaratmış bizi yaradan / Bir anadan bir babadan mısralarındaki ‘bir ana-bir baba’ ifadesi aynı ana babadan, Adem ile Havva’dan türediğimizi ifade eden mecazi bir manada kullanılmıştır. Yaratılış ve köken ifade eden metaforlarla insanlık düzleminde kardeşlik duygusu verilmek istenmiştir. Son birimdeki *Hep insanız hep kardeşiz* mısraındaki ‘kardeş’ bu çerçevede ilk defa mecazi değil gerçek manada kullanılmıştır.

2.4.3. Söylem Çözümlemesi

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra hız kazanan yenileşme faaliyetleri edebiyat sahasına da yansımış Tevfik Fikret'in de sözcülüğünü yaptığı terakki fikri maarif politikalarına etkili biçimde yansımıştır. Bu dönemde şiir ve şarkının çocuklar üzerine tesiri kitaplara, dergilere ve konferanslara konu olmuş, dönemin meşhur şairlerinden örnek şiirler, yine meşhur bestekârların elinde örnek şarkılara dönüştürülmüştür. Yazıldığı gibi bestelenen ve bir eğitim konferansının dinletisinde haziruna sunulan *Hep Kardeşiz* adlı eser zamanın ruhunu tahlilde kıymetli veriler sunmaktadır.

Şiir dil ve üslup yönüyle incelendiğinde dönemine göre sade, anlaşılır bir dil ve söyleyişin benimsendiği görülmektedir. Şiirin söz varlığı millî, dinî, kültürel ve eğitsel kavramlarla örülmüştür. Türkçeyi ahenkli bir kurguyla işleyen şair birlik ve beraberliği telkin eden ekler, zamirler ve zarflar kullanmıştır.

Retorik olarak tekrarlara ve simetrilere yer veren şair her birimin sonunu sloganvari ifadelerle süslemiştir. Kısa ve ritmik dizeler didaktik söyleyişe katkıda bulunmuştur. Şiirin tamamında sunulan karşıt ifadelerle sınıf ayrımı yerine eşitlik, ayrışma yerine bütünlük hissedilmiştir.

Şiirin üretildiği bağlam II. Meşrutiyet dönemidir ve Tevfik Fikret mektepli aydınların temsilcisi olarak terakkiyi ve ilim tahsilini öne çıkarır.

Şiirin hedef kitlesi çocuklar, gençler, öğrenciler ve özellikle aydın zümredir.

Şiir söylemsel tür olarak politik bir manifestodur, bu çerçevede duygusal ve ideolojik bir yönlendirme içermektedir. Didaktik ve söyleysel özellikler taşıyan şiirin amacı okuyucuyu coşturmak, motive etmek ve eyleme sevk etmektir.

Hep Kardeşiz yazıldığı dönemde bestelenmiş ve dinleyiciye sunulmuş bir manada toplum üzerinde icra edilmiştir.

Güç ilişkileri yönüyle incelendiğinde şiirin sınıf ayrımcılığının karşısında durduğu görülür. Bilgili, hür fikirli ve eşitlikçi bir 'yeni yurttaş' tanımı yapan şair

toplumun mekteplilik-Osmanlılık-insanlık çatısı altında toplanabileceğine inanmaktadır. Yeni Osmanlı yurttaş kimliğini inşa eden şair eğitilmiş, düşünen bireyleri merkeze alarak eşitlikçi bir toplum bilinci oluşturmaya çalışır. Farklı unsurlardan oluşan Osmanlı toplumunu yeni kodlar oluşturarak birleştirme yoluna gider.

Edebiyat, eğitim ve müzik kitaplarında, ayrıca gazete dergi ve konferanslarda yayımlanan şiirleriyle şair hem eğitim sistemine hem de birey-toplum-devlet ilişkisine dair güçlü bir söylem üretmiştir.

2.5. Vatan konulu “Vatan Şarkısı”

Güfte: Namık Kemal

Beste: Laedri

Makam: Nihavend

Yayın: Hüseyin, *Vatan ve Hürriyet Şarkısı*, Cüz: 1, İkbâl Kitabhanesi, Dersaadet, 1326 [1910], s. 4. [Ek: 9-10]

[VATAN ŞARKISI]

Âmâlimiz efkârımız ikbâl-i vatandır

Serhaddimize kal'a bizim hâk-i bedendir

Osmanlılarınız ziynetimiz kanlı kefendir

Nakarat

Kavgada şehadetle bütün kâm alırsız biz

Osmanlılarınız can verimiz nam alırsız biz

Kan ile kılındır görünen bayrağımızda

Can korkusu gezmez ovamızda dağımızda

Her köşede bir şîr yatar toprağımızda

Nakarat

Osmanlı adı her duyana lerze-resandır

Ecdadımızın heybeti maruf-ı cihandır

Fıtrat değişir sanma bu kan yine o kandır

Nakarat

Top patlasın ateşleri etrafa saçılsın

Cennet kapısı can veren ihvana açılsın

Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılsın

Yahya Kemâl Namık Kemâl'in matbuat âlemindeki tesirini şu çarpıcı ifadelerle dile getirmektedir:

*Vatan fikri bizde daima vardı; fakat Namık Kemal'in, bu fikri kalbimizde yeni bir nefesle uyandırdığı günden beri daha uyanığız.*¹³⁰

1699 yılında imzalanan Karlofça Antlaşması'nda ilk büyük toprak kaybını yaşayan Osmanlı Devleti'nin gerilemesi bu tarihten sonra hız kazanmış farklı alanlarda yapılan ıslahatlarla çöküşün önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ordunun ıslahı, Batı'daki bilim ve teknolojiyi temel alan eğitim kurumlarının açılmasıyla başlayan yenileşme hareketleri Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile hukuki ve ictimai bir hâl almıştır.

Tanzimat'ın sırf padişah'tan gelen bir hareket olmaktan çıkarak, toplumun benimsediği sosyal bir hareket haline gelmesi, otoritenin sözcüsü olan Divan-ı Hümayun yerine aydınların halka seslendiği merci olan Babıali'nin bayrağı devralmasıyla gerçekleşmiştir. İlk defa *Takvîm-i Vekayi*'nin (1831-1843) hükümeti temsil ederek ortaya attığı gazetecilik, *Tasvir-i Efkâr*'da (1861-1869) Şinasi'nin,

¹³⁰ Yahya Kemal Beyatlı, *Edebiyata Dair*, (İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1997), s. 83. Namık Kemâl'in vatana dair fikirleri için bkz. Namık Kemal, *Makalât-ı Siyasiye ve Edebiye*, haz. Erdoğan Kul, (Ankara: Birleşik Yayınları, 2014), s. 253.

Basiret' de (1285 H.-1869) Ali, Hayreddin ve daha sonra *İbret'*te Namık Kemal'in ateşli yayınları ile halkın sesini ifade yoluna girdi.¹³¹

Geleneksel Türk ailesinin batılılaşma hareketi önünde ilgisiz kalması ve sarsılmaz bir direniş göstermesi imkânsızdı. Böylece eski 'konak' ailesi ahlakını savunmak isteyen bir nevi gelenekçi zihniyete karşı, aileyi batılılaştırmak eğiliminde olan ve 'yuva' ailesi ahlakını savunan hürriyetçi bir zihniyet meydana çıktı. Bu zihniyetin başında Namık Kemal'i görüyoruz. *İbret'*te yayınladığı *Aile, Görenek, Medeniyet* adlı makalelerinde, eski ailede ana, baba ve çocuk münasebetini, çocuğun yetiştirilme tarzını tahlil ve tenkit ederek buna karşı modern batı ailesinin çocuk yetiştirme ve aile mutluluğu noktasından üstünlüğünü açıklıyor ve savunuyordu.¹³²

Cemil Meriç *Bu Ülke'*de, Osmanlı aydınının buhrandan kurtuluş çaresini 'çocuk'ta aradığını şu çarpıcı cümlelerle dile getirmektedir:

*Osmanlı İmparatorluğu, bir buhran içindedir. Belki suni bir zelzele ama zelzele. Enkaz altından neyi kurtaracağız? Ziya Paşa, çocuğu, diyor; Namık Kemal, vatandaşı.*¹³³

Nitekim Ziya Paşa, Jean Jacques Rousseau'nun çocuk eğitiminden bahseden *Emile* risalesini tercüme ederken önsöze "İnsan çocuktan olur." cümlesiyle başlar.¹³⁴ Temel bir hakikati dile getiren bu basit cümle dönemin aydınları için reçete hükmündedir.

Namık Kemal de Rousseau'nun Toplum Sözleşmesi adlı eserinin yol göstericiliğiyle, 'vatandaş' yetiştirme yolunda, eğitime dair pek çok yazı kaleme almıştır. Makalelerinde ve edebî eserlerinde inandığı ideal insanı yetiştirmeye yönelik görüşlerini ortaya koymuş, uygulama imkânına kavuştuğu görev

¹³¹ Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, (İstanbul: Ülken yayınları, 1998), s. 41.

¹³² Ülken, *a.g.e.*, s. 41-42.

¹³³ Cemil Meriç, "Bir Adam Yaratmak", *Bu Ülke*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), s. 199.

¹³⁴ "Ziya Paşa'nın Evan-ı Tufuliyeti Hakkında Bir Makalesi", *Mecmua-i Ebuzziya*, C. 2, (1298), s. 13-15; Ebuzziya Tevfik, *Numune-i Edebiyat-ı Osmaniye*, (İstanbul: Matbaa-i Ebuzziya, 1302), s. 282-285.

yerlerinde tüm güçlüklerle ve yalnızlığına rağmen pes etmemiştir. Mesela Midilli’de kurduğu sanayi ve gemicilik okulunda Rum ve Türk çocuklarını bir araya getirerek, memleketi bir arada tutacağına inandığı Osmanlılık çatısını ayakta tutmaya çabalamıştır.¹³⁵

Mehmed Kemâl 1840’ta Tekirdağ’da doğdu. Hayatının ilk on yedi senesi memleketin çeşitli yerlerinde geçen Kemâl’in hayatında Kars’taki yaşamından izler mevcuttur. Burada binicilik ve cirit sporlarıyla meşgul olmuş, Kırım Harbi sırasında cepheye giden askerlerin galeyanına şahit olmuş, ilk şiirlerini bu şehirde yazmıştır. Cenaze merasimine şahit olduğu, asker kıyafetine girerek sevgilisinin peşinden orduya katılan kızın kulaktan kulağa yayılan macerası; *Vatan yâhud Silistre’*deki kahraman kızın bir prototipi olarak zihninde yine burada yerleşmiştir. İstanbul’a döndükten on ay sonra, Mayıs 1855’te Abdülatif Paşa Sofya kaymakamlığına tayin edildi; Nâmık Kemal’in bu on aylık süre içinde faaliyeti hakkındaki malumat hususi hocalardan Arapça ve Farsça dersleri aldığına, tekrar kavuştuğu babası ile eskiden olduğu gibi Osmanlı tarihi okumaya devam ettiğine dair kendisinden naklen oğlu Ali Ekrem’in aktardığı bilgilerden ibarettir. Onun asıl fikrî gelişmesi Sofya’da başlamış, bir buçuk yıla yakın kaldığı bu şehirde bazı şairlerle tanışmış, onların yardımıyla eski şairleri okumaya yönelmiştir.¹³⁶

Gençliğinde divan edebiyatı tarzında şiirler yazan Mehmed Kemâl daha sonra Batı edebiyatına yönelerek Fransız düşünürlerini tetkik etmiştir. Tercüme Odası’nda çalıştıktan sonra 1862’de Şinasi ile tanışan şair, Şinasi’nin Paris’e gitmesinden sonra gazeteyi devralmış, fıkra türünde yazılarıyla hürriyet, anayasal düzen ve vatan sevgisini işlemiştir. Etkileyici üslubu ve muhalif fikirleriyle dikkat çeken şair takibata uğramamak için şiirlerini ‘Namık’ mahlasını kullanarak yazmaya başlamıştır. 1867’de Ali Suavi, Ziya Paşa ve bir

¹³⁵ İnci Enginün, “Namık Kemal’in Eğitim Konusundaki Görüşleri”, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1998), s. 407-408.

¹³⁶ Ömer Faruk Akün, “Nâmık Kemâl”, *DİA*, C. 32, (İstanbul, 2006), s. 361-378.

kısım münevverle birlikte Osmanlılar Cemiyeti'ni kuran şair padişah Abdülaziz'in baskısından kaçarak Ziya Paşa ile Paris ve Londra'ya gitmiş ve 1868'de *Hürriyet* gazetesini çıkarmıştır. 1873'te sahnelenen *Vatan yahud Silistre* piyesinin halkı galeyana getirmesi üzerine Magosa'ya sürülmüş, 1876'da tahta çıkan II. Abdülhamid tarafından affedilmiştir. Midilli, Rodos ve Sakız adalarında mutasarrıflık yapan Namık Kemâl 1888'de Sakız Adası'nda vefat etmiştir.

Namık Kemâl'in *Vatan yahut Silistre* piyesi 1873'te yayımlanmış ve eser ilk kez 1 Nisan 1873'te sahnelenmiştir. Eserde Osmanlı-Rus Savaşı sırasında, Silistre Kalesi'ni savunan askerlerin ve bir Osmanlı subayı olan İslâm Bey ile kendisine âşık olup erkek kılığında kale savunmasına iştirak eden Zekiye'nin hikâyesi anlatılır.¹³⁷ Güllü Agop'un İstanbul'daki Gedikpaşa Tiyatrosu'ndaki ilk temsilin ardından halk sokaklara dökülmüş, halkı galeyana getirdiği gerekçesiyle Namık Kemâl 10 gün sonra Magosa'ya sürgüne gönderilmiştir. İbnülemin Mahmud Kemâl İnal *Hoşsada* adlı eserinde piyesin temsilini ve sonrasında yaşananları şöyle aktarır:

Bir gece Güllü Agob'un Gedikpaşa'daki tiyatrosunda "Vatan - Silistre" namındaki oyun temaşa edilirken [seyredilirken] huzzar [hazır bulunanlar] "Kemal, çok yaşa" diye bağırdılar ve Kemal'i mükerreren [tekrar tekrar] sahneye davetle alkışladılar. Avdetinde [dönüşünde] ellerinde fenerler olduğu halde büyük bir kalabalık ardına düşerek "Yaşasın millet, yaşasın Kemal" tarzında nümayiş [gösteri] yaptılar ve "Allah, muradımızı versin" gibi sözler de söylediler. Bunun ne demek olduğu izaha muhtac değildir. Ertesi gece "Vatan" ikinci defa oynandığı sırada Kemal ve arkadaşları tevkif olundular [tutuklandılar].¹³⁸

*Vatan yahud Silistre*¹³⁹ piyesinde yer alan *Vatan Şarkısı* kısa sürede dilden dile dolaşmaya, gazete ve dergilerde, güfte mecmualarında yer almaya başlamıştır.

¹³⁷ Piyese ilham veren hikâyenin aslı için bkz. *DİA* C. 32, (İstanbul: 2006), s. 361-378.

¹³⁸ İnal, *a.g.e.*, C. 2, s. 832.

¹³⁹ Kemâl, *Vatan yahud Silistre*, 1307, s. 49-51.

Namık Kemâl'e 'vatan şairi' unvanını kazandıran şiir dönemin ruhunu yansıtan ve çokça yankı uyandıran bir eser olarak seçkimize dahil edilmiştir.

Aruzun Mef'ûlü/Fâ'ilatü/Mefâ'ilü/Fe'ûlün kalıbıyla ve bent nazım birimiyle kurulmuş şiir 'nakarat' ifadesiyle belirtilen tekrarlarla birlikte 7 birimden oluşmaktadır. Tekrar eden beyitlerle 'terkib-i bent'i andırmakla birlikte nazım şeklini tam olarak tespit edebilmek zordur. Her bendi kendi içinde kafiye olan şiirin kafiye düzeni 'aaa bb, ccc bb, ddd bb, eee bb' şeklindedir. Şiirde ahenk zengin kafiye, redif ve tekrarlanan beyitlerle sağlanmıştır.

2.5.1. Tematik İnceleme

Şiir tematik yönüyle incelendiğinde ana temanın 'vatan sevgisi' olduğu görülür.

Şiirin ilk mısraında ana fikir net bir şekilde ortaya konmaktadır: *Amalimiz efkarımız ikbal-i vatandır.* Vatan yalnızca bir toprak parçası değil uğruna yaşanan ve yine uğruna can feda edilecek olan yüce bir değerdir. *Serhaddimize kal'a bizim hâk-i bedendir* mısraından anlaşılacağı üzere vatanın savunmasında insan bedeni sınırları muhafaza eden kale gibi sağlam bir yapıdır.

Nakaratta geçen *Kavgada şehadetle bütün kâm alırsız biz / Osmanlılarız can veririz nam alırsız biz* mısraları da kahramanlık ve fedakârlık temalarını şiirin tamamına yayar. Vatan savunmasında can vermek bir kayıp değil, yücelme vesilesidir. *Osmanlılarız ziynetimiz kanlı kefendir, Her köşede bir şîr yatar toprağımızda, Cennet kapısı can veren ihvana açılsın* mısraları da şehadeti yüceltmektedir.

Şiirdeki en kuşatıcı söylem şüphesiz Osmanlılıktır. İlk birimde tasvir edilen Osmanlılar nakaratlarda da eylem yönüyle tarif edilir. *Osmanlı adı her duyana lerze-resandır* mısraı Osmanlı kimliğinin düşman nezdinde gücünü ve yarattığı korkuyu ifade eder. *Ecdadımızın heybeti maruf-ı cihandır* mısraı da tarihi mirası bir gurur kaynağı olarak öne çıkarır. Osmanlı kimliği, hem milletin geçmişinin gurur vesilesi olarak yansıtılmış hem de geleceğe dair ümit ve özgüven verecek bir unsur olarak işlenmiştir.

Ölümün yüceltilmesi ve şehadet de yine şiirde öne çıkan temalardandır: *Cennet kapısı can veren ihvana açılsın / Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılsın* mısraları ölümü korkulacak bir şey olmaktan çıkararak ödül gibi tasvir eder. Dini bir kavram olan 'şehadet' dünyada yaşanacak bir şey olmadığı vurgulanarak dünyevi bir değer olarak da sunulur. Uğruna ölünecek 'vatan' elden giderse yaşamanın da anlamı olmayacaktır.

Can korkusu gezmez ovanızda dağınızda / Her köşede bir şîr yatar toprağınızda mısralarıyla kahramanlık teması halk düzlemine çekilir. Asker olsun olmasın vatan toprağında yaşayan herkesin aynı cesarete sahip olduğu 'aslan' metaforuyla ifade edilir. Halkın yüceltilmesi ve kahramanlaştırılması 'vatanın topyekûn savunulması' bilincini kazandırma çabasının yansımasıdır.

2.5.2. Dilbilimsel İnceleme

Şiir dilbilimsel yönüyle incelendiğinde sözcük seçimi ilk olarak göze çarpmaktadır. Manzumeyi oluşturan 76 kelimenin 40'ı Türkçe; kalan kelimelerin ise 20'si Arapça, 15'i Farsça ve 1'i Farsça-Arapça kökenli birleşik kelimedir.

Türkçe kökenli kelimeler 'biz, kanlı, bütün, al-, ver-, kan, ile, kılınc, görün-, bayrak, korku, gez-, ova, dağ, bir, yat-, toprak, ad, duy-, değış-, san-, bu, yine, o, top, patla-, saçıl-, kapı, açıl-, ne, bul-, ölüm, de, kaçıl-'; Arapça kökenli kelimeler 'âmâl, efkâr, ikbâl, vatan, kal'a, beden, Osmanlı, ziynet, kefen, şehadet, ecdad, heybet, maruf, fitrat, etraf, cennet, ihvan, dünya'; Farsça kökenli kelimeler 'hâk, kavga, can, nam, her, köşe, şîr, lerze-resan, cihan, ateş, ki'dir. Arapça-Farsça kökenli birleşik kelime ise 'serhad'dir.

2.5.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.5.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.5.2.1.1.1. İyelik Ekleri

Namık Kemâl'in *Vatan Şarkısı* birlik ruhunu yansıtmak ve okuyucuyu Osmanlılık çatısı altında toplamak amacıyla yazılmıştır. Bu sebeple şiirin tamamında 1.

Çokluk kişi iyelik eki +(I)mIz'ı kullanılmıştır: *amalimiz, efkârımız, serhaddimiz, ziynetimiz, bayrağımız, ovamız, dağımız, toprağımız, ecdadımız*.

Şiirdeki tamlamalarda ise tabii olarak 3. teklik kişi iyelik eki kullanılmıştır.

2.5.2.1.1.2. Çokluk Ekleri

Çokluk eki +lAr; bir şeye birden fazla olma anlamının yanı sıra bir yere, bir millete ve bir topluluğa, bir aileye ait olma anlamı da katar. Ayrıca mübalağa, benzerlik, rutin, yaklaşıklık, belirsizlik ve zaman anlamları kattığı örnekler de çoktur. Fiile ve ek fiile geldiğinde ise eylemin birden fazla kişi tarafından yapıldığını belirtir. Bazen de fiili gerçekleştiren kişi için saygı vurgusu yapmada kullanılır.

Şiirde tekrarlanan *Osmanlılar* ifadesinde çokluk eki bir topluluğu, milleti ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Son birimdeki *ateşleri* ifadesinde ise çoğul anlam gereksiz olduğundan 'mübalağa' anlamı katmaktadır. Şiirin kalanındaki isimlerin çoğul anlamını sağlamada ise Arapça çoğulluk vezni 'ef'âl'¹⁴⁰ *âmâl* (emeller), *efkâr* (fikirler), *ecdâd* (atalar), *etrâf* (tarafklar) kelimelerinde ve 'fi'lân' vezni ise *ihvân* (kardeşler) kelimesinde kullanılmıştır.

2.5.2.1.2. Hâl Ekleri

Yönelme hâl eki +A kelime gruplarında veya cümlede ek ana fonksiyonu dâhilinde kullanıldığında fiilin kendisine doğru yaklaştığını, yöneldiğini ifade eder. Şiirdeki *Top patlasın ateşleri etrafa saçılın* mısraında 'etraf' kelimesine gelen yönelme eki fiilin yöneldiği varlıkta bulunur.

Yönelme eki aynı zamanda fiilin anlamına uygun olarak istikamet, yer, zaman, karşılaştırma, sebep, verme, bildirme, amaç, hedef, kuvvetlendirme, leh, aleyh, ayrılma, değiştirme, kabul, gereklilik, tercih, yaptırma, fiyat, bedel vb. ifadeleri iletme için de ek çok fonksiyonlu olarak kullanılır.¹⁴¹ Ayrıca 'için' edatının

¹⁴⁰ Faruk Kadri Timurtaş, *Osmanlı Türkçesi Grameri*, (İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım, 1997), s. 218.

¹⁴¹ Ergin, *a.g.e.*, s. 235.

anlam çerçevesinde kullanımı söz konusudur. Nitekim *Serhaddimize kal'a bizim hâk-i bedendir, Osmanlı adı her duyana lerze-resandır, Cennet kapısı can veren ihvana açılısın* mısralarındaki yönelme eki 'için' anlamında kullanılmıştır.

Bulunma hâl eki +DA aslen fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini bildirir. Şiirde de bulunma anlamı ifade etmek göreviyle kullanılmıştır: *kavgada, bayrağımızda, ovamızda, dağımızda, köşede, toprağımızda, dünyada*.

Ayrılma hâl eki +DAn kelime gruplarında ve cümlede, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın kendisinden uzaklaştığını göstermek için kullanılan isim hâlidir. Şiirin son mısraında yer alan *ölümden* ifadesinde de uzaklaşma anlamında kullanılmıştır.

Vasıta hâl eki +lA adın belirttiği varlık veya nesnenin fiildeki oluş ve kılışta 'vasıta' olarak kullanıldığını veya 'birliktelik' ifade ettiğini gösterir. Ayrıca bağlama, durum, miktar ve zaman bildirme işlevleri de vardır.¹⁴² Şiirin nakaratındaki *Kavgada şehadetle bütün kâm alırsız biz* mısraında şair 'Biz kavgada şehit olarak maksadımıza erişiriz' demektedir, vatan sevgisi uğruna şehit olmayı kutsamaktadır. Buradaki *şehadet* kelimesine gelen vasıta eki, maksada ulaşmada şehadetin vasıta olduğunu ifade amacıyla kullanılmıştır.

2.5.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.5.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

Şiirin üçüncü birimindeki *Osmanlılarız ziynetimiz kanlı kefendir* mısraı okuyanı ve dinleyeni çok çarpıcı bir ibareyle karşılamaktadır. Vatan savunması için verilen mücadelede şehadet söz konusu olduğunda Osmanlılar için kanlı kefenler birer süs eşyası hükmündedir. Buradaki *kanlı kefen* tabiri şiirin tamamında yer alan 'kan' metaforunun çarpıcı kullanımlarından birini teşkil etmektedir. Şiirin devamında *bu kan, o kan* ifadelerinde de işaret sıfatlarıyla vurgulanmış, ritmik tekrarlarla akılda kalıcılık ve etkileycilik arttırılmaya çalışılmıştır.

¹⁴² Korkmaz, a.g.e., s. 317-324.

Şiirin ikinci birimindeki *Kan ile kılıncdır görünen bayrağımızda* mısraı 'Bayrağımızda görünen (şey) kan ile kılıçtır' anlamına gelmektedir. Dönemin bayrağı düşünüldüğünde kırmızı zemin üstüne hilal 'kanlı zemin üzerinde kılıç'a benzetilerek etkileyici bir tasvir sunulmuştur. Buradaki 'bayrağımızda görünen' ifadesi sıfat-fiil cümlecği olarak ismi niteleme görevindedir.

Şiirin devamında yine belirtme sıfatlarından belgisiz sıfatlar kullanılmıştır: *her köşe, her duyan*. Bu ifadelerde 'her' belgisiz sıfatının seçimi mübalağa ve yüceltme içindir. Şair *bir şîr* derken de 'bir' belgisiz sıfatını kullanarak vatan uğruna savaşan kahramanları aslana benzetmiştir. Sayısal vurgu içermeyen bu belgisiz sıfatın kullanımı da adsız kahramanlara atıfta bulunmak içindir. Kahramanın kim olduğunun önemi yoktur, Osmanlılık üst kimlik olarak yeterlidir.

Şiirin son birimindeki *can veren ihvan* sıfat-fiil cümlecği de adsız kahramanları niteleyerek 'kardeşler' olarak anmıştır.

Kavgada şehadetle bütün kâm alırsız biz mısraında 'şehadetle' ifadesi fiilin gerçekleşmesine vesile olan durumu anlatmak için kullanılmış bir zarftır. Yine aynı mısradaki *bütün* ifadesi de 'hep-her zaman' anlamında kullanılmış sıklık zarfıdır.

2.5.2.2.2. Zamirler

Şiirin tamamında 1. çokluk kişi zamiri 'biz' kullanılmıştır: *Serhaddimize kal'a bizim hâk-i bedendir, Kavgada şehadetle bütün kâm alırsız biz / Osmanlılarız can veririz nam alırsız biz*. Birlik ve beraberlik ruhu aşılama isteyen şair için bu isabetli bir tercihtir. Nakarat olarak da şiirde ayrıca sekiz defa tekrarlanan 'biz' zamiri hem birlik vurgusu hem de ritmik bütünlük sağlaması sebebiyle temel unsurdur.

Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılırsın mısraındaki 'ne' soru zamiri 'her şey' anlamında, yine şairin kuşatıcı üslubunu yansıtmaktadır. Soru zamiri 'ne'nin kökenini incelediğimizde aslen soru anlamı bulunmadığı görülür. Jean Deny bu kelimenin daha eskiden *nenğ* kelimesi yerine geldiğini ve belgisiz zamirlerden *şey* anlamında kullanıldığını söyler: *Nang bilmazlar* '(Bir) şey bilmezler.' Bu

kavramın kalıntılarının Eski Osmanlıcadaki *ne* kelimesinde yaşadığını da örnekler: *Her kim eyde tanrı nenün üzerinde dür ya nede dur ya nenün yanında dur ol kafirdür.* ‘Allah neyin üzerindedir ya nerededir ya nenin yanındadır diyen kafirdir.’¹⁴³

2.5.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler

Türkçenin en sık kullanılan bağlaçlarından biri olan *ile* arka arkaya gelen unsurları, kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri *ve* manası ile virgül makamında birbirine bağlayan edatlardandır.¹⁴⁴ *Kan ile kılıncdır görünen bayrağımızda* mısraında ‘kan ile kılınc’ ifadesinde birliktelik ifade eder. Şiirde edat olarak da karşımıza çıkan *ile*, *şehadetle* ifadesinde ekleşmiş halde bulunarak fiilin durumunu niteleyen zarf meydana getirir.

En sık kullanılan bağlaçlardan biri olan *da* İki cümle arasındaki fiziki sınır pozisyonunda (aracı bağlaç olarak) kullanıldığı gibi, sınır sonrası pozisyonlarda da (artçı bağlaç olarak) görev yapan Türkçe menşeli bir edattır.¹⁴⁵ *da* bağlacı artçı pozisyonda bulunduğunda ‘ekleme-mukabil oluş-muarız oluş’ gibi anlamlar yükleyebilir.¹⁴⁶ *Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılınsın* mısraında ‘ekleme-mukabil oluş’ anlamlarıyla kullanılmıştır. Şair ‘Dünyada bir şey bulunmadığına göre ölümden de kaçmaya gerek yok’ demektedir, hayatta kalmakla ölümü eşitlemektedir.

Farsça kökenli *ki* sebep bildiren cümle bağlaçları arasındadır.¹⁴⁷ Nitekim *Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılınsın* mısraı ‘Ölümden kaçılmamasının sebebi dünyada yaşamaya değecek bir şeyin bulunmamasıdır.’ anlamına gelmektedir.

¹⁴³ Deny, *a.g.e.*, s. 208.

¹⁴⁴ Ergin, *a.g.e.*, s. 352.

¹⁴⁵ Ahmet Şefik Şenlik, “Osmanlı Türkçesindeki Cümle Bağlaçlarının Tasnifine Dair Bazı Öneriler”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 45, sy. 45, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2011), s. 113.

¹⁴⁶ Şenlik, *a.g.m.*, s. 120.

¹⁴⁷ Korkmaz, *a.g.e.*, s. 1131.

2.5.2.2.4. Fiil Çekimi

2.5.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

Geniş zaman çekiminde fiil temel olarak ‘her zaman’ da gerçekleşiyor kabul edilir. Ancak geçmiş zamanda başlayıp şimdi devam eden, böylece daimilik vasfı kazanmış hareketler için bu fiil zamanı kullanıldığı gibi, gelecek zamanda olacak veya yapılacak hareketler için de bu çekime başvurulabilir.¹⁴⁸ Şiirde geniş zamanın bu üç anlamı da mevcuttur.

Şiirin nakarat bölümündeki fiiller geniş zamanda çekimlenmiştir ancak burada belirtilen olagelen, olmakta olan ve olacak olan genişliğinde bir zamanı kapsayarak Osmanlının geçmişte de hâlde de kavgadan kaçmadığını, gelecekte de kaçmayacağını vurgular: *Kavgada şehadetle bütün kâm alırız biz / Osmanlılarınız can veririz nam alırız biz*. Şiirin ikinci biriminde geçen *Can korkusu gezmez ovamızda dağımızda* mısraında da aynı ölçüde kapsayıcı bir zaman söz konusudur. *Her köşede bir şîr yatar toprağımızda* mısraında ise geçmişte başlayıp hâlde devam eden bir fiil anlamı vardır.

Son birimdeki *Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılın* mısraında fiil görülen geçmiş zamanda çekimlenmiştir. Öncesinde kullanılan ne soru zamiri fiili olumsuz anlama taşımaktadır. Yani *ne bulduk ki* ifadesi ‘hiçbir şey bulmadık’ anlamındadır.

Şairin ‘kesinlik’ anlamı da ihtiva eden geniş zaman kipini ağırlıklı olarak tercih etmesi söyleyişi güçlendirmekte, hedef kitleye fikren nüfuz etmeyi kolaylaştırmaktadır.

Şiirdeki *alırız, veririz, bulduk* fiilleri 1. Çokluk Kişi ekiyle, *gezmez, yatar* fiilleri ise 3. Teklik Kişi ekiyle çekimlenmiştir. Şairin birinci çokluk kişi ekini tercih etmesinin sebebinin; hitap ettiği kitlenin kendisiyle özdeşleşmesini sağlamak, birlik ve beraberlik duygusu kazandırmak olduğu söylenebilir. 3. teklik kişi

¹⁴⁸ Ergin, a.g.e., s. 291.

ekinin tercih sebebinin ise yine şairin kendi kabullerini genel geçer olgular şeklinde yansıtması, onlara kesinlik atfetmesi olduğu kabul edilebilir.

Şair Osmanlılığı tarif ettiği mısralardaki isim cümlelerinde de ek-fiilleri geniş zaman kipinde çekimleyerek kendi tespitlerini bir topluluğun genel tabiatı şeklinde yansıtmıştır.

2.5.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri

Şiirin son yarısında bir meydan okuma söz konusudur. Şair Osmanlılığın ne olduğunu anlattıktan sonra çöküşe rağmen, aynı ruhun yaşadığını *Fıtrat değişir sanma bu kan yine o kandır* mısraıyla dile getirmektedir. Şair fiili emir kipinde çekimleyerek hem kendi milletini uyandırmakta hem de düşmanını uyarmaktadır.

Şiirdeki tasarlama kiplerinin tamamı emir kipindedir ve dosta da düşmana da hitap söz konusudur: *Top patlasın ateşleri etrafa saçılsın / Cennet kapısı can veren ihvana açılsın / Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılsın*. Şair en kanlı saldırıları bile göze alarak her şeye hazır olduklarını, nihayetinde can veren kardeşlerin cennete gideceğini, dünyanın vazgeçilemez olmadığını ve bu nedenle ölümden kaçmanın da bir anlamı olmadığını ifade eder.

Şairin dostu ve düşmanı uyardığı *sanma* fiili tabii olarak 2. teklik kişi ekiyle çekimlenmiştir. Emir kipinde çekimlenen diğer bütün fiillerde ise 3. Teklik kişi eki tercih edilmiştir: *patlasın, saçılsın, açılsın, kaçılsın*.

2.5.2.2.5. Cümle Çeşitleri

Namık Kemâl *Vatan Şarkısı*'nda bir yandan isim cümleleriyle Osmanlılığı tarif ederken fiil cümleleriyle de Osmanlının hareket tarzını ortaya koyarak yapılması gerekenleri anlatır. Şiir sözü edilen geçişlerle dramatik bir kurguya sahiptir.

Şiirin genelinde anlam tek mısrada tamamlanır. Bazı mısralarda ise sıralı cümleler anlam yoğunluğu sağlar: *Osmanlılarız, can verimiz, nam alırsız biz* mısraı üç cümleyle, *Fıtrat değişir sanma, bu kan yine o kandır, Top patlasın ateşleri etrafa*

saçılısın mısraları ikişer cümleyle kurulmuştur. Cümle bağlacıyla birleşen iki cümleden oluşan *Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılısın* mısraı yapıca diğerlerinden farklıdır. *Kan ile kılıncdır görünen bayrağımızda* mısraında ise ‘bayrağımızda görünen’ sıfat-fiil grubu cümleyi girişik-birleşik cümle hâline getirir. *Osmanlı adı her duyana lerze-resandır* ve *Cennet kapısı can veren ihvana açılısın* mısraları da yine ‘her duyana’ ve ‘can-veren’ sıfat-fiil grupları sebebiyle girişik-birleşik cümle yapısındadır.

Şiir cümleleri eylemin veya durumun gerçekleşmesi yönüyle incelendiğinde *Can korkusu gezmez ovamızda dağımızda* ve *Fitrat değişir sanma, bu kan yine o kandır* mısraları hariç şiirin tamamında olumlu cümle kullanıldığı görülür. Ayrıca şiirin son yarısında emir cümleleri ağırlıktadır.

2.5.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

Namık Kemâl vatanseverliği yücelttiği *Vatan Şarkısı* adlı şiirinde sözün tesirini arttırmak için yoğun ve güçlü metaforlara yer vermiştir.

İlk birimde *Serhaddimize kal’a hâk-i bedendir* insan bedeninden oluşan toprak/yığın, vatanın sınırlarını koruyan bir kaleye benzetilmiştir. *Osmanlılariz ziynetimiz kanlı kefendir* mısraında yine ‘kanlı kefen’ şehitliği temsil eden bir metafordur. Şehitler yıkanmadan ve kefenlenmeden, kanlı esbabıyla gömülür. Şair kanlı kefenleri *ziynet* ‘süs-kıymetli eşya’ hükmünde sayarak vatan uğruna can vermeyi yüceltir.

Bayrağın kırmızı rengi ve üzerindeki hilal *Kan ile kılıncdır görünen bayrağımızda* mısraında ‘kan ve kılıç’a benzetilmiştir. Tasavvufta hilal ihtiva ettiği harfler sebebiyle ‘Allah’ adını temsil eder ve Türk-İslam geleneğinde de İslamlığın sembolüdür. Şair hamasi bir duyguyla bayrağın rengini ve üzerindeki remizi ‘kan ve kılıç’a benzeterek, aynı bayrağın gölgesinde yaşayan insanları vatan savunmasına davet etmektedir.

Vatan savunmasında asli görevi bulunmayan halk *Her köşede bir şîr yatar toprağımızda* mısraında şîr ‘aslan’ metaforuyla tasvir edilmiş, topyekûn mücadele ruhunu harekete geçirmek amaçlanmıştır.

Fıtrat değişir sanma, bu kan yine o kandır mısraında da ‘kan’ metaforuyla Osmanlılık ruhu ifade edilmiştir. ‘Soy’dan türeyen soylu kelimesi geçmişin gücünü de taşıdığından ‘kan’ metaforuyla vurgulanan ‘soyluluk’ cesaret anlamına gelmektedir. Cesaretin Osmanlıların mizacında tabii olarak mevcut olduğu ifade edilmektedir.

Şiirde sıklıkla tekrarlanan Osmanlı/Osmanlılar ifadeleri birinci çoğul şahıs ekleri ve zamirlerle ifade edilerek milli kimlik, birlik ve beraberlik ruhu, cesaret, fedakârlık duyguları pekiştirilmek istenmiştir. Yine ‘kan’ kelimesinin tekrarı anlamı güçlendiren unsurlardandır. Kan metaforu şiirde ‘kanlı kefen’le şehadeti, ‘kan ile kılınç’ ifadesinde savaşçılığı, ‘bu kan yine o kandır’ ifadesinde ise cesareti ve soyluluğu temsil etmektedir.

Şiirdeki ses tekrarları da anlamlıdır. ‘k’ sesiyle aliterasyon icra edilmiş, *Top patlasın ateşleri etrafa saçılsın* mısraındaki sert sessizlerle de savaş ortamı işitsel olarak canlandırılmıştır.

Namık Kemâl’in hitabet gücü şiirdeki pek çok ifadeye yansımış, atasözü kalıcılığında ve deyim çarpıcılığında söyleyişe kavuşmuştur.

2.5.3. Söylem Çözümlemesi

Namık Kemal Osmanlının son yüzyılında gerileme ve çöküşü durdurmak için bayrak açmış bir Osmanlı şair ve münevveridir. Tesiri Cumhuriyete geçişte de devam etmiş; Mustafa Kemâl dahil pek çok asker, devlet adamı ve aydın mücadele ruhunu şairden aldıklarını dile getirmişlerdir.

Halkı sokağa döken, askere savaşma gücü veren, şiirleri dilden dile dolaşan, piyesleri bugün dahi sadeleştirilerek sahnelenen Namık Kemâl’in söylemini

analiz etmek yalnızca dönemin Türk edebiyatının değil, siyasi, fikri ve toplumsal yaşamının kodlarını da bir ölçüde deşifre edecektir kanısındayız.

Fairclough yöntemine göre şiiri incelediğimizde metin düzleminin 'vatan, serhad, kal'a, bayrak, Osmanlı, ecdad, kan, kefen, şehadet, cennet' gibi kelime seçimleriyle; vatanseverlik, kahramanlık ve dini değerler üzerine kurulu olduğu görülür.

Emir cümleleriyle seferberlik motivasyonu oluşturulmak istenmiş, genel kaidelerin ifadesinde kullanılan Geniş zaman kipinin ağırlıklı olarak tercih edilmesiyle anlatımda kararlılık ve kesinlik amaçlanmış, Osmanlılığın ne olduğu anlatılmış, bu ruhun asla kaybolmayacağı ihsas edilmiştir.

Şiirde öne çıkan retorik unsurlar metaforlar, tekrarlar, karşıtlıklardır.

Şiirin üretim bağlamını incelediğimizde; *Vatan Şarkısı*'nın yer aldığı *Vatan yahut Silistre* piyesi 1873'te sahnelendiğinde Osmanlı'da henüz Meşrutiyet ilan edilmemişti. Farklı alanlarda reformlar gerçekleştirilmiş olsa da Osmanlının gerilemesi ve çöküşü durdurulamıyordu. Tanzimat'tan sonra ortaya çıkan hürriyet fikri vatanın bağımsızlığının milletin egemenliğiyle sağlanacağını ihsas ediyordu. İşte Namık Kemal halka 'vatan' kavramını anlatmak, bizatihi milletin mülkü olduğunu hatırlatmak üzere şiirler kaleme almaktaydı.

Dönemin siyasi ortamı incelendiğinde Osmanlının 19. Yüzyıl ortalarında toprak kayıpları, milliyetçi ayaklanmalar ve Batılılaşma/Modernleşme tartışmalarıyla çalkalandığı görülür. Namık Kemâl'in kurduğu 'Genç Osmanlılar' hareketi halkın yönetime katılmasını, meşrutiyeti savunuyordu. Toplum her sahada eğitilmeli, tüm unsurlarıyla hür ve eşit bir hâlde 'Osmanlılık' çatısı altında buluşmalıydı.

Osmanlı'da 'vatan' kavramı, önce padişaha bağlı toprak anlamında iken Namık Kemal'le birlikte ulus-devlet ve halk temelli bir ideolojik çerçeveye yerleşmiştir. Vatan halkındır ve vatanın her bir ferdi vatan savunması uğruna can vermeye

hazır olmalıdır. Şair, bireyi ‘canını feda eden’ aktif bir yurttaş konumuna yerleştirir.

Şiirde ideolojik olarak dini söylem (şehadet, cennet kapısı) ile milliyetçi söylem (Osmanlı kimliği, ecdadın şanı) birleşir. Böylece şair toplumun muhafazakâr kesimi yanında modernleşme taraftarı kesime de hitap edebilmiştir.

Namık Kemâl’in *Vatan Şarkısı* bir piyesin parçası olarak üretilmiş, sahnelenerek seyirci tarafından coşkuyla karşılanmış, bestelenerek güfte mecmualarında ve nota yayınlarında yer almıştır.

Matbuat çevresinde, aydın zümrede, asker ocağında, mekteplerde, izci birliklerinde ve müzik çevrelerinde yankı bulan bu eser; Fairclough’un modelinde hem askerî-milliyetçi hem de dini-manevî söylemi iç içe geçiren, Osmanlının çöküş döneminde ‘diriliş’ motivasyonu ile alıcıyı harekete geçirme işlevi gören bir metindir.

2.6. Ahlâk konulu “Çalışalım”

Güfte: Ali Ulvi Bey [Elöve]

Beste: Kâzım [Uz] (İzmir Hamidiye Sanayi Mektebi Musiki Muallimi)

Yayın: Darülmualimin Müdürü Sâtı, *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası*, Ameliyat ve Tatbikat Kısım, Sene: 1, Numero: 7, İstanbul, 1326 [1910], s. 20-21. [Ek: 11]

ÇALIŞALIM

Arı gezer, çiçek emer

Kuşlar uçar bir yem arar

Orman renkten renge girer

Her tarafta çalışmak var

Tembellikten sakınalım

Çalışmanın zamanıdır

İnsanlığı takınalım

İş insanın bir canıdır

Nakarat

Arkadaşlar iş başına

Girdik çalışmak yaşına

Mektep cennet

Gel devam et

Haydi haydi çalışalım

Çalışmaya alışalım

İleride her birimiz

İş sahibi olmalıdır

Cennet gibi her yerimiz

Sevinç ile dolmalıdır

Lakin bizler her ne olsak

İşimizi düşünelim

Tembellikten durup uzak

Çalışmakla övünelim

II. Meşrutiyet döneminin meşhur eğitimcisi Mustafa Satı Bey'in yeni eğitim anlayışını tesis ve tatbik için yayımladığı *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası*'nda çocuklara uygun şiir ve şarkı örneklerine yer verdiğini söylemiştik. Ali Ulvi Bey'in (Elöve) *Çalışalım* şiiri de bu örneklerden biridir ve incelediğimiz önceki eserlerden farklı olarak çocuk ruhuna hitap eden dil, üslup ve muhtevaya sahiptir. Bu şiir; dönemin siyasi ve ideolojik çalkantılarından uzak, tabiatı ve

çalışmayı merkeze alan söylemiyle gerçek manada ‘çocuk şiiri’ hüviyetindeki ilk eserlerdendir.

Ali Ulvi Bey “Çalışalım” adlı şiiriyle yine aynı dergide yayımlanan “Terakki Şarkısı”, “Buğday” ve “Mekteb Marşı” adlı şiirlerini *Çocuklarımıza Neşideler*¹⁴⁹ adlı şiir kitabında toplamıştır. Kitabın takdiminde Satı Bey çocuk edebiyatı alanındaki boşluğu doldurmak üzere davetine en süratle icabet eden, Darülmualimin Tatbikat Mektebi muallimlerinden Ali Ulvi’ye takdirlerini sunarak, *Çocuklarımıza Neşideler* adlı kitabını takdim etmekten duyduğu zevki dile getirir. Ali Ulvi de “Birkaç Söz” başlıklı takdim yazısında, şiirlerinin az bir kısmı hariç diğerlerini tercüme ve tatbik (öykünme) yoluyla yazdığını açıklıkla ifade eder. Şiirlerinin çocuklar için bir ‘vesile-i intibah’ olmasını temenni eden şair en büyük arzusunun “iyiye, iyiliğe karşı ahlaki bir meyil ve incizap uyandırarak yeni neslin genç kalplerini teshir ve bu temayülleri esaslı bir surette telkin ve takviye eylemek” olduğunu söyler.¹⁵⁰

1881 yılında İstanbul’da dünyaya gelen Ali Ulvi Bey (Elöve), bugünkü İstanbul Üniversitesi olan Darülfünun’dan mezun olmuş ve genç yaşta Maarif Nezareti’nde görev alarak eğitim hayatına adım atmıştır. Darülmualimin’de (Öğretmen Okulunda) öğretmen ve müdür olarak görev yapan Elöve, II. Meşrutiyet sonrası dönemde hız kazanan eğitimde modernleşme faaliyetlerinde aktif roller üstlenmiştir. Çocuklara yönelik şiirler, hikâyeler ve neşideler (marş güftesi) yazan Ali Ulvi Bey eserlerinde ahlak, vatan sevgisi, tabiat, aile, çalışma, dini değerler ve Osmanlı-Türk kimliğini konu almıştır. Çocuklara yönelik ilmihal ve Ahlak kitapları yazmış, Victor Hugo ve La Fontaine gibi yazarların bazı eserlerini tercüme ederek ve sadeleştirerek Türkçeye uyarlamıştır. Türk çocuk edebiyatının öncülerinden kabul edilen Elöve 1965 yılında vefat etmiştir.

¹⁴⁹ Ali Ulvi, “İlk Basımın Önsözü”, *Çocuklarımıza Neşideler*, (İstanbul: Yeni Matbaa, 1959).

¹⁵⁰ Ali Ulvi, *a.g.e.*, s. 10-12.

Eserleri uzun yıllar okul kitaplarında yer alan ve şiirlerinin çoğu bestelenen şairin “Çalışalım” adlı eseri eğitimde modernleşmeyi ve pedagojik atılımları yansıtan bir söyleme sahip olması sebebiyle seçkimize dahil edilmiştir.

Şiir 4+4 duraklı, 11’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirin nazım birimi dördlüktür. Kafiye düzeni belirsizdir; düz, çapraz ve sarma uyak birlikte kullanılmıştır. Ölçüsü, nazım birimi ve sade diliyle halk şiirine yaklaşmakla birlikte şiirin nazım şekli belirsizdir. Nakarat bölümleri farklı biçimde tasarlanmış ancak bölüm sonlarında tekrarlanarak şiire ahenk bütünlüğü katmıştır.

2.6.1. Tematik İnceleme

Başlıktan da anlaşılacağı üzere şiir çalışmak teması üzerine kuruludur. Çocuklara çalışkanlık, sorumluluk, üretkenlik ve meslek bilinci gibi değerler kazandırmayı hedefler.

Şiir *Arı gezer, çiçek emer* mısraıyla başlayarak tabiata dikkat çeker. Arılar çiçeklerin özünü toplamakta, kuşlar yem aramakta, ormanda her türlü bitki ve hayvan faaliyeti devam etmektedir. Bu benzetmelerden maksat doğadaki her canlının bir işle meşgul olduğunu vurgulamaktadır. İlk birimde çocuklara ‘çalışmak doğaldır ve evrenselidir’ mesajı verilmeye çalışılmıştır.

Bölümün devamında *Tembellikten sakınalım* diyen şair çocukları tembelliğe karşı uyarır. Çocukluk ve gençlik kişinin yaşayacağı hayatın tohumlarını ektiği dönemdir, yani çalışma zamanıdır. *İnsanlığı takınalım / İş insanın bir canıdır* mısralarında çalışmak sadece ekonomik değil ahlaki bir sorumluluk olarak yansıtılmıştır. Çalışmanın insanlığın ve canlılığın bir gereği olduğu vurgulanır.

Mektedir cennet / Gel devam et mısralarında mektep, mecaz yoluyla ‘cennet’ olarak idealize edilir. Bu hem çocuğun okulu sevmesi gerektiğini hem de okulun yalnızca bilgi değil ahlak ve vatandaşlık eğitimi verdiğini ima eder. Çalışma alışkanlığının temellerinin okulda atıldığı vurgulanır.

İleride her birimiz / İş sahibi olmalıdır mısralarıyla çocukların zihninde bir gelecek tasavvuru oluşturmak amaçlanmıştır. Meslek edinmenin önemi vurgulanarak çocuklara ilerideki sosyal rollerini şimdiden benimsetmek hedeflenmiştir.

Cennet gibi her yerimiz / Sevinç ile dolmalıdır mısralarıyla bireylerin çabasının toplumun refahını arttıracakı ima edilmiştir. Ferdi gelişimin yanında millî yükselişin de hedeflenmesi söz konusudur.

Şiirin yazıldığı II. Meşrutiyet sonrası dönem Osmanlıda eğitimin yeniden yapılandırıldığı, modern pedagojiye geçildiği bir süreçtir. Ayrıca şiirin *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası'*nda yayımlanması, onun sadece edebi değil didaktik, öğretici bir metin olduğunu gösterir.

Şiir söyleyiş tekniği açısından değerlendirildiğinde, tabiata dikkat çekilmesi ve örneklerden hareketle anlatım çocuk dimağına uygunluk göstermektedir. Nakarat bölümüyle birlikte şiir, marş formuna yakın bir yapıya sahiptir. Bu yapı çocukların birlikte söylemesine ve ezberlemesine uygundur. *Haydi haydi çalışalım / Çalışmaya alışalım* gibi tekrarlar ritmik bir coşku verir ve eyleme çağrı niteliği taşır. Örnekler ve sembollerle anlatımı güçlendiren şair *biz* zamiriyle de sözünün tesirini arttırma yoluna gitmiştir.

2.6.2. Dilbilimsel İnceleme

Şiir dilbilimsel yönüyle incelendiğinde manzumeyi oluşturan 67 kelimenin 48'inin Türkçe, 9'unun Arapça, 9'unun Farsça kökenli kelimeler olduğu 1 kelimenin de Türkçe-Arapça birleşik kelime olduğu görülmektedir.

Şiirdeki Türkçe kökenli kelimeler 'arı, gez-, çiçek, em-, kuş, uç-, bir, yem, ara-, orman, gir- çalış-, var, sakın-, takın-, iş, arkadaş, baş, gel-, et-, haydi, ileri, ol-, yer, sevinç, ile, dol-, biz, ne, düşün-i dur-, uzak, övün-'; Arapça kökenli kelimeler 'taraf, zaman, insanlık, mektep, cennet, devam, sahip, lakin'; Farsça kökenli kelimeler 'renk, her, tembellik, can'. 'devam et-' de Arapça kelimeye Türkçe yardımcı fiil getirilerek oluşturulmuş bir birleşik fiildir.

Ali Ulvi Bey [Elöve] çocuklara hitap ettiği tüm eserlerde olduğu gibi bu şiirde de sade ve anlaşılır bir dil kullanmış, söyleyişini baskın bir ağırlıkta Türkçenin imkanları çerçevesinde kurmuştur.

2.6.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.6.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.6.2.1.1.1. İyelik Ekleri

Şair çocuklara iletmek istediği mesajı kolaylıkla aktarmak, onların meseleyle özdeşleşmesini sağlamak için şiirde ekseriyetle 1. Çoğul iyelik eki *+(I)mlz'ı* kullanmıştır: *birimiz, yerimiz, işimiz*.

Şiirdeki tamlamalarda ise tabii olarak 3. teklik kişi iyelik eki kullanılmıştır: *çalışmanın zamanı, insanın bir canı, iş başı, çalışmak yaşı, iş sahibi*.

2.6.2.1.1.2. Çokluk Ekleri

Ortak özellikler taşıyan ve bir aile oluşturan çeşitli tür adları, tür gösteren ada *+lAr* çokluk eki getirilerek karşılanır.¹⁵¹ İkinci mısradaki *kuşlar* ifadesindeki çokluk eki tür belirtme görevinde kullanılmıştır.

Şiirin nakarat bölümündeki *arkadaşlar* ifadesindeki çokluk ekinde sayısal vurgudan ziyade grup anlamı ağırlıklı görülmektedir.

Son birimdeki *bizler* ifadesinde de çoğul anlamı taşıyan *biz* ifadesine getirilen çokluk eki sayısal bir anlam katmaz. Bu gibi durumlarda ekin abartma, saygı, yüceltme gibi anlamlara geldiği düşünülmelidir.

2.6.2.1.2. Hâl Ekleri

Yönelme hâl eki *+A* kelime gruplarında veya cümlede fiilin kendisine doğru yaklaştığını, yöneldiğini ifade eder. Ayrıca fiilin anlamına uygun olarak yer, zaman, karşılaştırma, sebep, verme, bildirme, amaç, hedef, kuvvetlendirme, leh,

¹⁵¹ Korkmaz, a.g.e., s. 258.

aleyh, ayrılma, değiştirme, kabul, gereklilik, tercih, yaptırma, fiyat, bedel vb. ifadeleri iletmek için de kullanılır.

Şiirde yönelme hâl eki +A üçüncü mısradaki *Orman renkten renge girer* mısraında ‘değiştirme’ anlamında kullanılmıştır.

Arkadaşlar iş başına mısraında eksiltili bir emir cümlesi söz konusudur. Dolayısıyla buradaki yönelme hâl ekinin ‘yaptırma’ görevinde kullanıldığını söylemek mümkündür.

Girdik çalışmak yaşına mısraında ‘yaklaşma’ ve *Çalışmaya alışalım* mısraında ise ‘yönelme’ anlamında kullanılmıştır.

Yükleme hâl eki +I ismi fiile bağlayan, fiilin nesnesi yapan eklerdir. Belirtme, işaret etme görevindedir. Şiirde yükleme hâl eki *İnsanlığı takınalım* ve *İşimizi düşünelim* mısralarında fiilden etkilenen varlığı işaret eder, belirtme görevinde kullanılmıştır.

İleride her birimiz mısraındaki *ileri*¹⁵² kelimesinde yönelme hâl ekinin ilk hâli kalıplaşmış olarak karşımıza çıkmaktadır. Yön gösterme eki +Ar ve +rA; Türkiye Türkçesine Eski Türkçedeki +Garı’dan Eski Anadolu Türkçesindeki +Aru’ya dönüşerek gelmiştir. Kalıplaşarak yer ve zaman zarfı, bazen de edat yapan bu kelime şiirde bulunma hâl ekini alarak isim görevinde çekimlenmiştir.¹⁵³ Zaman anlamı taşımaktadır.

¹⁵² Çağbayır’a göre “ileri” kelimesinin izahı şu şekildedir: “[eT. *ilk-gerü [Clason] / *il (ön) > il-gerü (ön taraf) > ileri] is. 1. Bir şeye göre daha önde bulunma durumu. 2. Bir şeyin ulaşılacak, varılacak yönü. 3. Ön taraf; ön. 4. Henüz gelmemiş zaman; gelecek zaman; sonra. 5. as. Hatlardan ötede, düşmana daha yakın olan yer. 6. sf. Önde olan. 7. Önceki; evvelki. 8. Daha yaşlı; seçkin. 9. Başarı göstererek öne geçmiş; ilerlemiş. 10. (Saat için) gerçek saati daha önceden gösteren. 11. Başarılı olmuş; ilerlemiş. 12. zf. (Zaman ve mekân bakımından) hareket noktasından daha öne doğru; uzağa; ileriye doğru. 13. spor. Esas duruşta ayak uçlarının gösterdiği yön. 14. ünl “Amaca doğru durmadan yürü, ilerle!” anlamında emir sözü. 15. Bir askerî kıtayı yürütmek için verilen komutun bildirim kısmı”. Bkz. Yaşar Çağbayır, *Ötüken Türkçe Sözlük*, (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2007) s. 2137.

¹⁵³ Korkmaz, a.g.e., s. 160.

Bulunma hâl eki +DA *Her tarafta çalışmak var* mısraında ‘herhangi bir yerde’ bulunma; *İleride her birimiz* mısraında ise ‘herhangi bir zamanda’ bulunma anlamı taşımaktadır.

Ayrılma hâl eki +DAn *Tembellikten sakınalım* ve *Tembellikten durup uzak* mısralarında uzaklaşma anlamıyla kullanılmıştır.

Çıkma durumu eki almış ad veya ad soylu bir sözün olduğu gibi ya da yönelme durumu biçimiyle yinelenmesinden oluşmuş ikilemeli zarflar da vardır: *inceden inceye* (gül-), *açıktan açığa* (konuş-), *ağızdan ağıza* (dolaş-) gibi.¹⁵⁴ Ancak *Orman renkten renge girer* mısraında fiilin ne şekilde gerçekleştiği kastedilmemektedir. Öznenin bir hâlden başka bir hâle geçişi söz konusudur. Yani ‘renkten çıkmak ve başka bir renge girmek’ söz konusudur. Yönelme ve ayrılma hâl eklerinin temel görevlerinde kullanıldıkları düşünülmelidir.

Vasıta hâl eki +lA ad-fiil eki -mAk’tan sonra geldiğinde ‘-mak suretiyle’ anlamında bir tarz zarf oluşturur.¹⁵⁵ *Çalışmakla övünelim* mısraındaki vasıta eki bu görevde kullanılmıştır.

2.6.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.6.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

Şiirde yalnızca belgisiz sıfat kullanılmıştır: *bir yem*, *her taraf*, *bir can*, *her birimiz*, *her yer*, *her ne*. Şiirin kısa cümlelerle kurulmuş olması cümlelerin temel unsurları olan yüklem, özne ve nesne dışında bir ögeye yer bırakmadığından zarf türünde kelimelerin tercih edilmediğini düşünmekteyiz.

2.6.2.2.2. Zamirler

Şiirde çocuklara hitap edilmekte olduğundan şair özdeşleşmeyi kolaylaştıran, ortak bir ruhu ihsas eden 1. teklik kişi zamirini tercih etmiştir. *Lakin bizler her ne*

¹⁵⁴ Korkmaz, a.g.e., s. 161.

¹⁵⁵ Korkmaz, a.g.e., s. 324.

olsak mısraında yer alan kişi zamiri *biz* çokluk ifade ettiği halde +*lAr* çokluk ekini alarak abartma, saygınlık ve yücelik anlamı kazanmıştır.

İleride her birimiz mısraındaki *her birimiz* belgisiz zamirdir ve şairin tüm çocukları kuşatıcı söylemine uygundur. *Lakin bizler her ne olsak* mısraındaki *ne* soru zamiri de ‘her şey’ anlamında ve belgisiz zamir hükmündedir.

2.6.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler

Son çekim edatlarından *gibi* esas itibarıyla aynılık, eşitlik, benzerlik görevleri yüklendiği halde, işlev dallanması yoluyla aynı zamanda çabukluk, tarz ve zaman gösterme işlevleri de yapabilmektedir.¹⁵⁶ *Cennet gibi her yerimiz* mısraında ise asli anlamında kullanılmıştır. şair burada vatanı cennete benzetir.

Türkçenin en sık kullanılan edatlarında *ile* esas itibarıyla vasıta ve birliktelik ifade eder. *Sevinç ile dolmalıdır* mısraında ise bir hâli ifade etmek için kullanılmıştır. *Çalışmakla övünelim* mısraında ise *ile* edatı ekleyerek ismin vasıta durumunu temsil eder.

Çağrılı ünlemler grubundan olan *haydi haydi* eylemde kolaylık ve rahatlık ifade etmek için kullanılır.¹⁵⁷ Yöneltilme ve teşvik belirten ünlemlerdendir.¹⁵⁸ *Haydi haydi çalışalım* mısraında tüm bu anlamlarla birlikte harekete geçirme ve tezlik anlamı barındırdığı da görülür.

Arapçadan dilimize geçmiş olan *lakin* kelimesi açıklama bildiren cümle bağlaçlarındandır. Arapça kökenli olup Türkçede yaygın kullanım kazanan ‘ama’ bağlacı yerine kullanılır. Bir şeye itiraz etmek veya kendi fikir ve niyetini ileri sürüp yürütmek anlamıyla cümle başına getirilebilir.¹⁵⁹ *Lakin bizler her ne olsak / İşimizi düşünelim* mısralarında da bu amaçla kullanılmıştır. şair vatan cennet gibi olsa da içimiz sevinçle dolsa da rehavete kapılmamayı, işimizi düşünmeyi,

¹⁵⁶ Korkmaz, a.g.e., s. 1066.

¹⁵⁷ Deny, a.g.e., s. 631.

¹⁵⁸ Korkmaz, a.g.e., s. 1170.

¹⁵⁹ Deny, a.g.e., s. 612.

tembellikten uzak durup çalışmakla övünmeyi nasihat ettiği mısraları bu ‘uyarı’ anlamındaki bağlaçla başlatmaktadır.

2.6.2.2.4. Fiil Çekimi

2.6.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

Okul çağındaki çocuklara seslenen şair tabiattan örnek vererek onları çalışmaya yönlendirmek ister: *Arı gezer, çiçek emer / Kuşlar uçar bir yem arar / Orman renkten renge girer*. Tabiatı her canlı hareket hâlinindedir ve durmadan çalışır. Bu bir tabiat kanunudur aynı zamanda. Şair bu sebeple tabiatı tasvir ettiği fiilleri tabiat kanunlarını ifadede kullanılan Geniş Zaman kipinde çekimlemiştir: *gezer, emer, uçar, arar, girer*. Bu cümlelerdeki özneler familya/türü temsil ettiklerinden çoğul anlam taşımaktadırlar ancak insan dışındaki varlıklar oldukları için fiiller 3. tekil kişi ekiyle çekimlenmiştir.

Tabiatın tasvirinden çocukların durumuna yöneldiğinde şairin önce bir tespitle bulunduğu görülür: *Girdik çalışmak yaşına*. Burada fiil şahit olunan bir durumun ifadesi için Görülen Geçmiş Zaman kipiyle çekimlenmiştir: *girdik*. Şair burada kendisini de hitap ettiği çocuklarla bir tutarak fiili 1. çokluk kişi ekiyle çekimlemiştir.

Şiirdeki isim cümlelerinde geçen ek-fiillerin tamamı da Geniş zamanın 3. tekil kişi ekiyle çekimlenmiştir: *Her tarafta çalışmak var, Çalışmanın zamanıdır, İş insanın bir canıdır, Mektep cennet[dir]*.

Şair çocukların çalışma çağına geldiklerini ifade ettikten sonra şiirin devamında yapılması gerekenleri tasarlama kipleriyle ifade edecektir.

2.6.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri

Şiir cümlelerinde ekseriyetle İstek Kipi’nin kullanıldığı görülmektedir. Bu kip, fiile istek, niyet, arzu kavramları veren bir tasarlama kipi. Yapılan işin istendiğini veya o işe niyet edildiğini gösterir.¹⁶⁰ İstek kipinin anlam katmanları

¹⁶⁰ Korkmaz, a.g.e., s. 648.

arasında emir ve nasihat anlamları da vardır. Şair bu kipi kullandığı mısralarda çocukları harekete geçirmeyi amaçladığı için emir ve nasihat anlamlarının ağırlıkta olduğu söylenebilir: *Tembellikten sakınalım, İnsanlığı takınalım, Haydi haydi çalışalım / Çalışmaya alışalım, İşimizi düşünelim, Çalışmakla övünelim*. Şiirde yine aynı amaçla Emir ve Gereklilik Kipleri de kullanılmıştır: *Arkadaşlar iş başına [geçin], Gel devam et, İleride her birimiz / İş sahibi olmalıdır / Cennet gibi her yerimiz / Sevinç ile dolmalıdır*.

Şair çocukları harekete geçirebilmek için kendini de özneye dahil etmiş ve İstek Kipindeki fiilleri 1. çokluk kişi ekiyle çekimlemiştir. Çocuklara hitap söz konusu olduğu için Emir kipinde çekimlediği fiiller tabii olarak 2. teklik kişi ekiyle çekimlenmiştir. Gereklilik kipindeki fiiller ise 3. teklik kişi ekiyle çekimlenmiştir.

2.6.2.2.5. Cümle Çeşitleri

Şiir cümleleri yapılarına göre incelendiğinde basit cümlelerin ağırlığı göze çarpar. Ancak ana tema ‘çalışmak’ bir isim-fiil olduğu için bulunduğu her cümleyi Girişik-Birleşik yapıya dönüştürür: *Her tarafta çalışmak var, Çalışmanın zamanıdır, Girdik çalışmak yaşına, Çalışmaya alışalım / Tembellikten durup uzak / Çalışmakla övünelim*.

Tabiatın tasvir edildiği giriş bölümünde sıralı cümleler kullanılmıştır: *Arı gezer, çiçek emer / Kuşlar uçar, bir yem arar*. Ayrıca nakaratta da sıralı cümle kullanılmıştır: *Gel devam et*.

Lakin bizler her ne olsak / İşimizi düşünelim mısraları bağlı ve şartlı cümle yapısında tek bir cümle oluşturmaktadır.

Yüklemin türüne göre cümleleri incelediğimizde; fiil cümlelerinin ağırlıkta olduğu göze çarpar. Şair önce tabiattaki canlıların faaliyetlerini anlatmakta, sonra çocukların öğrenme çağına girdiklerini haber vererek yapılması gerekenleri sıralamaktadır. Bu sebeple şiirin ekseriyetle fiil cümleleriyle kurulduğu görülür. Yalnızca *Her tarafta çalışmak var, Çalışmanın zamanıdır, İş insanın bir canıdır, Mektep cennet[dir]* mısraları isim cümleleri şeklinde kurulmuştur.

Anlamına göre cümleleri incelediğimizde şiirin tamamının olumlu cümlelerle kurulmuş olduğu dikkat çeker. Bu şairin amacını hedef kitleye göre uyarladığının önemli bir göstergesidir. Olumlu cümleler harekete geçmeyi ve özdeşleşmeyi kolaylaştıran bir rol üstlenmektedir. Şiir istek cümleleri ağırlıklıdır: *Tembellikten sakınalım, İnsanlığı takınalım, Haydi haydi çalışalım / Çalışmaya alışalım, İşimizi düşünelim, Çalışmakla övünelim*. Şiirde iki yerde emir cümlesi kullanılmıştır: *Arkadaşlar iş başına [geçin], Gel devam et*. Şiirde geçen gereklilik cümleleri de şunlardır: *İleride her birimiz / İş sahibi olmalıdır / Cennet gibi her yerimiz / Sevinç ile dolmalıdır*. Bu cümleler anlamca, istek, niyet, nasihat ve kısmen emir ifade etmektedir.

2.6.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

Ali Ulvi Bey şiirde tekrarlar ve metaforlarla anlatımı güçlendirme yoluna gitmiştir.

Şiirde doğrudan deyim veya atasözü yoktur; ancak deyimleşmeye yakın kalıplaşmış ifadelerle özlü söz hükmünde cümleler vardır: *İş insanın bir canıdır, Arkadaşlar iş başına*. *Arkadaşlar iş başına* mısraındaki 'iş başına' ifadesi deyim özelliği taşır, 'çalışmaya başlamak' anlamında kullanılmıştır. *İş insanın bir canıdır* söyleyişi yönünden atasözünü çağrıştırmaktadır.

Şiirde kullanılan metaforlar çocuk algısına uygun basitliktedir. *İş insanın bir canıdır* mısraında *can* metaforu 'hayat veren-yaşamın kaynağı' anlamlarını taşır. Bir işe yaramayan insanın yaşamının anlamsız olacağı ima edilmektedir. *Mektep cennet* mısraıyla okul cennete benzetilmiştir. Cennet metaforu okulun değerini ve güzelliğini ifade etmektedir. *Orman renkten renge girer* mısraı mevsimlerin geçişi, tabiatın dirilişi ve nihayetinde hareketin sürekliliğinin mecazi ifadesidir.

Cennet gibi her yerimiz / Sevinç ile dolmalıdır mısralarında çalışkan ve böylelikle mutlu bir toplumun yaşadığı vatan cennete benzetilmiştir.

Tekrarlar şiirin hem ahengini hem de didaktik yönünü güçlendirmek amacıyla kullanılmıştır: *Çalışmak* kelimesi ana tema olarak şiir boyunca sıkça tekrar

edilmektedir. *Haydi haydi çalışalım* mısraında *haydi* ünleminin tekrarı da harekete geçirici ve motive edici bir özellik taşımaktadır.

Şiirde hem yapısal hem tematik tekrarlara yer verilerek etki güçlendirilmiştir.

Bu şiir, özellikle çocuklara, gençlere ve öğrencilere yönelik ahlakî bir nasihat örneğidir. Didaktik (öğretici) yapısı gereği; tabiat, okul ve iş gibi kavramlar idealize edilmiş, çalışmak kavramı sürekli tekrar edilerek bir bilinç oluşturulmaya çalışılmıştır.

2.6.3. Söylem Çözümlemesi

Çalışalım adlı şiirin tarihî bağlamı incelendiğinde Tanzimat'la başlayan yenileşme hareketleri çerçevesinde bir söylemin ortaya koyulduğu görülmektedir. II. Meşrutiyet'in ardından özellikle eğitim sahasındaki yenileşme hareketleri hız kazanmış, çocukların ruhuna ve dimağına hitap eden bir dil ve üslup benimsenmeye çalışılmıştır. Toplumun inşasında çocuk merkeze alınarak çağdaşlaşma, birey yetiştirme ve vatandaşlık bilinci oluşturma çabaları artmıştır. Ali Ulvi Bey'in "*Çalışalım*" şiiri, bu ideolojik bağlamın didaktik bir ürünüdür.

Şiir sözcük seçimi, dil özellikleri ve yapı unsurları yönüyle incelendiğinde dönemin anlayışına uygun sade bir Türkçe ile yazıldığı görülür. Tabiattan örnekler verilerek çalışmanın doğal bir yaşam biçimi olduğu vurgulanır. Toplumda bir yer edinmek ve vatani yükseltmek için meslek edinmenin kaçınılmaz oluşu ifade edilir, bu yolda okul ve eğitim hayatı öne çıkarılır.

Şiir dili oldukça sade, anlaşılır ve ritmik bir yapıdadır; bu da onu okul çağındaki çocuklar için etkileyici kılar. Uyak düzeni ve tekrarlarla kolay ezberlenebilir bir marş havası yakalanmıştır. Şiirin başında doğadan örneklerle başlayan anlatım, ilerleyen kıtalarda ahlaki mesajlar ve yurttaşlık ideali ile birleşerek bireysel ve toplumsal düzleme yerleşir.

İstek, gereklilik ve emir kipinde kurulan şiir cümleleriyle okuyucuyu harekete geçirme işlevi icra edilir.

Söylemin sahibi olan Ali Ulvi Bey dönemin önde gelen eğitimcilerinden ve münevverlerindendir. Özellikle dönemin yeni usulde eğitim yapan okullarında görev almış, ahlak konulu ders kitapları yazmış, çocuk ruhunu kavrayan şiirleriyle mecmualarda ve seçkilerde yer almıştır. Çocuk şiirleri en çok bestelenen şairler arasındadır. Ayrıca dili ve üslubu yönüyle pedagojik yaklaşımı önceleyen eserler veren ilk şairlerimizdendir.

Şairin hedef kitlesi çocuklar, gençler ve genel olarak öğrencilerdir. *Çalışalım* şiirinde çalışma azmi oluşturma, çalışarak değerli olma, içinde bulunduğu toplumu yüceltme gibi hedefler belirleyen şair mesajını çocukların anlayacağı ve etkileneceği bir dille ortaya koymuştur.

Şiirin yayımlandığı ortam II. Meşrutiyet dönemidir. Bu dönem aydınlarının ve eğitimcilerinin çabası modernleşme, ulus bilinci kazanma ve ilerlemedir.

Dönemin devlet politikasıyla uyumlu bir söylem ortaya koyan şair çocuğa çalışma, üretme ve vatani yükseltme misyonları yükler. Misyonunu ortaya koyarken de emir ve istek cümlelerini ağırlıklı olarak kullanır. Bu yönüyle *Çalışalım* şiiri İttihat Terakki'nin eğitim politikasını hayata geçiren ideolojik ve didaktik bir eserdir.

Ali Ulvi Bey'in *Çalışalım* adlı eseri, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişte şekillenen 'yeni insan' idealinin çocuklara aşılması amacıyla yazılmıştır. Eğitimde ahlaki değerlerle meslekî yeterliliği harmanlayan bir anlayış yansıtılır. Bu şiir, bireyin toplum içindeki yerini çalışmak, üretmek ve sorumluluk almak üzerinden tanımlar. Bu şiir aracılığıyla eğitim sistemi, bireyi topluma faydalı, üretken ve uyumlu bir vatandaş olmaya yönlendirir.

2.7. Gündelik Hayat konulu “Sabah Sesleri”

Güfte: İhsan İlhami Bey

Beste: Kâzım Bey [UZ]

Yayın: Kâzım, *İbtidai Nota Dersleri*, Tefeyyüz Kitabhanesi, Dersaadet, 1332 [1916],
s. 23-24. [Ek: 12-14]

SABAH SESLERİ

Namaz vakti sabah erken

Ben yataktan kalkar iken

Kulağıma sesler gelir

Önce sütçü bir seslenir:

“Sütçü geldi efendim süt!”

Ta uzakta bir vapur düdü...

Diye öter acı acı

Ya hele şu arabacı

Kırbacını şaklatıp kır...

Geçer gider tıkr tıkr

Ev önünde irkilip hep

Biri satar sütlü salep

Gazeteci geliyor bak

Bir düziye bağırarak:

“Tanin, Tasvir, Sabah, İkdam!”

“Gazeteci yok mu Peyam?”

Fakat saat diyor: Tik tak

Mektep vakti geçiyor kalk!

İhsan İlhami'nin *Sabah Sesleri* adlı şiiri ilk defa bestekâr Muallim Kâzım Bey [Uz]
tarafından 1916 yılında, *İbtidai Nota Dersleri* adlı kitapta yayımlanmıştır. İlk, orta,

lise ve sultani öğretmen okullarında okutulmak üzere tertip ettiği kitapta Kâzım Bey şarkının güftesine ilişkin notta “Darülmuallimin-i Âlî’ye [Yüksek Öğretmen Okulu] mülhak [katılmış] Tatbikat Mektebi [Uygulama Okulu] muallimlerinden İhsan İlhami Bey tarafından 19 Kanunisani 1329 [1 Şubat 1913] tarihinde inşad edilmiş [yazılmış] ve aynı tarihe müsadif olan [tesadüf eden] hafta zarfında da taraf-ı acizanemden bestelenmiştir.”¹⁶¹ yazmaktadır.

İhsan İlhami Bey, Osmanlının son dönemi ve Erken Cumhuriyet yıllarında çocuk şiirleri ve hikayeleriyle matbuat âleminde adını duyurmuş bir yazardır. Özellikle dönemin *Resimli Mecmua*, *Talebe Defteri*, *Yeni Nesil* gibi çocuk dergilerinde; *İbtidai Nota Dersleri*, *Çocuklara Teganni Dersleri*, *25 Çocuk Şarkısı* adlı müzik eğitimi ve çocuk şarkısı kitaplarında şiirleri yayımlanmış bir şairdir. Ayrıca Ali Ulvi [Elöve], Tevfik Fikret, Ahmed Cevad [Emre], Sabri Cemil [Yalkut], Ziya Gökalp, Aka Gündüz, Orhan Seyfi [Orhon] ve Mehmed Emin [Yurdakul] gibi şiirleri çokça rağbet görüp bestelenen şairler arasındadır. Ancak ne yazık ki hakkında detaylı bir biyografik bilgiye tesadüf edilememiştir. Eldeki tek bilgi Kâzım Uz’un eserin güftesinin yanına düştüğü notta belirttiği üzere ‘Darülmuallimin-i Ali Tatbikat Mektebi muallimlerinden’ olduğudur.

Sabah Sesleri şiirinin yer aldığı eser olan *İbtidai Nota Dersleri* 1916’da yayımlanmış olduğu hâlde Kâzım Bey’in belirttiği üzere şiirin yazılıp bestelendiği tarih 1913’tür. Şiirin söylem analizinde, zamanın ruhunu daha isabetle yansıtması bakımından yayımlandığı değil yazıldığı tarih esas alınacaktır.

II. Meşrutiyetin 1908’de ilanından sonra Meclis-i Mebusan tekrar açılmıştır. Bu yıllarda İttihat Terakki yükselişe geçmiş, 10 Ocak 1913’teki Babıali Baskını ile iktidarını pekiştirmiştir.

1912-1913 yıllarında Osmanlı, Balkan devletleriyle üç savaşa girmiş ve bu savaşların sonunda Balkanlardaki topraklarının önemli bir kısmını kaybetmiştir. Bu savaş sonrasında askeri reformlar gerçekleştirilmiş, orduda yeniden bir

¹⁶¹ Kâzım, *İbtidai Nota Dersleri*, (Dersaadet: Tefeyyüz Kitabhanesi, 1332), s. 24.

yapılandırmaya gidilmiştir. Bu dönem ideolojik açıdan da bir arayış dönemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu dönemde, ulus ve vatan, İslamlaşma ve Batılılaşma gibi ilk bakışta ayrı gibi görünen kavramları sentezlemeye çalışan bir 'Türkleştirme' söylemi ortaya çıktı. Türk toplulukları ve dernekleri kuruluyor, güç kazanıyor; ekonomik ve politik anlamda Türk milliyetçiliği izleniyordu. Kuşkusuz, Osmanlı İmparatorluğu'nun gayrimüslim Avrupa topraklarının elden çıkmasına yol açan Balkan Savaşları (1912-1913) ile I. Dünya Savaşı'nın (1914-1918) bu değişimde büyük etkisi olmuştur.

1913'te yürürlüğe giren Tedrisat-ı İbtidaiye Kanun-ı Muvakkatı ile ilköğretim zorunlu ve ücretsiz hale getirildi. Bu dönemin müfredatında bireyselci bir yaklaşım benimsenmiş, çocuğun bağımsız gelişimine odaklanılmış, ancak aynı zamanda öğrencilerin uygulamalı eğitimine önem verilmiştir. Ayrıca, savaş ve reformlarla mücadele eden bir ulusa özgü olarak, toplumu (milleti) önceleyen hedef, uygulama ve ritüeller görülmekteydi. Dersler hem İslami hem de milliyetçi bir çizgide ilerliyor, Osmanlı-Türk ve İslam kimliklerini sentezlemeye çalışıyordu.¹⁶²

II. Meşrutiyet'in hemen sonrasında ortaya çıkan *Genç Kalemler* dergisi etrafında bir araya gelen gençler, dilde ve edebiyatta milli benliğe dönüş tezini savunan 'yeni lisan' hareketi ile modern Türkiye Türkçesine dönüşün mücadelesini verdiler. Hem ana dili bilinci hem de sade Türkçe anlayışı birlikte uyandı. Bu uyanışın en güzel örneğini Ziya Gökalp "Lisan" adlı manzumesinde şöyle dile getiriyordu:¹⁶³

Güzel dil Türkçe bize

Başka dil gece bize

¹⁶² Dr. Filiz Meşeci Giorgetti, "Nation-building in Turkey Through Ritual Pedagogy the Late Ottoman and Early Turkish Republican Era", *History of Education*, Vol. 49, No. 1, 2020 (Published online: 24 Oct 2019), s. 86-88.

¹⁶³ Prof.Dr. İsmail Parlatır, "XIX. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi", *Osmanlı C. 9*, (Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1999), s. 481-482.

İstanbul konuşması

En saf en ince bize

Yenileşme dönemi edebiyatımızda yine Şinasi ile birlikte şair de büyük bir değişim göstermiş; divan edebiyatının soyut güzellik anlayışı yerine, bu devirde, hak, hukuk, medeniyet, adalet, hürriyet, vatan, millet ve akılcılık gibi daha çok Fransız İhtilâli'nden sonra telâffuz edilmeye başlanan meseleler şiirin konusu olmuştur. Yani daha açık bir ifadeyle söylersek, esas gayesi okuyucuda estetik bir heyecan uyandırmak olan edebiyat, esas amacından uzaklaştırılarak, genel anlamda siyasî ve sosyal meselelerin bir propaganda aracı haline gelmeye ve giderek ideolojilerin emrine girmeye başlamıştır.¹⁶⁴

İhsan İlhamî'nin *Sabah Sesleri* adlı şiiri, klasik şiirin soyut dünyasından gündelik hayatın somut gerçekliğine geçişi başarıyla temsil etmektedir. Sade ve anlaşılır bir dille yazılmış, dramatik geçişleriyle ve ritmik unsurlarıyla çocukların hafızasında yer etmiş olması yönüyle seçkimize dahil edilmiştir.

Sabah Sesleri adlı şiir 4+4 duraklı 8'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Nazım birimi ve nazım şekli belirsizdir. Kafiye düzeni 'aa, bb, cc, dd...' şeklindedir. Şiirde ahenk zengin kafiye ve rediflerle sağlanmıştır.

2.7.1. Tematik İnceleme

Şiir tematik yönüyle incelendiğinde ana temanın 'gündelik yaşam' olduğu görülür.

Şiir *Namaz vakti, sabah erken* mısraıyla; sabah saatlerinin, namaz vaktinin ilanıyla başlar. Bu başlangıç hem İslam kültüründe hem de gündelik hayatta günün ilk anlarına yapılan bir vurgudur. Şiir yine zaman vurgusuyla biter: *Fakat saat diyor tik tak / Mektep vakti geçiyor, kalk.*

Şiirin tamamında bir günlük yaşantının akışı sunulmuştur. Sabah ezanıyla gün başlar, çocuk kalkmaya hazırlanırken sabahın erken saatlerinde sokaktan geçen

¹⁶⁴ Doç. Dr. Abdullah Uçman, "Tanzimat'tan Sonra Basın ve Edebiyat", *Osmanlı*, C. 9, (Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1999), s. 757.

sütçünün sesi duyulur. İlk seferlerini yapan vapurların, sokaktan geçen arabacıların, salepçinin ve gazete satan çocuğun sesleriyle gündelik hayat başlar. Saatin *tik tak*'ları ve *Mektep vakti geçiyor kalk!* uyarısı, zamanın ilerleyişi ve çocuğun ona ayak uydurma zorunluluğunu simgeler.

Burada çocuk güne ve aslında çocukluk hayatının büyük bölümünü oluşturan mektebe hazırlanmaktadır. Sabahın oluşuyla hayat başlamıştır, insanlar işine gücüne koyulmuştur. Çocuktan beklenen de mektebe hazırlanmasıdır. Şairin mektebe yönlendirmekten muradı; çocuğun da eğitim alarak ve bir meslek sahibi olarak toplumda yer bulması, hayatın akışına karışmasıdır.

Şiirdeki diğer tema ise şehir hayatıdır. Şair İstanbul şehrinin sabahında duyulan seslerden hareketle çeşitli mesleklerin icrasını tasvir etmektedir: *sütçü, arabacı, salepçi, gazeteci*. Sabahın erken saatlerinden okul vaktine kadarki sürede günlük hayatın akışını hızlı geçişlerle, anlık sahnelerle yansıtır. Şair insan yaşamının belli bir düzen içinde; ibadet (namaz), geçim (süt, salep), iletişim-haberleşme (gazete) ve eğitim (mektep) gibi eksenler üzerinde döndüğünü ifade etmektedir.

Modernleşme dönemi Osmanlının şehir hayatını yansıtan *Ta uzakta bir vapur düit, Ya hele şu arabacı* mısralarında zamanın ulaşım araçlarına vurgu yapılmaktadır.

Tanzimat sonrası matbuata dahil olan 'gazete' türü II. Meşrutiyet sonrası yaygın hale gelmiş, günlük hadiselerin toplumda akis bulmasına yol açmıştı. *Gazeteci geliyor bak, Tanin, Tasvir, Sabah, İkdâm / Gazeteci yok mu Peyam* mısraları da gazetenin günlük hayattaki yerini ifade etmektedir. 'Müvezzi' (dağıtıcı) denen ve genellikle çocuklardan seçilen gazete dağıtıcıları sokaklarda gezerek ve seslenerek gazete satmaya çalışırlardı. 1911'de Tevfik Fikret ve Mehmed Asım Us tarafından çıkarılan *Peyam* gazetesi başlangıçta siyasetten uzak, bağımsız, edebi ve entelektüel bir yayın politikası izlemiştir. Bu yönüyle şiirde adı geçen diğer gazetelerden ayrı bir yerde durduğu söylenebilir. Şiirde bir mahalle sakininin gazeteci çocuğa seslenerek *Gazeteci yok mu Peyam* diye sorması

dönemin halk tabakasında entelektüel bir farkındalık oluşunu vurguluyor olabilir.

Şiirde ses unsurları da çağrışım değeri yönüyle ana temalar kadar işlev görmektedir. Nitekim şiirin başlığı “Sabah Sesleri” de bu vurguyu yapmaktadır. Şiirdeki işitsel tematik unsurlar sütçünün seslenişi *süt*, vapur düdüğünün ötüşi *düt*, kırbacın şaklaması *kır*, at arabasının geçişi *tıkır tıkır*, gazetecinin seslenişi *Tanin, Tasvir, Sabah, İkdam!*, mahallelinin seslenişi *Gazeteci yok mu Peyam?*, saatin sesi *tik tak*.

Sabah Sesleri’nin muhatabı olan çocuk o saatlerde henüz uyumaktadır ve daha gözlerini açmadan şehir hayatıyla işitsel olarak kuşatılmaktadır. Bu yönüyle ses şiirde hem tasvir aracı hem de ritim unsurudur.

“Sabah Sesleri” yalnızca bir sabah tasviri değil, 1910’lu yıllardaki İstanbul’un modernleşen yaşamının işitsel bir panoramasıdır.

2.7.2. Dilbilimsel İnceleme

Şiir dilbilimsel yönüyle incelendiğinde sözcük seçimi ilk olarak göze çarpmaktadır. Manzumeyi oluşturan 70 kelimenin 50’si Türkçe; kalan kelimelerin ise 11’i Arapça, 5’i Farsça, 2’si İtalyanca, 1’i Fransızca ve 1’i de Yunancadır. Şiirin sözcük seçimi, Avrupa kültürünün etkisiyle gerçekleşen modernleşmenin yansıması olarak Batı dillerinin tesirini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Türkçe kökenli kelimeler ‘erken, ben, yatak, kalk-, iken, kulak, ses, gel-, önce, sütçü, bir, seslen-, süt, uzak, düt, de-, acı, ya, şu, arabacı, kırbaç, şaklat-, kır, geç-, tıkır tıkır, ev, ön, irkil-, biri, sat-, dütlü, bak-, düziye, bağır-, yok, mu, tik tak, kalk-’; Arapça kökenli kelimeler ‘vakit, sabah, salep, Tanin, Tasvir, Sabah, İkdam, fakat, saat, mektep’; Farsça kökenli kelimeler ‘namaz, ta, hele, hep, Peyam’; Yunanca kökenli kelime ‘efendi’; İtalyanca kökenli kelime: ‘gazeteci’ ve Fransızca kökenli kelime ise ‘vapur’dur.

2.7.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.7.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.7.2.1.1.1. İyelik Ekleri

“Sabah Sesleri” adlı eserde şair bir çocuğun ağzından gündelik İstanbul hayatının sabah saatlerini, okula hazırlık vaktini tasvir etmektedir. Bu sebeple şiirin anlatıcı kişisi çocuktur ve 1. Teklik Kişi iyelik eki +(I)m ile *Kulağıma sesler gelir* mısraında kendini gösterir. Sütçünün konuşturulduğu *Sütçü geldi efendim süt!* mısraında da tabii olarak 1. Teklik Kişi iyelik eki kullanılmıştır. Ancak şiirin tamamında diğer varlıklar bilhassa tamlama içinde anlatıldığı için genellikle 3. Teklik Kişi iyelik eki +(s)I görülmektedir: *Namaz vakti sabah erken, Kırbacını şaklatıp kır, Ev önünde irkilip hep / Bir i satar sütlü salep, Mektep vakti geçiyor kalk.*

2.7.2.1.1.2. Çokluk Ekleri

Çokluk eki +IAr; temelde bir şeye birden fazla olma katar. Şiirde de bu temel anlamıyla kullanılmıştır: *Kulağıma sesler gelir*. Şiir bütünüyle ses üzerine kurulu olduğundan çokluk eki alan tek kelimenin ‘ses’ olması manidardır.

2.7.2.1.2. Hâl Ekleri

Yönelme hâl eki +A kelime gruplarında veya cümlede ek ana fonksiyonu dâhilinde kullanıldığında fiilin kendisine doğru yaklaştığını, yöneldiğini ifade eder. Şiirdeki *Kulağıma sesler gelir* mısraındaki yönelme hâl eki fiilin yöneldiği varlığı ifade etmek için kullanılmıştır.

Yükleme hâl eki +I, *Kırbacını şaklatıp kır* mısraında belirtme görevinde kullanılmıştır.

Bulunma hâl eki +DA aslen fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini bildirir. Şiirde de bulunma anlamı ifade etmek göreviyle kullanılmıştır: *Ta uzakta bir vapur düt, Ev önünde irkilip hep.*

Ayrılma hâl eki +DAn kelime gruplarında ve cümlede, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın kendisinden uzaklaştığını göstermek için kullanılan isim hâlidir. Şiirin son mısraında yer alan *Ben yataktan kalkar iken* mısraında da ayrılma anlamında kullanılmıştır.

2.7.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.7.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

Şiirde ekseriyetle belirtme sıfatları kullanılmıştır: *Ta uzakta bir vapur düit, Ya hele şu arabacı, Bir düziye bağırarak*. Yalnızca *Biri satar sütlü salep* mısraında niteleme sıfatı kullanılmıştır.

Şair günün ilk saatlerini tasvir eden hızlı geçişler ve işitsel ifadelerle gündelik hayatın hengamesini yansıtmaya çalışmaktadır. Bunun için ekseriyetle fiillere ve onları niteleyen zarflara başvurmuştur.

Namaz vakti sabah erken / Ben yataktan kalkar iken / Kulağıma sesler gelir mısraları aynı anlam etrafında birleşmiş tek bir cümledir. İlk iki mısra, çocuğun kulağına genel seslerin zamanını bildirmesi bakımından zarftır. İkinci mısra ayrıca zarf-fiil grubudur. Dramatik geçişlerle kurulmuş, dinamik bir anlatımı olan şiir boyunca fiiller zarflarla nitelenerek yer almaktadır: *Önce sütçü bir seslenir, Ta uzakta bir vapur düit / Diye öter acı acı, Ya hele şu arabacı / Kırbacını şaklatıp kır / Geçer gider tıkr tıkr / Ev önünde irkilip hep / Biri satar sütlü salep / Gazeteci geliyor bak / Bir düziye bağırarak*.

2.7.2.2.2. Zamirler

Şiir bir çocuğun ağzından anlatıldığından yalnızca 1. teklik kişi zamiri 'ben' kullanılmıştır: *Ben yataktan kalkar iken*. Şiirde ayrıca belgisiz zamir de kullanılmıştır: *Biri satar sütlü salep*.

2.7.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler

Şiirdeki cümlelerin ekseriyeti birkaç mısraya yayılmıştır. *Ta uzakta bir vapur düit / Diye öter acı acı* Mısralarında *diye* edatı önceki mısrada söylenen şeyi aktaran *de-* fiilinden türemiş bir edattır.

Kaynaştırma harfi *y'* nin sebep olduğu ünlü daralması neticesi *de-* fiili *di-* fiiline dönüşmüştür. Edebi okunuşu *deye* veya eski imlasıyla *deyi* edatı aslen *diyerek* anlamında bir zarf-fiildir.¹⁶⁵

De- fiilinin en açık ve doğrudan kullanımı, doğrudan konuşma aktarımıdır. Bu fiil ister çekimli biçimde ister *diye* gibi çekimsiz biçimde olsun, bu amaçla kullanılabilen tek fiildir. Alıntı cümlelerin kendisi, edatın hemen önünde yer alır.¹⁶⁶ Şiirdeki *diye* edatı da bu görevde kullanılmıştır.¹⁶⁷

Ta uzakta bir vapur düit mısraında *ta* kelimesinin gösterme ünlemi olarak kullanıldığı da düşünülebilir. Bu ünlemin ayrıca abartma anlamı da mevcuttur. *Ya hele şu arabacı* mısraındaki ünlemlerden *ya* seslenme, pekiştirme, beğenme, karşı çıkma, tehdit gibi durumlara eşlik eden bir ünlemdir. Şiirde pekiştirme ve beğenme anlamlarıyla yer almaktadır. Aynı mısrada geçen *hele* ünlemi ise beğenme, sevinç, merhamet, sevgi, hatırlama, hatırlatma, imrenme, merak, pişmanlık, özür, rica, hayret gibi durumlara eşlik eder.¹⁶⁸ Şiirde ise merak, hayret, beğenme gibi anlamlarıyla yer almaktadır.

2.7.2.2.4. Fiil Çekimi

2.7.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

“Sabah Sesleri” adlı şiirin işitsel unsurlarla bir sabah tasviri yaptığını söylemiştik. Şiirin genelinde sokağın sesleriyle uyanan çocuğun dilinden mektebe gidene kadarki süreç aktarılmaktadır. Günlük rutinin anlatıldığı mısralar boyunca tabii

¹⁶⁵ Deny, *a.g.e.*, s. 791.

¹⁶⁶ Göksel & Kerslake, *a.g.e.*, s. 352.

¹⁶⁷ *Diye* edatıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Göksel & Kerslake, *a.g.e.*, s. 352-355; Lewis, *a.g.e.*, s. 175-176; Deny, *a.g.e.*, s. 791-794.

¹⁶⁸ Korkmaz, *a.g.e.*, s. 1148-1171.

olarak geniş zaman kipi 'her zaman' anlamında kullanılmıştır: *gelir, seslenir, öter, geçer gider, satar*. Bu aktarım sırasında sütçünün mahalleliye gelişini duyurmak için sarfettiği cümlede, görülen geçmiş zaman kipi kullanılmıştır: *Sütçü geldi efendim süt*.

Gazetecinin gelişi *Gazeteci geliyor bak* mısraıyla ifade edilirken şimdiki zaman kipine geçilmiştir. Bundan sonrasında çocuğun tanıklığa çağrılması söz konusudur. Şiirin devamında çocuğa hitap edilerek özne değiştirilir. Şair tarafından çocuğun uyanması, başlayan güne tanık olması ve mektebe hazırlanması istenmektedir: *Gazeteci geliyor bak, Fakat saat diyor tik tak, Mekteb vakti geçiyor kalk*.

Gündelik hayatın rutinini tasvir eden geniş zaman kipiyle çekimlenmiş fiillerde, sütçünün gelişini haber verdiği görülen geçmiş zaman kipinde çekimlenmiş fiilde, anda olan bitene işaret eden şimdiki zaman kipinde çekimlenmiş fiillerde 3. Çokluk Kişi eki kullanılmıştır: *gelir, seslenir, geldi, öter, geçer gider, satar, geliyor, diyor, geçiyor*.

Şiirdeki tek isim cümlesinde de ek-fiil geniş zaman kipinde çekimlenmiştir: "*Gazeteci yok mu Peyam?*".

2.7.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri

Şehir hayatının çocuğun dilinden tasvir edilişinden sonra şiirde özne değişmiş, şair çocuğa hitap ederek onu harekete geçirmeyi hedeflemiştir. Lirik bir üslupla, dramatik geçişlerle kurulu şiir dinamik bir söyleyişe sahiptir, her mısraında hareket içermektedir. Ancak şairin niyeti çocuğu hayata katmak olduğundan şair çocuktan uyanmasını, kalkıp okul için hazırlanmasını ve nihayetinde bir meslek sahibi olarak toplumda bir vazife görmesini istemektedir. Bu saikle şiirin aynı zamanda didaktik bir söyleyişi olduğu da söylenebilir. Alıcıyı harekete geçirme işlevine uygun olarak şiirde tasarlama kiplerinden en güçlüsü olan Emir Kipi kullanılmıştır: *Gazeteci geliyor bak, Mektep vakti geçiyor kalk*. Bu cümlelerde fiil tabii olarak 2. teklik kişi ekiyle çekimlenmiştir.

2.7.2.2.5. Cümle Çeşitleri

“Sabah Sesleri” adlı şiir dinamik bir söyleyişe sahiptir ve “*Gazeteci yok mu Peyam?*” hariç tüm mısralar fiil cümleleriyle kurulmuştur. Bu cümlelerin yüklemi *yok* isim soylu bir kelimedir.

Şiirin genelinde birden fazla mısraın cümle kurmak üzere bir araya getirildiği görülür. “*Sütçü geldi efendim süt!*” ve “*Gazeteci yok mu Peyam?*” mısraları gibi aktarma cümleler dışında tek cümleden kurulu mısra yoktur. Ayrıca *Sütçü geldi efendim süt!* mısraı da bir önceki mısradaki fiili çeşitli yönlerden niteleyen zarflardan ve zarf-fiil gruplarından oluşmaktadır. Bu üç mısra birlikte girişik-birleşik cümle yapısındadır: *Önce sütçü bir seslenir: / “Sütçü geldi efendim süt!”*

Namaz vakti sabah erken / Ben yataktan kalkar iken / Kulağıma sesler gelir mısralarında ilk iki mısra, üçüncü mısradaki fiili çeşitli yönlerden niteleyen zarflardan ve zarf-fiil gruplarından oluşmaktadır. Bu üç mısra birlikte girişik-birleşik cümle yapısındadır.

Ta uzakta bir vapur düdü / Diye öter acı acı mısraları da *diye* zarf-fiili sebebiyle girişik-birleşik cümle yapısındadır. *Ya hele şu arabacı / Kırbağını şaklatıp kır / Geçer gider tıkr tıkr* mısraları *şaklatıp* zarf-fiili sebebiyle; *Ev önünde irkilip hep / Biri satar sütlü salep* mısraları *irkilip* zarf-fiili sebebiyle; *Gazeteci geliyor bak / Bir düziye bağırarak* mısraları da *bağırarak* zarf-fiili sebebiyle girişik-birleşik yapıda cümlelerdir. Ayrıca bu iki mısra, takip eden “*Tanın, Tasvir, Sabah, İkdam!*” mısraını aktardığı için üçü birlikte iç içe birleşik cümle yapısında kabul edilebilir. *Fakat saat diyor: Tik tak* mısraı da iç içe birleşik cümle yapısındadır. *Mektep vakti geçiyor, kalk!* Mısraı ise virgülle sıralı cümle yapısındadır.

Şiir cümleleri eylemin veya durumun gerçekleşmesi yönüyle incelendiğinde; “*Gazeteci yok mu Peyam?*” mısraı dışında şiirin tamamı olumlu cümlelerle kurulmuştur. Bu cümle ayrıca anlamca soru cümlesidir. *Gazeteci geliyor bak, Mektep vakti geçiyor kalk!* Mısraları da emir cümlesidir.

2.7.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

“Sabah Sesleri” adlı şiiri retorik unsurlar açısından incelediğimizde; tekrarlar ve Onomatopeik (yansıma) kelimelerin ağırlıkta olduğu görülür. Şiirdeki tekrarların çokluğu şiiri ritim açısından zenginleştirerek melodik bir duyuş sağlar. Aynı zamanda çocuklar için hatırdaki kalıcılığı kolaylaştırır.

Şiirde sözlü kültüre yakın, tekerlemeyi andıran ifadelerle sıklıkla rastlanmaktadır. “*Sütçü geldi efendim süt!”* mısraı bugünkü reklam şarkılarının o dönemdeki yansımaları gibidir. Anlamca ve işitsel bir tekrara dayanmaktadır. *Geçer gider tıkır tıkır* mısraında onomatopeik (yansıma) bir tekrardır ve arabaların gidişini betimlemektedir. Aynı zamanda hayatın doğal akışında, herkesin işinde olduğu çağrışımı yapan olumlu bir anlam içermektedir. *Fakat saat diyor. Tik tak* mısraı saatin ritmini aktarmakta ama metaforik olarak da vaktin geçmekte olduğuna işaret etmektedir.

Şiirde soyut kavramları somutlaştıran metaforlara fazlaca yer verilmemiştir. Şiirde daha çok görmeye ve işitmeye dayalı tasvirler yer almaktadır. *Fakat saat diyor: Tik tak* mısraında saate insana özgü bir hususiyet atfedilmiş, teşhis (kişileştirme) metaforu kullanılmıştır. Saat konuşan ve sahibini uyaran bir roldedir. *Diye öter acı acı* mısraında ise metaforik bir aktarım söz konusudur. Sesin acı olması, işitme duyusundan tat alma duyusuna taşındığını ifade eder. Sözü etkileyici kılan bir aktarmadır ve yine zamana dair uyarı yapması yönüyle metaforiktir.

Şiirde bilinen anlamda deyim bulunmamakla birlikte halk diline yakın ve sözlü ifadeyi çağrıştıran kalıplar göze çarpar: *acı acı öt-, kulağına sesler gel-*.

Sözcük seçimi ve dönemin dil özellikleri incelendiğinde Türkçe ağırlıklı kelimelerin ve yansıma seslerin tercih edildiği görülür. Bu durum şiiri anlaşılır kılmakta hem de çocuklar için ilgi çekici hâle getirmektedir: *düt, tıkır tıkır, şaklatıp, tik tak*. Şiirde geçen gazete adları da döneme dair belgesel ve kültürel değerler hükmündedir: *Tanin, Tasvir, Sabah, İkdam, Peyam*.

Yüklemlerin ekseriyetle geniş ve şimdiki zaman kiplerinde çekimlenmiş olması görsel ve işitsel deneyimin canlılığını koruyan bir unsur olarak göze çarpmakta, şiire dinamik bir söyleyiş katmaktadır.

2.7.3. Söylem Çözümlemesi

Şiir metin boyutuyla incelendiğinde; günlük yaşamdan alınan somut nesne ve eylemlerle dönemin İstanbul'unun sabah manzarasının canlı bir şekilde aktarıldığı görülür. Sütçü, arabacı, salepçi ve gazeteci figürleriyle zamanın meslekleri tasvir edilirken; Tanin, Tasvir, Sabah, İkdam, Peyam gazetelerinin adının doğrudan kullanımı da şiire tarihi bir belge değeri katar.

Şiirin dinamik fiil cümleleri; onomatopeik ifadeler ve ritmik tekrarlar bütün bir şiirin saat gibi kurulmuş olduğu hissini uyandırarak zamanın kaçınılmaz akışına işaret etmektedir. Şair okuyucuyu İstanbul sokaklarında belirli bir ritim eşliğinde dolaştırarak saatin konuştuğu mısraya taşır.

Sıralı betimleme yapılarak sesler, günün başlangıcındaki sıraya göre ilerler: *sütçü, vapur, arabacı, salepçi, gazeteci*. Bu dizilim, zamanın ilerleyişini şiirsel bir kurguyla gösterir.

Şiirin anlatıcı kişisi değişkenlik göstermektedir. Şiir çocuğun dilinden başlayıp şairin çocuğa hitabına döner.

Şiirin anlam alanı 'sabah' kavramının etrafında oluşmaktadır. Sabah yeniliği, tazeliği, hayata karışmayı, hareketi ve hem gerçek hem de mecaz anlamıyla uyanışı temsil eder.

Şairin gazeteleri sıralamasında da bir gaye olduğu hükmündeyiz. Tanin, Tasvir, Sabah ve İkdam gazeteleri siyasi, gündelik olayları aktaran gazetelerken Tevfik Fikret'in Mehmed Asım Us'la kurduğu Peyam gazetesi şiirin yazıldığı günlerde entelektüel duruşu, kültür sanat içeriğiyle okuyucuya günlük gazeteden fazlasını vadetmekteydi. Mahallelinin "*Gazeteci yok mu Peyam?*" sorusu bu çerçevede daha anlamlı görünmektedir.

Şiir 1913 gibi II. Meşrutiyet dönemi şehir hayatının ve matbuat aleminin modernleşmeye başladığı bir dönemde yazılmıştır. Şair İhsan İlhami'nin yazdığı şiir, bestekâr Muallim Kâzım Bey tarafından bestelenerek hem edebi hem de müzikal mecrada yayımlanma imkânı bulmuştur.

Şiirin doğrudan hedef kitlesi çocuklar, öğrenciler ve dolaylı olarak da öğretmenler, eğitimciler ve aydın zümredir. Eser okul müzik kitaplarında notasıyla birlikte yayımlandığından şiirin hedefine ulaştığını söylemek mümkündür. Nitekim yakın tarihte Heybeliada sakinleri arasında çocukluk yıllarında çok sevilen şarkılardan biri olduğu bilgisi mevcuttur ve bilgiyi aktaran şahıs halen şiiri melodisiyle birlikte terennüm edebilmektedir.

Şiir dönemin şehirli çocuklarına İstanbul'un sabah rutinini öğretirken, sesler üzerinden modern şehir hayatını tanıtır. Gazete isimleri de okuyucunun medya çeşitliliğini fark etmesini sağlar.

Şiir metinler arasılık yönüyle incelendiğinde gazete isimlerinin kullanılması, şiiri dönemin basın alanıyla doğrudan ilişkilendirir. Şiir hem kentsel yaşam anlatılarından hem de çocuklara yönelik didaktik metin geleneğinden izler taşır.

Şiir 1913'te, Balkan savaşları sonrası ağır bir yenilginin ve toprak kayıplarının yaşandığı dönemde yazılmıştır. Osmanlı Devleti Balkan Savaşları sonrası askeri, siyasi ve toplumsal dönüşüm içindedir. Basın; siyasi fikirlerin, modernleşme projelerinin ve şehir yaşamının en önemli araçlarından biridir. Şehir hayatı, özellikle İstanbul meslekler ve toplu taşıma gibi unsurlarla modernleşmektedir.

Şiir, modern kentsel yaşamı ve iş bölümü fikrini olumlu bir çerçevede sunar. Farklı meslek gruplarının sabah rutinleri, toplumun işleyen bir bütün olduğu mesajını verir. Gazetelerin isimleri, basın özgürlüğü ve çeşitliliğin dönemin önemli değerlerinden biri olduğunu ima eder.

Şiir güç ilişkileri yönüyle incelendiğinde; 'Peyam yok mu?' sorusu, belirli basın organlarının tercih edilmesini ya da eksikliğini işaret ederek medya alanındaki

rekabeti yansıtır. Zamanı temsil eden saat, tüm bireyleri (çocuk, yetişkin, işçi, memur) disipline eden modern zaman anlayışını simgeler.

Fairclough yöntemiyle bakıldığında, Sabah Sesleri yalnızca bir sabah betimlemesi değil; aynı zamanda II. Meşrutiyet dönemi İstanbul’unda modern şehir hayatının, mesleklerin, basın ve iş disiplini anlayışının bir söylemsel temsili olarak karşımıza çıkar. Metin, müzikal ve edebi özellikleriyle kentsel modernleşme ideolojisinin popüler kültürdeki yansımalarını sergiler.

2.8. İktisat konulu “Yerli Malı”

Güfte: Nahit Nafiz

Beste: İ. Hakkı

Yayın: İ. Hakkı, *İlk Mekteplerde Musiki Dersleri*, Ülkü Matbaası, İstanbul, [1928-1934?], s. 32-33. [Ek: 15-16]

YERLİ MALI

Eğer avuç açmamak

İstersen hiç kimseye,

Muzu, hurmayı bırak

Üzüm, incirini ye..

Ey Türk kızı, Türk oğlu

Budur kurtuluş yolu

Fındık, ceviz, hepsi var,

Yok eşi yün, ipeğin..

Yurduna sevgisi var,

Yerli malı giyenin!

Ey Türk kızı, Türk oğlu

Budur kurtuluş yolu.

Vatanımız bu toprak

Cennet gibi her yanı.

Yerli malı kullanmak

Kurtaracak vatani.

Ey Türk kızı, Türk oğlu

Budur kurtuluş yolu

Musikinın icrası, eğitimi ve repertuvarındaki dönüşüm Osmanlının modernleşme sürecindeki en sancılı sahalardan birini teşkil eder. 1869 yılındaki *Maarif-i Umumiye Nizamnamesi*'yle ¹⁶⁹ ilköğretim zorunlu hâle getirilmiş, öğretmenlerin eğitimi, müfredat, mektep binaları, derslik ve araç gereçlerle ilgili kararlar uygulamaya konmuştur. Müzik dersi yeni düzenlemeler çerçevesinde 'Musiki' ve 'Gına' adlarıyla mekteplerin resmî müfredatında ¹⁷⁰ yer almaya başladıktan sonra bu alanda eser veren bestekârlar çoğalmış; mekteplerde ve genel olarak çocuğun eğitiminde musikinın rolü ve önemi, çeşitli yayın ve konferanslar çerçevesinde dile getirilmeye başlanmıştır.¹⁷¹

Önce kız ortaokulları ile kız öğretmen okulları programlarında, sonra bazı ilkokulların ders dışı faaliyetlerinde, 1910'lu yıllarda da erkek öğretmen okulunun ders dağıtım çizelgelerinde müzik dersine yer verilmesiyle musiki örgün eğitim programlarına dâhil edilmiştir.¹⁷²

¹⁶⁹ *Maarif-i Umumiye Nizamnamesi*, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, 112-6, H-24-06-1286.

¹⁷⁰ Müzik dersinin yıllara göre dağıtım çizelgesi ve müfredat değişiklikleri için bkz. Hasan Ali Yücel, *Türkiye'de Ortaöğretim* (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994).

¹⁷¹ Selma Hacıosmanoğlu, "Kayıp Mektepten Nağmeler", *Darülelhan Mecmuası* 12, (İstanbul: İÜ OMAR, 2020), s. 20.

¹⁷² Salih Akkaş, "Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Müziğinin Türk Müzik Eğitimindeki Yeri", 4. *İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziğinde Eğitim Sempozyumu*, (Ankara: 1998), s. 116-117.

Cumhuriyet'in ilanıyla başlayan siyasal ve toplumsal düzenlemeler eğitim ve kültür alanında da köklü bir dönüşüm sürecini başlatmıştır. Müziğin bir eğitim aracı olarak değerlendirilmesi ve yeni nesillerin çağdaş bir müzik anlayışıyla yetiştirilmesi bu dönemin öncelikli hedefi olmuştur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Osmanlıdan devralınan kurumlar ve anlayışlar yeniden yapılandırılmış; Batı müziği ağırlıklı bir eğitim anlayışı benimsenmiştir.

Osmanlı saray orkestrası denebilecek olan Mehterhane-i Hümayun, 1826'da Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra Mızıkâ-i Hümayun'a dönüştürülmüş, Avrupa'daki askeri bandolara benzer şekilde yapılandırılmıştı. Cumhuriyet'in kuruluşuyla İstanbul'daki Mızıkâ-i Hümayun Orkestrası Ankara'ya taşınmış, Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası ve sonradan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası adını almıştır.

1917'de İstanbul'da açılan Darüelhan da Osmanlıdan Cumhuriyet'e tevarüs ederek yeni rejimin ilk yıllarında müzik eğitiminin merkezinde yer almıştır. Başlangıçta Türk müziği ağırlıklı bir program izleyen kurum, 1924'te yapılan düzenlemelerle Batı müziği derslerinin verildiği bir yapıya kavuşturulmuş, 1926'da Türk müziği bölümü tamamen kapatılmıştır. Bu durum, Cumhuriyet yönetiminin Batı müziğini 'çağdaş uygarlık'ın simgesi olarak benimsemesinin bir yansımasıdır.¹⁷³

1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim sistemi merkezileştirilmiş, müzik dersleri ilkokul programlarında zorunlu hale getirilmiştir. 1926 *İlk Mektepler Programı*'nda 'musiki' dersinin amacı; çocuklara birlikte şarkı söyleme alışkanlığı kazandırmak, temel nota bilgisi vermek ve ulusal duyguları pekiştirmektir.¹⁷⁴ Bu dönemdeki çocuk şarkılarının büyük bir kısmı Batı melodileri üzerine Türkçe sözlerle uyarlanmış marş ve şarkılardan oluşmaktadır.

¹⁷³ Cem Behar, *Osmanlı-Türk Musikisinin Kısa Tarihi*, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1998), s. 152-157.

¹⁷⁴ Milli Eğitim Bakanlığı, *1926 İlk Mektepler Programı*, (İstanbul: Maarif Vekâleti Matbaası, 1926), s. 45-48.

Ortaokul ve lise programlarında müzik, genellikle seçmeli ders ya da ders dışı etkinlik (musiki kolları) biçiminde yer bulmuştur. Öğretmen yetersizliği, derslerin sürekliliğini engellemiştir. Bununla birlikte, okul içi korolar ve öğrenci toplulukları aracılığıyla müzik eğitimi desteklenmeye çalışılmıştır.¹⁷⁵

Cumhuriyet'in ilk yıllarında müzik öğretmeni yetiştiren tek kurum, Osmanlı'dan miras kalan musiki muallim mektepleriydi. Bu kurumlarda müzik, öğrencilerin sınıfta şarkı öğretilmelerine yönelik temel bilgilerle sınırlıydı. Nitelikli öğretmen eksikliği, müzik öğretiminin yaygınlaşmasını güçleştirmiştir.¹⁷⁶ 1924'te Ankara'da açılan Musiki Muallim Mektebi, bu soruna çözüm üretme amacıyla kurulmuş olsa da 1930 sonrasında gerçek işlevine kavuşmuştur.

Bu dönemde eğitim amaçlı yurtdışına öğrenci gönderilmesi, müzik eğitimi açısından da önemli bir noktadır. Yurtdışında müzik eğitimi almak, sanatçı ve müzik öğretmeni olarak yetiştirilmek üzere 29 Ekim 1924'te, yani cumhuriyetin birinci kuruluş yıldönümünde "Maarif Vekâleti Avrupa Sınavı" düzenlenmiştir. İsmail Hakkı'nın (Baltacıoğlu) başkanlığında kurulan jüri tarafından düzenlenen ve değerlendirilen yarışma sonucunda, 22 kişi yurt dışında öğrenim görme hakkı kazanmıştır. 1924 yılında Ekrem Zeki Ün; 1925 yılında Ulvi Cemal Erkin ve Cezmi Erinç Paris'e; 1926 yılında Necil Kâzım Akses ve 1927 yılında Hasan Ferit Alnar Viyana'ya, 1928 yılında Cevad Memduh Altar Leipzig'e, Ahmet Adnan Saygun Paris'e, Halil Bedii Yönetken Prag'a gönderilmiştir. Bu yıllarda Nurullah Şevket Taşkıran ve Bayan Afife de Avrupa'ya şan eğitimi için gönderilmiştir.¹⁷⁷ Yurda dönen Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Hasan Ferit Alnar, Necil Kâzım Akses ve Ahmet Adnan Saygun sonradan 'Türk Beşleri' olarak anılmıştır.¹⁷⁸ Bu dönem, sonraki yıllarda Musiki Muallim Mektebi, Halkevleri ve Ankara Devlet

¹⁷⁵ Ali Uçan, *Cumhuriyet Döneminde Müzik Eğitimi*, (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1994), s. 23.

¹⁷⁶ Mehmet, Ersoy, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Öğretmen Okullarında Müzik Öğretimi." *Milli Eğitim Dergisi*, sy.142, 1999, s. 35-40.

¹⁷⁷ Mustafa Şahin-Ruşen Duman, "Cumhuriyetin Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (ÇTTAD)*, Cilt VII, Sayı 16-17 (2008 - Bahar-Güz dönemi), (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 2010) s. 262.

¹⁷⁸ Ahmet Say, *Müzik ve Eğitim*, (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1980), s. 56-59.

Konservatuvarı gibi kurumlarla gelişecek sistemin hazırlık evresi olmuş, Batı müziği merkezli Cumhuriyet müzik politikalarının temelini atmıştır.

Cumhuriyet döneminin müzik politikaları, araştırmamız kapsamındaki 1923-1946 aralığında başlıca şu adımlarla ilerlemiştir: 1924'te Makam-ı Hilafet mızıkasının İstanbul'dan Ankara'ya getirilerek "Riyaset-i Cumhur Heyeti" adı altında yeni bir yapıya dönüştürülmesi, Osmanlıdan tevarüs eden Musiki Muallim Mektebi'nin 1924'te Ankara'da tekrar açılması, 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun (Öğretimi Birleştirme Yasası) yürürlüğe girmesiyle genel müzik eğitiminin laik bir temele oturtulması, 1925'te Halk Müziği ezgilerinin derlenmeye başlanması ve 1926'da notaya alınıp yayımlanması, 1926'da Batı müziği eklenmiş Dârüelhan'ın konservatuvara dönüştürülmesi, 1927-1930 arası Avrupa'daki öğrenimini tamamlayarak yurda dönen gençlerin Mûsikî Muallim Mektebi'nde görevlendirilmesi, 1928' de Çok sesli müziğe temel olmak üzere müzik teorisi kitaplarının yayınlanmaya başlaması, 1930'da Osman Zeki Üngör'ün bestesinin, resmi İstiklal Marşı bestesi olarak kabul edilmesi, 1931'de kapatılan Türk Ocaklarının yerine 1932'de Halkevlerinin kurulması, 1934'te İlk Türk operası kabul edilen "Özsoy"un Ahmet Adnan Saygun tarafından bestelenip sahnelenmesi, 1934'te Radyolarda geleneksel Türk müziği yayınlarının yasaklanması, 1934-1935-1936'da Başta Hindemith olmak üzere Avrupa'daki ünlü müzik adamlarının davet edilerek görevlendirilmesi, 1936'da Ankara Devlet Konservatuvarı'nın kurulması ve öğretime başlaması, 1937'de Türkiye'de bilimsel yöntemle uygulanan en büyük ve geniş kapsamlı halk ezgileri derleme çalışmalarının başlaması, 1938'de Ankara Askerî Mızıkâ Okulu'nun kurularak öğretime başlaması,¹⁷⁹ 1940'ta Köy Enstitülerinin açılması.

Dönemin müzik politikalarında Osmanlı makam müziği geri planda bırakılmış, Batı müziği ile halk müziği sentezlenerek 'yeni ulusal müzik' hedeflenmiştir.

¹⁷⁹ Barış İpekçiler, *Necati Bey'in Osmanlı Türkçesi "Notalı Yeni Çocuk Şarkıları: İlk Mektep 1 İlâ 5 Sınıf" Kitabının Günümüz Türkçesine Aktarılması ve Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, (Sakarya Üniversitesi, 2020), s. 34-35.

Yeni ulus ve kimlik inşasında ve Cumhuriyet değerlerinin yayılmasında müzik ideolojik bir araç olarak verimli bir şekilde kullanılmıştır.

Osmanlının çöküşün çaresini 'çocuk'ta araması gibi yeni doğan Cumhuriyet de yükselişin reçetesini 'çocuk'ta bulmuştur. Nazan Çiçek'in Türk inkılabının psikanalizini yapan şu cümleleri dikkate şayandır:

Türk Cumhuriyeti mecazi anlamda, geçmişin kirlerinden ve yüklerinden arınmış, yalnızca umut vaat eden bir geleceğe sahip yeni doğmuş bir çocuk olarak tasvir ediliyordu. Genç olmak, özellikle de çocuk olmak romantize edilmiş ve dünyanın gerontokrasilerine (yaşlıların egemenliğine) karşı, Türk toplumunun ve yeni kurulan ulus-devletin sözde enerjik, dinç ve genç niteliklerini vurgulamak için kullanılan söylemsel bir araç hâline getirilmişti. Cumhuriyetin 'çocuksuluğu'na yapılan bu vurgu, bir başka anlamda da, sınırsız duygulanım, doğrudanlık ve kendini unutmaya kapasitesiyle tanımlanan 'içerideki çocuk'la -bireyin ya da ulusun içindeki çocukla- temas halinde kalmanın önemine işaret ederek kendini geliştirme ruhunu/devrimci ruhu canlı tutmak amacıyla kullanılıyordu.¹⁸⁰

Cumhuriyet'in ilk döneminde çocuklara yönelik faaliyetler; eğitim, sağlık, kültür, sanat ve spor alanlarında çok yönlü olarak planlanmıştı. Çocuk hem modernleşmenin öznesi hem de devletin ideolojisinin taşıyıcısı olarak görülüyordu.

Bu dönemin en önemli meselelerinden biri okuryazarlık seviyesini yükseltmek ve çocukların modern eğitim kurumları aracılığıyla toplumsallaşmasını sağlamaktı. Bu bağlamda ilkokullar yaygınlaştırılmış, müfredat çocuk merkezli hale getirilmiş; vatan sevgisi, okul sevgisi, çalışkanlık, tasarruf gibi değerler ders kitapları, okul şarkıları ve marşlar aracılığıyla öğrencilere aktarılmıştır. Ayrıca

¹⁸⁰ Nazan Çiçek, "The Interplay between Modernization and the Reconstruction of Childhood: Romantic Interpretations of the Child in Early Republican Era Popular Magazines, 1924-1950", *Childhood in the Late Ottoman Empire and After*, Benjamin C. Fortna, (Brill, 2016), s. 28-29.

Halkevleri ve Halkodaları bünyesinde tiyatro, müzik, halk oyunları ve el sanatları kursları çocukların kültürel gelişimine katkıda bulunmuştur.

1921’de kurulan Himaye-i Etfal Cemiyeti (sonradan Çocuk Esirgeme Kurumu), Cumhuriyet döneminde yetim, öksüz ve kimsesiz çocukların korunması ve sağlık hizmetleriyle ilgilenmiştir. Özellikle anne ve çocuk sağlığına yönelik eğitim çalışmaları, kitap yayınları, sergiler, gürbüz çocuk yarışmaları, bakıcı okulu, kıymetli eşya piyangoları, balo, müsamere, eğlenceler, yarışmalar, konferanslar, şefkat pulları kurumun zengin faaliyet sahasını teşkil etmekteydi.¹⁸¹

Çocuklara verilen önem, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılış gününün çocuk bayramı ilan edilmesiyle perçinlenmiştir. 23 Nisan günü, 1929’dan itibaren Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmış ve Cumhuriyet’in geleceğinin çocuklara emanet edildiği vurgulanmaya çalışılmıştır.

Cumhuriyet’in ilk yıllarında çocuklara yönelik faaliyetler, yalnızca pedagojik değil aynı zamanda ideolojik bir işlev taşımıştır. Çocuk, modernleşmenin ve ulus inşasının sembolü haline getirilmiş; eğitimden sağlığa, kültürden spora kadar her alanda yeni kimliğin taşıyıcısı olarak görülmüştür. Yeni kimlik oluşturma sürecinde müzik politikaları belirlenirken çocuk-okul şarkılarının bu toplum mühendisliğinden nasibini alması kaçınılmazdır. Seçkimizdeki önceki eserlerde zamanın ruhunun güftelere birebir yansımaları takip etmiştik. Osmanlıdaki idealist, romantik veya insiyaki diyebileceğimiz bu ‘güdüleme’ eylemini; müzik kurumlarını ve müziğin yapısını da dönüştürmesi veçhesiyle Cumhuriyet dönemi politikalarında toplum mühendisliğine varan düzeyde görebilmekteyiz.

1929’da Amerika’da başlayan Büyük Buhran (The Great Depression), kısa sürede dünya ekonomisini sarsmış, tarım ürünleri fiyatlarının aşırı düşmesi nedeniyle özellikle tarıma dayalı ülkeleri zor durumda bırakmıştır. Türkiye’de bu

¹⁸¹ Mahmut Delialioğlu, *Himaye-i Etfal Cemiyeti ve Eğitim Boyutu*, Yüksek Lisans Tezi, (Ankara: Gazi Üniversitesi, 2009), s. 30. Cemiyet ve yayınlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Makbule Sarıkaya, *Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti*, (Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2011).

dönemde ihracata dayalı tarım ürünleri (buğday, pamuk, üzüm, tütün, incir vb.) büyük değer kaybına uğramış, köylü ürününü satamaz ve borçlarını ödeyemez hâle gelmiştir.¹⁸² Kriz, Cumhuriyet yönetimini yeni arayışlara yöneltmiş, 1930'lardan itibaren devletçilik politikaları ön plana çıkmıştır. 1933'te hazırlanan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı ile şeker, dokuma, kâğıt ve demir-çelik gibi alanlarda devlet eliyle yatırımlar yapılmıştır.¹⁸³ Kriz aynı zamanda yerli malı hareketinin gelişmesine yol açmıştır. 1933'ten itibaren 'Yerli Malı Haftası' kutlamaları başlatılmış, halka ve özellikle öğrencilere tasarruf ve yerli malı kullanma bilinci aşılanmaya çalışılmıştır.¹⁸⁴

Bu ekonomik yönelim, kültürel alanda da yansımalarını bulmuştur. Özellikle çocuk şarkıları ve okul müziği repertuarı, 'yerli malı, tasarruf, çalışkanlık ve üretim' gibi temaları işlemeye başlamıştır. Musiki Muallim Mektebi ve Halkevleri çevresinde hazırlanan okul şarkıları kitaplarında, yerli malı tüketiminin teşviki, tarımsal üretim, emek, köylünün alın teri ve tasarruf idealleri sıkça vurgulanmıştır.¹⁸⁵ Çocuklara yönelik bu eserler, yalnızca birer eğlence aracı değil, aynı zamanda iktisadî bilinç kazandırma araçları olarak işlev görmüştür.

İ. Hakkı tarafından İstanbul'da yayımlanan *İlk Mekteplerde Musiki Dersleri* tarih belirtilmemiş olsa da Latin alfabesiyle basılmış ve kişilerin soyadına yer vermemiş olması yönüyle tarafımızdan 1928-1934 olarak tarihlendirilmiştir. Yayının içeriğindeki şarkıların konuları ağırlık sırasıyla milli değerler, okul, tabiat gündelik hayat ve tasarruftur. Yayında yer alan "Yerli Malı" adlı eser dönemin ekonomi-politik gelişmelerini birebir yansıtması yönüyle seçkimize dahil edilmiştir.

¹⁸² Bilsay Kuruç, *Türkiye'de Planlı Kalkınmanın Kökenleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1988, s. 41-47.

¹⁸³ Korkut Boratav, *Türkiye İktisat Tarihi, 1908-1985*, (Ankara: Gerçek Yayınevi, 1988), s. 53-58.

¹⁸⁴ İlhan Tekeli - Selim İlkin, *Cumhuriyetin Harcı: Köktenci Modernitenin Ekonomik Politikasının Gelişimi*, (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2003), s. 112-118.

¹⁸⁵ Ali, Uçan, *Türkiye'de Müzik Eğitimi*, 2. Baskı, (Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1997), s. 83-90.

İlk Mekteplerde Musiki Dersleri adlı kitabın kapağında yer alan İ. Hakkı ismine ‘Galatasaray Lisesi Muallimlerinden’ kaydı düşülmüştür. Ancak araştırmamız neticesinde kişi hakkında biyografik bilgiye erişilememiştir. Yazarın önsözdeki şu ifadelerini bestekâra dair bilgi vermesi bakımından paylaşmayı uygun gördük:

Şarkıların güfte ve bestelerini, milli his ve terbiyemizin takviyesi cihetinden icap eden mevzularla ve bilhassa müfredat programile irtibat ve teması muhafaza etmek şartile hazırlamaya çalıştım.¹⁸⁶

“Yerli Malı” adlı şarkının güftekarı Nahid Nafiz hakkında da aydınlatıcı bir bilgiye tesadüf edilememiştir. Aynı yayında yer alan “Mektep”, “Gazi”, “Süvariler”, “Kuşum” ve “Anadolu” adlı şarkıların güfteleri de şaire aittir. Ayrıca Bedri Akalın’ın *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*¹⁸⁷ adlı kitabında da “23 Nisan” adlı bir marşın güftekarı olarak N. Nafiz Edgüer adı geçmektedir. Nahit Nafiz Edgüer, Cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinde ve ilköğretim kitaplarında görülmüş; örneğin *Kervan* dergisindeki “Veda Mektubu” şiiri, 8 Haziran 1929 tarihli sayıda kendi imzası ile yayımlanmıştır.¹⁸⁸ Ayrıca 1963’te Ankara’da yayımlanan *Atatürk’ten Anılar* adlı eseriyle çocuklara Cumhuriyet kahramanlığını ve milli değerleri aktarırken, ilkokul ders kitaplarında yer alan “Güçlü Pehlivan” gibi metinlerle de bu değerlerin eğitim müfredatına dahil edilmesine katkıda bulunmuştur.¹⁸⁹

“Yerli Malı” şiiri nazım şekli yönüyle incelendiğinde, 7’li hece ölçüsüyle ve dörtlük nazım birimiyle kurulduğu göze çarpar. Her dörtlüğün sonunda tekrarlanan nakaratlarla şiir üç birimden oluşmaktadır. Dörtlükler çapraz kafiye düzeninde, nakarat ise düz kafiye düzeninde kurulmuştur. Şiirde ahengi sağlamak için mısra sonlarında tam uyak ve rediften istifade edilmiştir. Dili ve

¹⁸⁶ İ. Hakkı, *İlk Mekteplerde Musiki Dersleri*, (İstanbul: Ülkü Matbaası), s. 2.

¹⁸⁷ Bedri Akalın, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*, (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1945), 228-229.

¹⁸⁸ Nahit Nafiz Edgüer, “Veda Mektubu”, *Kervan*, Yıl: 1, C. 1, sy. 6, 8 Haziran 1929, s. 5.

¹⁸⁹ Nahit Nafiz Edgüer, *Atatürk’ten Anılar* (veya *Benim Küçük Dostlarım*), (Ankara: Güven Matbaası, 1963).

söyleyiş yönüyle Halk Edebiyatına yakın olmakla birlikte şiir herhangi bir nazım şekliyle benzerlik göstermemektedir. Konusu ve serbest yazımı sebebiyle didaktik bir manzume olarak adlandırılabilir.

2.8.1. Tematik İnceleme

Şiirin tematik yapısı incelendiğinde ekonomik bağımsızlık ve millî iktisat politikalarının öne çıktığı görülür.

Eğer avuç açmamak / İstersen hiç kimseye dizeleriyle başlayan şiir dışa bağımlılık sorununu dile getirerek devamındaki Muzu, hurmayı bırak / Üzüm, incirini ye dizeleriyle okuyucuyu doğrudan ‘yerli malı’ tüketimine teşvik etmektedir. Dörtlükte yerli ürünler (üzüm, incir, fındık, ceviz, yün, ipek) ile ithal ürünler (muz, hurma) karşılaştırılarak ithal-yerli ayrımı yapılmaktadır. Yabancı malların bırakılıp yerli malların tercih edilmesi, ekonomik bağımsızlığa giden bir yol olarak sunulmaktadır.

Her dörtlük sonunda tekrarlanan *Ey Türk kızı, Türk oğlu / Budur kurtuluş yolu* nakaratı doğrudan çocuklara hitap ederek milli kimlik vurgusu yapmakta ve çocuklarda aidiyet duygusu uyandırmayı amaçlamaktadır. Bu hitap biçiminin, sadece tüketim tercihlerini belirlemeyi değil, aynı zamanda bir millî görev duygusunu çocukların zihnine yerleştirmeyi hedeflediği söylenebilir.

Yurduna sevgisi var / Yerli malı giyenin dizeleriyle yerli malını tercih etmek vatan sevgisiyle özdeşleştirilmiştir.

Vatanımız bu toprak / Cennet gibi her yanı dizelerinde vatan toprakları cennete benzetilerek güzellik, zenginlik ve bereket vurgusu yapılmaktadır. Nitekim cennette olanın dışarıdan gelecek herhangi bir şeye ihtiyacı yoktur. Devamında *Yerli malı kullanmak / Kurtaracak vatani* dizeleriyle iktisadi kurtuluşun istiklal mücadelesi kadar önemli olduğu vurgulanır. Vatan toprağı düşman işgalinden kurtulmuş olsa da iktisadi bağımsızlık elde edilmediği sürece boyunduruk altına girme tehlikesi devam edecektir.

Ey Türk kızı, Türk oğlu / Budur kurtuluş yolu nakaratı, şiirin en güçlü tematik vurgusudur. Burada ekonomik bağımsızlık milli kurtuluş olarak tanımlanır. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında halkın zihninde henüz taze olan 'istiklal' ve 'kurtuluş' söylemi, iktisadi sahaya aktarılmıştır.

Şiir tematik açıdan bir yandan ekonomik bağımsızlık ve yerli üretim-tüketim düşüncesini işlerken, diğer yandan bunu vatan sevgisi, milli kimlik, kurtuluş ideali ve eğitim zemininde ele alır. Böylece sadece ekonomik bir mesaj vermekle kalmaz, Cumhuriyet ideolojisinin temel dayanaklarını da çocuklara aktaran bir kültürel-politik metin işlevi görür.

2.8.2. Dilbilimsel İnceleme

Şiir dilbilimsel yönüyle incelendiğinde sözcük seçimi ilk olarak göze çarpmaktadır. Manzumeyi oluşturan 62 kelimenin 48'i Türkçe; kalan kelimelerin ise 8'i Arapça, 6'sı Farsça kökenlidir.

Türkçe kökenli kelimeler 'avuç, aç-, iste-, kimse, bırak-, üzüm, ye-, ey, Türk, kız, oğul, bu, kurtuluş, yol, var, yok, eş, yün, ipek, yurt, sevgi, yerli, giy-, toprak, gibi, yan, kullan-, kurtar-'; Arapça kökenli kelimeler 'muz, fındık, ceviz, mal, vatan, cennet'; Farsça kökenli kelimeler ise 'eğer, hiç, hurma, incir, hepsi, her'dir.

Şiirin ağırlıklı olarak Türkçe kelimelerle kurulmuş olması ve doğrudan çocuğa hitap ediyor oluşu; Cumhuriyet döneminde çocuğa yaklaşımda Türkçe anlaşılır, sade dil kullanımını ve didaktik söyleyişi ilk bakışta gözler önüne sermektedir.

2.8.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.8.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.1.2.1.1.1. İyelik Ekleri

Şair ilk dörtlükte çocuklara seslenerek onlardan ithal ürünleri bırakıp yerli malını tercih etmelerini ister. *Üzüm[ünü], incirini* ye dizesinde +(I)n ikinci tekil şahıs iyelik ekini kullanma tercihi anlamlı görünmektedir. *Muzu, hurmayı bırak* derken iyelik ekini kullanmayan şair, onların yerine tüketmelerini istediği üzüm ve inciri

işaret etmekle yetinebilirdi. Buradaki iyelik eki, seslenilen 2. tekil şahsın gerektirdiği ek olmakla birlikte bahsi geçen tarım ürünlerinin çocukların kendi ülkesinde yetişiyor olmasına vurgu yapmak gayesiyle de kullanılmış olabilir.

Şiirin bütün birimlerinde tekrarlanan *Türk kızl*, *Türk oğlu* ve şiirde geçen diğer tamlamalarda tabii olarak 3. teklik iyelik eki +(s)I kullanılmıştır: *kurtuluş yolu*; *fındık*, *ceviz[in]* *hepsi*; *yün[ün]* / *ipeğin eş*; *yerli malı*; *yerli malı giyenin yurdu* / *sevgisi*; *vatanımız[in]* *her yanı*.

İkinci dörtlükteki *hepsi* kelimesinde iyelik eki yığılması görülmektedir. Deny iyelik eklerinin esas itibariyle bir kelimedede kümelenmediğini, yani bir kelimenin bir defada ancak tek bir iyelik eki alabileceğini belirttikten sonra çift iyelik alan istisnalardan birkaçını da şöyle sıralar: kim+i+si, ekser+i+si, evel+i+si, bir+i+(s)i. Yine Deny'e göre 'şeysi' ve 'hepsi' gibi kelimelerin de şeyi(s)i, hepi(s)i olmak itibarıyla aynı istisnalar sırasına bağlanması mümkündür.¹⁹⁰

Üçüncü dörtlükte geçen *vatanımız* ifadesinde +(I)mIz birinci çokluk iyelik eki kullanılmıştır.

Şiirdeki iyelik eklerini takip ettiğimizde şairin çocuklara seslendiği ve nasihat verdiği ilk dörtlükte +(I)n ikinci teklik kişi iyelik ekini, çocuklara vatanseverlik örneği olarak ikinci dörtlükte bahsettiği kişi için +(s)I üçüncü teklik kişi iyelik ekini, birlik duygusu oluşturmak için kendisini de hitap ettiği kitleye dahil ettiği üçüncü dörtlükte +(I)mIz birinci çokluk iyelik ekini kullanmış olduğu görülmektedir. Şair önce çocuklara nasihatle bulunup sonra onlara örnek davranışı göstermiş en sonunda da hep birlikte yapılması gerekeni ortaya koyduğu dramatik bir yapı kurmuştur.

2.8.2.1.2. Hâl Ekleri

Yönelme hâl eki +A kelime gruplarında veya cümlede ek ana fonksiyonu dâhilinde kullanıldığında fiilin kendisine doğru yaklaştığını, yöneldiğini ifade

¹⁹⁰ Deny, *a.g.e.*, s.170-172.

eder. Şiirde yönelme hâl eki +A temel fonksiyonlarından olan yönelme anlamında kullanılmıştır: *kimseye, yurduna*.

Yükleme hâl eki +I ismi fiile bağlayan, fiilin nesnesi yapan eklerdir. Belirtme, işaret etme görevindedir. Şiirde yükleme hâl eki *muzu, hurmayı, incirini, vatanı* ifadelerinde fiilden etkilenen varlığı işaret etmektedir.

2.8.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.8.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

İlk dörtlükte geçen *İstersen hiç kimseye* dizesindeki *hiç* kelimesi miktar zarfı olmakla birlikte burada *kimse* belgisiz zamirini nitelemesi yönüyle sıfat görevini üstlenmiştir. Belgisiz sıfat veya sayı sıfatı olduğu düşünülebilir.

İkinci dörtlükte geçen *Yerli malı giyenin* dizesi adlaşmış sıfat-fiil cümlecigidir.

Son dörtlükteki *Cennet gibi her yanı* dizesindeki *her* kelimesi belirsizlik ifade eden bir sıfat olmakla birlikte ‘kuşatıcı’ manasıyla müspet bir kullanımla karşımıza çıkmaktadır.

2.8.2.2.2. Zamirler

Nesneleri temsil ve işaret suretiyle karşılayan zamirler, nesnelerin dildeki gerçek karşılığı olmayıp gerektiğinde onları ifade edebilen sözcüklerdir. Nakaratta geçen *Budur kurtuluş yolu* dizesinde *budur* ifadesi şairin üç dörtlükte de atıfta bulunduğu reçeteye karşılık gelen bir işaret zamiri olarak anlamlı bir vurgu içermektedir.

Eğer avuç açmamak / İstersen hiç kimseye dizelerinde geçen *kimse* belirsizlik zamiri meramı anlatabilecekken *hiç* zarfıyla pekiştirilmiş ve iktisadi bağımsızlığın kayıtsız şartsız amaçlandığı tekitle ifade edilmek istenmiştir. Yine mutlak istiklal yolunda yerli malı tüketimi teşvik edilirken bahsi geçen *fındık, ceviz, yün, ipek* gibi ürünler sayılı olduğu halde *hepsi* belirsizlik sıfatıyla sahip olunanların yeterli olduğu vurgulanmak istenmiştir.

2.8.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler

En yaygın niteleme edatlarından biri olan *gibi* edatı *Vatanımız bu toprak / Cennet gibi her yanı* dizelerinde yine benzetme anlamıyla kullanılmıştır. Yakutça ‘biçim, suret, görünüş’ anlamındaki *kiab* kelimesinden, Uranha lehçesinde ‘biçim, kıyafet’ anlamındaki *kap*, Mogolcada da ‘kalıp’ anlamına gelen *kib* kelimelerinden gelmesi muhtemel *gibi* edatı *kip + i (iyelik eki)* şeklinde çözümlenmektedir.¹⁹¹

Eğer avuç açmamak / İstersen hiç kimseye dizelerindeki *eğer* bağlacı şart bildirme görevinde kullanılmıştır. Aslında fiilin kipi şartı kendiliğinden bildirmeye yeter olduğu için bu *gibi* hallerde bu bağlaç artık bir pekiştirici niteliğindedir.¹⁹² Belgisiz zamir *hiç kimse* ifadesinde olduğu gibi bu bağlaç da tekit için kullanılmıştır.

Şiirde her birim sonrasında tekrarlanan dizelerde şair çocuklara seslenmiş ve iktisadi kurtuluş reçetesinin dörtlükte bahsettiği eylem olduğunu teyit etmiştir: *Ey Türk kızı Türk oğlu / Budur kurtuluş yolu. Ey ünlemi* gerek anlamdaşı olan *a* ünlemi gibi ünlemeç (nidalık) haliyle beraber gerek çağrı ünlemi diye ayrı olarak kullanılır.¹⁹³ Bu dizelerde seslenme göreviyle kullanılmıştır.

2.8.2.2.4. Fiil Çekimi

2.8.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

Şair “Yerli Malı” şiirinde çocuklara seslenerek onlardan vatan sevgisinin gereği olarak yerli malına yönelmelerini ister. Bu maksatla ilk dörtlükte doğrudan emir kipinde fiiller kullanmıştır. İkinci dörtlükte doğru davranış modellerini isim cümleleriyle ifade etmiş, son dörtlükte ise vaz ettiği reçetenin vatanın iktisadi kurtuluşuna götüreceğini beyan için gelecek zaman kipini kullanmıştır: *Yerli malı kullanmak / Kurtaracak vatani.*

¹⁹¹ Deny, *a.g.e.*, s. 539-540.

¹⁹² Deny, *a.g.e.*, s. 623.

¹⁹³ Deny, *a.g.e.*, s. 638.

Şiirdeki isim cümlelerinde geçen ek-fiillerin tamamında geniş zaman çekimi tercih edilmiş, kipin kesinlik anlamından istifade edilmiştir: *Budur kurtuluş yolu / Fındık, ceviz, hepsi var / Eşi yok yün, ipeğin / Yurduna sevgisi var / Yerli malı giyenin, Vatanımız bu toprak / Cennet gibi her yanı.*

2.8.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri

Şair ilk dördlükte çocuklara seslenmiş ve vatanın iktisadi kurtuluşu için yapılacakları şart ve emir kipinde eylemlerle ifade etmiştir: *Eğer avuç açmamak / İstersen hiç kimseye / Muzu, hurmayı bırak / Üzüm, incirini ye.* Bu eylemler çocuğa hitap ettiğinden doğal olarak 2. teklik kişi durumunda çekimlenmiştir.

2.8.2.2.5. Cümle Çeşitleri

Şiir kısa ve akıcı dizelerle kurulmuştur. Ancak dizelerin bazıları fiilimsi ihtiva etmeleri yönüyle birleşik cümle yapısı oluşturmaktadırlar: İlk dördlükteki *hiç kimseye avuç açmamak* isim-fiil grubu olduğundan girişik birleşik cümle kurmaktadır. İkinci dördlükteki *yerli malı giyenin* ifadesi de adlaşmış sıfat-fiil grubu olduğundan girişik birleşik cümle kurmaktadır. Son dördlükteki *yerli malı kullanmak* ifadesi de isim-fiil grubu olduğundan aynı şekilde girişik birleşik cümle kurmaktadır. Fiilimsilerin cümlede yargı belirten yükleme benzerliği sebebiyle çocuk idrakini zorlayıcı olabileceğini bu noktada hatırlatmak gerekir. Şiir kısa ve anlaşılır dizelerle kurulmuş olsa da cümlelerin çoğu birleşik yapıldığından çocuğun zihinsel takibini zorlaştıracı nitelikte olduklarını söylemek mümkündür. Yine anlamın tek mısra da bitmeyip sonraki mısraya sarkması, şiiri bilhassa ahenk unsurlarıyla takip eden çocuklar için zorlayıcı bir özelliktir.

İlk dördlüğün ilk mısraı şartlı birleşik cümle örneğidir: *Eğer avuç açmamak / İstersen hiç kimseye.* Yine ilk iki dördlük anlamca şart cümlesiyken dördlüğün üçüncü ve dördüncü mısraları da emir cümlesidir: *Muzu, hurmayı bırak / Üzüm, incirini ye.*

Yüklem türüne göre cümleleri incelediğimizde; şairin didaktik üslubundan ve alıcıyı harekete geçirme amacından dolayı fiil cümlelerini tercih ettiğini

görmekteyiz. Örnek davranışların aktarıldığı ve vatanın tasvir edildiği dizelerde ise isim cümleleri kullanılmıştır. Reçetenin teyit edildiği nakaratlar da isim cümleleriyle kurulmuştur.

Şiir cümlelerini yüklemnin gerçekleşmesi yönüyle incelediğimizde *Yok eşi yün, ipeğin* mısraı dışında tüm cümlelerin olumlu kurulduğu görülmektedir.

Şair, muhatabını etkin konumda tutmak istediğinden şiir cümlelerini aktif fiil çatısıyla kurmuştur: *bırak, ye, kurtaracak*.

2.8.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

“Yerli Malı” adlı şiir hitap ettiği kitleye duygusal olmaktan ziyade harekete geçirici bir amaçla yaklaştığından şiir lirik olmaktan uzak, didaktizme yakındır. Şair düşüncelerini doğrudan ifade ettiğinden şiirde fazlaca metafora rastlanmaz.

Nakaratın ikinci dizesini oluşturan *Budur kurtuluş yolu* cümlesindeki *yol* kelimesi gerçek anlamıyla ‘bir yerden bir yere giderken aşılacak uzaklık’, ‘yürümeye uygun yer’ veya ‘ulaşım şeridi’ gibi anlamlara gelirken burada ‘çözüm, çıkar yol, reçete’ anlamında metaforik olarak kullanılmıştır. Şiirin tamamında yapılması gerekenler anlatıldıktan sonra bu mısralar tekrarlandığından en güçlü metaforun ‘reçete’ anlamıyla ‘yol’ olduğu söylenebilir.

Yurduna sevgisi var / Yerli malı giyenin dizelerindeki *giyinmek* eylemi de vatan sevgisinin dışa vurumu olarak aynı zamanda mecazi anlama gelebilecek şekilde kinayeli olarak kullanılmış olabilir.

Vatanımız bu toprak / Cennet gibi her yanı dizelerinde vatanın cennete benzetilmesi şiirdeki önemli metaforlardan biridir. Vatan, güzelliği ve pek çok nimet sunan bereketli topraklar olması yönüyle cennete benzetilmiştir.

Türk kızı, Türk oğlu dizeleri de tekrarlanan yapılar olarak dikkat çekmekte, çocuklar için kalıcılığı ve ahengi arttıran bir unsur olarak göze çarpmaktadır.

Şiir deyim ve atasözleri varlığı açısından incelendiğinde ‘avuç açmak’ deyiminin olumsuz şeklinin kullanımı göze çarpar. Milli haysiyete dokunan bu tabirin

çocuk dimağındaki karşılığının harekete geçme güdüsü olacağı tahmin edilebilir. İktisadi bağımsızlığın ne derece hayati olduğunu çocuğa kavratmak için sade ve etkileyici bir tabir kullanıldığı söylenebilir.

2.8.3. Söylem Çözümlemesi

Türkiye Cumhuriyeti, siyasi bağımsızlığını kazandıktan sonra bu bağımsızlığı ekonomik ve kültürel alanlarda da pekiştirme mücadelesine girişmiştir. Bu süreçte müzik, edebiyat ve genel anlamda eğitim, ulusun ideallerini kitlelere aktarmada önemli araçlar olarak kullanılmıştır. “Yerli Malı” şiiri bu bağlamda, yalnızca bir okul şarkısı değil; aynı zamanda erken Cumhuriyet’in iktisadi durumunu ve ideolojik söylemini yansıtan bir belgedir.

Şiirde tekrarlanan *Budur kurtuluş yolu* ifadesi, aslında Kurtuluş Savaşı’nın siyasal mücadelesini, ekonomik alana taşır. Ulusun bağımsızlığı yalnızca savaş meydanlarında değil, pazar yerinde, sofrada, giyim kuşamda da kazanılacaktır. Bu ifade söylem olarak devletin belirlediği tek doğruyu işaret eder, alternatif bırakmaz.

“Yerli Malı” güftesi, yalnızca bir okul şarkısı değil, erken Cumhuriyet döneminin iktisadi, ideolojik ve kültürel vizyonunu içinde barındıran bir metindir. Çocuklara öğretilen bu şarkı, bireysel davranışları kolektif bir davaya bağlamış, yerli ürünleri tüketmeyi bir ‘kurtuluş yolu’ olarak idealize etmiştir. Dünya ölçeğinde ekonomik milliyetçiliğin yükseldiği, Türkiye’de ise bağımsız bir ulusal ekonominin inşa edilmeye çalışıldığı bir dönemde, bu güfte hem dönemin ruhunu hem de Cumhuriyet’in hedeflerini açık bir biçimde dile getirir.

Şiirin söylemsel süreçleri incelendiğinde; 1929 Dünya Ekonomik Buhranı sonrası Türkiye’de ‘Yerli Malı Haftası’ ve ‘iktisadi milliyetçilik’ söylemi güçlenmiş; bu durum eğitim ve kültür hayatındaki üretim süreçlerine de yansımıştır. Çocuklara yönelik ders kitaplarında, süreli yayınlarda ve müzik yayınlarında yerli malı, tasarruf, üretim, çalışkanlık konulu şiir, şarkı ve hikayelere yer verilmeye başlanmıştır.

Okul kitapları, müzik dersleri ve çocuk şarkılarının birincil dağıtım ortamını oluşturduğu söylenebilir. Söylem doğrudan öğretmen-öğrenci aracılığıyla aktarılır. İkincil olarak aile, toplum ve genel matbuat ortamının da söylemin dağıtım alanı olduğunu söylemek mümkündür.

Okul, aile ve toplum da oluşturulan 'milli iktisadi söylem'in tüketim alanını oluşturmaktadır. Çocuklar şarkıyı ezberleyip söyleyerek yerli malı kullanma bilincini edinirler. Yerli malı almanın vatan sevgisinin gereği olduğu mesajı dolaylı olarak da aileye ve topluma iletilir.

Vatan için söylenen *Cennet gibi her yanı* benzetmesi ise Türkiye'nin doğal zenginliklerini yücelterek, halkı bu kaynaklara güvenmeye çağırır. Bu söylem, ulusal kimliği pekiştiren, halkı üretim ve tüketim alışkanlıklarıyla da milli kılmaya çalışan bir ideolojik çerçeve oluşturur.

Şiir toplumsal süreçler açısından incelendiğinde ulus-devlet inşasının zemine oturduğu görülmektedir. 'Türk kızı, Türk oğlu' yeni Cumhuriyet'in vatandaş tipini inşa eder: ulusal kimliğini bilen, ekonomik olarak kendi kaynaklarına dayanan gençler. *Yerli malı kullanmak / Kurtaracak vatani* dizeleriyle ekonomik bağımsızlıkla siyasi bağımsızlık özdeşleştirilmiştir. Ayrıca kapitalist dünya ekonomisine eklemlenmeye karşı 'iç üretim ve tüketim' vurgusu yapılmıştır.

Şiir güç ilişkileri bağlamında incelendiğinde; doğrudan çocuklara hitap eden ilk dördlükteki emir kipi kullanımının söylem olarak devletin yönlendirici, buyurgan dilini yansıttığı söylenebilir. Bu söylemle iktidar, bireyin gündelik tüketim alışkanlıklarını da yöneten bir konuma yerleşir.

2.9. İnsanlık konulu "Soysallığa İmni"

Güfte: ?

Beste: Beethoven

Yayın: M. Hulusi Öktem, *Okullarda Müzik*, Remzi Kitap Evi, İstanbul, 1935-1936, s. 199. [Ek: 17]

SOYSALLIĞA İMNI

Soysal varlık insanlığa güneş gibi nur saçar

Bilgimizin ışıkları karanlıkta yol açar

Bu yol bizi mutluluğun kucağına götürecektir

Gözyaşları eriyecek hayat neşe verecek

Cumhuriyet dönemi Batı müziği bestekârları arasında yer alan M. Hulusi Öktem'in *Okullarda Müzik* adlı kitabının önsözünde yer alan şu ifadeleri "Soysallığa İmni" adlı eserini seçkimize dahil etmemizin sebebini de ortaya koymaktadır:

Müzik yeni ulusal cemiyetimizce önemi günden güne artan bir yer işgal etmektedir. Bunun için biz bu eseri altıncı baskısıyla genel faydalanmaya sunarken dil inkılâbının bütün gerekliliklerine uyarak ve sanat eğitimi utkulandırmak için gerekli olan değişiklikler ve ilaveler yaparak müziği yeni bir ışık altında göstermeğe çabaladık.¹⁹⁴

Okullarda Müzik adlı eser yukarıdaki alıntıda görüleceği üzere hususi olarak dil inkılabı çerçevesinde gözden geçirilmiş ve yeniden şekillendirilmiş bir kitaptır. Öktem kitabının 'Genel Bilgiler' bölümünde müzikle ilgili temel bilgileri verirken kendince bazı terimlere de karşılık bulmuş veya türetmiştir. Saz-enstrüman yerine 'müzik yaracı', ödev yerine 'yumuş'¹⁹⁵, bedensel ritim tutma eylemini tarif için 'taptama', anlamını tespit edemediğimiz 'yöğrüm' gibi kelimelere yer veren Öktem dil inkılabının müzik eğitimindeki bayraktarlığını üstlenmiş görünmektedir. Nitekim kitaptaki şarkıların bazılarının güftesini kendi yazarak müzik terminolojisi yanında çocuk şarkılarına da yeni dil anlayışının ışığında şekil vermek istediği görülmektedir.

¹⁹⁴ M. Hulusi Öktem, *Okullarda Müzik*, bs. 6, (İstanbul: Remzi Kitap Evi, 1935-1936), s. 3.

¹⁹⁵ Yumuş 'iş buyruğu'. Eski kaynaklarda da *yumuş* 'iş, hizmet, ödev' olarak geçer. Hasan Eren, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, (Ankara: 1999), s. 459.

“Soysallığa İmni” adlı eser Öktem’in kitabında yalnızca nota üzerindeki ‘Beethoven’ kaydıyla yer almakta, güftenin hangi beste üzerine yazıldığı bilgisi paylaşılmamaktadır. Notanın altında da yalnızca Beethoven’a ait kısa bir biyografik bilgi mevcuttur. Ancak “Soysallığa İmni” adlı eserin; Cumhuriyetin 30’lu yıllarından günümüze gelinceye dek neredeyse bütün okul müzik kitaplarında “Neşeye Övgü” adıyla karşımıza çıkan ve dünyada da çok bilinen 9. Senfoninin Frederich Schiller’in “An Die Freude” adlı şiirinden bestelenen bölümü olduğu, ilk nota satırının tarafımızdan seslendirilmesiyle anlaşılmıştır. Asıl anlaşılamayan, ilk satırını görüp hangi şarkı olduğu kolaylıkla hatırlanacak olan güftenin tanınmayacak halde oluşudur. Güftenin günümüzdeki hâli şöyledir:

NEŞEYE ÖVGÜ

Kardeş olun ey insanlar, bunu ister Tanrımız

Bu dünyada her şey geçer, en son sana dost kalır

İnsanlığa, doğruluğa göğsünü aç, korkma sakın

Hür doğmuştur insanoğlu, hür yaşamak hakkıdır¹⁹⁶

Dünyanın en uzun ve orkestra anlamında en geniş olan bu senfonisini Beethoven’ın 1824 yılında, 31 yaşındayken yazdığı, o sırada işitme duyusunu kaybetmiş olduğu ve prömiyerine de o hâlde şeflik yaptığı bilinmektedir. 9. Senfoninin “An Die Freude” adlı bölümü etkisi günümüze dek süren bir şöhret kazanmış, hemen her ülkenin orkestraları tarafından seslendirilmiş, okul şarkısı olarak düzenlenmiş, Japonlarda yeni yıl geleneği olmuş, *Joyful, Joyful We Adore Thee* güfteli bir Hristiyan ilahisine dönüşmüş, 1972 yılında da Avrupa Birliği’nin resmi marşı olarak kabul edilmiştir, hatta 1989’da Berlin duvarı yıkılırken

¹⁹⁶ Selçuk Yıldırım-Besim Akkuş-Cinuçen Tanrıkorur, *Ortaokullar İçin Müzik 1-2-3*, (Ankara: MEB Devlet Kitapları, 1989), s. 137. Aynı eser Salih Aydoğan’ın *Hayat Kaynağımız Müzik Ortaokul 1-2-3* adlı kitabında porteye yerleştirilmiş İngilizce, Almanca ve Türkçe güftesiyle yer almaktadır. Ancak güftelerin İngilizce ve Türkçe çevirileri Almanca aslından farklı görünmektedir. Bkz. Aydoğan, *a.g.e.*, (Ankara: Arkadaş Yayınları, 1992), s. 102.

“Neşeye Övgü” yerine şiirin aslında yer alan “Özgürlüğe Övgü” şeklinde seslendirilmiş bu eserin bizim ülkemizde de yankı bulması kaçınılmazdır.¹⁹⁷

9. Senfoninin koral final bölümü olan “An Die Freude” Türkiye’de ilk kez 1942 yılında seslendirilmiş ve bu vesileyle de Türkçe’ye çevrilmiştir. “Riyaseticumhur Filarmonik Orkestrası Devlet Konservatuvarı Solistleri ve Korosu tarafından 18-IV-1942 cumartesi, saat 15-30 da Cebeci’de Devlet Konservatuvarı salonunda” kaydıyla yayımlanan program broşüründe güftenin Nurullah S. Taşkiran ve Cevat Memduh Altar tarafından müzik üzerinde Türkçeye çevrildiği belirtilmektedir.

Orkestranın şefi Ernst Praetorius çok ses getiren gösteri sonrası şöyle bir açıklama yapmıştır:

Türk Milleti çok büyük bir alâka duyarak Fidelio’nun heyecanı ile sarsıldı ve kendini bu eserin heyecanına kaptırdı; Dokuzuncu Senfoninin de aynı tesiri yapacağından hiç şüphemiz yoktur. Bütün dünya böyle umumi bir harp içinde çalkalanırken; bir memleketin, barış ve kültür iradesini, Fidelio ile Dokuzuncu Senfoniden daha tesirli bir vasıta ile anlatabilmesine imkân var mıdır?¹⁹⁸

Beethoven’ın ölümünün 115. yıl dönümünü anmak için Hasan Âli Yücel’in isteği üzerine hazırlanan konser Schiller’in *Neşeye Övgü* şiirine dayanan ünlü koral finaliyle bu anıtsal sanat eserinin prömiyer icrasının yapılması büyük ses getirmiş, büyükelçilikler merkezlerine gönderdikleri raporlarla bu tarihi olayı bildirmişlerdir. Schiller’in 1785 yılında yazdığı, Beethoven’ın 1824’te 9. Senfonisinin finaline aldığı bu şiir, İkinci Dünya Savaşının en hararetli günlerinde Ankara’dan tüm dünyaya şu manidar dizelerle sesleniyordu:

Kucaklaşın, ey milyonlar!

¹⁹⁷ Lawrence V. McCrobie, *Beethoven Symphony No. 9- Analysis*, s. 15-16. (https://www.academia.edu/23235226/Beethoven_Symphony_No_9). Erişim Tarihi: 21.09.2025.

¹⁹⁸ https://www.sanattanyansimalar.com/yazarlar/sefik-kahramankaptan/200-ve-89-yilinda-dokuzuncu-senfoni/3334/?utm_source=chatgpt.com. (Erişim Tarihi: 21.09.2025).

Dünyanıdır bu öpüş!

Kardeşler yıldızlı gökte,

İyi bir Baba vardır!

Ey milyonlar, eğilmeyin siz!

Tanrıyı sezdin mi Dünya?

Sen onu gökte ara!

Yıldızlı gökteredir O,

Yıldızlı gökte bulursun!¹⁹⁹

9. Senfoninin ülkemizde ilk defa notasıyla birlikte okul şarkısı olarak yayınlandığı kaynak ise M. Hulusi Öktem'in 1934-1935 tarihli *Okullarda Müzik* kitabıdır. İncelememizin dokuzuncu eseri olan "Soysallığa İmni" bu kitabın 199. sayfasında neşredilmiştir. Bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla eserin ilk Türkçe çevirisi bahsi geçen yayındaki güftedir. Beethoven'in notada yer verdiği bölümüyle şiirin aslı şöyledir:

AN DIE FREUDE²⁰⁰

Freude, schöner Götterfunken,

Tochter aus Elysium,

Wir betreten feuertrunken,

Himmlische, dein Heiligthum.

Deine Zauber binden wieder,

¹⁹⁹ Bu bölüm "Neşeye Övgü" adlı şarkıyla günümüze aktarılan sekiz dizelik güftesinden sonra gelen bölümün çevirisidir. Şiirin tamamı ve İngilizce çevirisi için bkz. George Grove, C.B., *Beethoven and His Nine Symphonies*, (London: Novello and Company, 1896), s. 379.

²⁰⁰ Schiller'in şiirinin asıl adının "An Die Freiheit" yani "Özgürlüğe Övgü" olduğu ve Fransız İhtilali'nin etkisiyle yazıldığı ancak dönemin Almanya'sındaki çalkantılı günlerin etkisiyle değiştirildiği iddiası için bkz. Grove, C.B., *a.g.e.*, s. 325.

*Was die Mode streng getheilt
Alle Menschen werden Brüder,
Wo dein sanfter Flügel weilt.*²⁰¹

Şiirin Türkçe çevirisi şöyledir:

*Neşe, güzel kıvılcımı tanrıların
Elysium'un kızı
Giriyoruz ateş sarhoşu
Kutsal tapınağına Tanrıça
Birleştirir tılsımın yeniden
Ayırdıklarını törenin kılıcının
Bütün insanlar kardeş olur
Uzandığı yerde yumuşak kanadının*²⁰²

Aynı konu çerçevesinde yer almakla birlikte Öktem'in çevirisi dil ve söyleyiş bakımından ciddi düzeyde farklılık arz etmektedir. "Soysallığa İmni" başlığı öncelikle tahlile muhtaçtır. Burada kastedilenin insan soyu olduğunu düşünmekteyiz. Ama +sAl ekinin ne maksatla kullanıldığı meçhuldür.

Arapça nispet eki +î yerine, Fransızca kökenli +Al ekinden uyarlandığı düşünülen ek²⁰³ ve sonrasında gelen +llk ekiyle birleşince 'soysallık' kelimesinin 'insaniyet' gibi bir anlam aldığı düşünülebilir.

²⁰¹ Grove, a.g.e., s. 379.

²⁰² Çev. Aziz Yardımlı. https://www.xn--ideayaynevi-5zb.com/guzel_sanat/schiller/Schiller_Neseye_Sarki_An_Die_Freude.html?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 21.09.2025).

²⁰³ Eke dair görüşlerin karşılaştırmasını da içeren makale için bkz. Turgut Yeşilöz, "Türkiye Türkçesinde {+Sal} Biçim Birimi ve "Sal" Adı", USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi 4(8), 2024, s. 241-255.

‘İmni’ kelimesinin de tüm dünyada revaç bulan 9. Senfoni eserinin Hristiyan ilahisine dönüşmüş olmasından ilhamla ‘hymne’²⁰⁴ (ilahi) kelimesinden öykünmeyle oluşturulduğu düşünülebilir. Schiller’in “Ode An Die Freude/Freiheit” (Neşeye/Özgürlüğe Övgü) şiirinin başlığındaki ‘ode’²⁰⁵ ifadesinin de ulvi veya hüznünlü çağrışımları sebebiyle Öktem’in kitabında ilahiye karşılık bir kullanımı, ‘imni’ kelimesini tercihine sebep olması muhtemeldir.

Eserin açık erişimli bir kaynakta şöyle çevirisi de mevcuttur:

Medeniyet insanlığa güneş gibi nur saçar

Bilgimizin ışıkları karanlıkta yol açar

Bu yol bizi kardeşliğe doğruluğa götürecektir

*Gözyaşları silinecek hayat neşe verecek*²⁰⁶

Şiirdeki bağlamı içinde ‘medeniyet’ kelimesi daha anlamlı görünmekte ve ‘soysallık’tan çıkarılabilecek ‘insaniyet’ anlamına yakın durmaktadır. Bu durumda kaynağı belirsiz böyle bir versiyonun Öktem’in *Okullarda Müzik* adlı kitabının diğer baskılarında yer aldığı düşünülebilir. İlk baskısı *Mekteplerde Musiki* adıyla 1930’da yapılan yayının elimizdeki baskısı 1934-1935 tarihli. Kütüphanelerdeki kayıtlardan eserin 1950’li yıllardan sonra da basımına devam

²⁰⁴ Hymn (him) i., f. “İlâhi”; f. “İlâhi okumak, ilâhi okuyarak kutlamak veya ifade etmek”, *Redhouse English-Turkish Dictionary*, (İstanbul: Redhouse Yayınevi, 1974), s. 477; “a song of praise to God”, The Merriam Webster Editorial Staff, *Webster’s Third New International Dictionary*, Könnemann, 1961, s. 1111; “ilâhi, milli marş, temcid etmek”, A. D. Alderson-Fahir İz, *The Concise Oxford Turkish Dictionary*, (Oxford University Press, 1968), s. 550.

²⁰⁵ Ode (od) i. “Bir tür lirik nazım şekli, gazel; yüksek şeylerden bahseden vezinli veya vezinsiz uzun şiir; övgü, kaside; böyle bir şiir için yazılmış müzik”, *Redhouse English-Turkish Dictionary*, s. 671; “a lyric poem usually marked by particular exaltation of feeling and style and typically marked by varying length of line and by complexity of stanza forms”, “one of nine scriptural canticles used in the morning Office of the Eastern Church on certain days, one of nine hymns of a canon”, The Merriam Webster Editorial Staff, *a.g.e.*, s. 1564; “bir nevi lirik şiir”, Alderson-İz, *a.g.e.*, s. 617.

²⁰⁶ <https://eksisozluk.com/an-die-freude--108852>. *Okullarda Müzik* adlı eserin diğer versiyonlarına erişemediğimizden yalnızca ekşisözlük’te rastladığımız bu çeviri için entry yazarının kütüphanesinde Öktem’in kitabının diğer versiyonlarından birinin olduğunu tahmin etmekteyiz.

edildiği tespit edilmiştir. Hâl böyle iken dünyadaki yankısından tesirle Öktem'in "An Die Freude" adlı eseri güftesini çevirerek kitabına aldığı, bu çeviride 'soysallık' yerine 'medeniyet' ifadesini kullandığı düşünülebilir. Henüz dil inkılabının hararetinin tesirindeki 1934-1935 yılındaki basımda, önsözde de belirttiği üzere yazar kitabı dil inkılabı çerçevesinde gözden geçirerek 'soysallık' ve 'imni' ifadelerine yer vermiş olabilir. İfadelerin, dilde tasfiye hareketinin Atatürk'ün müdahalesi ve entelijansiyanın hücumu sonrası revaçtan düşmesi neticesinde tekrar değişmiş olması da muhtemeldir. Çünkü günümüze gelen hiçbir yayında bu çeviriye rastlanmamakta hatta sözlüklerde 'soysal' ve 'imni' kelimeleri için -mantıksal türetme ihtimalleri dışında- hiçbir karşılık bulunmamaktadır.²⁰⁷

Öktem'in kitabında ayrıca "Müziğe İmni" diye bir şarkı da bulunmaktadır:

Selam sana ey musiki

Ey ruhların hükümdarı

Selam sana sende diner

*Gönüllerin ahuzarı*²⁰⁸

Şarkının M. Faruk tarafından yazılan güftesinin ilk dördlüğünden anlaşılabacağı üzere şiir tasfiyeye uğramış görünmemektedir. Bu durumda Öktem'in başkalarına ait güftelerde başlığa müdahaleyle yetindiği söylenebilir.

²⁰⁷ İmni kelimesinin Türkçeden türetilmiş olma ihtimalinde muhtemel kök "im" dir. İm, [eT. im j>>1 / (H.1) is. 1. {eAT} Anlamli işaret veya iz. 2. Bir anlamı olan davranış. 3. Belirti; alamet. 4. {eT} {eAT} Orduda başbuğun askerler arasına silah veya kuş adlarından birini belge olarak koyduğu kelimeler; parola. [DLT] 5. as. Eskiden savaşta askerlerin kullandığı parola. 6. dbl. Gösterge ve devam eden anlamları için bkz. Yaşar Çağbayır, *Ötüken Türkçe Sözlük*, 2, (İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2007), s. 2156. Soysal kelimesinin de Türkçeden türetildiğini farz edersek muhtemel kök "soy" dur. Ancak açık erişimde kaynak belirtilmeden, dil tasviyesi hareketinde Fransızca "social" kelimesinin okunuşuyla alınarak "soysal" a dönüştürülmüş olduğu ama revaç bulmadığı iddiası da mevcuttur. Soysal, [soy-sal] sf. Soya ilişkin; soyla ilgili; soydan gelen anlamları için bkz. Çağbayır, a.g.e., s. 4308.

²⁰⁸ Öktem, a.g.e., s. 208-211.

Mehmet Hulusi Öktem 1892 yılında, bugünkü Makedonya sınırları içindeki Köprülü'de doğdu. Sanayi Mektebi'ni bitirdikten sonra müzik öğrenimini için Belgrad'a gitti. 1912-1913 yıllarında İstanbul'da farklı orkestralarda görev yapmıştır. 1915 yılında İstanbul'da Selvelli'nin yönettiği bandoda çalışmış, 1920 yılında İstanbul Beykoz Darüleytamı'nda bando kurmuştur. 1924'te Darülelhan'a öğretmen olarak atanmış, 1927 yılında İstanbul Şehir Bandosu'nu kurmuştur. Okullar için müzik ders kitabı, marşları ve besteleri bulunan Öktem 1959 yılında İstanbul'da ölmüştür. Döneminde yazar ve eğitmen olarak tesiri vardır. Cemal Reşit Rey, solfej derslerini Hulusi Öktem'den almış, onun armoni-kontrpuan ve fügcülük çalışmalarında etkilenmiştir. Yalçın Tura da Galatasaray Lisesi'nde okurken kulak eğitimi dersini Öktem'den almıştır. Öktem'in kurduğu Kadıköy Halkevi Korosu Türkiye'nin ilk amatör korosudur ve yurt dışında faaliyet gösteren ilk korodur.²⁰⁹

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki toplumsal dönüşümleri benimseyen Öktem'in müzik ve dil inkılabında aktif rol aldığı söylenebilir. Müzik devriminin halk müziğine yöneliminde armonizasyon yaparak rol almıştır. Yayımladığı okul kitaplarında da Batı ve Halk müziğine ağırlık vermiş, Klasik Türk Müziği yasağının tesiriyle klasik eserlere yer vermemiştir. Dil inkılabında aktif rol aldığını da kendisi kitabın önsözünde bizzat belirtmiş, müzik terimlerini ve güftelerini yeni dil anlayışıyla düzenlemiştir.

Lewis *Trajik Başarı* adlı eserinde Türkiye'deki Dil İnkılabı'nı 'dil mühendisliği' olarak adlandırır ve 'insanların konuşma alışkanlıklarını ve yazma şekillerini değiştirmeyi güden açık bir hedef doğrultusunda dille oynamak' şeklinde tarif eder. Lewis'e göre Türk dilindeki reformun amacı, uzun zamandan beri dilin bir parçası durumunda olan Arapça ve Farsça'ya ait dilbilgisi özelliklerini ve bu dillerden ödünç alınmış binlerce sözcüğü tasfiye etmektir. Reform iki eylem düzeyinde iki ayrı aşamaya sahiptir: İlki 19. yüzyılın ortasından itibaren

²⁰⁹ Turan Sağır, *Cumhuriyetten Günümüze Okul Şarkılarına Yön Verenler*, (Malatya: Evrensel Müzikevi, 2003), s. 41.

Tanzimat'la başlayan dilde sadeleşme hareketi, ikincisi ise devletin yönlendirmesiyle 1930'lu yıllarda başlatılan tasfiye hareketidir. Lewis dil reformunun trajik neticesini dramatik bir üslupla ortaya koymaktadır:

Burada başarıyı reddetme yok. Fakat durumun trajikliğinin su götürmez bir kanıtı Mustafa Kemal'in Osmanlı İmparatorluğu'nun sonu ve Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşu üzerine, 1927'de altı günü aşan bir sürede okuduğu *Nutuk*'un, 1960'ların başında 'günün diline çevrilmek' zorunda kalındığı güne kadar gençler için gitgide daha az anlaşılabilir olmasıdır.²¹⁰

Benedict Anderson'ın 'hayali cemaatler' yaklaşımına göre, ortak bir dilin standartlaşması ve kitle iletişiminin yaygınlaşması, farklı toplumsal grupları benzer duygular ve kavramlar etrafında bir araya getirerek, ulusal aidiyetin inşa edilmesini ve devletin merkeziyetçi işleyişinin güçlenmesini sağlar. Ernest Gellner ise, modernleşme sürecinde dilin merkezileşmesi ve eğitim yoluyla standartlaşmasının, sanayileşmiş toplumlarda toplumsal bütünleşmenin ve yurttaşlık bilincinin ön koşulu olduğunu vurgular. Ziya Gökalp'in milliyetçilik kuramında ise, dil yalnızca kültürel sürekliliğin değil, aynı zamanda milli kimliğin ve toplumsal birliğin en temel belirleyicisi olarak ele alınır; ona göre ortak dil olmadan milli birliğin oluşması mümkün değildir.²¹¹

1930'lu yıllarda yürütülen "Vatandaş Türkçe Konuş" kampanyaları, Türkçenin kamusal alanda daha yaygın ve ortak bir iletişim dili haline gelmesini amaçlamıştır. Bu çerçevede, özellikle İstanbul, İzmir ve Edirne gibi çok dilli kentlerde, kamuya açık alanlarda Türkçe kullanımının teşvik edildiği görülmektedir. Toplu taşıma, pazar yerleri ve kamu kurumlarında Türkçe dışındaki dillerin konuşulmasına yönelik bazı uygulamalar -örneğin uyarı levhaları, kamu spotları veya basın yoluyla yapılan çağrılar- zaman zaman

²¹⁰ Geoffrey Lewis, *Trajik Başarı*, (İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2004), s. 15-17.

²¹¹ Alper Kasımoğlu, "Cumhuriyet Döneminde Resmî Dil Politikaları ve Toplumsal Yansımaları (1923-1950)", *Asia Minor Studies*, Cilt 13 Sayı 2, 48-64, Gönderim tarihi: 30-06-2025, Kabul tarihi: 17-07-2025. Derleme Makalesi. S. 50-51.

gündeme gelmiş; bu tür girişimler, bazı dönemlerde para cezası gibi yaptırımlarla da desteklenmiştir.²¹²

Vatandaşlık ve kimlik inşası açısından, Türkçenin resmî ve kamusal alanda tek dil olarak benimsenmesi, toplumsal bütünlük ve siyasal meşruiyetin temeli olmuş; “Vatandaş Türkçe Konuş” kampanyaları ve dilde tek tipleşme vurgusu, ulus-devlet inşasının ideolojik altyapısını oluşturmuştur.²¹³

Gökalp, daha Selanik’te *Genç Kalemler* dergisinde makalelerini yayımlamaya başladığı günlerden itibaren, halkın anlayacağı yalın bir dilde yazmayı amaç edinmiştir. Gökalp herkesin anlayacağı tek bir kullanılmasının mutlak bir zorunluluk olduğunu söyleyerek bunun, İstanbul’un ve özellikle onun özgün uyum ve tatlılığını herkesten fazla koruyan kadınların kullandığı konuşma diline dayanması gerektiğini söylemektedir. Gökalp’e göre halka yabancı olmayan ve çok yaygın bir kullanımı bulunan tüm kelimeler ulusal bir servettir.²¹⁴ Ona göre dil inkılabıyla ilgili reçete şudur: Dil, kavramlar yönüyle çağdaşlaşmalı ve Batılılaşmalı; bilimsel deyimler yönüyle İslamlaşmalı; bütün diğer sözcükler, gramer, söz dizimi ve yazım yönüyle Türkleşmelidir.²¹⁵

1931’de Birinci Dil Kurultayı ile başlayan dil devrimi hareketi Türk Dili Tetkik Cemiyeti çalışmalarıyla devam etmiş, uyandırdığı tepkilerle de günümüze kadar süren bir çılgır açılmıştır. Kurultayda teklif edilen ‘dil’in müdahaleyle düzeltilmesi’ tezine karşı Hüseyin Cahit Yalçın, Türkçenin son elli yılından beri zaten sadeleşmekte olduğunu ve dilin bu tabii devrimine müdahalenin fayda yerine zarar vereceğini söylemekte idi. İkinci Meşrutiyet’te Raif Fuad’ın ‘tasfiyecilik’ tezi bu aşırı ağdalı dilin karşısında doğduğu zaman iki kutbu uzlaştırmak isteyen Gökalp, konuşulan İstanbul Türkçesini ölçü diye alıyor, yabancı kelimeler konusunda ‘Türkçeleşmiş Türkçedir’ formülünü ileri

²¹² Kasımoğlu, *a.g.m.*, s. 60.

²¹³ Kasımoğlu, *a.g.m.*, s. 61.

²¹⁴ Uriel Heyd, *Türk Ulusçuluğunun Temelleri*, (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1979), s. 136-137.

²¹⁵ Heyd, *a.g.e.*, s. 140.

sürüyordu. Şimdi dil devrimcilerine karşı doğan yeni tepki hareketi de Gökalp'in bu formülünü benimsemekte idi. Onlar yeni dil hareketine 'zorlama Türkçecilik' diyorlardı.²¹⁶

İkinci Dil Kurultayı 1934'de toplanmış, gramer, terim, filoloji, dil karşılaştırmaları komisyonlarının raporlarını incelemiş, ayrıca on altı tez dinlenmiş ve Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin adı Türk Dil Kurumu'na çevrilmiştir. 1934'den 1935'e kadar kurumun çalışmaları hızla ilerlemiş, fakat Atatürk'ün 'Güneş-Dil Teorisi' yani bütün dillerin aynı kökten geldiği hakkındaki tez bu hızı ölçülü bir hale getirmiştir. Atatürk'ün ölümünden sonra Dil Kurumu'nun çalışmalarına karşı hücumlar başladı. Bunlar yeni bulunan terimlerin Türk dilinin esaslarına uymadan uydurulduğu noktasında toplanıyordu. 1940'dan sonra Dil Kurumu'nun çalışmaları canlandı. Türkçe sözlük hazırlandı. 1942'de Dördüncü Dil Kurultayı toplandı. 1945'de Anayasa Tasarısı Büyük Millet Meclisi'nce kabul edildi. Böylece devlet dilinin Türkçeleştirilmesi yolunda önemli bir adım atıldı. 1945'de Beşinci Dil Kurultayı toplandı. Buna karşı 22 Ekim 1948'de İstanbul Muallimler Birliği Dil Kongresi'ni topladı. Burada ileri sürülen başlıca tezler şunlardı: 1) Dil devrimi ilimle ilgisi olmayan bir parti politikası oyunudur. 2) Devlet zoruyla okul kitaplarına uydurma kelimeler sokulmuştur. 3) Bu yüzden yaşlılar gençlerin dilini anlayamaz hale gelmiştir.²¹⁷

Uriel Heyd, Türk Dil Kurumunun aşırı çalışmalarına karşı 'Güneş-Dil Teorisi'nin ihtiyatlı bir gerileme olduğunu söylüyor. Fakat aynı yazar siyasi karışmalara ve durdurucu hareketlere rağmen dil devriminin durmadığını, bir yandan sözlük, kılavuz vb. çalışmaları ilerlettiğini, bir yandan da yeni Türkçenin yeni edebiyatçı ve yazar nesillerince kuvvetle tutulduğunu anlatıyor. Yalnız burada benimsenen ve benimsenmeyen yeni sözcükler üzerinde duruyor: Uray (belediye), özgenlik (hürriyet), işyar (sivil hizmet) kelimeleri beğenilmedi. Konu (mevzu), sonuç (netice), görev (vazife), çoğunluk (ekseriyet), ilgi (alâka), önem (ehemmiyet), alan

²¹⁶ Ülken, *a.g.e.*, s. 460.

²¹⁷ Ülken, *a.g.e.*, s. 461.

(saha) kelimeleri kullanıldı. Belirtmek (tebarüz ettirmek), başarı (muvaffakiyet), dilekçe (arzuhal) vb. kelimeleri tam tutunmuştur.²¹⁸

Bernt Brendemoen Türk Dil Kurumu'nun Eski Arapça ve Farsça sözcüklere Öztürkçe karşılıklar bulma yöntemlerini şöyle sıralamaktadır:

1. Eski Türkçe kelimeleri, özellikle Eski Osmanlıca ve Osmanlı öncesi metinlerde bulunan kelimeleri yeniden canlandırmak. Örneğin, *an'ane* (gelenek) için *görenek*.
2. Anadolu ağızlarında bulunan kelimelerin kullanılmasını önermek. Örneğin, *ayna* için *gözü*.
3. Diğer Türk dilleri ve Altay dillerinden kelimeler almak. Örneğin, *ulus* (millet), muhtemelen Eski Türkçeden alınmış bir Moğolca sözcük; Eski Türkçede *uluş* şeklindeydi.
4. Hâlihazırda mevcut Türkçe kelimelerin anlam alanını genişletmek. Örneğin, *çevir-* (döndürmek) fiiline ek olarak 'tercüme etmek' anlamının kazandırılması; *neden* sözcüğünün hem 'niçin' (soru zamiri) hem de 'sebebi' (isim) anlamında kullanılması.
5. Yabancı terimlerin çeviri yazı veya harfi harfine Türkçe çevirilerini oluşturmak. Örneğin, *nazır* kelimesi için *bak-* fiilinin ortağ hâlinde *bakan* (nazır, minister); Arapça *nazır* kelimesi de aynı kökten (nazar = bakmak) gelir.
6. Daha tartışmalı bir yöntem olarak, Türk dillerinde mevcut olmayan örneklerle yeni bileşik kelimeler türetmek. Örneğin, *öngör-* (öngörmek), *derpiş et-* ifadesinin yerine önerilmiştir.
7. En çok tartışılan yöntemlerden biri ise Türkçe veya başka kökenli türetme ekleri (+sAl, +(I)nTl vb.) kullanılarak yeni sözcükler türetmek. Örneğin: *dilsel* (lisânî yerine), *ayrıntı* (teferruat yerine).²¹⁹

²¹⁸ Ülken, *a.g.e.*, s. 462.

²¹⁹ Bernt Brendemoen, "The Turkish Language Reform", *The Turkic Languages*, Ed. Lars Johanson, (London: Routledge, 1998), s. 243.

M. Hulusi Öktem de “Soysallığa İmni” adlı şarkıda ‘soysal’ kelimesinde yabancı bir türetme eki kullanarak bağlama yerleşmeyen bir kelime tertip etmiş, ‘imni’ kelimesiyle de İngilizce bir kelimeyi kendince Türkçe okunuşuyla ödünç almıştır.²²⁰

Tanzimat’tan beri süregelen dilde sadelik tartışmalarında zamanın ‘müdahaleci-tasfiyeci’ olarak nitelendirilen uygulayıcılara biçtiği kader, türetilen kelimelerin revaç bulmaması, unutulmasıdır. *Okullarda Müzik* adlı yayındaki terimlerin ve bahsi geçen şarkının güftesinin günümüze değişerek gelmiş olması, Öktem’in yeni dil anlayışı çerçevesindeki faaliyetlerinin başarısız bir girişim olduğunu düşündürmektedir.

“Soysallığa İmni” adlı şiir 15 ve 16’lı Hece ölçüsüyle yazılmıştır. Nazım birimi dörütlüktür. Düz kafiye düzenindedir: ‘aabb’. Şiirde ahenk yarım ve tam kafiyeyle, rediflerle sağlanmıştır. Belirli bir nazım şekli yoktur. Lirik türde bir manzume olduğu söylenebilir.

2.9.1. Tematik İnceleme

Şiir tematik yönden incelendiğinde ana temanın insanlık olduğu görülür. ‘Soysal’ kelimesinden kasıt ‘medeni’ ise şiirde medeniyet insanlığa ışık saçı, yol gösterici, karanlığı dağıtan bir güç olarak işlenmiştir.

Bilgimizin ışıkları karanlıkta yol açar dizesinde medeniyetin kaynağı olarak bilgi vurgulanır. Bilgi, insanları cehaletten kurtaran, ilerlemeyi mümkün kılan bir unsur olarak tanımlanır.

²²⁰ “Soysallığa İmni” adlı eserden önce “imni” kelimesinin kullanımına rastlanmamakla birlikte açık erişimli kaynaklarda Cumhuriyet ve Hakimiyet-i Milliye gazetelerinde yeni bestelenen marşların “himni” adıyla duyurulduğu bilgisi mevcuttur ancak elimizde örneği yoktur. Mehmed Zati Arca’nın 1940 ve 1943 yıllarında yayımladığı *Musiki Öğreticisi ve Nota Lektürü* adlı kitapta “İsmet İnönü’ye Himni” adında bir marş yer almaktadır. (İstanbul: Numune Matbaası, 1944). Azerbaycan Milli Marşı da günümüzde hala “Devlet Himnisi” adıyla anılmaktadır.

Bu yol bizi mutluluğun kucağına götürecektir dizesinde medeniyetin insana sadece maddi değil manevi refah da sunduğuna işaret eder. Neşe ve umut dolu bir gelecek vadeder.

Şiir, Cumhuriyet'in erken döneminde sıkça vurgulanan 'medeniyet ve bilgi ile ilerleme' anlayışını yansıtır. Bilim ve eğitim sayesinde toplumsal dönüşüm, evrensel eşitlik ve mutluluk ideali dile getirilmiştir.

2.9.2. Dilbilimsel İnceleme

Şiir dilbilimsel yönüyle incelendiğinde sözcük seçimi ilk olarak göze çarpmaktadır. Manzumeyi oluşturan 24 kelimenin 4'ü Arapça, kalan kelimelerin ise tamamı Türkçe kökenlidir. Bu durum şairin yeni dil anlayışı çerçevesinde hareket ettiğinin göstergesidir.

Türkçe kökenli kelimeler 'soysal, varlık, güneş, gibi, saç-, bilgi, ışık, karanlık, yol, aç-, bu, biz, mutluluk, kucak, götür-, gözyaşı, eri-, ver-'; Arapça kökenli kelimeler 'insanlık, nur, hayat, neşe'dir.

2.9.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.9.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.9.2.1.1.1. İyelik Ekleri

M. Hulusi Öktem "Soysallığa İmni"de birlik ruhunu yansıtmak için kendini de okuyucuyla aynı gruba dahil ederek 1. Çokluk kişi iyelik eki *+(I)mız*'ı kullanmıştır: *bilgimiz*.

Şiirdeki tamlamalarda ise tabii olarak 3. teklik kişi iyelik eki kullanılmıştır: *bilgimizin ışıkları, mutluluğun kucağı, göz yaşları*.

2.9.2.1.1.2. Çokluk Ekleri

Çokluk eki *+lar*; bir şeye birden fazla olma anlamının yanında bir yere, bir millete ve bir topluluğa, bir aileye ait olma anlamı da katar. Ayrıca mübalağa, benzerlik, rutin, yaklaşıklık, belirsizlik ve zaman anlamları kattığı da görülür.

Çokluk eki *ışıklar* ifadesinde mübalağalı kullanılmıştır. Tekil hâlde ifade edilebilecek anlam çoğul ekiyle pekiştirilmiştir.

Son beyitteki *gözyaşları* ifadesinde ise bütün topluluğun gözyaşlarını ifade ettiğinden çokluk anlamıyla kullanılmıştır.

2.9.2.1.2. Hâl Ekleri

Yönelme hâl eki +A kelime gruplarında veya cümlede fiilin kendisine doğru yaklaştığını, yöneldiğini ifade eder. Şiirdeki *Soysal varlık insanlığa güneş gibi nur saçar* dizesinde ve *Bu yol bizi mutluluğun kucağına* götürecektir dizesindeki yönelme ekleri bu temel anlamıyla kullanılmıştır.

Yükleme hâl eki +I ismi fiile bağlayan, fiilin nesnesi yapan eklerdir. Belirtme, işaret etme görevindedir. Şiirde yükleme hâl eki *Bu yol bizi mutluluğun kucağına* götürecektir dizesinde fiilden etkilenen varlığı işaret eder, belirtme görevinde kullanılmıştır.

Bulunma hâl eki +DA aslen fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini bildirir. Bu ekin ayrıca zaman, iş, devamlılık, müddet, tarz, şekil, durum, karşılaştırma, kesir, konu, vasıta, gaye, sebep, vasıf, miktar, belirtme, kısım, parça, aitlik gibi anlam katmanları da mevcuttur.²²¹ *Bilgimizin ışıkları karanlıkta* yol açar dizesinde bulunma hâl eki fiilin gerçekleştiği yeri değil durumu işaret etmektedir.

2.9.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.9.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

“Soysallığa İmni” adlı şiirdeki temel meselemiz, dil inkılabıyla şekillenen yeni söylemdi. ‘Soysal’ sıfatı burada dramatik bir rol üstlenmektedir. Bağlam, türetim veya önceki versiyonlardaki ‘medeni’ ifadesinden dönüştürülmüş olması ihtimalleriyle bu kelime zamanın ruhunu çarpıcı bir şekilde yansıtmaktadır. Öktem burada Arapça ‘medine’ (şehir) kelimesinden türetilmiş ‘medeni’ (şehirli) kelimesinin ‘medeniyet’ vezninde kazandığı anlamın şehirli olmaktan çok öteye

²²¹ Ergin, a.g.e., s. 234.

taşındığını biliyor olmalıdır. Kelimenin Türkçede bir karşılığını bulamamaktan dolayı 'soy' kelimesine yeni ve farklı bir anlam katabilmek için Arapça nispet eki +î yerine Fransızca +sAl ekini tercih etmiş olabilir. Ancak bu ihtimallerin tamamı kelimenin hangi anlamda ve ne maksatla kullanıldığını ifade etmeğe kabil değildir. Nihayetinde Öktem manzumeyi üzerine kurduğu, yücelttiği kavramı 'sosyal varlık' sıfat tamlamasıyla ifade etmiştir.

İşaret sıfatıyla kurulmuş *bu yol* tamlamasında da Öktem kurtuluş ve mutluluk reçetesi olarak gördüğü medeniyeti işaret etmektedir.

Farklı türden kelimeler bir araya gelerek zarf görevi üstlenebilirler.²²² *Sosyal varlık insanlığa güneş gibi nur saçan* dizesinde isim ve edattan oluşan *güneş gibi* edat öbeği durum zarfı görevinde kullanılmıştır. Öktem medeniyeti güneş kadar ılık saçan bir varlık olarak yüceltmıştır.

2.9.2.2.2. Zamirler

Şiirde sadece 1. çokluk kişi zamiri 'biz' kullanılmıştır: *Bu yol bizi mutluluğun kucağına götürecektir.* Bütün insanlığa seslenen şair için isabetli bir tercih olduğu söylenebilir. Öktem'e göre medeniyet bütün insanlığın ışığı, kurtuluşu ve mutluluğudur.

2.9.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler

En yaygın niteleme edatlarından biri olan *gibi* aynı zamanda karşılaştırma göreviyle de sıkça kullanılır.²²³ *Sosyal varlık insanlığa güneş gibi nur saçan* dizesinde *gibi* edatı karşılaştırma fonksiyonuyla kullanılmıştır.

²²² Göksel & Kerslake, *a.g.e.*, s. 209; Deny, *a.g.e.*, s. 540.

²²³ Deny, *a.g.e.*, s. 539-541.

2.9.2.2.4. Fiil Çekimi

2.9.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

Şiirdeki fiillerin tamamı bildirme kipleriyle çekimlenmiştir: *saçar, açar, götürecekt, verecek.*

Şair ilk iki mısırda medeniyetin yüceliğini etkisi üzerinden anlatır. Medeniyet güneş kadar ışık saçan ve karanlıkta yol açan bir olgudur. Bu tespitlerini genel geçer kaideler gibi sunma eğilimiyle fiili 'her zaman'da gerçekleşme anlamı vermek üzere Geniş Zaman kipinde çekimlemiştir: *Soysal varlık insanlığa güneş gibi nur saçar / Bilgimizin ışıkları karanlıkta yol açar.*

Reçete olarak sunduğu medeniyetin yapacaklarını vadetmek için de şair Gelecek Zaman kipini tercih etmiştir: *Bu yol bizi mutluluğun kucağına götürecekt / Gözyaşları eriyect hayat neşe verecek.*

Şiirin tamamında medeniyetten bahsedildiği için bütün fiiller 3. Tekil Şahıs ekiyle çekimlenmiştir.

2.9.2.2.5. Cümle Çeşitleri

M. Hulusi Öktem "Soysallığa İmni" adlı şiirinin tamamında basit yapılu olumlu fiil cümlelerini tercih etmiştir. Okuyucuyu harekete geçirme işlevi olduğundan olumlu-fiil cümlesi tercihi isabetlidir. Basit yapılu cümleler de şiiri yargı belirten kelimeler üzerinden takip eden çocuklar için anlaşılır kabul edilebilir: *Soysal varlık insanlığa güneş gibi nur saçar / Bilgimizin ışıkları karanlıkta yol açar / Bu yol bizi mutluluğun kucağına götürecekt / Gözyaşları eriyect hayat neşe verecek.*

Şiirin genelinde anlam tek mısırda tamamlanır. Son mısırda ise virgülle sıralı cümle kullanılmıştır: *Gözyaşları eriyect hayat neşe verecek*

2.9.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

“Soysallığa İmni” adlı şiirin söz varlığı dönemin ideolojisini yansıtan medeniyet ve ilerleme temaları etrafında kurulan metaforlarla yüklüdür.

Soysal varlık insanlığa güneş gibi nur saçar dizesinde *nur* kelimesi ışık anlamı taşıırken aynı zamanda metafizik, uhrevi bir çağrışım yapmaktadır. Medeniyetin ışığı insanlığı hem aydınlatmakta hem de ısıtmaktadır. *Bilgimizin ışıkları karanlıkta yol açar* dizesinde ise dönemin Pozitivist (olgucu) düşünce dünyasının yansıması görünür. Osmanlıdan Türkiye Cumhuriyeti’ne geçişin ‘araf’ ortamında şair uhrevi-manevi değerlerle pozitivist-rasyonel değerleri sentezlemeye çalışıyor gibidir. Işık bilgiyi ve öğrenmeyi, karanlık ise cehaleti ve bağınazlığı temsil etmektedir. Işık aynı zamanda modern dünyanın ‘Aydınlanmacı’ felsefesine de atıfta bulunan güçlü bir metafordur. Burada bilgi, ışık ve yol aydınlanma metaforunun akla hitap eden öğeleri olarak yer almaktadır. Şiirin devamında yer alan mutluluk, gözyaşı ve neşe metaforları ise modern insanın duygu dünyasına hitap eden öğelerdir.

Bu yol bizi mutluluğun kucığına götürecektir dizesinde mutluluk kişileştirilmiş, teşhis sanatı icra edilmiştir.

Yakın anlamlı kelimeler mutluluk ve neşe şiirde bir arada kullanılmıştır. Ayrıca ışık ve yol kelimeleri de tekrarlanarak ahengi ve akılda kalıcılığı artırma yoluna gidilmiştir.

Soysal varlık insanlığa güneş gibi nur saçar / Bilgimizin ışıkları karanlıkta yol açar dizeleri atasözü veya vecize olmasalar da anlam, söz dizimi ve dilbilimsel özellikleri (kip, şahıs eki tercihi) yönüyle vecizeyi andıran bir söyleme sahiptir.

2.9.2. Söylem Çözümlemesi

Fairclough’un Eleştirel Söylem Analizi metodunun birinci aşamasında metin düzeyi yer alır. “Soysallığa İmni”ye metin düzleminde baktığımızda şiirin aydınlanma ve ilerleme değerleri ile medeniyet, insanlık, güneş, nur, bilgi, ışık,

yol, mutluluk, neşe gibi anahtar kelimeler etrafında kurulduğu görülür. Güneş gibi nur saçmak metaforuyla medeniyetin ışık ve aydınlık kaynağı oluşu aktarılmıştır. Bilgiyi temsil eden *ışık* ve cehaleti temsil eden *karanlık* metaforlarıyla aydınlanmacı-modern felsefenin diyalektik olarak öne çıkarılması söz konusudur. *Mutluluğun kucacı* ifadesinde de mutluluk, somut ve erişilebilir bir mekân gibi kişileştirilmiştir. Dilbilimsel düzenlemesi itibariyle kesinlik ifade eden *Bu yol bizi mutluluğun kucacına götürecektir* dizesiyle insanlığın geleceğine dair iyimser bir gelecek kurgusu yapılmıştır. Dizelerde ısl-yol dizgesi paralel olarak tekrarlanarak ideolojik olarak aydınlanmacı yolun benimsendiği vurgulanmıştır.

Şiir metnin üretildiği, dağıtıldığı ve alımlandığı söylemsel pratikler düzleminde incelendiğinde; dönemin meşhur bir müzik öğretmeni olan M. Hulusi Öktem'in, bakanlık onayıyla altıncı kez basılan kitabının geniş kitlelere ulaştığı kabul edilmelidir. Okul kitaplarında yer aldığı bilinen şiirin öğrencilere, öğretmenlere ve eğitim bilimcilere ulaştığı muhakkaktır. Öte yandan dönemin dil inkılabıyla ilgili politikalara kitabın önsözünde sahip çıkan Öktem'in ilgili politik ve bürokratik kadrolar tarafından olumlu alımlandığını düşünmek de mümkün görünmektedir. Beethoven'ın en meşhur eserlerinden birinin bestesi üzerine giydirilmiş bu şiirin döneminde revaç bulmuş olması kuvvetle muhtemeldir. Eserin okul ve müzik kitaplarında yer aldığını, müzik yayını olarak basıldığını, resmi bayramlarda ve müsamerelerde seslendirildiğini düşünmek mümkündür. Öğrenci, öğretmen ve dolaylı olarak veli ve vatandaşlar tarafından alımlanan eserin, Cumhuriyetin ilk dönemindeki birlik beraberlik ve aydınlanma ideallerini içselleştirme iddiasında olduğu söylenebilir.

Eserin ideolojik arka planı incelendiğinde Cumhuriyet'in erken döneminde 'bilgi, bilim ve aydınlanma' söyleminin modernleşme ve halkı dönüştürme ideolojisinin temeli olduğunu söylemek gerekir. 'Sosyal varlık' toplumsallığa işaret ediyor olarak kabul edilirse şiirin bireyi değil toplumu merkeze alma eğiliminde olduğu kabul edilebilir. Şiirin gözyaşı, neşe ve mutluluk kelimeleriyle

ifadesini bulan duygusal yönü geleceğe dair umut ve güven dolu bir söylem oluşturmaktadır.

Şiir estetik gayelerden çok alıcıyı harekete geçirme işleviyle yazılmış, yeni toplum idealini aktarma amacı güdülmüştür.

“Soysallığa İmni” şiiri, Fairclough’un yöntemine göre metin düzeyinde metaforlarla aydınlanma ve umut söylemini kurmakta; söylemsel pratik düzeyinde okul, halk evleri ve köy enstitüleri üzerinden kitlesel dolaşıma sokularak vatandaşlara ulaştırılmakta; toplumsal pratik düzeyinde ise Cumhuriyet’in modernleşme, halkçılık ve kolektivizm ideolojisini yeniden üretmektedir.

2.10. Köy konulu “Köy Enstitüleri Marşı”

Güfte: Şerif Baykurt

Beste: Fuad Koray

Yayın: Bedri Akalın, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1945, s. 224-225. [Ek: 18-19]

KÖY ENSTİTÜLERİ MARŞI

Karanlıkla cengimiz var

Savaşalım arkadaşlar

Kafamızla, kolumuzla

Eriyecek dağlar taşlar

Cennet vatan, bakir toprak

Mahsul olsun kucak kucak

Gün doğuyor ufuklardan

Baharlar bizi bekliyor

Savaş yolunda Tanrılar

Bahtımızı çiçekliyor

Cennet vatan, bakir toprak

Mahsul olsun kucak kucak

‘Gölköy Enstitüsü Müzik Başı’ Bedri Akalın, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*’nun önsözünde şunları söylemektedir:

Yıllardan beri köy enstitülerinde köy çocukları arasında bulunarak müzik eğitimi ve öğretimi bakımından incelemeler yaptım. Faydalı çalışma yollarını tatbik ve tecrübelerle elde ettim. Bütün enstitülerin öğrencilerinin bu yollardan faydalanmalarını sağlamayı kendime bir ödev bildim. Bu kitap köy enstitülerinde her bakımdan çok mühim bir dava olup çok geniş ölçüde tatbiki gereken *müzik öğretimi Köy Enstitüleri Öğretim Programı*’nın amaçları, ilkeleri ve konularına uygun olarak gerçekleştirmek, öğrencilere şuurulu bir müzik zevkı ve bilgisi vermek, enstitüyü bitirerek çalışacağı köye döndüğü zaman lazım olacak çocuk şarkıları, köy türküleri ve marşlardan meydana gelen bir repertuarı öğrenilmiş olarak ellerinde götürebilmeleri amacıyla hazırlandı.

Köy enstitüleri müzik eğitim ve öğretiminde baş amaç: her öğrencinin canlı, ritimli, temiz sesle, ifadeli, toplu olarak marşları, türküleri söyleyebilmesi, güzellik ve armoni zevkini alabilmesi, söylediklerini ve diğer basit parçaları aletiyle çalabilmesidir.²²⁴

Cumhuriyet tarihinin en özgün ve etkili kurumlarından biri olan köy enstitülerinin müzik sahasında bayraktarlığını yapan Akalın adı geçen kitapta hem müzik bilgilerine hem de kıymetli bir seçkiye yer vermiştir. Temel müzik bilgilerinden sonra geçmiş okul müzik kitaplarından ve halk müziğinden

²²⁴ Bedri Akalın, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*, (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1945), s. 1.

eserlere yer veren Akalın kitabında, dönemin eğitim politikalarını yansıtan ‘köy enstitüleri repertuarı’ diyebileceğimiz eşsiz bir seçki sunmaktadır. Repertuarda dönemin meşhur aydın, şair ve bestekarları yanında köy enstitüsü öğrencilerinin ve mezunlarının da beste ve güfteleri yer almaktadır.

Tanzimat’la başlayan halka yönelme fikri uzun yıllar uygulama sahası bulamamış, aydın zümre halktan büyük ölçüde uzak kalmıştı. Ancak Cumhuriyetin ilk yıllarında halk, diğer bir deyişle Anadolu romanlara, şiirlere ve şarkılara konu olmaya başlamıştır. Berkes bu kaçınılmaz görünen uzaklığı şöyle aktarmaktadır:

Ahmet Rıza, öğrenciliği sırasında Anadolu’da yaptığı bir gezide gördüğü köylünün sefaleti karşısında bunun tarımın geriliğinden ileri geldiğini sanarak Fransa’ya gidip ziraat öğrenmeye karar vermişti. Öğrenimini bitirip döndükten sonra Ziraat Bakanlığı’nda bir memurluğa atandı. II. Abdulhamit zamanında bu bakanlık, ‘okullar olmasa bakanlığı ne güzel idare ederdik’ kafasıyla yürütülen Eğitim Bakanlığı gibi ‘köylü olmasa Ziraat Bakanlığı ne iyi idare edilebilirdi’ kafasında olan bakanlıklardan biri olduğu için, Ahmet Rıza burada aradığını bulamadı. Buranın, Türk tarımının ve köylüsünün kalkınması için çalışan bir yer değil, memurların geçim yuvası olduğunu kavradı. Fakat hala, köylünün geri kalışının onların modern tarım yöntemlerini bilmeyişlerinden ileri geldiği sanısında olduğu için, Ziraat Bakanlığı’ndan Eğitim Bakanlığı’na geçti. Eğitim yoluyla köylünün aydınlanmasına çalışacaktı. Eğitim Bakanlığı’nda, Maarif Müdürlüğü’ne kadar yükseldikten sonra, bu alanda da hiçbir şey yapamayacağını görerek istifa etti, tekrar Fransa’ya gitti.²²⁵

Berkes’in alaycı ve karamsar bir üslupla aktardığı bu ‘hâl-i pür-melâl’ yine de II. Abdülhamid zamanında açılan ‘Halkalı Ziraat ve Baytar Mekteb-i Âlisi’ gibi

²²⁵ Berkes, *a.g.e.*, s. 393-394.

kurumların katkısını unutturmamalı; eksikliklerin tespiti ve giderilmesi için gösterilen çabaların göz ardı edilmesine sebep olmamalıdır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni kimlik, yeni vatandaşlık bilinci oluşturma çabası eğitim politikalarını büyük ölçüde şekillendirmekteydi. Okuma yazma kampanyaları en önemli eğitim faaliyetlerinden biriydi. Halkı eğitmek, kültürel ve sosyal yönden geliştirmek, Cumhuriyetin ilkelerini yaymak, inkılapların benimsenmesini sağlamak amacıyla 1932 yılında Cumhuriyet Halk Partisi öncülüğünde Halkevleri kurulmuştur. Halkevleri hızla çoğalmış ve 1951'e gelindiğinde ülke genelinde yüzlerce şubeye ulaşmıştır. Ancak 1946 yılında çok partili hayata geçişle birlikte Halkevlerinin etkisi azalmaya başlamış, 1951 yılında da resmen kapatılmış, bazı faaliyetleri başka kurumlara devredilmiştir.

17 Nisan 1940'ta kurulan Köy Enstitüleri ise köylüleri eğitmek ve üretimi arttırmak amacıyla kısa zamanda ülke geneline yayılmış ve etkili olmuştur. Milli Eğitim Bakanı İsmail Hakkı Tonguç öncülüğünde kurulan enstitülerin amacı köylere nitelikli öğretmen yetiştirmek, köylülerin eğitim seviyesini yükseltmek, tarım ve üretim bilgisi kazandırmak, köy yaşamının modernleşmesini ve toplumun kalkınmasını sağlamaktır. Köy enstitülerinde eğitim gören öğrenciler hem akademik bilgi almakta hem de üretim ve tarım pratiği yapmaktaydılar. Okuma-yazma, matematik, fen bilgisi yanı sıra tarım, hayvancılık ve el sanatları eğitimi alan köy çocukları yine kendi köylerine öğretmenlik yapmak üzere yetiştiriliyorlardı.

Nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan, okuma yazma oranının çok düşük olduğu köylerin, kendi çocuklarıyla, işlevsel bir eğitimle içten canlandırılması gerekmektedir. Köy Enstitüleri, Mustafa Necati döneminde açılan Köy Öğretmen Okulları, Saffet Arıkan döneminde uygulamaya katılan Eğitim Kursları ve Köy Öğretmen Okulları deneyimleri üzerinden hayata geçirilen ve ülke gereksinimlerini temel alan 'insan, sanat, demokrasi' merkezli bir toplumsal dönüşüm projesiydi. Enstitüler, Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un emeği ve pedagojik

öngörülerini üzerinde şekillenmiş ve işlev görmüştür.²²⁶ Enstitüler Demokrat Parti iktidarında, 1954 yılında kapatılmış ve yerlerine normal öğretmen okulları açılmıştır.

Cumhuriyet döneminin eğitim politikaları, 1930'lardan itibaren kırsal kalkınma ve okuryazarlık artırma hedefiyle şekillenmiştir. İsmail Hakkı Tonguç'un pedagojik yaklaşımı, uygulamalı eğitim ve iş içinde öğrenme modelini ön plana çıkarmıştır.²²⁷ Hasan Âli Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı dönemindeki desteği de, enstitülerin yaygınlaşmasını ve kurumsallaşmasını sağlamıştır.

17 Nisan 1940'ta çıkarılan 3803 sayılı kanun ile Köy Enstitüleri resmi olarak kurulmuştur. Programlarında teorik derslerin yanında tarım, el sanatları, inşaat gibi uygulamalı etkinlikler de yer almıştır.

Köy Enstitüleriyle ilgili ilk kapsamlı inceleme Fay Kirby'ye aittir.²²⁸ Kirby'e göre enstitülerde öğrencinin teorik bilgisini doğrudan üretim ve uygulama ile pekiştiren bir eğitim anlayışı benimsenmiştir.²²⁹

Pedagojik açıdan enstitüler, öğrencileri akademik, sosyal ve kültürel açıdan geliştirmeyi hedeflemiştir. İş içinde eğitim modeli ile öğrenciler köy yaşamına uyum sağlarken, aynı zamanda toplumsal sorumluluk bilinci kazanmışlardır.²³⁰ Köy Enstitülerinin amacı, sadece köylülere okuma-yazma öğretmek, teknolojik yenilikleri köylere sokmak ve modern tarım ve hayvancılık yapılmasını sağlamak olmamıştır. Yaz kış açık olan bu kurumlarda eğitimin temel özellikleri, beş duyuya yönelik, yaparak yaşayarak öğrenme, imceye ve üretime dayalı, kültür ve meslek dersleriyle birlikte, müzik, spor ve halk oyunlarının da bulunduğu özgün bir eğitim modeli olmasıydı. Enstitüler tüm yıl açık olan eğitim kurumlarıdır. Yaz aylarında öğrenciler için nöbetleşe izin düzenlenerek

²²⁶ Kemal Kocabaş, *Köy Enstitülerinden Günümüze Eğitim ve Arayışlar*, (İzmir: Ege Bölgesi Sanayi Odası, 2020), s. 7.

²²⁷ İsmail Hakkı Tonguç, *Canlandırılacak Köy*, (Ankara: MEB Yayınları, 1944), s. 23.

²²⁸ Fay Kirby, *Village Institutes in Turkey*, (New York: Columbia University Press, 1951); Fay Kirby, *Türkiye'de Köy Enstitüleri*, (Ankara: 1962).

²²⁹ Kirby, *a.g.e.*, s. 78.

²³⁰ Tonguç, *a.g.e.*, s. 35.

enstitünün sürekli açık kalması sağlanmıştır. Yaz aylarında, enstitüde yoğun bir şekilde tarım, sağlık, atölye ve inşaat çalışmaları devam etmiştir. Dünya eğitim tarihinde ilk kez öğrencilerin bizzat dersliklerini, işliklerini, yemekhanelerini, kütüphanelerini inşa ettikleri eğitim kurumları, Köy Enstitüleri olmuştur.²³¹

Köy enstitülerinde müzik dersleri, hem bireysel hem de toplumsal sanat becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Müzik burada sadece ders aracı değil, toplumsal kültürü yayma aracı olarak da kullanılmıştır. Öğrenciler bağlama, mandolin ve koro çalışmaları ile halk ve çocuk şarkılarını öğrenmişlerdir. Fay Kirby, “Enstitülerin müzik eğitimi, öğrencilere estetik ve sosyal beceriler kazandırmış, köylü topluluklarda kültürel dinamizmi artırmıştır”²³² ifadesiyle kurumların pedagojik önemini vurgular. Bu dönemde çocuk şarkıları, eğitim sürecinde köy yaşamının değerlerini ve üretime katılımı öğretmek için kullanılmıştır. Bu şarkılar öğrencilerin müzikal yeteneklerini geliştirirken kültürel kimliklerini de güçlendirmiştir.

Köy Enstitülerinin müzik eğitimi açısından yaşamış olduğu en büyük sıkıntı müzik öğretmeni açığı olmuştur. Müzik öğretmeni azlığı karşısında halk müzisyenlerinden yararlanılmıştır. Âşık Veysel birçok enstitüde müzik eğitimi yapmıştır. Halkın içerisinde gelmiş, müzik eğitimi olmayan fakat halk kültürü ile beslenmiş, hemen hiçbir modern eğitimden geçmemiş, halk kültürünün birebir temsilcisi sayılan Âşık Veysel, Âşık Ali İzzet, Müdâmi, Tâlibi Coşkun gibi halk âşıklarının enstitüleri dolaşarak öğrencilere müzik eğitiminde usta öğreticilik yapmaları dönemin ruhunu oldukça güçlü bir biçimde temsil etmiştir.²³³

Kuruluşundan itibaren ideolojik ve siyasal tartışmalara konu olan köy enstitüleri muhalif çevreler tarafından elitist ve ideolojik yönelimli olarak eleştirilirken, destekçileri enstitüleri laik, bilimsel ve halkçı bir eğitim reformu olarak

²³¹ Kocabaş, *a.g.e.*, s. 20-21.

²³² Kirby, *a.g.e.*, s. 34.

²³³ Bilgehan Aycan, “Türk Maarifinin Yapı Taşı Köy Enstitülerindeki Müzik Eğitime Genel Bir Bakış”, *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, C. 10 sy. 1 (2024), s. 173-174.

savunmuştur. Fay Kirby, enstitülerin uluslararası karşılaştırmalarda, benzer kırsal eğitim modellerine göre daha kapsamlı ve etkili olduğunu belirtmektedir.²³⁴

27 Ocak 1954'te çıkarılan 6234 sayılı kanun ile enstitüler kapatılmış, yerlerine farklı öğretmen yetiştirme kurumları getirilmiştir. Ancak Köy Enstitüleri'nin pedagojik ve kültürel mirası, günümüzde eğitim politikaları ve kültürel çalışmalar açısından referans alınmaya devam etmektedir.

“Köy Enstitüleri Marşı” adlı güftenin sahibi Şerif Baykurt 1919 yılında Drama’da doğdu. Beş yaşındayken ailesi Türkiye’ye göç edip Kırklareli’ne yerleşti. 1935 yılında Kırklareli Ortaokulu’nu bitirdi ve Edirne Erkek Öğretmen Okulu’na girdi. 1937’de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş bölümünden 1941’de mezun olup Kırklareli Ortaokulu’na resim öğretmeni olarak atandı. 1956 yılından sonra Türk Halk Oyunları Yaşatma ve Yayma Kurumu’nun danışma kurulu üyesi olarak çalışmalar yaptı. 1962’de Sakarya Halk Eğitimi başkanlığına getirildi. 1963’te Millî Eğitim Bakanlığı Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün merkez kuruluşuna atandı. Halkevleri Genel Merkez Uzmanlık Kurulu üyeliği yaptı. Köy İşleri Bakanlığı şube müdürlüğü de yapan Baykurt, 1968’de Millî Eğitim Bakanlığı Millî Folklor Enstitüsü müdür yardımcılığına atandı, Meydan-Larousse Ansiklopedisi’nin halkbilimi ve halk oyunları bölümünü yazdı. Folklor Araştırmaları Daire başkan yardımcılığında bulundu. Aynı zamanda el işleri, resim, halk dansları alanında çalışmalar yapmış, seminerler vermiş, sergiler düzenlemiştir. *Türk Halk Oyunları, Mimar Sinan, Türk Halk Dansları* adlı kitapları yanında çeşitli dergi ve gazetelerde edebiyat, sanat ve folklorla alakalı yazıları yayımlanmıştır.²³⁵ Şerif Baykurt’un “Köy Enstitüleri Marşı” dışında başka bir şiirine rastlanmamıştır.

Şiir şekil bilgisi bakımından incelendiğinde; erken Cumhuriyet döneminde teveccüh gören halk şiirinin tesiri görülür. Şiir 4+4 duraklı 7’li hece ölçüsüyle

²³⁴ Kirby, s. 102.

²³⁵ Şerif Baykurt, *Türkiye’de Folklor*, (Kalite Matbaası, 1976), arka kapak.

yazılmıştır. Bu ölçü, halk şiirinde ve marş türlerinde sık kullanılan, vurguya uygun, ritmik bir kalıptır. Şiirin nazım birimi dördlüktür. Şiir düz uyak düzeniyle, aaba / cc / defe / cc şeklinde tam kafiye ve redif düşürülerek kurulmuştur. Şiir konusu ve adlandırılışı itibariyle didaktik bir marş özelliği göstermektedir.

2.10.1. Tematik İnceleme

Şerif Baykurt'un "Köy Enstitüleri Marşı" adlı şiiri, Cumhuriyet dönemi köylere yönelik eğitim hareketinin idealizmini ve toplumsal dönüşüm ruhunu yansıtan lirik-didaktik türde bir eserdir.

Şiirdeki öncelikli tema cehaletle mücadeledir. *Karanlıkla cengimiz var / Savaşalım arkadaşlar* mısraları fikri bir savaş çağrısıdır. Buradaki karanlık hem cehaleti, bilgisizliği hem de köhne ve geri kalmış eski düzeni temsil etmektedir. 'Ceng' yani savaş burada eğitimi bir aydınlanma mücadelesi olarak temsil etmektedir. Köy Enstitüleri'nin kuruluş felsefesi olan 'cehaletle mücadele' ve köylüyü bilgiyle donatma idealleri bu dizelerde somutlaşır.

Kafamızla, kolumuzla / Eriyecek dağlar, taşlar mısraları da mücadelenin yöntemini ifade etmektedir. Kafa bilgiyi, kol da beden gücünü temsil etmektedir. Yani savaş çağrısı hem fikri hem de bedenî emek üzerinedir. Burada da Köy Enstitüleri'nin temel felsefesi olan iş içinde, üretime dayalı eğitim anlayışı ortaya konmaktadır. Köylü burada doğayı ve toplumu dönüştüren bir üretici özne olarak tanımlanmaktadır.

Şiirde tekrar eden *Cennet vatan, bakir toprak / Mahsul olsun kucak kucak* mısraları bütün bu emeğin motivasyonunun vatan sevgisi olduğunu göstermektedir. Toprak burada hem vatan sevgisini hem de bereketi temsil etmektedir. Köy Enstitüleri köylünün sadece bilgi kazanmasını değil onu işlemeyi ve üretime dönüştürmeyi öğrenmesini de hedefliyordu. Kalkınma bilinci bu mısralarda tarımın hayatiyeti ve vatan topraklarının bereketi üzerinden vurgulanmaktadır.

Şiirin devamında bu zorlu aydınlanma ve kalkınma sürecinin zaferle sonuçlanacağına dair umut dolu ifadeler yer almaktadır: *Gün doğuyor ufuklardan / Baharlar bizi bekliyor*. Karanlık gecenin ardından doğan gün aydınlanmanın, bilginin ve çağdaşlığın kazanılacağını; kıştan sonra gelen bahar da umut, ilerleme ve gelecek nesilleri müjdelemektedir.

Savaş yolunda tanrılar / Bahtımızı çiçekliyor mısralarındaki insanüstü imgeler zamanın ruhuna uygun olarak seküler seçimlerle oluşturulmuştur. Kader her ne kadar dini bir kavram olsa da burada daha evrimsel bir zeminde kullanılmıştır. Azmi ve emeğiyle gelişen insan kaderini değiştirebilir, bir manada yalnızca emek verenler hayatta kalabilir. ‘Tanrılar’ burada insanın azmine ve emeğine yardım eden doğa güçleri olarak düşünülebilir. Nitekim emeğin karşılığında ilerleme kat etmek evrensel bir adalete işaret etmektedir. Bahtın çiçeklenmesi ifadesi de toplumun kaderinin değişebileceğine ve değişiyor olduğuna dair iyimserlik taşımaktadır.

Bütünü itibariyle incelendiğinde “Köy Enstitüleri Marşı” cehaletle savaşa çağrı yapan, emeği ve üretimi yücelten, bilimsel aklı ve vatan sevgisini hedefe alan, toplumsal dönüşüme dair umut veren mısralarıyla Köy enstitüsü felsefesinin özünü başarıyla yansıtan bir eserdir.

2.10.2. Dilbilimsel İnceleme

Manzumeyi oluşturan 37 kelimenin 25’inin Türkçe, 9’unun Arapça, 3’ünün Farsça kökenli olduğu görülmektedir.

Şiirdeki Türkçe kökenli kelimeler ‘karanlık, var, savaş-, arkadaş, kafa, kol, eri-, dağ, taş, toprak, ol-, kucak, gün, doğ-, biz, bekle-, yol, Tanrı, çiçekle-’; Arapça kökenli kelimeler ‘cennet, vatan, ufuk, bakir, mahsul’; Farsça kökenli kelimeler ‘cenk, bahar, baht’tır. Kelime tercihinin baskın oranda Türkçe ağırlıklı olması dil inkılabının etkisini ve halka hitap etme anlayışını yansıtmaktadır.

2.10.2.1. Biçim Bilim Çözümlemesi

2.10.2.1.1. İsim Çekim Ekleri

2.10.2.1.1.1. İyelik Ekleri

Şiirde yalnızca 1. çokluk kişi iyelik eki +(l)mlz kullanılmıştır: *cengimiz*, *kafamız*, *kolumuz*, *bahtımız*. Köy Enstitüleri'ni konu alan marşın muhtevasına uygun olarak birlik beraberlik ruhunu, müşterek hareket etmeyi ihsas etmesi bakımından 1. çokluk kişi ekinin tercih edilmesi isabetlidir.

Şiirdeki tamlamalarda ise tabii olarak 3. teklik kişi iyelik eki +(s)l kullanılmıştır: *savaş yolunda*.

2.10.2.1.1.2. Çokluk Eki

Çokluk eki +lAr, *arkadaşlar* ifadesinde çoğul anlamda kullanılmıştır. *Eriyecek dağlar taşlar* mısraındaki dağın erimesi metaforunun Ergenekon Destanı'na atıf olduğu düşünülebilir. Bir dağ kemerine sıkışan Türk kavminin dağı eriterek kurtuluş yolunu bulması, kalkınma yolundaki yeni Cumhuriyetin köy enstitüleri vasıtasıyla gerçekleştirdiği hamleleri aynı metafor üzerinden destansı bir kılığa bürümektedir. Bu bakımdan *Eriyecek dağlar taşlar* mısraındaki çoğul eklerini mübalağa sanatı çerçevesinde değerlendirmek mümkündür.

Anlamın teklik halinde sağlanabileceği *ufuklar*, *baharlar* kelimelerindeki çokluk eki de mübalağa anlamı taşımaktadır.

Savaş yolunda Tanrılar mısraındaki çoğul eki çok farklı şekillerde yorumlanabilir. "Devletin dini İslâmdır" ibaresi 20 Nisan 1924 tarihli ve 491 sayılı 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun 2. maddesinde yer almaktaydı: "Türkiye Devleti'nin dini, Din-i İslâmdır; resmi dili Türkçedir; makarrı Ankara şehridir."²³⁶ Bu ifade, 10 Nisan 1928 tarihli ve 1222 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucu anayasadan çıkarılmıştır.

237

²³⁶ T.C. Resmî Gazete, "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu (1924 Anayasası)", 24 Nisan 1924, sy. 63.

²³⁷ T.C. Resmî Gazete, "1222 sayılı Kanun: Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun", 10 Nisan 1928, sy. 863.

Aynı değişiklikle birlikte milletvekili ve cumhurbaşkanı yeminlerinden ‘vallahî’ gibi dinî ifadeler de çıkarılmıştır.²³⁸ Böylece Türkiye Cumhuriyeti tarihinde laikliğe geçişin anayasal temeli atılmış; ‘laiklik’ ilkesi ise 1937 yılında 3115 sayılı Kanun’la Anayasa’ya açıkça eklenmiştir.²³⁹ Cumhuriyetin sekülerleşme serencamını yansıtan bu aşamalar şiirdeki ‘Tanrılar’ ifadesini vezin düşürme kaygısından öteye taşımaktadır. Tek Tanrı dini olan İslâmın dışında konumlanan bu ifade zamanın ruhuna uygun olarak hem Türklüğün arkaik çağlarına atıfta bulunmakta hem de laik söylemi yansıtmaktadır. Neticede köylüye hitap eden bir şiir olması vesilesiyle kutsal veya aşkın varlıkları yok saymak uygun olmazdı. Ayrıca imanın harekete geçirme gücünden de her vesileyle istifade etmekte bir beis görülmemiştir. Bu çerçeveden bakıldığında *Tanrılar* ifadesindeki çoğul ekinin anlamı pekiştirme, saygı veya mübalağa görevleriyle kullanıldığı kabul edilebilir.

2.10.2.1.2. Hâl Ekleri

Yükleme hâl eki +I ismi fiile bağlayan, fiilin nesnesi yapan eklerdir. Belirtme, işaret etme görevindedir. Şiirde yükleme hâl eki *Baharlar bizi bekliyor* mısraında işaret etme görevinde kullanılmıştır. *Savaş yolunda Tanrılar / Bahtımızı çiçekliyor* mısralarındaki yükleme hâl eki ise fiilden etkilenen varlığı işaret etmektedir.

Bulunma hâl eki +DA, *Savaş yolunda Tanrılar* mısraında fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini bildirme görevinde kullanılmıştır.

Şiirde en çok kullanılan eklerden biri olan vasıta hâl eki +LA, *Karanlıkla cengimiz var* mısraında karşıt konumlarda bir birliktelik ifade etmektedir. *Kafamızla, kolumuzla / Eriyecek dağlar taşlar* mısralarında ise araç anlamı taşımaktadır.

²³⁸ Zürcher, a.g.e., s. 229-230.

²³⁹ T.C. Resmî Gazete, “3115 sayılı Kanun: Teşkilât-ı Esasiye Kanunu’nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun”, 10 Şubat 1937, sy. 3515.

2.10.2.2. Söz Dizim Çözümlemesi

2.10.2.2.1. Sıfatlar ve Zarflar

Şiirde vatanın tasvirinde niteleme sıfatlarına yer verilmiştir: *Cennet vatan, bakir toprak*. Bereketli olması yönüyle cennete benzetilmiş, toprak da evvelden yeterince ekilip biçilmemiş olması yönüyle bakir olarak nitelendirilmiştir.

Kafamızla kolumuzla / Eriyecek dağlar taşlar mısralarında ise mücadelenin ne şekilde olacağını belirten zarflar yer almaktadır. Ülkenin kalkınması için köylülerin hem fikri bir mücadeleye girmesi hem de kol gücüyle emeğini sergilemesi gerekmektedir.

2.10.2.2.2. Zamirler

Birlik ruhuyla ülkenin kalkınması yolunda yapılması gerekenleri ortaya koyan marşta yalnızca *biz* zamirinin kullanılması anlamlıdır. Cumhuriyetin ilk yıllarında makalelere ve romanlara konu olmuş halk-aydın çatışması düşünüldüğünde şairin kendini hitap ettiği köylü kitlesiyle bir arada konumlandırması şiirin etkileyciliğini arttıran bir unsur olarak düşünülebilir.

2.10.2.2.3. Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemler

Son çekim edatlarından olan *ile* esas itibariyle vasıta ve birliktelik ifade eder. *Karanlıkla cengimiz var* mısrasında karşıt konumlanan bir birliktelik söz konusudur. *Kafamızla, kolumuzla / Eriyecek dağlar taşlar* mısralarındaki *ile* edatları ise araç anlamıyla kullanılmıştır.

2.10.2.2.4. Fiil Çekimi

2.10.2.2.4.1. Bildirme Kipleri

“Köy Enstitüleri Marşı” adlı şiir kalkınma mücadelesinde yapılması gerekenleri anlatarak başlar. Hemen sonrasında başarıyı müjdeler. Bu sebeple şiirin ekseriyetinde, şimdi gerçekleşmekte ve yakın gelecekte gerçekleşecek olanlar bildirme kipleriyle ifade edilmiştir: *Kafamızla, kolumuzla / Eriyecek dağlar taşlar,*

Gün doğuyor ufuklardan / Baharlar bizi bekliyor / Savaş yolunda Tanrılar / Bahtımızı çiçekliyor. Bildirme kiplerinin tamamı 3. Teklik kişi ekiyle çekimlenmiştir.

2.10.2.2.4.2. Tasarlama Kipleri

Şiir mücadeleye çağrıyla başlar: *Savaşalım arkadaşlar.* İstek kipiyle çekimlenen fiilde birlik ruhunu yansıtmaya bakımından 1. Çokluk kişi eki kullanılmıştır.

Cennet vatan, bakir toprak / Mahsul olsun kucak kucak mısralarında ise emir kipi dua ve dilek anlamıyla kullanılmıştır.

2.10.2.2.5. Cümle Çeşitleri

Ad veya eylem cinsinden tek yüklem bulunduran cümlelere basit cümle denir. Şiir cümleleri yapılarına göre incelendiğinde tamamının basit yapıda kurulduğu görülmektedir. *Kafamızla, kolumuzla / Eriyecek dağlar taşlar; Cennet vatan, bakir toprak / Mahsul olsun kucak kucak; Savaş yolunda Tanrılar / Bahtımızı çiçekliyor* mısraları iki mısra tek cümle oluşturacak şekilde kurulmuştur. Şiirin kalanında cümleler tek mısrada tamamlanmıştır.

Yüklemin türüne göre cümleleri incelediğimizde; şairin heyecanı ve dinamizmi ifade etmek için fiil cümlelerini tercih ettiğini görmekteyiz. Yalnızca *Karanlıkla cengimiz var* mısraında vaziyeti ifade için isim cümlesi kullanılmıştır. Şair yine aynı amaçla şiir cümlelerinin tamamına yakını etken fiil çatısıyla kurmuştur: *eriyecek, olsun, doğuyor, bekliyor, çiçekliyor.* Yalnızca *savaşalım* fiilinde birliktelik ruhunu pekiştirmek için yapıcı işteş çatılı olan bir fiil tercih edilmiştir.

Eylemin veya durumun gerçekleşmesi yönüyle incelendiğinde tüm şiirin olumlu cümlelerle kurulduğu görülür. *Savaşalım arkadaşlar* mısraı bir istek cümlesidir. Şiirde ayrıca dilek ve istek ifade eden emir cümlesi kullanılmıştır: *Cennet vatan, bakir toprak / Mahsul olsun kucak kucak.*

2.10.2.3. Sözcük Bilim Çözümlemesi

“Köy Enstitüleri Marşı” akıl, emek, doğa ve vatan sevgisini idealleştiren metaforlarla yüklüdür.

Karanlıkla cengimiz var mısraında karanlık cehaleti ve geri kalmışlığı temsil etmektedir. Köylerdeki eğitim düzeyinin yetersizliği, feodal bağlar ve dogmatik düşünce kalkınmanın önündeki engel olarak görülmektedir. Bu mısra da karanlık eğitimsizliği, cenk yani savaş da eğitim ve üretim yoluyla aydınlanmayı temsil etmektedir. *Savaşalım arkadaşlar* mısraındaki savaş da yine eğitimi, üretimi ve fikir mücadelesini temsil eden mecazî bir ifadedir.

Kafamızla, kolumuzla / Eriyecek dağlar taşlar mısralarında ilerlemenin önündeki engeller *dağlar taşlar* kelimeleriyle mecazi olarak ifade edilmektedir. Dağlar engelin büyüklüğünü, taşlar da onları kırmanın zorluğu ifade eden metaforlardır. Şair engelleri aşmanın yolunu *kafamızla* ifadesiyle zihni mücadele, *kolumuzla* ifadesiyle de emek gücüyle mücadele şeklinde ortaya koymaktadır. Dağların erimesi ifadesi aynı zamanda Türk tarihinin en önemli anlatılarından biri olan Ergenekon Destanı'na atıftır. Anlatıya göre dağ kemerine sıkışan Türk kavmi dağı eriterek kurtuluş yolunu bulmuştur. Dağı eritmek imkânsız gibi görünse de başarılmıştır. Kalkınma mücadelesi zorlu görünse de imkânsız değildir.

Cennet vatan, bakir toprak ifadelerinde vatan güzelliği ve sonsuz bereketi itibariyle cennete; evvelce layıkıyla işlenmemiş olması ve potansiyeli itibariyle de el değmemiş bir varlığa benzetilmektedir. *Mahsul olsun kucak kucak* mısraındaki mahsul hem emekle edinilen ürün hem de eğitimle edinilen bilgi olarak değerlendirilebilir.

Şiirin devamında umut dolu bir gelecek tasviri vardır: *Gün doğuyor ufuklardan* mısraında güneşin doğuşu aydınlanmayı, karanlıktan çıkışı ve yeni başlangıçları temsil etmektedir.

Baharlar bizi bekliyor mısraında bahar, zorlu kıştan sonra erişilen mevsimdir, tabiatın canlanmasını ve güzelleşmesini temsil eder. Eğitim ve kalkınma neticesinde ülkeyi güzel günlerin beklediği baharın gelişinin müjdelenmesiyle ifade edilmektedir. *Savaş yolunda Tanrılar / Bahtımızı çiçekliyor* mısralarında Tanrılardan kasıt hem ilahi yazgı hem de panteist görüşle doğanın yardımı

şeklinde yorumlanabilir. Yazgıyı elinde tutan Tanrı veya ekilip biçilen doğa her halükârda emeğin karşılığını verecektir. Burada ilahi bir kuvvetten ziyade simgesel bir güç, destek ve moral kaynağı söz konusudur. Zamanın ruhu düşünüldüğünde seküler idealizmin köylünün zihin ve inanç dünyasına hitap eden mistik bir dokunuşu olarak yorumlanabilir.

Şiirde geçen *dağlar taşlar* zorlukları, engelleri ve tabiatın sertliğini anlatan bir ikileme olarak ritim ve ahenge katkıda bulunmaktadır. *Kucak kucak* ifadesi de bolluğu ve bereketi ifade eden bir ikilemedir. *Kafamızla, kolumuzla* ifadeleri hem akıl hem de kol gücü yoluyla emek vermeyi ifade eden bir ikileme olarak şiire ritim katan bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Özellikle marş tarzı şiirlerde anlamı pekiştiren, ahenk ve coşku sağlayan tekrarlar bu şiirde de *Cennet vatan, bakir toprak / Mahsul olsun kucak kucak* nakaratıyla karşımıza çıkmaktadır.

2.10.3. Söylem Çözümlemesi

“Köy Enstitüleri Marşı” adlı şiiri Fairclough’un Eleştirel Söylem Analizi metoduna göre incelediğimizde eserin sadece didaktik bir marş değil, erken dönem Cumhuriyetin ideolojik söylemini yansıtan bir manifesto niteliği taşıdığı görülür.

Şiir metin düzeyinde incelendiğinde eylem ağırlıklı cümleler göze çarpar. Fiil çatıları etkindir, özne olan köylü ya da öğrenci öğrenirken aynı zamanda üretim yapar veyahut üretirken öğrenir. Şiirde bu söylemi destekleyen kollektif özne ‘biz’ kullanılmıştır. Şiirde aynı zamanda karşıtlık üzerine kurulu bir söylem geliştirilmiştir: karanlık-gün, savaş-bahar, dağ taş-mahsul. Söylem metaforlarla güçlendirilmiştir: karanlık, cenk, kafa gücü, kol gücü, dağların taşların erimesi, cennet vatan, bakir toprak, gün doğumu, baharın gelmesi, bahtın çiçeklenmesi. Şiir emir kipleriyle kurulu olduğu, çoğul özne içerdiği ve ritmik tekrarlarla pekiştirilmesi yönüyle epik marş türüne uygun bir üsluba sahiptir.

Şiir söylemsel uygulama yönüyle incelendiğinde üretim bağlamının Köy Enstitülerinin en aktif dönemi olan 1945 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmış bir müzik eğitimi kılavuzunda yer alması dikkat çeker. Eserin bireysel değil kurumsal ve kamusal bir üretim olması, devlet ideolojisinin kültürel bir taşıyıcısı olduğunu gösterir.

Eser dağıtım yönüyle incelendiğinde enstitülerde öğrencilere müzik, marş, tören benzeri etkinlikler çerçevesinde öğretildiği görülmektedir. Söylemin eğitim sistemi aracılığıyla köylere, öğretmenlere ve halka yayıldığı kabul edilebilir.

Esere muhatap olan öğrencinin kendini Cumhuriyetin öncü savaşçısı olarak algılaması beklenir. Marşı seslendirmek ve kitaptaki benzer örneklerden hareketle bazı eserlerin güftekarı ve bestekarı olmak dönemin öğrencilerinin eseri ne ölçüde alımladığının bir göstergesidir. Öğrencinin söylemi alımlaması neticesinde hem kendi eğitimi ve sonrasında kendinden beklenen toplumu dönüştürme rolü Fairclough'un 'yeninden üretme' işlevine en çarpıcı örneklerden biridir.

Şiiri toplumsal uygulama yönüyle incelediğimizde; kırsal kalkınma, halkçılık ve aydınlanmacı modernizmi temel alması eserin erken dönem Cumhuriyet ideolojisinin başarılı bir uygulama sahasını gözler önüne serdiği söylenebilir. Köy Enstitüleri, devletin modernleşme projesinin eğitimsel ayağıdır. "Köy Enstitüleri Marşı" da bu projenin dilsel ve simgesel temsilidir.

İlerleme düşüncesi, emek vurgusu, kolektivizm, laik-aşkın söylem eserin ideolojik işlevine hizmet eden temel yapıyı oluşturmaktadır.

Şiir iktidar, hegemonya, güç ilişkileri açısından değerlendirildiğinde devletin modernleştirici otoritesinin olumlandığı göze çarpar. Köylü burada eğitime muhtaç ama potansiyel açıdan kıymetli bir vatandaştır. Öğretmen, öğrenci ve köylü, aynı ideolojik çerçevede 'yeni insan' tipini temsil eder. Fairclough'un deyimiyle: dil burada hegemonik bir projeyi, Cumhuriyet'in ilerleme ve kalkınma ideolojisini doğal ve içselleştirilebilir hale getirmektedir. Bu ideoloji

bireyi 'karanlıkla savaşan üretici yurttaş' olarak konumlandırır ve eğitimi toplumsal dönüşümün aracı olarak yüceltir.

SONUÇ

Meşrutiyet dönemine kadar olan süreçte, çocuk şarkıları repertuarı; çocukların duygu ve hayal dünyasına hitap eden ninniler, onların seviyesine uygun görülen ilahiler ve türküler ile bazı değerleri öğretmeyi amaçlayan marşlardan oluşmaktaydı. Pedagojik anlamda, çocuğun zihinsel, duygusal ve ruhsal gelişimine yönelik ‘çocuk şarkısı’ adlı musiki formu ise ancak 19. yüzyılın sonlarında repertuvara girdi.

Dönemin İstanbul Milli Eğitim Müdürü Mustafa Satı Bey’in ‘çocuğa yönelik eser verme’ çağrısı kısa sürede matbuat ve musiki aleminde akis bulmuş, şarkı formuyla birlikte farklı formlardan eserler de repertuvara eklenmiştir. İki bine yakın eser tespit ettiğimiz çocuk müziği repertuarında destan, dua, koşma, münacaat, nakış, nakış semai, saz eserleri, tekbir, selam, uzun hava, rond, operet, kanon formlarına da rastlanmıştır.

Araştırma kapsamında öncelikle çocuk müziği kitapları incelenmiştir. Ele aldığımız tarih aralığında yayımlanmış olan okul ders kitapları, hususi müzik eğitimi kitapları, çocuk şarkılarının yer aldığı kitaplar repertuarın büyük bir kısmını oluşturmaktadır. II. Meşrutiyet sonrası revaç bulan çocuk dergileri de günden güne artan sayıda çocuk şarkısını notalarıyla yayımlayarak repertuvara katkıda bulunmuştur. Çocuklar için seçilmiş şarkı, marş ve türkülerden oluşan nota mecmualarından elde edilen eserler de repertuarın temininde önemli bir yere sahiptir. Bu arada imkânlar ölçüsünde çocuklara yönelik her türlü ahlak, bilgi, terbiye, kültür ve sanat yayınları taranmış, elde edilen bilgiler seçkinin incelendiği kısımda yeri geldikçe sunulmuştur. Dönemin şiir kitapları da güfte tespiti amacıyla taranmış ve tespit ettiğimiz eserler çalışmamıza belirli bir ölçüde katkı sağlamıştır.

Çocuk şarkıları genel olarak ‘çocuğa hitap eden’, ‘çocuğun seslendiği’, ‘çocuğu konu alan’ ya da ‘çocuğun ilgisini çeken’ şarkılar şeklinde çeşitli söylem türleriyle karşımıza çıkmaktadır.

Bilinen ilk çocuk şarkısı olarak kayda geçen “Mekteb Şarkısı”, çocukların ağzından yazılmıştır. Fakat *Biz mektebi takdis ederek Ka’be deriz hep / Çün biz küçücük hacıların Ka’be’si mekteb* dizelerindeki dil ve üslup, çocukların anlayabileceği seviyenin oldukça üzerindedir. Hacı Yusuf Efendizade Sadi, bu şiiri beğendiği Şemsi Efendi Mektebi için kaleme aldığını ve yayımlanması amacıyla *Çocuklara Kıraat* dergisine gönderdiğini belirtmiştir. Yani eser, yalnızca öğrencilere değil, yeni eğitim anlayışını övmek için eğitimcilere ve devlet yöneticilerine de sesleniyor olabilir.

İzzeddin Hümayi Bey’in bestelediği çocuk şarkısı “Çalış Yavrum” çocuklara seslenen bir söyleme sahiptir: *Çalış yavrum, üşenme / Çalışanlar kazanır / Öğren sanat, fen, ilim / Bir gün gelir, aranır.*

Mehmed Zati Arca’nın bestelediği “Çocuk Serçe” adlı eser, çocuğu konu edinen türde bir çocuk şarkısıdır: *Çocuk sabah pencereyi bir açar / Damlarda kar, saçaklarda, yerde kar / Gözleriyle küçük dostu serçeyi / Arar gibi etrafına hep bakar.*

Güftesi Ali Ulvi Bey’e [Elöve], bestesi Gomidas Vartabed’e ait “İlkbahar” şarkısı ise çocukların ilgi duyduğu hayvan sevgisi ve tabiat gibi konuları işlemektedir: *Kuş sesleri yayılır / Ovalara dağlara / Menekşeler ayılır / Bahçelere, bağlara.*

Çocuk şarkısı türü teşekkül ederken zamanın ruhuyla harmanlanan güfteler eserlere yansımıştır. Tanzimatla görünür olan Batı medeniyetinin tesiri, özgün eserlerin yanında Avrupalı bestekârların eserlerine Türkçe söz giydirilen şarkıları da repertuvara dahil etmiştir.

Ahmet Muhtar Ataman’ın 1928 yılında yayımladığı *Mektepliler İçin Şen Şarkılar* adlı kitapta yer alan “Yaşasın Mektebimiz” adlı şarkı Almanca bir besteye Ataman’ın yazdığı güfteyle çok beğenilmiş ve günümüze kadar gelmiştir: *Daha dün annemizin / Kollarında yaşarken / Çiçekli bahçemizin / Yollarında koşarken / Şimdi mektepli olduk / Sınıfları doldurduk / Sevinçliyiz hepimiz / Yaşasın mektebimiz.*

Bu örnekte olduğu gibi adapte (uyarlama) şarkıların yanında güftesi ve bestesiyle doğrudan aktarılan şarkılara da repertuvarda rastlanmaktadır.

1926'da İstanbul'da yayımlanan *The Play Song Book*, Türkçe *Oyun Şarkıları* adıyla çevrilerek iki dilde yayımlanmış ve eserlerin güfteleri yalnızca kişi ve yer adları uyarlanarak dönemin Türk çocuk müziği repertuvarına dahil edilmiştir. Kitapta yer alan "Veli Dayı" / "Gustaf's Skol" adlı eserin ilk mısraları şöyledir: *Veli Dayı, Veli Dayı / Ondan sağlam adam yoktur / Veli Dayı / En sağlam ihtiyar; Gustaf's skol / There is no better skol than this / Gustaf's skol / The best old skol there is.*

Dönemin meşhur bestekârlarının yanında amatör müzisyenler de çocuk müziği alanında eser vermişlerdir. Millî Mücadele komutanlarımızdan Kâzım Karabekir bu alanda müstesna bir yere sahiptir. Kendi ifadesiyle askeriyede edindiği kısıtlı müzik bilgisiyle kendi güftelerini besteleyerek *Şarkılı İbret* adlı bir eser vücuda getiren Karabekir bu hamlesiyle büyük yankı uyandırmış ve eserlerinin tamamı sevilerek ve çokça icra edilerek günümüze ulaşmıştır. "Türk Yılmaz" adlı şarkının güftesi şöyledir: *Çelik gibi kollu, tunçtan ayaklı / Türk hiç yılar mı? Türk hiç yılar mı? / Türk yılmaz! Türk yılmaz! / Cihan yıkılsa Türk yılmaz!*

İş içinde eğitim modeliyle dünyada benzerine az rastlanan bir eğitim anlayışına ve icrasına sahip Köy Enstitüleri bu modeli müzik eğitiminde de başarıyla uygulamıştır. Enstitü öğrencilerinin ve mezunlarının güftekârlığını ve bestekârlığını üstlendiği eserler çocuk müziği repertuvarına anlamlı bir katkıda bulunmuştur. Enstitü öğrencilerinden Nihat Sözen tarafından yazılan "Köy Enstitüleri Marşı-Durmayalım" adlı şarkının ilk mısraları şöyledir: *Durmayalım arkadaş, durmayalım, koşalım / Kimsenin aşmadığı engeli biz aşalım.* Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in yazıp, enstitü öğrencisi Aydın Şahin'in bestelediği "Bahar" adlı şarkının ilk mısraları da şöyledir: *Çiçeklerle donanmış / Halı gibi çayırlar / Üstünde ipek tüylü / Kuzular oynasınlar.*

Türk çocuk müziği repertuvarının tematik incelemesi neticesinde Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişin siyasi, kültürel ve toplumsal her aşamasının güftelere birebir yansıdığı tespit edilmiştir.

Osmanlı'nın en buhranlı dönemlerinde, çocuk şarkılarından beklenen; ülkenin kaderini değiştirecek, geleceğe umutla bakacak, çalışkan bir nesil yetiştirmekti.

Tanzimat Fermanı'nda dile getirilen '150 yıllık kötü gidiş' itirafı, dönemin aydınları ve halkı üzerinde derin bir etki bırakmıştı. Bu nedenle çocuklar da medenileşme ve ilerleme çabalarına ortak edilmiş; şarkılar aracılığıyla ilim, fen ve çalışkanlık idealleri aşılarmaya çalışılmıştır. Mektep, kutsal bir yer olarak yüceltilmiş; talebelik ise övünülecek bir sıfat hâline gelmiştir.

Cumhuriyete gelinceye kadarki dönemin çocuk şarkıları yalnızca millî duyguları değil, aynı zamanda dinî değerleri de ele almıştır. Allah sevgisi, din, cennet, yaratılış, ibadet, dua, tasavvuf, peygamber sevgisi ve ehl-i beyt sevgisi gibi temalar hem mevcut ilahi repertuvarında hem de çocuklar için özel olarak yazılan güftelerde sıklıkla yer almıştır.

Savaşların getirdiği kayıplar, milli duyguları güçlendirmiş ve şarkılara vatan, millet ve kahramanlık temaları hâkim olmuştur. Şarkı adlarında ve güftelerinde İstibdat, hürriyet, istiklal, intikam, savaş, bayrak, sancak, ordu, asker, bahriye, yeniçeri ifadelerine sıkça rastlanmaktadır. Şehitler, gaziler ve yetimler üzerinden çocuklarda mücadele ruhu uyandırılmaya çalışılmış; asker türküleri, marşlar ve izcilik faaliyetleriyle gençler adeta cephe gerisindeki 'ihtiyat birlikleri' gibi görölmüştür. Günümüz pedagojisi açısından sert bulunan bu yaklaşım, o dönemin zorunlulukları çerçevesinde makul addedilebilir. Zamanın ruhu çocuğu kavramış ancak onunla ne yapacağını bilemez hâldedir. Beşikteki çocuğa kâh uyuyup düşmanların yüzünü görmemesini kâh uyanıp onlarla dövüşmesini telkin eder.

Çocuk musikisinde ayrı bir yeri olan Muallim İsmail Hakkı Bey'in Hicaz makamında bestelediği Türk'ün Ninnisi adlı *Uyu yavrum görme zalim düşmanların yüzünü / Yarın zafer güneşine açacaksın gözünü* güfteli eseri ve Musevi bestekârımız İzak Varon'un Kurtuluş Savaşı'yla ilgili Rast makamında bestelediği "Ankara Ninnisi" *Uyan yavrum uyanacak zamandır / Uyan zira bütün vatan al kandır* güfteli eserleri bu durumu çarpıcı bir şekilde gözler önüne serer.

Çocuk şarkılarında vicdan ve merhamet duygularını uyandıracak konular da yer almış; yetimler, kimsesizler, yoksullar, hastalar; dostluk, arkadaşlık ve aile sevgisi gibi değerler işlenmiştir. Ayrıca doğa, kır yaşamı, hayvanlar, yeni yıl, mevsimler, haftanın günleri, günün saatleri, gök cisimleri, bitkiler, bahçıvanlık, çiftçilik, tarım, ziraat, şehir hayatı ve günlük hayat sahneleri de şarkı sözlerine girmiştir. Ekonomik sıkıntılarla boğuşulan dönemde tasarruf, yerli malı kullanımı ve üretim gibi konular şarkılara yansımış; sanayi, kalkınma ve mesleki eğitim övülmüştür.

Repertuvarda sanat ve sanatkârlar, müzik aletleri, spor, beden sağlığı ve düzenli yaşam üzerine yazılmış şarkılar da yer almaktadır.

Siyasi değişimlerle birlikte, padişah övgüleri yerini meşrutiyet kahramanlarına övgüye, ardından ise Millî Mücadele komutanlarına ithaf edilen marşlara bırakmıştır. Millî mücadelenin kazanılmasından sonra gelen inkılaplar dönemiyle hızlı dönüşümler ve kalkınma hamleleri gerçekleştirilmeye başlanmış, yeni kimlik oluşturma yolunda tabii olarak çocuklar merkeze alınmıştır. Eğitim politikalarına ve bir ölçüde müzik eğitime yansıyan yeni yaklaşımlar Cumhuriyet sonrası dönemin çocuk şarkılarında kendini göstermektedir.

Ele aldığımız tarih aralığı olan 1876-1946 yılları arasında İslamcılık, Osmanlıcılık, Türkçülük, Turancılık, çağdaşlaşma, medenileşme gibi temayüller önce siyaset ve matbuat âleminde yankı bulmuş, kaçınılmaz olarak eğitim politikalarına yansımıştır. Millî mücadelenin kazanılması sonrasında gerçekleştirilen inkılaplarla yeni bir düzen ve toplum yaratılma yoluna gidilmiştir. Dağılmayı engellemek için farklı unsurları bir arada tutmaya çabalayan Osmanlı Devleti, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla farklı bir kimlik arayışına girmiştir.

Ele alınan tarih aralığında derlenen çocuk şarkıları Osmanlıdan Türkiye'ye geçişi tüm fikrî cereyanlarıyla; siyasi, kültürel, sosyal, dilsel ve edebî dönüşümleriyle yansıtmaktadır. Güfte şairlerinin zamanın ruhu ve bir ölçüde kendi meşreplerince yarattıkları söylem, Fairclough'un eleştirel söylem analizi

yöntemiyle bir seçki kapsamında incelenmiş ve dönüşümün tahlili bir ölçüde gerçekleştirilebilmiştir kanısındayız.

KAYNAKÇA

Birincil Kaynaklar

Kitaplar

Akalın, Bedri (1945). *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Arca, Mehmed Zati (1944). *Musiki Öğreticisi ve Nota Lektürü*, İstanbul: Numune Matbaası.

[Ataman], Ahmed Muhtar (1928). *Mektepliler için Şen Şarkılar*, İstanbul: Devlet Matbaası.

Bedrî (1927). *Yeni Şarkılar (Mektepliler ve Gençler İçin)*, İstanbul: Milli Matbaa.

(1991). *Besteleriyle Yunus Emre İlâhileri*, (Der. Ahmet HATİPOĞLU), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Çelebioğlu, Âmil (1982). *Türk Ninniler Hazinesi*, İstanbul: Ülker Yayınevi.

Darüelhan Külliyyâtı, sy. 10, İstanbul.

[Elçioğlu], İzzeddin Hümayî (1927). *Millî Marş Mecmuâsı*, İstanbul: Matbaa-i Safa ve Enver.

[Elöve], Ali Ulvi (1327). *Çocuklarımıza Neşîdeler*, İstanbul: Tanin Matbaası.

İ. Hakkı, *İlk Mekteplerde Musiki Dersleri*, İstanbul: Ülkü Matbaası.

Karabekir, Kâzım (1922). *Şarkılı İbret*, Trabzon: İkbâl Matbaası.

M. Sâhib (1326). *Mebadi-i Mûsiki*, İstanbul: Mizanül Hukuk Matbaası.

_____ (1330). *Medhal-i Mûsiki*, İzmir: Ahenk Matbaası.

_____ (1330). *Telhîs-i Mûsiki*, İstanbul: Artin Asaduryan Matbaası.

(1332). *Mekteb İlâhisi*, İstanbul: Ali Râif Matbaası.

Mehmed Ali Feridun (1927-1928). *İlk Mûsiki Kitabı*, İstanbul: Şirket-i Mürettibiye Matbaası.

Mektebde Vatan Türküleri, İstanbul: Matbaa-i Şems.

Nigâr binti Osmân (1332). *Elhân-ı Vatan*, İstanbul: Tercümân-i Hakikat Matbaası.

Öktem, M. Hulusi (1935-1936). *Okullarda Müzik*, bs. 6, İstanbul: Remzi Kitap Evi.

Rauf Yektâ (1926-1928). *Anadolu Halk Şarkıları (7 Defter)*, İstanbul: Evkaf-ı İslâmiye Matbaası.

Rauf Yektâ (2000), *Esâtîz-i Elhân*, (Hazırlayan: Nuri Akbayar), İstanbul: Pan Yayıncılık.

Şamlı İskender (1336). *Müntehâbât*, İstanbul.

Şamlı Selim (1332). *Milli Marş*, İstanbul.

_____ (1332). *Milli Marş*, İstanbul.

_____ *Risâle-i Mûsiki*, İstanbul.

Şengel, Ali Rıza (1981). *Türk Mûsikisi Klasikleri: İlâhiler*, İstanbul: Kubbealtı Yayınları.

[Uz], Kâzım (1330). *Notalı Mekteb Şarkıları*, İstanbul: Matbaa-i Hayriye ve Şürekâsı.

_____ (1336). *İbtidâî Nota Dersleri*, İstanbul: Şirket-i Hayriye Matbaası.

[Üngör] (1341). *Zeki, Çocuklara Tegannî Dersleri*, İstanbul: Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsı.

Üngör, Etem Ruhi (1989). *Karagöz Mûsikisi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Üngör, Etem Ruhi (1965). *Türk Marşları*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Yönetken, Halil Bedii (1953). 25 *Çocuk Şarkısı*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Sürelî Yayınlar

(1915). *Çocuk Bağçesi Rehberi*, İstanbul: Matbaa-i Âmire.

(1314). *Çocuk Dünyası*.

(1299). *Çocuklara Kırâat*, İstanbul: Aramyan Matbaası.

(1313-1317). *Çocuklara Rehber*, İstanbul: Osmanlı Matbaası.

Hulûsi, Mehmed Ali (1922-1928). *Bizim Mecmua*, İstanbul: Sanâyi-i Nefîse Matbaası.

Hüseyin Hâmid (1329). *Mektebli*, İstanbul: Artin Asaduryan ve Mahdumları Matbaası.

Muallim Ahmed Hâlid (1314). *Çocuk Dünyası*, İstanbul: Matbaa-i Âmire.

_____ (1329-1337). *Talebe Defteri*, İstanbul: Necm-i İstikbâl Matbaası.

Münif Kemal (1925-1927). *Muallimler Birliği*, İstanbul-Ankara: Matbaa-i Ebuzziya.

Satı Bey (1325). “Şiir ve Mûsikinın Talim ve Terbiyede Ehemmiyeti”, *Tedrisât-ı İbtidâiye Mecmuası*, 1, İstanbul: Matbaa-i Âmire, s. 3-19.

(1910-1912). *Tedrisât-ı İbtidâiye Mecmuası*, İstanbul: Matbaa-i Âmire.

İkincil Kaynaklar

Kitaplar

(1332). *Mekteb İlâhisi*, İstanbul: Ali Râif Matbaası.

Aksan, Doğan (2007). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, C. 3, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Akşin, Sina (2001). *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, İstanbul, İmge Kitabevi.

Alderson, A. D. - İz, Fahir (1968). *The Concise Oxford Turkish Dictionary*, Oxford University Press.

Ali Ulvi (1327). *Çocuklarımıza Neşideler*, İstanbul: Tanin Matbaası.

Alkan, Mehmet Ö. (2003). *İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Selanik'ten İstanbul'a Terakki Vakfı ve Terakki Okulları (1877-2000)*, İstanbul: Terakki Vakfı Yayınları.

Arıboğan, Deniz Ülke (2020). *Travmaların Gölgesinde*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Arıboğan, Deniz Ülke, Odabaşı, Hadiye Yılmaz (2023). *Travmadan Zafere*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Austin, J. L. (1962) *How to Do Things with Words*. Massachusetts: Harvard University Press.

Aydoğan, Salih (1992). *Hayat Kaynağımız Müzik Ortaokul 1-2-3*, Ankara: Arkadaş Yayınları.

Baykurt, Şerif (1976). *Türkiye'de Folklor*, Kalite Matbaası.

Behar, Cem (1998). *Osmanlı-Türk Musikisinin Kısa Tarihi*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Berkes, Niyazi (2002). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Beyatlı, Yahya Kemal (1997). *Edebiyata Dair İstanbul*: İstanbul Fetih Cemiyeti.

- Boratav, Korkut (1988). *Türkiye İktisat Tarihi, 1908-1985*, Ankara: Gerçek Yayınevi.
- Brendemoen, Bernt (1998). "The Turkish Language Reform", *The Turkic Languages*, Ed. Lars Johanson, London: Routledge.
- Chomsky, Noam (1957). *Syntactic Structures*, Berlin: The Hague: Mouton.
- Çağbayır, Yaşar (2007) *Ötüken Türkçe Sözlük*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Çiçek, Nazan (2016). "The Interplay between Modernization and the Reconstruction of Childhood: Romantic Interpretations of the Child in Early Republican Era Popular Magazines, 1924-1950", *Childhood in the Late Ottoman Empire and After*, Benjamin C. Fortna, Brill, 2016.
- Deny, Jean (2009). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Dijk, T. A. van (1993). *Elite Discourse and Racism*, London: Sage.
- Dilthey, W. (1990). *Introduction to The Human Sciences*, New Jersey: Princeton University Press.
- Ebuzziya Tevfik (1302). *Numune-i Edebiyat-ı Osmaniye*, İstanbul: Matbaa-i Ebuzziya.
- Edgüer, Nahit Nafiz (1963). *Atatürk'ten Anılar (veya Benim Küçük Dostlarım)*, Ankara: Güven Matbaası.
- Elöve, Ali Ulvi (1959). *Çocuklarımıza Neşideler*, İstanbul: Yeni Matbaa.
- Enginün, İnci (1998). *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Eren, Hasan (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara.
- Ergin, Muharrem (2009). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Fairclough, Norman (1992). *Discourse and Social Change*, Cambridge: Polity Press.
- _____ (1995). *Critical Discourse Analysis*, London: Longman.
- _____ (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*, Routledge.

- Foucault, Michel (1969). *L'archéologie du savoir*, Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel (1972). *The archaeology of knowledge*, New York: Pantheon Books.
- Göksel, Aslı, Kerslake, Celia, (2006). *A Turkish Comprehensive Grammar*, New York: Routledge.
- Grove, George C.B. (1896). *Beethoven and His Nine Symphonies*, London: Novello and Company.
- Günay, Doğan (2013). *Söylem Çözümlemesi*, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Gündüz, Mustafa (2010). *Mustafa Sâtı Bey ve Eğitim Bilimi*, Ankara: Otorite.
- Haciosmanoğlu, Selma (2014). *Osmanlıda Çocuk Musikisi*, İstanbul: Fanus Kitap.
- Haciosmanoğlu, Selma (2021). “Şarkılara Ismarlanan Çocuk”, *Beşikten Mektebe Mektepten Sefere*, İstanbul: İÜ OMAR Yayınları, s. 30-51.
- Heyd, Uriel (1979). *Türk Ulusçuluğunun Temelleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Hüseyin (1328). *Vatan ve Hürriyet Şarkısı*, Cüz: 4, Dersaadet: İkbâl Kitabhanesi.
- İmer, Kâmile – Kocaman, Ahmet -Özsoy, Sumru (2011). *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İnal, İbnülemin Mahmud Kemâl (1970). *Hoşsada-Son Asır Türk Şairleri*, C. 2, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kaplan, Mehmet (1971). *Tevfik Fikret*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaağaç, Günay (2016). *Türkçenin Dil Bilgisi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karahan, Leyla (1991). *Türkçede Söz Dizimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kâzım (1332). *İbtidai Nota Dersleri*, Dersaadet: Tefeyyüz Kitabhanesi, 1332.
- Kemâl (1307). *Vatan yahud Silistre*.

- Kennedy, G. A. (1994). *A New History of Classical Rhetori*, New Jersey: Princeton University Press.
- Kirby, Fay (1951). *Village Institutes in Turkey*, New York: Columbia University Press.
- _____ (1962). *Türkiye’de Köy Enstitüleri*, Ankara.
- Kocabaş, Kemal (2020). *Köy Enstitülerinden Günümüze Eğitim ve Arayışlar*, (zmir: Ege Bölgesi Sanayi Odası.
- Kocaman, Ahmet (1998). *Dilbilim Söylemi*, Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Korkmaz, Zeynep (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kuruç, Bilsay (1988). *Türkiye’de Planlı Kalkınmanın Kökenleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Lewis, Bernard (1961). *The Emergence of Modern Turkey*, London, Oxford University Press.
- Lewis, Geoffrey (2000). *Turkish Grammar*, New York: Oxford University Press.
- _____ (2004). *Trajik Başarı*, İstanbul: Gelenek Yayıncılık.
- Mardin, Şerif (2018). *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895–1908*, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Mehmed Emin (1316). *Türkçe Şiirler*, Konstantiniyye: Matbaa-i Ebuzziya.
- Meriç, Cemil (2009). *Bu Ülke*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1926). *1926 İlk Mektepler Programı*, İstanbul: Maarif Vekâleti Matbaası,
- Namık Kemal (2014). *Makalât-ı Siyasiye ve Edebiye*, haz. Erdoğan Kul, Ankara: Birleşik Yayınları.
- Nüzhet Haşim (1918). *Millî Edebiyata Doğru*, C. 1, İstanbul.

- Osman Şevki Bey (1330). *Yeni Usul Talim-i Kıraat*, Selanik: Asır Matbaası.
- Osman Zeki Bey (2016). *Bizde Maarif-i İbtidaiye*, Haz. İbrahim Caner Türk, İstanbul: Arı Sanat Yayınları.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, çev. D. Bayrak, H. B. Arslan, Z. Akyüz, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Redhouse English-Turkish Dictionary*, İstanbul: Redhouse Yayınevi, 1974.
- Rogers, R. (2004). *An Introduction to Critical Discourse Analysis in Education*, Routledge.
- Robins, R. H. (1997). *A Short History of Linguistics*, London; Longman.
- Sağır, Turan (2003). *Cumhuriyetten Günümüze Okul Şarkılarına Yön Verenler*, Malatya: Evrensel Müzikeyi.
- Sarıkaya, Makbule (2011). *Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Sâtı Bey (1325). *Yeni Mektep*, (Türkçe-Fransızca), İstanbul.
- Saussure, F. de. (2011). *Course in General Linguistics*. New York: Columbia University Press.
- Say, Ahmet (1980). *Müzik ve Eğitim*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Searle, J. R. (1969). *Speech Acts*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Schleiermacher, F. D. E. (1998). *Hermeneutics and Criticism*, London: Cambridge University Press.
- Sözen, Edibe (1999). *Söylem, Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Şenlik, (2021). *Anahatlarıyla Almanya Türkolojisi*, Ankara & Kırklareli: Sage & RumeliYa Yayıncılık.

- _____ (2022). *Zur Satzverknüpfung im Altosmanischen unter besonderer Berücksichtigung der interpropositionalen Kausalität*. Ankara & Kırklareli: Sage & RumeliYa Yayıncılık.
- Tekeli, İlhan - İlkin, Selim (2003). *Cumhuriyetin Harcı: Köktenci Modernitenin Ekonomik Politikasının Gelişimi*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Tevfik Fikret (1326). *Haluk'un Defteri*, İstanbul: Tanin Matbaası.
- Tevfik Fikret (1330). *Şermin*, İstanbul: Kanaat Kitabevi.
- The Merriam Webster Editorial Staff (1961). *Webster's Third New International Dictionary*, Könnemann.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1997). *Osmanlı Türkçesi Grameri*, İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Tonguç, İsmail Hakkı (1944). *Canlandırılacak Köy*, Ankara: MEB Yayınları.
- Tunaya, Tarık Zafer (2003). *Türkiye'de Siyasal Gelişmeler 1876-1938*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Turan, F. (1998). "Türkçede Zarflar Üzerine", *Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı*, Ankara, Feryal Matbaacılık.
- Uçan, Ali (1994). *Cumhuriyet Döneminde Müzik Eğitimi*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- _____ (1997). *Türkiye'de Müzik Eğitimi*, 2. Baskı, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Ülken, Hilmi Ziya (1998). *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, İstanbul: Ülken yayınları.
- Vardar, Berke (2002) *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Multilingual.
- Wittgenstein, L. (1953). *Philosophical Investigations*, New Jersey: Blackwell.
- Wodak, R., Meyer, M. (2009). *Methods of Critical Discourse Analysis*, London: Sage.

Yıldırım, Selçuk – Akkuş, Besim - Tanrıkorur, Cinuçen (1989). *Ortaokullar İçin Müzik 1-2-3*, Ankara: MEB Devlet Kitapları.

Yücel, Hasan Âli (1994). *Türkiye’de Ortaöğretim*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Zürcher, Erik Jan (2021). *Modernleşen Türkiye’nin Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Süreli Yayınlar

Altın, Hamza (2008). “1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ve Öğretmen Yetiştirme Tarihimizdeki Yeri”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13:1, Elazığ.

Aycan, Bilgehan (2024). “Türk Maarifinin Yapı Taşı Köy Enstitülerindeki Müzik Eğitimine Genel Bir Bakış”, *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, C. 10 sy. 1.

Aydın, Dr. Mehmet (2000). “Anadolu Ağızlarında -iken/-ken Zarf-fiilinin Kullanımı ve Görevleri”, *Türk Dili*, sy. 588, Ankara: Türk Dil Kurumu, s. 640-641.

Edgüer, Nahit Nafiz (1929). “Veda Mektubu”, *Kervan*, Yıl: 1, C. 1, sy. 6, 8 Haziran 1929, s. 5.

Ersoy, Mehmet (1999). “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Öğretmen Okullarında Müzik Öğretimi.” *Milli Eğitim Dergisi*, sy.142, s. 35-40.

Giorgetti, Dr. Filiz Meşeci (2020). “Nation-building in Turkey Through Ritual Pedagogy the Late Ottoman and Early Turkish Republican Era”, *Hisrtory of Education*, Vol. 49, No. 1, (Published online: 24 Oct 2019), s. 86-88.

Hacıosmanoğlu, Selma (2020). “Kayıp Mektepten Nağmeler”, *Darülelhan Mecmuası*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Osmanlı Dönemi Müziği Uygulama ve Araştırma Merkezi, sy. 12, s. 16-26.

- Harris, Zellig (1952). "Discourse Analysis", *Language*, C. 28, sy. 1, s.1-30.
- Kasımoğlu, Alper (2025). "Cumhuriyet Döneminde Resmî Dil Politikaları ve Toplumsal Yansımaları (1923-1950)", *Asia Minor Studies*, C. 13 sy. 2, 48-64, Gönderim tarihi: 30-06-2025, Kabul tarihi: 17-07-2025. Derleme Makalesi.
- Okay, Cüneyd (1994). "Selanik'den Mekteb Şarkısı", *Toplumsal Tarih* sy. 10, C. 2 İstanbul, s. 21.
- Öztuna, Yılmaz (1974). *Türk Musikisi Ansiklopedisi*. C. 2, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Sâtı Bey (1325). "Şiir ve Musikinın Talim ve Terbiyede Ehemmiyeti", *Tedrîsât-ı İbtidâiye Mecmuası* 1, İstanbul, 3-19.
- Şahin, Mustafa - Duman, Ruşen (2008). "Cumhuriyetin Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (ÇTTAD)*, C.VII, sy. 16-17 (2008 - Bahar-Güz dönemi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Şenlik, Ahmet Şefik (2011). "Osmanlı Türkçesindeki Cümle Bağlaçlarının Tasnifine Dair Bazı Öneriler", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 45, sy. 45, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 251-268.
- _____ (2013). "Sprache als Propagandamittel im Osmanischen. Eine sozio- und pragmalinguistische Analyse des in einem osmanischen 'Gazavatname' verwendeten Registers" *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* 103. Wien, s. 347-364.
- _____ (2014). "Osmanlı Türkçesinin Öncü Bağlaçları Hakkında", *FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, İstanbul, s. 157-179.
- Tâhirül Mevlevî (1342). "Mektebe Başlama Merâsimi", *Mahfel Mecmuası*, III, sy. 42, İstanbul.

Yeşilöz, Turgut (2024). "Türkiye Türkçesinde {+Sal} Biçim Birimi ve "Sal" Adı", *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 4 (8), s. 241-255.

(1298) "Ziya Paşa'nın Evan-ı Tufuliyeti Hakkında Bir Makalesi", *Mecmua-i Ebuzziya*, C. 2, İstanbul.

Diğer Yayınlar

Akkaş, Salih (1998). "Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Müziğinin Türk Müzik Eğitimindeki Yeri", 4. *İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziğinde Eğitim Sempozyumu*, Ankara, s. 116-117.

Akün, Ömer Faruk (2006). "Nâmık Kemâl", *DİA*, C. 32, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 361-378.

Aslan, Fatma Şükran (2011). *Osman Şevki Bey'in Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Yeni Usul Talim-i Kıraat (Beşinci Kısım) Adlı Eseri*, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.

Birinci, Ali (1982). "Mektebe Başlama Merâsimi", *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi: Bildiriler IV*, Ankara.

Celepoğlu, Ayşegül (2009). "Samih Rifat", *DİA*, C. 36, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 74-75.

Çil, Fatma (2004). *Sâtı Bey'in Hayatı, Eserleri ve Türk Eğitimine Katkıları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Delialioğlu, Mahmut (2009). *Himaye-i Etfal Cemiyeti ve Eğitim Boyutu*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Drid, Thouria *Discourse Analysis: Key Concepts and Perspectives*.s. 20.
<https://www.researchgate.net/publication/282184078>

Durgun, Öznur (2022). *Evlîya Çelebi Seyahatnamesi Örneğinde 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Farsçadan Aıntılanan Bağımlılaştırıcı Bağlaçlar*, Çanakkale: Paradigma Akademi.

<https://eksisozluk.com/an-die-freude--108852> (20.09.2025).

[https://www.xn--ideayaynevi-](https://www.xn--ideayaynevi-5zb.com/guzel-sanat/schiller/Schiller_Neseye_Sarki_An_Die_Freude.html?utm_source=chatgpt.com)

[5zb.com/guzel-sanat/schiller/Schiller_Neseye_Sarki_An_Die_Freude.html?utm_source=chatgpt.com](https://www.xn--ideayaynevi-5zb.com/guzel-sanat/schiller/Schiller_Neseye_Sarki_An_Die_Freude.html?utm_source=chatgpt.com) (Erişim Tarihi: 21.09.2025).

https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/us/definition/english/discourse_2

https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/us/definition/english/discourse-on#discourseon2_e

https://www.sanattanyansimalar.com/yazarlar/sefik-kahramankaptan/200-ve-89-yilinda-dokuzuncu-senfoni/3334/?utm_source=chatgpt.com.
(Erişim Tarihi: 21.09.2025).

İpekçiler, Barış (2020). *Necati Bey'in Osmanlı Türkçesi "Notalı Yeni Çocuk Şarkıları: İlk Mektep 1 İlâ 5 Sınıf" Kitabının Günümüz Türkçesine Aktarılması ve Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, 112-6, H-24-06-1286.

McCrobie, Lawrence V. (2025). *Beethoven Symphony No. 9- Analysis*, (https://www.academia.edu/23235226/Beethoven_Symphony_No_9).
Erişim Tarihi: 21.09.2025.

Müftiler, Betül (2023). *Mahtumkulu Divanı'nın Eleştirel Söylem Çözümlemesi*, Doktora Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Parlatır, Prof.Dr. İsmail (1999). "XIX. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi", *Osmanlı C. 9*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s. 481-482.

Şenal, Ayşegül (2019) *Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirleri Üzerine Söylem Çözümlemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

- T.C. Resmî Gazete (1924). "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu (1924 Anayasası)", 24 Nisan 1924, sy. 63.
- T.C. Resmî Gazete (1928). "1222 sayılı Kanun: Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun", 10 Nisan 1928, sy. 863.
- T.C. Resmî Gazete (1937). "3115 sayılı Kanun: Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun", 10 Şubat 1937, sy. 3515.
- Uçman, Doç. Dr. Abdullah (1999). "Tanzimat'tan Sonra Basın ve Edebiyat", *Osmanlı*, C. 9, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s. 757.
- Uçman, Abdullah (2012). "Tevfik Fikret", *DİA*, C. 41, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 9-13.
- Uzun, Mustafa (2004). "Mektep İlâhisi ve Gülbanki", *DİA*, C. 29, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Yıldız, Şeyma (2021). *Türkçede "ne... ne (de)..." Bağlacının Gelişimi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- (2005). "söylem", www.tdk.gov.tr, erişim: 12.06.2025.

- سلانیکدن -

مکتب شرقیسی

بز مکتبی تقدیس ایدرک کعبه دیرز هپ

چون بز کوچوک حاجیلرک کعبه سی مکتب

مکتبه ایکن اوکره نیرز دین ایله مذهب

مکتبه کاور قارشومزه قبله مطلب

نورل صاچیلور دائره مکتبزه ده

کالر آچیلور باغچه مطلبزه ده

جاندن ایلور بز سورز مکتبی زیر

یک جاڭه ده جک فیض ایدر جائز احیا

بز سعی ایدلم درسلمز اوکره نه لم تا

هرشی اولور اندن بزه موجود و مهیا

ایضاً

مکتب یولیدر کتدیگمز راه حقیقت

بز جنتی مکتب ییلورز مکتبی جنت

تویر ایدر بور چونکه بز شمس فضیلت

شمس فلکه ایلیر ذره جه منت

ایضاً

قرداشم!

یوقاروده کی «مکتب شرقیسی» سلانیک معارف

پرورانندن شمس افندیکن مکتبه یازدیغ بر شرقیدرکه

دکرسزلیکنی بیلدیگم حالد سزه دخی بر نسخه سنی یوللادم

(چوچقوله قرائت) صحیفه سندن بر پارچه جق یر مساعده

ایدرسه کز دها بر قاج سوز سونک آرزوسندهیم. شمس

افندی دیدیکم ذات سلانیک مکتبلینی اسکی اصولدن

قورتارنجیه قدر ایچجه کوچلک چکمش و حسب الحیة

فداکارلق آتش ایسه ده بوکون اداره سی التنده بر مکتب

بولندرمشدرکه انسان آه اولادم اولسیدیده شو مکتبه

و یرسیدم لاقدردیسندن بشقه یر سوز بوله یور. مکتبک هر

انتظامی یرنده و پروغرامی غایت مکملدر شاگردانی. ذکور

وانات ایکیوزدن زیاده اوله رق درسلمنه حاضر بولنیورلر

اشسو «قرائت» رساله سنه دخی آروجه تشکر ایدرم.
همان جناب حق بونک کبی نیجه نیجه اثار خیریه به موفق
ایلمون آمین. شونیده آروجه بیان ایدرمکه رساله کزک
چیقدیغی کون بورایه کوندر یله جک کزک تأخیر اولمیه رق همان
ارسال یورلمسنی و برده بعض ییلیمجه لک اوراق حلیه سنک
فلان کون فلان ساعت قبولی دنیلیور لکن هر کون واپورمز
اولدیفندن ضروری بر ایکی کون صکره وارمه سی لازم
کله جکندن بونک ایچون شاگردان بنده لریکزی مأیوس
ایقیوب بر چاره دوشونیلسنی خاصه رجا ایدرم.

قره مرسل مکتب ایدر تیدسی
معلم اول محمد امین نیازی

قرائت

حقیقه مکاتب صبیانیه نک بوسندلر ده طریق ترقیه
صوفیه سنه پک زیاده سونلکده در. بونک ایچون بالجله
اهالی ترقی پروران معارف عومیه نظارت جلیله سنه عرض
تشکر ایتکه بورجیلدر. کزک مجلس کبیر معارف هیئتک
و کزک جودت افندی حضرتلر نیک کیجه کوندوز چالشملری
انجق ترقی معارف قضیه سنک اسبابی استکمال
ایچوندرو. بوده شو سوز بزی اثباته کافی اوله ییلدیکی
کبی بوکونلر ده ولایات شاهانه به اعزام یورلمقده اولان
معارف مدیرلر یله مفتش لرنک دخی انجق معارف ایلرولمسی
و کزک اسلام و کزک خرسیتان بالجله تبعه عثمانیه نک معارف
لباسی کیلری مقصدینه مبنی اوله رق کوندزلدیکی بدیهیدر.
بناء علیه حق چا کرانه مزده کوسترمش اولدیغکز حسن
توجهه بیان ممنونیت ایله اراداتکزک هر برینی اجراه
همان مسارعت ایدر جکمز و فقط ییلیمجه خصوصنده
نه قدر اول جواب و یر یله ییلورسه دها مناسب اوله جفنی
عرض ایله برابر البته طشره مکاتبی درس عادت مکاتبندن
مستثنا طوتیه یله جکندن کوندر یله جک جوابلرک همان
قبول ایدیه جکشی بیان ایدرز.

ملى عسكر شريفىسى - مقام گردنيه
 يسته گاري :
 ازهر جيدي ستاييم موشقى معالي
 ساتو شكارى

اصول بورك اقصاق
 Allegre. Ben bir tur quim di ni m tijn si

پيانو
 Piano.

دم او سينم (پانگوساز) دو لو او م
 dour ma z ah gui de rim Coda

دو دي لا او ترك (پانگوساز) در
 dir turk ev la di ev de da

لو غو نك نى ط و نى لا او سان ان
 lu guo ni n ta ni ni n cou lou

اى تش ا
 a téch i lét ah do lou dir

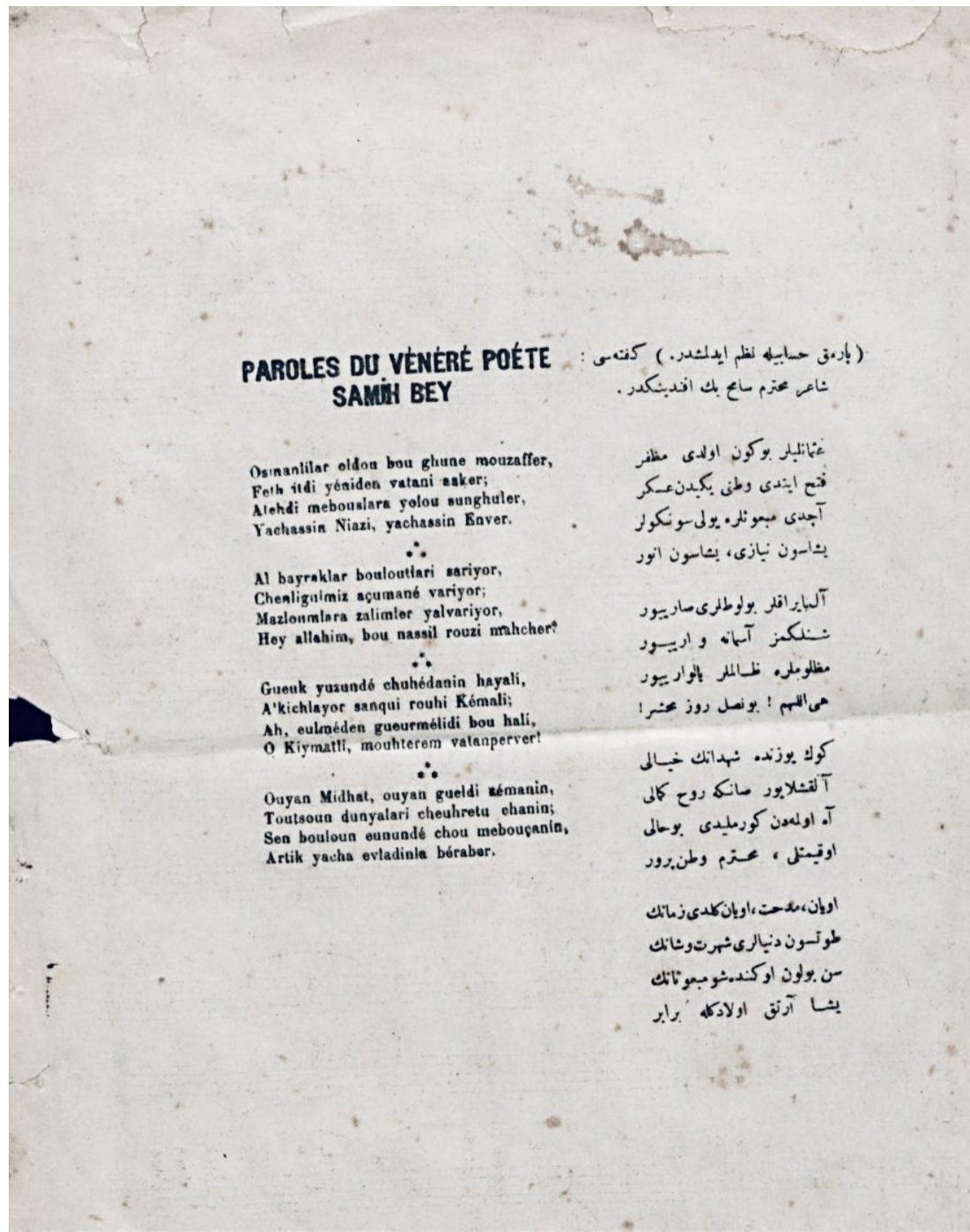
۶۲

Ek: 5

Handwritten musical score for Ek: 5. The left page is titled "MARCHE" and contains five systems of music. The right page is titled "TRIO" and contains five systems of music. The notation is in 9/8 time and includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals. The right page also features Persian lyrics written in calligraphic script below the notes.

Ek: 6

Handwritten musical score for Ek: 6. The left page contains five systems of music, and the right page contains five systems of music. The notation is in 9/8 time and includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals. The right page also features Persian lyrics written in calligraphic script below the notes.

**PAROLES DU VÉNÉRÉ POÈTE
SAMIH BEY**

(بازمق حسابیه نظم ایلهشدر.) گفته سی :
شاعر محترم بك اقدبشكدر .

Osmenlilar oldon bou ghune mouzaffer,
Feth itdi yéniden vatani asker;
Atehdî mebouslara yolou sunghuler,
Yachassin Niazi, yachassin Enver.

عبداللہ بوکون اولدی مظفر
فتح ایتدی وطنی یگیدن عسکر
آجادی مبعولره یولی سونگولر
یاشسون نیازی، یاشسون انور

Al bayraklar bouloutlari sariyor,
Chenligimîz açumané variyor;
Mazloumlara zalimler yalvariyor,
Hey allahim, bou nassil rouzi mahcher?

آلہایراقلر بولوطلری سارییور
شنلگیمز آسمانه وارییور
مظلوملره ظالملر یالوارییور
ہی اللہم! بونصل روز محشر!

Gueuk yuzundé chuhédanin hayali,
A'kichlayor sanqui rouhi Kémali;
Ah, eulmédén gueurmélidi bou hali,
O Kiymatli, mouhterem vatanpervi!

کوک یوزندہ شہداتک خیالی
آکیشلا یور سانکہ روح کالی
آہ اولمیدن کوزمیلیدی بو حالی
اوقیمتلی، محترم وطن پرور

Ouyan Midhat, ouyan gueldi zémanin,
Toutoun dnyalari cheuhretu ehanin;
Sen bouloun eunundé chou mebouçanin,
Artik yacha evladinla béraber.

اویان، مدحت، اویان کلدی زمانک
طوتسون دنیالری شہرت و شانک
سن بولون اوکندہ شومبوٹانک
یشا آرتق اولادکله برابر

تدريبات ابتدائي مجموعہ

ایستہ ، اقدیلر ، شعر و موسیقی ، اخلاق اوزرینہ برصورتله و بو دائره داخلندہ
اجرای تأثیر ایدر : و بو تأثیر ایله دزسلره جوق یاردم ایلر ، حتی جوق دزسلره
توق بیل ایدر .
مثلا : بویوک و وطنپرور شاعریتز توفیق فیکرت بک طرفندن احدا اولان
و موسیقی معلمز کاتلم بک طرفندن ایستله ن شوشرقی دیگه یکنز :

هپ قاردهش

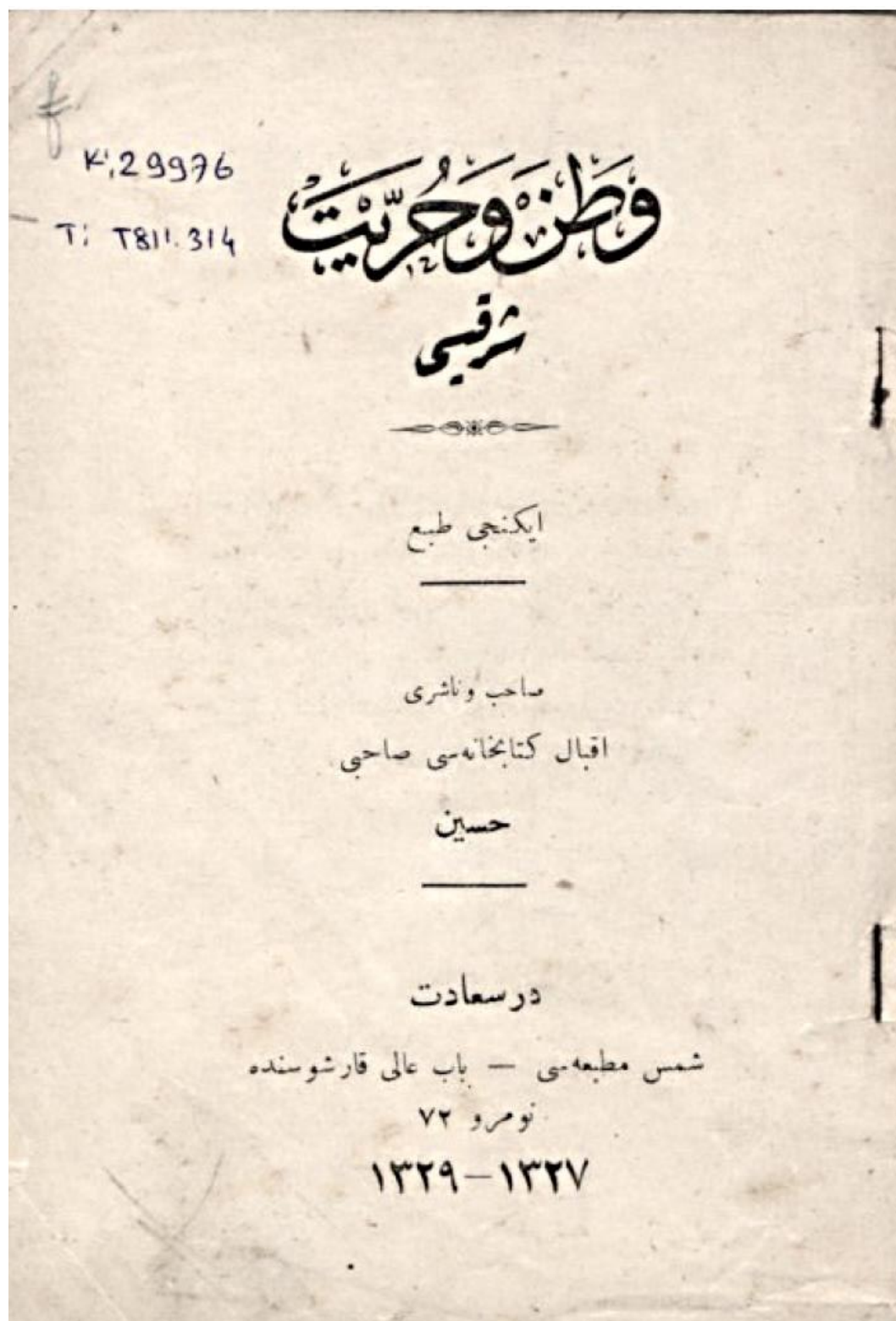
نه پاشایز بزه بکر
علم عاشقی طلبه یز
آبری غیری نه بیلده یز
فرقز یوق برز اشز
هپ مکتبی ، هپ قاردهش
بشکیز بو طور اقدیر
پایرامیز بر پیر اقدیر
ایریقی بر دن ایر اقدیر
فرقز یوق برز اشز
هپ عثانی هپ قاردهش
پارانشی بزی یارادان
بز آ تادی بر یادی
عبی طور ارق عبی وطن
فرقز یوق برز اشز
هپ اسانز هپ قاردهش

دوشونیکیز : بوشرقیده کی نعمات ، بخصوص برقاچ دفعه تکرار ایدن فقرات
انسانی نه قدر تمیج ایدیور ، فکر و حس اوزرینہ نه قدر شدید بر تأثیر پایبور !
بومهیج شرقی اکره تیرکن ، کتله لری ایضاً وریله جک دزسلر چو جوقلر
طرفندن نه قدر بر مراق ایله دیگه تیر ، نه قدر مکملیله حفظ ایدیلر ! کوجو کلک لرن دن
اعتباراً بوشرقی ترنم ایده ایده ، هر کون « فرقز یوق ، برز اشز » هپ عثانی ،
هپ قاردهش ، نغمه لری تکرار ایده ایده بویون اولاد و ملنک قیلرندہ مساوات
واضوت حساری نه قدر متین برصورتده تمرکز وثبت ایدر ! . . .

تدريبات ابتدائي مجموعہ

شیمدی بنه اوشاعار بلند و عزمتمک و قیلہ آیدن زلزله زده کی ایچون لازم
اولدنی شو شعر رقیق دیگه یکنز :

بیلسکز نه کک حس دقت آوری
شو بر این نظم لب ملانده
دوکوک صلیبی ، بولاشیق بر پاچاره عالنده

لاادری (نہاوند) اثر نامق کمال

آمالنر افکاریمز اقبال وطندر
سرحدیمزہ قلعه بزم خاك بدندر
عثمانیلریز زینتمز قانی کفندر

نقرات

غوغاده شهادتله بتون کام آلیرز بز
عثمانیلرز جان ویریز نام آلیرز بز

قان ایله قانجدر کورینان بیراغمزده
جان قورقوسی کزمن اووامزده طاغمزده
هرکوشهده بر شیر یاتار طوبراغمزده

نقرات

عثمانی آدی هر دویانه لرزه رساندر
اجدادیمزك هیبتی معروف جهاندر
فطرت دکیشور صانه بوقان یینه اوقاندر

نقرات

طوپ پاطلاسون آتشاری اطرافه صاجلسون
جنت قبوسی جان ویرن اخوانه آجلسون
دنیاده نه بولدقمکه اولومدنده قاجلسون

۲۰ تمرینات ابتدایی پیچیده سی

چالیشم :

آری گزیده ، چیلک اُمر ؛
 فوشل اوچار ، بریم آزار ؛
 اورمان رنگدن رنگه کیردر ؛
 هر طرفده چالیشیق وار ..
 تپلکدن صاقیم ؛
 چالیشمک زما نیدر ؛
 انسانای طاقیم ؛
 ایش انالک بر جاردرد .

قرات

آرقه داشلر ، ایش یاشنه ؛
 گپردک چالیشیق یاشنه ..
 مکتب چنت ،
 کل ، دوام ایت ؛
 هایدی هایدی چالیشم ،
 چالیشمه آلیشم ..

ایله ریده هر بریز
 ایش صاحی اولالیدر ؛
 چنت کی هر بریز
 سوتنج ایله دونالیدر ..
 لکن بزر هرنه اولسوق
 ایشمزی دوشونم ؛
 تپلکدن دوروب اوزاق
 چالیشقه اوکونم ..

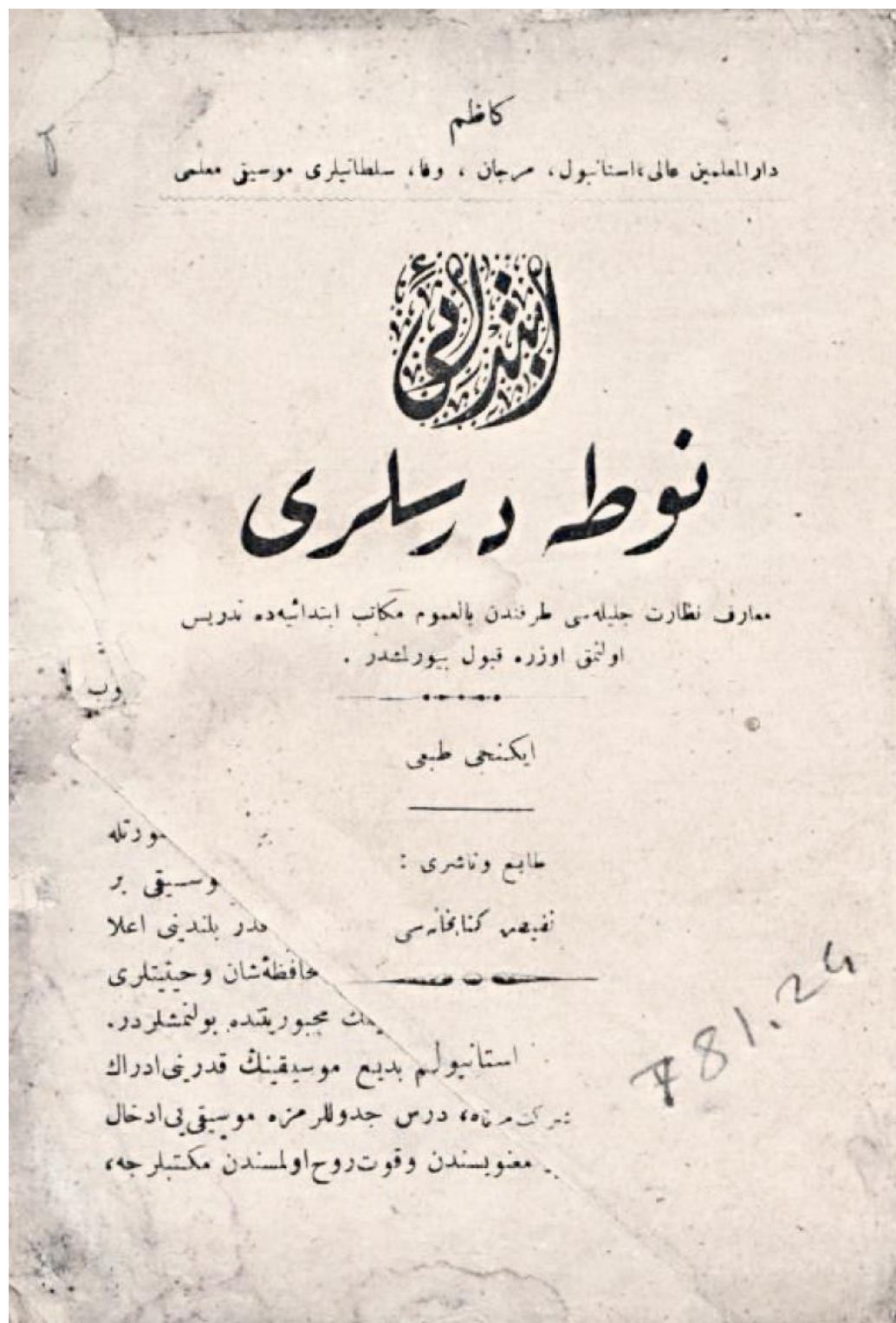
علی علری

۲۱ عملیات و تطبیقات قسم

چالیشم

کفته :
 علی علری یک

بسته :
 قلم یک

۲۳ ابتدائی نوبہ درسری

صبح سسری - Des voix matinales

صبح کی آواز کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے
 کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے
 کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے
 کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے
 کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے
 کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے
 کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے
 کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے
 کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے
 کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے پھر پھر کھلے دل سے

صبح سسری ! [۰]

قرباجی شاقلا نوب قیر ...	نماز وقتی صبح ایرکن ؟
کچر کیدر طیر طیر .	بن یاناقدن قالقار ایکن ؟
اؤ اوکنده ایرکیلوب هپ	قولانغه سسر کلیر ،
بری صاتا رسودی سحاب ...	اوئجه سودجی برسله نیر :
غزته جی کچور باق ؟	سودجی کلدی اقدام سود !
بر دوزی یه باغیر ارق :	تا اوزاقده برواپور دود ...
طنین ، تصویر ، صبح ، اقدام ...	دیسہ اوتر آجی آجی
غزته جی یوقی ! پیام	یا هله شو آرابه جی :

فقط ساعت دیور : طیق طاق ؟

مکتب وقتی کچور قالق !

Ek: 15

Yerli Malı

32

Yerli Malı

Eğer avuç açmamak İstersen hiç kimseye, Muzu, hurmayı bırak Üzüm, incirini ye.. Ey Türk kıztı, Türk oğlu Budur kurtuluş yolu.	Fındık, ceviz hepsi var. Yok eşi yün, ipeğin.. Yurduna sevgisi var, Yerli malı giyenin! Ey Türk kıztı, Türk oğlu Budur kurtuluş yolu.
---	---

Vatanımız bu toprak
Cennet gibi her yanı.
Yerli malı kullanmak
Kurtaracak vatani.

Ey Türk kıztı, Türk oğlu
Budur kurtuluş yolu.

Nahit Nafiz

33

Ek: 16

EK: 17

SOYSALLIĞA İMNI

BEETHOVEN (1770 1827)

BEETHOVEN

Hayat ve ailesi — 1770 yılında Almanyanın Bonn şehrinde doğmuştur. Biraz büyüdükten sonra müziğe başlamıştır. Havadı baştanbaşa coşkunluklarla doludur. Büyük Beethoven her zaman üzümlü ve herkesden uzak yaşardı; sonraları yalnızlık ve yoksulluk gibi felâketler yetişmiyormuş gibi sağır oldu.

Tabiat ve ırası — Beethoven çok sinirli ve sert bir tabiatı idi. Maddi isteklere önem vermez insanların kendisini anlamamasına çok kızardı.

Eserleri — Bir çok sanatları iki, üç, dört yaraç için ve keman ve piyano için yazılmış menüet ve 9 senfonisi ve Fidelio isminde biricik operası vardır. Senfonilerinden hepsi çok yüksek duyguların verici eserlerdir. Bunlardan 9 uncu senfoni Koral ile beraberdir.

Ölümü — Beethoven Bade şehrinden Viyanaya çok sevdiği yegeni tarafından çağırılmıştı. Parasızlık yüzünden yaya gitmek zorunda kaldı. Yolda bir yoksul aileye konuklandı. Yemekten sonra ev halkı Klâvsen ve kemanla müzik yaptılar. Fakat Beethoven « kulağım sağır olduğu için birşey duymiyorum, hareketlerinizden coşkunluk veren bir parça çalığınızı anlıyorum. Ben de müziği çok severim; bu çalığınızı parçayı bari görebilirmiyim? » dedi. Notayı görünce hıçkırarak ağlamağa başladı. Çünkü onun - la - senfonisini çalıyorlarmış. Ağlamaktan başını kaldırıncı çevresine toplanmış olan köylülere « ben Beethovenım » dedi. Bunu işiten ev halkı büyük saygı ile ellerini öpmeye başladılar. Evlerine hükümdardan büyük bir adam gelmişti. O gece onlara sabaha kadar Klâvsen çaldı. Coşkunluğunu yenemiyerek hava almak için yalnız ayak dışarı çıktı. Sabahın ıslaklığıyla kırlarda saatlerce gezdi. Soğuk aldı ve hastalandı. 1827 Martının 26 ıncı günü öldü. Beethoven ancak ölümünden sonra değeri anıldı.

Köy enstitüleri marşı

Söz: Şerif Baykurt
Müzik: Fuad Koray

263. Marş 2/4

Ka-ran-lık — la cen-gi — miz var,
Sa — va — şa — lım ar — ka — daş — lar Ka — fa
mız — la, ko — lu — muz — la E — ri — ye —
cek dağ — lar taş — lar Cen —
net va — ra ba kir top — rak Mah — sul
dol — sun ku — cak ku — cak Cen-net va —
tan, ba — kir top — rak Mah — sul dol — sun ku-cak ku-
cak Gün do — ğu — yor u — fuk — lar — dan, Ba-har-lar bi-
zi bek — li — yor. — yor. Sa —

vaş yo - lun - da Tan - rı - lar Bah-tı- mı-
 zı Çi - çek - li - yor, Sa - - yor Cen -
 net va - tan, ba - kir top - rak çi - çek dol - sun
 ku - cak ku - cak Cen - net va - tan, ba - kir top - rak
 Çi - çek dol - sun ku - cak ku - cak

Karanlıkla cengimiz var,
 Savaşalım arkadaşlar
 Kafamızla, kolumuzla
 Eriyecek dağlar taşlar

Cennet vatan, bakir toprak
 Mahsul olsun kucak kucak

Gün doğuyor ufuklardan,
 Baharlar bizi bekliyor.
 Savaş yolunda Tanrılar
 Bahtımızı çiçekliyor.

Cennet vatan bakir toprak
 Çiçek dolsun kucak kucak.